Justerat tisdag den 13 september beträffande §§ 105 och 106, i övrigt tisdag den 27 september 2016.

Annika Sandström Mikael Sundesten Inger Strömbom

§ 94
Inledning och justering m.m.

Ordföranden förklarade sammanträdet öppnat.

Att tillsammans med ordföranden justera sammanträdets protokoll utsågs förste och andre vice ordföranden.

Protokollet ska justeras senast tisdagen den 27 september 2016.

§ 95
Interpellation 2016:12 av Dag Larsson (S) om bemanningsbristen inom neonatalverksamheten i Stockholms läns landsting

LS 2016-0649 Anf. 1-11

Inleddes kl. 10.07 och avslutades kl. 10.33.

Interpellationen är ställd till landstingsrådet för forsknings- och personalfrågor. Fullmäktige medgav den 17 maj 2016 att interpellationen fick ställas.

Svar på interpellationen, se bilaga 1.

Landstingsrådet Peter Carpelan hänvisade till det skriftliga svaret. I debatten yttrade sig landstingsråden Dag Larsson och Peter Carpelan, Annaklara Martin-Löf, Birgitta Sevefjord, samt landstingsrådet Jens Sjöström.

§ 96
Interpellation 2016:13 av Tara Twana (S) om att utrikes födda kvinnor får en sämre förlossningsvård

LS 2016-0650

Inleddes kl. 10.33 och avslutades kl. 10.34.

Fullmäktige beslutade att bordlägga besvarandet av interpellationen.

§ 97
Interpellation 2016:14 av Rickard Wall (-) om Stockholms läns landstings kostnader för pendelbåtsförsöket över Riddarfjärden
LS 2016-0651 Anf. 12-17

Inleddes kl. 10.34 och avslutades kl. 10.49.

Interpellationen är ställd till landstingsrådet för miljö-, skärgård- och regionplaneringsfrågor. Fullmäktige medgav den 17 maj 2016 att interpellationen fick ställas.

Svar på interpellationen, se bilaga 2.

Landstingsrådet Gustav Hemming hänvisade till det skriftliga svaret. I debatten yttrade sig Rickard Wall och landstingsrådet Gustav Hemming.

§ 98
Interpellation 2016:15 av Tara Twana (S) om plattformsbarriärer i kollektivtrafiken
2016-0652

Inleddes kl. 10.49 och avslutades kl. 10.49.

Fullmäktige beslutade att bordlägga besvarandet av interpellationen.

§ 99
Interpellation 2016:16 av Erika Ullberg (S) om kostnadsökningar för Nya Karolinska Solna
LS 2016-0807 Anf. 18-31

Inleddes kl. 10.49 och avslutades kl. 11.27.

Interpellationen är ställd till landstingsrådet för finansfrågor. Fullmäktige medgav den 15 juni 2016 att interpellationen fick ställas.

Svar på interpellationen, se bilaga 3.

Landstingsrådet Torbjörn Rosdahl hänvisade till det skriftliga svaret. I debatten yttrade sig landstingsråden Erika Ullberg och Torbjörn Rosdahl, Tomas Eriksson, Rickard Wall, landstingsrådet Paul Lindquist, Thomas Magnusson, Ninos Maraha, Anders Lönnberg samt landstingsrådet Susanne Nordling.

§ 100
Interpellation 2016:17 av Tomas Eriksson (MP) om landstingets arbete med energieffektivisering
LS 2016-0808 Anf. 32-42

Inleddes kl. 11.27 och avslutades kl. 11.54.

Interpellationen är ställd till landstingsrådet för miljö-, skärgård- och regionplaneringsfrågor. Fullmäktige medgav den 15 juni 2016 att interpellationen fick ställas.

Svar på interpellationen, se bilaga 4.

Landstingsrådet Gustav Hemming hänvisade till det skriftliga svaret. I debatten yttrade sig Tomas Eriksson, landstingsråden Gustav Hemming och Paul Lindquist, Rickard Wall, Anna Sehlin samt landstingsrådet Jens Sjöström.

§ 101
Frågestund
LS 2016-1101 Anf. 43-94

Inleddes kl. 12.01 och avslutades kl. 12.58.

Fullmäktige beslutade enligt 2:e vice ordförandens förslag att de inkomna frågorna fick ställas.

1) Fråga av Erika Ullberg (S) till Hälso- och sjukvårdslandstingsrådet Anna Starbrink (L): Skulle du stödja ett förslag om att genomföra en oberoende extern revision av hur upphandlingen av strumporna kunde bli så ”ofattbart dålig”?

2) Fråga av Susanne Nordling (MP) till hälso- och sjukvårdslandstingsrådet Anna Starbrink (L): Var du införstådd med att hälso- och sjukvårdsdirektören fattade ett delegationsbeslut om ett avslutningsavtal med OneMed den 29 augusti trots att ordinarie HSN ägde rum dagen därpå den 30 augusti?

3) Fråga av Birgitta Sevefjord (V) till finanslandstingsrådet Torbjörn Rosdahl (M): Har du ett fortsatt förtroende för Melvin Samson som högste chef på KS mot bakgrund av den så kallade Macchiarini-affären?

4) Fråga av Ulf Landström (SD) till miljö-, skärgårds- och regionplanelandstingsrådet Gustav Hemming (C): Kan landstinget utnyttja sina planeringsinstrument för att förbättra situationen för utanförskapsområden?

5) Fråga av Dag Larsson (S) till hälso- och sjukvårdslandstingsrådet Anna Starbrink (L): Kände du som ansvarig politiker till redan före sommaren att en stämningsansökan förbereddes mot företaget OneMed?

6) Fråga av Tomas Eriksson (MP) till finanslandstingsrådet Torbjörn Rosdahl (M): Kommer du se till att landstinget skärper sin upphandlingskompetens?

7) Fråga av Ulf Landström (SD) till trafiklandstingsrådet Kristoffer Tamsons (M): Har frågan prövats ifall planka.nu bedriver olaglig försäkringsverksamhet och om deras uppmaningar till allmänheten att inte betala är lagliga?

8) Fråga av Dag Larsson (S) till sjukvårdslandstingsrådet Marie Ljungberg Schött (M): Anser du att det är rimligt att Stockholms läns landsting har landets längsta väntetider till hjärtoperation?

9) Fråga av Lotta Nordfeldt (SD) till hälso- och sjukvårdslandstingsrådet Anna Starbrink (L): Kommer Stockholms läns landsting att införa nya lokala riktlinjer genom att förenkla hälsokontrollerna av nyanlända samt papperslösa i syfte att öka genomförandegraden av hälsoundersökningarna och därmed överträffa de 43% som genomförs idag?

Frågorna antecknades som besvarade.

Fullmäktige beslutade enligt 2:e vice ordförandens förslag att de återstående frågorna på den utdelade förteckningen inte skulle besvaras.

Landstingets pris mot främlingsfientlighet och rasism år 2016 Anf. 95-99

Ordförande i juryn för pris mot främlingsfientlighet, Natasha Ringblom inledde med att redogöra för kriterierna för att få priset och läste upp juryns motivering varför föreningen Fånga Framtiden Tillsammans och Viksjöskolan från Järfälla kommun fått priset. Fånga Framtiden Tillsammans företräddes av Karin Holmström och Bahareh Dehneshin och Viksjöskolan företräddes av lärare Charlotta Granath och rektor Johan Nyström Hjertvinge. Prischeck, blommor och diplom delades ut av fullmäktiges ordförande Annika Sandström, 1:e vice ordförande Mikael Sundesten och 2:e vice ordförande Inger Strömbom.

§ 102
Bekräftande av fullmäktiges beslutsförhet

Inleddes kl. 13.10 och avslutades kl. 13.10.

Ordföranden konstaterade att 142 ledamöter var närvarande och att 7 ledamöter var frånvarande, enligt bilaga A.

§ 103
Kungörelse och annonsering

Inleddes kl. 13.10 och avslutades kl. 13.11.

Kungörelsen om fullmäktiges sammanträde anslogs den 1 september 2016 på landstingets anslagstavla och skickades samma dag till fullmäktiges ledamöter och ersättare samt till länsstyrelsen.

Föredragningslistan infördes den 6 september 2016 i de tidningar där enligt fullmäktiges beslut annonsering ska ske.

Tillägg till föredragningslista anslogs den 9 september 2016 på landstingets anslagstavla och skickades samma dag till fullmäktiges ledamöter och ersättare.

Det antecknades att sammanträdet kungjorts i laga ordning.

§ 104
Anmälan av länsstyrelsens beslut att för tiden t.o.m. den 14 oktober 2018 till ny ersättare i valkrets 4 efter Magnus Dannqvist (S) utse Daniel Carlstedt (S), till ny ersättare i valkrets 4 efter Nedim Malovic (S) utse Dragana Markovic (S) och till ny ersättare i valkrets NV efter Lars Bergstig (L) utse Margareta Hamark (L)
LS 2016-0664, 2016-0707, 2016-0797

Inleddes kl. 13.11 och avslutades kl. 13.11.

Fullmäktige beslutade enligt ordförandens förslag

att lägga anmälan till handlingarna.

§ 105
Årsredovisning 2015 för Kommunalförbundet Avancerad Strålbehandling samt fråga om ansvarsfrihet för förbundsdirektionens ledamöter för verksamhetsåret 2015 (förslag 44)
LS 2016-0462

Inleddes kl. 13.11 och avslutades kl. 13.12

BESLUT

Fullmäktige beslutade enligt landstingsstyrelsens förslag

att godkänna årsredovisning 2015 för Kommunalförbundet Avancerad Strålbehandling

att bevilja ansvarsfrihet för förbundsdirektionens ledamöter i Kommunalförbundet Avancerad Strålbehandling för verksamhetsåret 2015.

Landstingsrådet Marie Ljungberg Schött och Anders Lönnberg deltog inte i beslutet på grund av jäv.

Denna paragraf förklarades omedelbart justerad.

§ 106
Budget med plan för verksamhet och ekonomi 2017 samt plan för ekonomi 2018-2019 för Kommunalförbundet Avancerad Strålbehandling (förslag 45)
LS 2016-0445

Inleddes kl. 13.12 och avslutades kl. 13.13.

BESLUT

Fullmäktige beslutade enligt landstingsstyrelsens förslag

att godkänna budget och plan för verksamhet och ekonomi för år 2017 samt plan för ekonomi för åren 2018-2019 för Kommunalförbundet Avancerad Strålbehandling.

Denna paragraf förklarades omedelbart justerad.

§ 107
Bidrag till Stockholm Care AB för utveckling av Tobias Registret år 2016 (förslag 46)
LS 2016-0696

Inleddes kl. 13.13 och avslutades kl. 13.13.

BESLUT

Fullmäktige beslutade enligt landstingsstyrelsens förslag

att Stockholm Care AB får ett bidrag år 2016 på 343 697 kronor för utveckling av Tobias Registret

att bidraget till Stockholm Care AB på 343 697 kronor finansieras inom ramen för Koncernfinansiering.

§ 108
Höjning av avgift för resenärer till Arlanda C (förslag 47)
LS 2016-0758

Anf. 100-110

Inleddes kl. 13.13 och avslutades kl. 13.41.

I ärendet yttrade sig landstingsrådet Kristoffer Tamsons, Rickard Wall, Gunilla Roxby Cromvall, Tomas Eriksson, landstingsrådet Talla Alkurdi, Anna Sehlin, Malin Karlsson, Karl Henriksson, Bosse Andersson samt Rolf Bromme.

BESLUT

Fullmäktige beslutade enligt landstingsstyrelsens förslag

att fastställa avgift för på- eller avstigning vid Arlanda C (arlandapassage) samt priser för ABC-zonbiljett inklusive arlandapassage att gälla från och med den 20 september 2016 i enlighet med landstingsdirektörens förslag på avgift.

UTTALANDEN

S- och MP-ledamöterna lät till protokollet anteckna särskilt uttalande likalydande med uttalandet i landstingsstyrelsen.

V-ledamöterna lät till protokollet anteckna särskilt uttalande likalydande med uttalandet i landstingsstyrelsen.

SD-ledamöterna lät till protokollet anteckna särskilt uttalande likalydande med uttalandet i landstingsstyrelsen.

§ 109
Ändring av kategoritillhörighet av fastigheten Jakobsberg 18:11 samt beslut att inleda försäljning (förslag 48)
LS 2016-0863

Anf. 111-119

Inleddes kl. 13.41 och avslutades kl. 14.02.

I ärendet yttrade sig landstingsrådet Paul Lindquist, Viktor Harju, Tomas Eriksson, Thomas Magnusson, Fredrik Wallén, Gunilla Roxby Cromvall samt Per Carlberg.

YRKANDEN

1) bifall till landstingsstyrelsens förslag

2) bifall till MP-ledamöternas förslag

3) avslag på landstingsstyrelsens förslag från V-ledamöterna

Ordföranden ställde propositioner om bifall respektive avslag till yrkandena ovan och fann att fullmäktige bifallit landstingsstyrelsens förslag.

BESLUT

Fullmäktige beslutade enligt landstingsstyrelsens förslag

att ändra kategoritillhörighet från strategisk till marknadsfastighet för fastigheten Jakobsberg 18:11 i Stockholm

att uppdra åt landstingsstyrelsen att inleda försäljning av fastigheten.

SD-ledamöterna deltog inte i fullmäktiges beslut.

RESERVATIONER

MP-ledamöterna reserverade sig mot fullmäktiges beslut till förmån för eget förslag.

V-ledamöterna reserverade sig mot fullmäktiges beslut till förmån för eget förslag.

UTTALANDE

S-ledamöterna lät till protokollet anteckna särskilt uttalande, bilaga 5.

§ 110
Invånarens direktåtkomst till journalinformation samt regelverk för invånarens direktåtkomst till journalinformation inom Stockholms läns landsting (förslag 49) LS 2015-1549

Anf. 120-126

Inleddes kl. 14.02 och avslutades kl. 14.20.

I ärendet yttrade sig landstingsråden Daniel Forslund och Susanne Nordling, Viktor Harju, Petteri Louhema, Thomas Magnusson samt Pär Hommerberg.

BESLUT

Fullmäktige beslutade enligt landstingsstyrelsens förslag

att Stockholms läns landsting ska erbjuda sina invånare direktåtkomst till sin egen journalinformation via en nationell e-tjänst med successivt införande från och med år 2016

att anta förslag till regelverk för enskilds direktåtkomst till sin egen journalinformation

att uppdra åt hälso- och sjukvårdsnämnden att i samverkan med landstingets utförare av hälso- och sjukvård verkställa beslutet om att erbjuda direktåtkomst till journalinformation via en nationell e-tjänst samt implementera regelverket genom att besluta om nödvändiga ändringar och kompletteringar i befintliga avtal med landstingets utförare av hälso- och sjukvård

att uppdra åt hälso- och sjukvårdsnämnden att förvalta och följa upp regelverket i enlighet med vad som framgår av landstingsdirektörens tjänsteutlåtande och vid behov besluta om ändringar av eller tillägg till regelverket

att uppdra åt hälso- och sjukvårdsnämnden att efter samråd med berörda utförare av hälso- och sjukvård besluta om vilka informationsmängder som obligatoriskt ska tillgängliggöras genom elektronisk direktåtkomst för patienten.

UTTALANDE

MP- och V-ledamöterna lät till protokollet anteckna särskilt uttalande likalydande med uttalandet i landstingsstyrelsen.

§ 111
Modell för samverkan mellan Stockholms läns landsting och organisationer som företräder personer med funktionsnedsättning i Stockholms län (förslag 50)
LS 2015-1012 Anf. 127-130

Inleddes kl. 14.20 och avslutades kl. 14.30.

I ärendet yttrade sig landstingsrådet Ella Bohlin, Pia Ortiz Venegas, Maria Fälth samt landstingsrådet Susanne Nordling.

BESLUT

Fullmäktige beslutade enligt landstingsstyrelsens förslag

att godkänna Modell för samverkan mellan Stockholms läns landsting och organisationer som företräder personer med funktionsnedsättning i Stockholms län

att uppdra till nämnder, styrelser och bolag inom Stockholms läns landsting att anta och tillämpa Modell för samverkan mellan Stockholms läns landsting och organisationer som företräder personer med funktionsnedsättning i Stockholms län.

§ 112
Miljöredovisning 2015 för Stockholms läns landsting (förslag 51)
LS 2015-1533
Anf. 131-151

Inleddes kl. 14.30 och avslutades kl. 15.24.

I ärendet yttrade sig landstingsrådet Gustav Hemming, Nina Unesi, Amanda Palmstierna, Fredrik Wallén, Magnus Nilsson, Malin Fijen Pacsay, Rickard Wall, Anna Sehlin, Mattias Lönnqvist, Fredrik Saweståhl, Nils Ingelström samt landstingsrådet Jens Sjöström.

BESLUT

Fullmäktige beslutade enligt landstingsstyrelsens förslag

att godkänna miljöredovisning 2015 för Stockholms läns landsting.

UTTALANDEN

S-ledamöterna lät till protokollet anteckna särskilt uttalande likalydande med uttalandet i landstingsstyrelsen.

MP-ledamöterna lät till protokollet anteckna särskilt uttalande likalydande med uttalandet i landstingsstyrelsen.

V-ledamöterna lät till protokollet anteckna särskilt uttalande likalydande med uttalandet i landstingsstyrelsen.

§ 113
Bordlagd motion 2015:46 av Vivianne Gunnarsson m.fl. (MP) om program för cirkulär ekonomi för ett mer resurseffektivt landsting (förslag 33)
LS 2015-1509

Anf. 152-158

Inleddes kl. 15.24 och avslutades kl. 15.41.

Motionen bordlades vid fullmäktiges möte den 17 maj 2016.

I ärendet yttrade sig Vivianne Gunnarsson, landstingsrådet Gustav Hemming, Anna Sehlin samt Rickard Wall.

YRKANDEN

1) bifall till landstingsstyrelsens förslag

2) bifall till motionen av MP- och V-ledamöterna

Ordföranden ställde propositioner om bifall respektive avslag till yrkandena ovan och fann att fullmäktige bifallit landstingsstyrelsens förslag.

BESLUT

Fullmäktige beslutade enligt landstingsstyrelsens förslag

att anse motionen besvarad.

RESERVATION

MP- och V-ledamöterna reserverade sig mot fullmäktiges beslut till förmån för motionen.

§ 114
Motion 2015:15 av Erika Ullberg (S) och Dag Larsson (S) om extern revision av OPS-avtalet och upphandlingen av Nya Karolinska Solna (förslag 52)
LS 2015-1106

Anf. 159-174

Inleddes kl. 15.41 och avslutades kl. 16.33.

I inledningen av ärendet yttrade sig landstingsrådet Erika Ullberg.

I ordningsfråga yttrade sig landstingsrådet Dag Larsson, Tomas Eriksson, landstingsrådet Torbjörn Rosdahl samt Gunilla Roxby Cromvall.

Då nytt förslag till beslut utdelats under ärendet beslutade ordföranden om ajournering för genomläsning av materialet. Mötet ajournerat mellan kl. 15.50 och 16.01.

Efter ajourneringen återupptogs debatten i ärendet, då yttrade sig landstingsråden Torbjörn Rosdahl och Erika Ullberg, Gunilla Roxby Cromvall, landstingsrådet Susanne Nordling, Dan Kareliusson, Rickard Wall samt landstingsrådet Dag Larsson.

YRKANDEN

1) bifall vid sammanträde utdelat förslag från M-, L-, KD- och C-ledamöterna, bilaga 6

2) bifall till motionen från S-, MP-, V- och SD-ledamöterna, med följande revidering: Formuleringen i första att-satsen ”att landstingsdirektören skyndsamt återkommer till fullmäktige med utformningen av den externa utvärderingen” ersätts med ”att landstingsstyrelsen skyndsamt återkommer till fullmäktige med utformningen av den externa utvärderingen”.

Ordföranden ställde propositioner om bifall till yrkandena ovan och fann att fullmäktige bifallit M-, L-, KD- och C-ledamöternas förslag.

Begärd omröstning genomfördes enligt följande voteringsproposition.

Den som bifaller M-, L-, KD- och C -ledamöternas förslag röstar ja. Den det ej vill röstar nej. Vinner nej har fullmäktige beslutat bifalla motionen.

Efter omröstningen konstaterade ordföranden att sammanräkningstablån visade 70 ja-röster, 69 nej-röster och att 10 ledamöter var frånvarande.

Hur ledamöterna röstade framgår av bilaga 7.

BESLUT

Fullmäktige beslutade enligt M-, L-, KD- och C-ledamöternas förslag

att anse motionen besvarad

att ge landstingsstyrelsen i uppdrag att genomföra en oberoende genomlysning av beslut rörande projektet att uppföra ett nytt universitetssjukhus i Solna

att genomlysningen ska omfatta både beslut och konsekvenser rörande ställningstagandet att uppföra sjukhuset, omfattning av projektet samt val av finansieringsmodell för projektet att uppföra det nya universitetssjukhuset

att genomlysningen ska omfatta både genomförandet av byggnationen, driftssättningen och underhållet av det nya universitetssjukhuset.

RESERVATION

S-, MP-, V- och SD-ledamöterna reserverade sig mot fullmäktiges beslut till förmån för motionen.

§ 115
Motion 2015:50 av Gunilla Roxby Cromvall (V) och Håkan Jörnehed (V) om ett reklamfritt landsting (förslag 53)
LS 2015-1513 Anf. 175-186

Inleddes kl. 16.33 och avslutades kl. 17.01.

I ärendet yttrade sig Gunilla Roxby Cromvall, landstingsrådet Torbjörn Rosdahl, Karl Henriksson, Per Carlberg, landstingsrådet Gustav Hemming, Anton Fendert, landstingsrådet Paul Lindquist, Anna Sehlin, Jonas Lindberg samt Rickard Wall.

YRKANDEN

1) bifall till landstingsstyrelsens förslag

2) bifall till motionen från V-ledamöterna

Ordföranden ställde propositioner om bifall respektive avslag till yrkandena ovan och fann att fullmäktige bifallit landstingsstyrelsens förslag.

BESLUT

Fullmäktige beslutade enligt landstingsstyrelsens förslag

att avslå motionen.

RESERVATION

V-ledamöterna reserverade sig mot fullmäktiges beslut till förmån för motionen.

§ 116
Motion 2015:16 av Robert Johansson (S) om att göra Kobaneregionen till vänlän med Stockholms län (förslag 54)
LS 2015-1107 Anf. 187-196

Inleddes kl. 17.01 och avslutades kl. 17.28.

Motionen återremitterades vid fullmäktiges sammanträde den 15 mars 2016.

I ärendet yttrade sig Robert Johansson, landstingsrådet Torbjörn Rosdahl, Aviva Barczewska, Galina Monsalves Leal, Arin Karapet, Rebwar Hassan, Gunilla Roxby Cromvall samt Rickard Wall.

YRKANDEN

1) bifall till landstingsstyrelsens förslag

2) bifall till motionen från S- och V-ledamöterna

Ordföranden ställde propositioner om bifall respektive avslag till yrkandena ovan och fann att fullmäktige bifallit landstingsstyrelsens förslag.

Begärd omröstning genomfördes enligt följande voteringsproposition.

Den som bifaller landstingsstyrelsens förslag röstar ja. Den det ej vill röstar nej. Vinner nej har fullmäktige beslutat bifalla motionen.

Efter omröstningen konstaterade ordföranden att sammanräkningstablån visade 77 ja-röster, 60 nej-röster och att 12 ledamöter var frånvarande.

Hur ledamöterna röstade framgår av bilaga 8.

BESLUT

Fullmäktige beslutade enligt landstingsstyrelsens förslag

att anse motionen besvarad.

RESERVATION

S-, MP- och V-ledamöterna reserverade sig mot fullmäktiges beslut till förmån för motionen.

§ 117
Motion 2015:51 av Håkan Jörnehed m.fl. (V) om städning i sjukhusens egen regi (förslag 55)
LS 2015-1514

Inleddes kl. 17.28 och avslutades kl. 17.28.

Fullmäktige beslutade att bordlägga ärendet.

§ 118
Motion 2015:43 av Erika Ullberg (S) m.fl. om mäns våld mot kvinnor (förslag 56)
LS 2015-1506 Anf. 197-211

Inleddes kl. 17.28 och avslutades kl. 18.09.

I ärendet yttrade sig Tove Sander, landstingsråden Anna Starbrink och Erika Ullberg, Shadi Larsson, Cecilia Elving, Birgitta Sevefjord, Marit Strand Pettersen, Rickard Wall, Maria Fälth samt Rolf Lindell.

YRKANDEN

1) bifall till landstingsstyrelsens förslag

2) bifall till motionen från S-, MP- och V-ledamöterna

Ordföranden ställde propositioner om bifall respektive avslag till yrkandena ovan och fann att fullmäktige bifallit landstingsstyrelsens förslag.

BESLUT

Fullmäktige beslutade enligt landstingsstyrelsens förslag

att anse motionen besvarad.

RESERVATION

S, MP- och V-ledamöterna reserverade sig mot fullmäktiges beslut till förmån för motionen.

§ 119
Motion 2015:44 av Susanne Nordling (MP) m.fl. om nollvision för bältesläggningar och avskiljning inom BUP (förslag 57)
LS 2015-1507 Anf. 212-218

Inleddes kl. 18.09 och avslutades kl. 18.31.

I ärendet yttrade sig landstingsråden Susanne Nordling och Anna Starbrink, Birgitta Sevefjord, landstingsrådet Dag Larsson samt Jessica Ericsson.

YRKANDEN

1) bifall till landstingsstyrelsens förslag

2) bifall till motionen från MP- och V-ledamöterna

Ordföranden ställde propositioner om bifall respektive avslag till yrkandena ovan och fann att fullmäktige bifallit landstingsstyrelsens förslag.

BESLUT

Fullmäktige beslutade enligt landstingsstyrelsens förslag

att anse motionen besvarad.

RESERVATION

MP- och V-ledamöterna reserverade sig mot fullmäktiges beslut till förmån för motionen.

UTTALANDE

S-ledamöterna lät till protokollet anteckna särskilt uttalande likalydande med uttalandet i landstingsstyrelsen.

§ 120
Motion 2015:22 av Tara Twana m.fl.(S) om äldres tandhälsa (förslag 58)
LS 2015-1228

Anf. 219-225

Inleddes kl. 18.31 och avslutades kl. 18.44.

I ärendet yttrade sig Tara Twana, landstingsrådet Anna Starbrink, Karin Fälldin, Elisabeth Ulin Karlsson samt Vivianne Gunnarsson.

YRKANDEN

1) bifall till landstingsstyrelsens förslag

2) bifall till motionen från S-, MP- och V-ledamöterna

Ordföranden ställde propositioner om bifall respektive avslag till yrkandena ovan och fann att fullmäktige bifallit landstingsstyrelsens förslag.

BESLUT

Fullmäktige beslutade enligt landstingsstyrelsens förslag

att anse motionen besvarad.

RESERVATION

S-, MP- och V-ledamöterna reserverade sig mot fullmäktiges beslut till förmån för motionen.

§ 121
Motion 2015:23 av Tara Twana (S) om att barn och ungdomar med astma riskerar karies (förslag 59)
LS 2015-1229

Anf. 226-233

Inleddes kl. 18.44 och avslutades kl. 18.56.

I ärendet yttrade sig Tara Twana, landstingsrådet Anna Starbrink, Karin Fälldin, Annaklara Martin-Löf, Elisabeth Ulin Karlsson samt Lotta Nordfeldt.

YRKANDEN

1) bifall till landstingsstyrelsens förslag

2) bifall till motionen från S-, MP- och V-ledamöterna

Ordföranden ställde propositioner om bifall respektive avslag till yrkandena ovan och fann att fullmäktige bifallit landstingsstyrelsens förslag.

BESLUT

Fullmäktige beslutade enligt landstingsstyrelsens förslag

att anse motionen besvarad.

RESERVATION

S-, MP- och V -ledamöterna reserverade sig mot fullmäktiges beslut till förmån för motionen.

§ 122
Motion 2015:30 av Pia Ortiz Venegas m.fl.(V) om genusanalys av ersättningssystem inom hälso- och sjukvården (förslag 60)
LS 2015-1236 Anf. 234-238

Inleddes kl. 18.56 och avslutades kl. 19.11.

I ärendet yttrade sig Pia Ortiz Venegas, landstingsrådet Anna Starbrink, Shadi Larsson samt Christina Enocson Mårtensson.

YRKANDEN

1) bifall till landstingsstyrelsens förslag

2) bifall till motionen från S-, MP- och V-ledamöterna

Ordföranden ställde propositioner om bifall respektive avslag till yrkandena ovan och fann att fullmäktige bifallit landstingsstyrelsens förslag.

BESLUT

Fullmäktige beslutade enligt landstingsstyrelsens förslag

att anse motionen besvarad.

RESERVATION

S-, MP- och V-ledamöterna reserverade sig mot fullmäktiges beslut till förmån för motionen.

§ 123
Motion 2015:32 av Gunilla Roxby Cromvall (V) och Anna Sehlin (V) om att utreda ett kollektivtrafikkörfält på Essingeleden (förslag 61)
LS 2015-1238
Anf. 239-253

Inleddes kl. 19.11 och avslutades kl. 19.48.

I ärendet yttrade sig Gunilla Roxy Cromvall, landstingsrådet Kristoffer Tamsons, Anna Sehlin, Malin Karlsson, Rickard Wall, Karl Henriksson samt Kristin Lilieqvist.

YRKANDEN

1) bifall till landstingsstyrelsens förslag

2) bifall till motionen från V-ledamöterna

Ordföranden ställde propositioner om bifall respektive avslag till yrkandena ovan och fann att fullmäktige bifallit landstingsstyrelsens förslag.

BESLUT

Fullmäktige beslutade enligt landstingsstyrelsens förslag

att anse motionen besvarad.

RESERVATION

V-ledamöterna reserverade sig mot fullmäktiges beslut till förmån för motionen.

UTTALANDE

MP-ledamöterna lät till protokollet anteckna särskilt uttalande likalydande med uttalandet i landstingsstyrelsen.

SD-ledamöterna lät till protokollet anteckna särskilt uttalande likalydande med uttalandet i landstingsstyrelsen.

§ 124
Motion 2015:42 av Victor Harju (S) och Adriana Haxhimustafa (S) om utökad pendeltågstrafik (förslag 62)
LS 2015-1505 Anf. 254-265

Inleddes kl. 19.48 och avslutades kl. 20.06.

I ärendet yttrade sig Viktor Harju, landstingsrådet Kristoffer Tamsons, Gunilla Roxby Cromvall, Malin Karlsson samt Karl Henriksson.

YRKANDEN

1) bifall till landstingsstyrelsens förslag

2) bifall i första hand till yrkande av S-, MP- och V-ledamöterna om återremiss av ärendet med följande motivering ”En motion som anses besvarad ska också motiveras med att det som efterfrågas redan sker eller är på gång. Motionen vill att förutsättningarna för nattrafik utreds. Svaret på motionen slår fast att frågan måste utredas noga. Det finns däremot inget sådant arbete pågående. Fullmäktige måste ta ställning till om detta ska tittas på eller ej, ett besvarande med hänvisning till nuvarande svar är att inte göra något och att inte ta ställning.”

3) avslag till återremissyrkandet

4) bifall i andra hand till yrkande av S-, MP- och V-ledamöterna om bifall till motionen

Återremissyrkandet togs först upp till behandling.

Ordföranden ställde propositioner om avslag respektive bifall till återremissyrkandet och fann att fullmäktige avslagit återremissyrkandet.

Begärd omröstning genomfördes enligt följande voteringsproposition.

Den som vill avgöra ärendet idag röstar ja. Den det ej vill röstar nej. Vinner nej har fullmäktige beslutat återremittera ärendet.

Efter omröstningen konstaterade ordföranden att sammanräkningstablån visade 71 ja-röster, 58 nej-röster och att 20 ledamöter var frånvarande. Detta innebar att en mer än en tredjedel av fullmäktiges ledamöter hade röstat nej och ärendet återremitterades därmed.

Hur ledamöterna röstade framgår av bilaga 9.

BESLUT

Fullmäktige beslutade enligt S-, MP- och V-ledamöternas förslag

att återremittera ärendet.

§ 125
Motion 2015:52 av Gunilla Roxby Cromvall m.fl. (V) om en reklamfri, ny tunnelbanelinje (förslag 63)

LS 2015-1515 Anf. 266-268

Inleddes kl. 20.06 och avslutades kl. 20.14.

I ärendet yttrade sig Gunilla Roxby Cromvall, Kristoffer Tamsons samt Malin Karlsson.

YRKANDEN

1) bifall till landstingsstyrelsens förslag

2) bifall till motionen från V-ledamöterna

Ordföranden ställde propositioner om bifall respektive avslag till yrkandena ovan och fann att fullmäktige bifallit landstingsstyrelsens förslag.

BESLUT

Fullmäktige beslutade enligt landstingsstyrelsens förslag

att avslå motionen.

RESERVATION

V-ledamöterna reserverade sig mot fullmäktiges beslut till förmån för motionen.

UTTALANDE

MP-ledamöterna lät till protokollet anteckna särskilt uttalande likalydande med uttalandet i landstingsstyrelsen.

§ 126
Motion 2015:29 av Håkan Jörnehed (V) och Gunilla Roxby Cromvall (V) om att införa försök med sex timmars arbetsdag med bibehållen lön i vården (förslag 64) LS 2015-1235

Anf. 269-274

Inleddes kl. 20.14 och avslutades kl. 20.33.

I ärendet yttrade sig Gunilla Roxby Cromvall, landstingsrådet Peter Carpelan, Theo Bodin, Jonas Lindberg samt landstingsrådet Susanne Nordling.

YRKANDEN

1) bifall till landstingsstyrelsens förslag

2) bifall till motionen från MP- och V-ledamöterna

Ordföranden ställde propositioner om bifall respektive avslag till yrkandena ovan och fann att fullmäktige bifallit landstingsstyrelsens förslag.

BESLUT

Fullmäktige beslutade enligt landstingsstyrelsens förslag

att anse motionen besvarad.

RESERVATION

MP- och V-ledamöterna reserverade sig mot fullmäktiges beslut till förmån för motionen.

§ 127
Motion 2015:31 av Håkan Jörnehed (V) och Gunilla Roxby Cromvall (V) om att tillvarata flyktingars sjukvårdskompetens (förslag 65)
LS 2015-1237

Anf. 275-283

Inleddes kl. 20.33 och avslutades kl. 20.58.

I ärendet yttrade sig Gunilla Roxby Cromvall, landstingsråden Peter Carpelan, Jens Sjöström och Susanne Nordling samt Rickard Wall.

YRKANDEN

1) bifall till landstingsstyrelsens förslag

2) bifall till motionen från S-, MP- och V-ledamöterna

Ordföranden ställde propositioner om bifall respektive avslag till yrkandena ovan och fann att fullmäktige bifallit landstingsstyrelsens förslag.

BESLUT

Fullmäktige beslutade enligt landstingsstyrelsens förslag

att anse motionen besvarad.

RESERVATION

S-, MP- och V-ledamöterna reserverade sig mot fullmäktiges beslut till förmån för motionen.

§ 128
Motion 2015:35 av Håkan Jörnehed (V) och Gunilla Roxby Cromvall (V) om kliniskt basår för nyutexaminerade sjuksköterskor (förslag 66)
LS 2015-1241

Anf. 284-291

Inleddes kl. 20.58 och avslutades kl. 21.17.

I ärendet yttrade sig Gunilla Roxby Cromvall, landstingsråden Peter Carpelan och Jens Sjöström, Annaklara Martin-Löf samt Jonas Lindberg.

YRKANDEN

1) bifall till landstingsstyrelsens förslag

2) bifall till motionen från MP- och V-ledamöterna

Ordföranden ställde propositioner om bifall respektive avslag till yrkandena ovan och fann att fullmäktige bifallit landstingsstyrelsens förslag.

BESLUT

Fullmäktige beslutade enligt landstingsstyrelsens förslag

att anse motionen besvarad.

RESERVATION

MP- och V-ledamöterna reserverade sig mot fullmäktiges beslut till förmån för motionen.

UTTALANDE

S-ledamöterna lät till protokollet anteckna särskilt uttalande likalydande med uttalandet i landstingsstyrelsen.

§ 129
Motion 2015:41 av Victor Harju (S) och Eleonor Eriksson (S) om patientnämndens erfarenhet i vårdvalet (förslag 67)
LS 2015-1504

Anf. 292-297

Inleddes kl. 21.17 och avslutades kl. 21.26.

I ärendet yttrade sig Viktor Harju, landstingsrådet Marie Ljungberg Schött, Elisabeth Ulin Karlsson samt Lars Harms-Ringdahl.

YRKANDEN

1) bifall till landstingsstyrelsens förslag

2) bifall till motionen från S- och V-ledamöterna

Ordföranden ställde propositioner om bifall respektive avslag till yrkandena ovan och fann att fullmäktige bifallit landstingsstyrelsens förslag.

BESLUT

Fullmäktige beslutade enligt landstingsstyrelsens förslag

att anse motionen besvarad.

RESERVATION

S- och V-ledamöterna reserverade sig mot fullmäktiges beslut till förmån för motionen.

§ 130
Motion 2015:21 av Tara Twana m.fl. (S) om fetma hos barn (förslag 68)
LS 2015-1227

Anf. 298-301

Inleddes kl. 21.26 och avslutades kl. 21.38.

I ärendet yttrade sig Tara Twana, landstingsrådet Ella Bohlin, Annaklara Martin-Löf samt Marina Davidsdotter.

YRKANDEN

1) bifall till landstingsstyrelsens förslag

2) bifall till motionen från S- och V-ledamöterna

Ordföranden ställde propositioner om bifall respektive avslag till yrkandena ovan och fann att fullmäktige bifallit landstingsstyrelsens förslag.

BESLUT

Fullmäktige beslutade enligt landstingsstyrelsens förslag

att anse motionen besvarad.

RESERVATION

S och V-ledamöterna reserverade sig mot fullmäktiges beslut till förmån för motionen.

§ 131
Motion 2015:25 av Dag Larsson (S) om en hörcentral i landstingets regi (förslag 69)
LS 2015-1231 Anf. 302-309

Inleddes kl. 21.38 och avslutades kl. 21.57.

I ärendet yttrade sig landstingsråden Dag Larsson och Ella Bohlin samt Pia Ortiz Venegas.

YRKANDEN

1) bifall till landstingsstyrelsens förslag

2) bifall till motionen från S- och V-ledamöterna

Ordföranden ställde propositioner om bifall respektive avslag till yrkandena ovan och fann att fullmäktige bifallit landstingsstyrelsens förslag.

Begärd omröstning genomfördes enligt följande voteringsproposition.

Den som bifaller landstingsstyrelsens förslag röstar ja. Den det ej vill röstar nej. Vinner nej har fullmäktige beslutat att bifalla motionen.

Efter omröstningen konstaterade ordföranden att sammanräkningstablån visade 71 ja-röster, 42 nej-röster, att 13 ledamöter avstod och att 23 ledamöter var frånvarande.

Hur ledamöterna röstade framgår av bilaga 10.

BESLUT

Fullmäktige beslutade enligt landstingsstyrelsens förslag

att anse motionen besvarad.

RESERVATION

S- och V-ledamöterna reserverade sig mot fullmäktiges beslut till förmån för motionen.

§ 132
Motion 2015:27 av Tomas Eriksson m.fl. (MP) om regional storsatsning på elladdstolpar (förslag 70)
LS 2015-1233 Anf. 310-314

Inleddes kl. 21.57 och avslutades kl. 22.15.

I ärendet yttrade sig Tomas Eriksson, landstingsrådet Gustav Hemming samt Rickard Wall.

YRKANDEN

1) bifall till landstingsstyrelsens förslag

2) bifall till MP-ledamöternas förslag i landstingsstyrelsen

Ordföranden ställde propositioner om bifall respektive avslag till yrkandena ovan och fann att fullmäktige bifallit landstingsstyrelsens förslag.

BESLUT

Fullmäktige beslutade enligt landstingsstyrelsens förslag

att anse motionen besvarad.

RESERVATION

MP-ledamöterna reserverade sig mot fullmäktiges beslut till förmån för eget förslag.

§ 133
Motion 2015:34 av Anna Sehlin (V) om att förbjuda mikroplaster i landstingets verksamhet (förslag 71)
LS 2015-1240 Anf. 315-317

Inleddes kl. 22.15 och avslutades kl. 22.24.

I ärendet yttrade sig Anna Sehlin, landstingsrådet Gustav Hemming samt Malin Fijen Pacsay.

YRKANDEN

1) bifall till landstingsstyrelsens förslag

2) bifall till motionen från MP- och V-ledamöterna

Ordföranden ställde propositioner om bifall respektive avslag till yrkandena ovan och fann att fullmäktige bifallit landstingsstyrelsens förslag.

BESLUT

Fullmäktige beslutade enligt landstingsstyrelsens förslag

att anse motionen besvarad.

RESERVATION

MP- och V-ledamöterna reserverade sig mot fullmäktiges beslut till förmån för motionen.

§ 134
Valärenden (förslag 72)
LS 2016-0366, 2016-0395, 2016-0405, 2016-0603, 2016-0628, 2016-0760, 2016-0814, 2016-0827, 2016-0836, 2016-0848, 2016-0854, 2016-0862, 2016-0901, 2016-0968, 2016-0971, 2016-0975, 2016-0981, 2016-0984, 2016-0996, 2016-1019, 2016-1046

Inleddes kl. 22.24 och avslutades kl. 22.26.

Fullmäktige beslutade enligt valberedningens förslag att medge befrielse för Sverre Launy (V), revisor i revisorsgrupp III, ersättare i revisorskollegiet och ersättare i mälardalsrådet, Ulrika Ekengren (SD), revisor i revisorsgrupp III och ersättare i revisorskollegiet, Berit Assarsson (M), revisor för samordningsförbundet Sigtuna, Upplands Väsby och Sollentuna, Helena Piensoho (KD), ersättare i landstingsfullmäktige, valkretsarna 1 och 3, Julia Ribbing Matthis (MP), ersättare i landstingsfullmäktige, valkrets 2, Andreas Dahl (S), ersättare i landstingsfullmäktige, valkrets SV, Kristofer Nygren (S), ersättare i landstingsfullmäktige, valkrets N, Pauline Fahlström (MP), ersättare i landstingsfullmäktige, valkrets O, Dragana Markovic (S), ersättare i landstingsfullmäktige, valkrets 4, Adriana Haxhimustafa (S), ledamot i hälso- och sjukvårdsnämnden, Gustav Hemming (C), suppleant i styrelsen för Landstingshuset i Stockholm AB, Melinda Midemalm (MP), ersättare i skärgårdsstiftelsen i Stockholms län, Tuva Lund (S), ersättare i styrelsen för stiftelsen Stockholms län Äldrecentrum, Toivo Heinsoo (-), ledamot i stiftelsen Vetenskapsstaden samt för Mikael Fors (-), ledamot i stiftelsen Flemingsberg Science.

Val

Fullmäktige valde enligt valberedningens förslag

Revisorsgrupp III för tiden 13 september 2016 - 31 december 2018

Revisor

(V) Inga-Lill Franzén (efter Sverre Launy)
(SD) Jan Holgersson (efter Ulrika Ekengren)

Revisorskollegiet för tiden 13 september 2016 - 31 december 2018

Ersättare

(V) Inga-Lill Franzén (efter Sverre Launy)
(SD) Jan Holgersson (efter Ulrika Ekengren)

Samordningsförbundet Sigtuna, Upplands Väsby och Sollentuna för tiden 13 september 2016 - 31 mars 2019

Revisor

(M) Karin Brodin (efter Berit Assarsson)

Hälso- och sjukvårdsnämnden för tiden 13 september 2016 - 31 december 2016

Ledamot

(S) Tuva Lund (efter Adriana Haxhimustafa)

Ersättare

(V) Catharina Wahlgren (efter Kerstin Burman)

Trafiknämnden för tiden 13 september 2016 - 31 december 2016

Ersättare

(MP) Bordläggs (efter Vivianne Gunnarsson)

Landstingshuset i Stockholm AB för tiden 13 september 2016 intill slutet av ordinarie bolagsstämma 2017

Suppleant

(C) Stefan Bergström (efter Gustav Hemming)

Mälardalsrådet för tiden 13 september 2016 intill slutet av ordinarie rådsmöte 2019

Ledamot

(V) Marina A Davidsdotter (efter Kerstin Burman)

Ersättare

(V) Bordläggs (efter Sverre Launy)
(V) Lisa Rasmussen (efter Marina A Davidsdotter)

Skärgårdsstiftelsen i Stockholms län för tiden 13 september 2016 - 31 december 2018

Ersättare

(MP) Bordläggs (efter Melinda Midemalm)

Stiftelsen Stockholms län Äldrecentrum för tiden 13 september 2016 - 31 december 2018

Ersättare

(S) Bordläggs (efter Tuva Lund)

Stiftelsen Vetenskapsstaden för tiden 13 september 2016 - 31 december 2018

(-) Bordläggs (efter Toivo Heinsoo)

Stiftelsen Flemingsberg Science för tiden 13 september 2016 - 31 december 2018

(-) Annika Tibell (efter Mikael Forss)

Förvaltningsrätten i Stockholm för tiden 13 september 2016 - 31 december 2019

Nämndemän

(M)	Åsa Fallqvist	(efter Michael Haglund)
(M)	Sven Sjölinder	(efter Georgios Tsiouras)
(M)	Bertil Röjhammar	(efter Isabelle Ankarfjärd Jäger)
(M)	Bordläggs	(efter Beshir Abdulkadir Osman)
(L)	Nils Eriksson	(efter Hans Sakamoto, tidigare Tomas Hedborg)
(C)	Thomas Wihlman	(efter Åke Uddén)
(S)	Claes Borell	(efter Habon Hassan Elmi)
(S)	Paraskevi Karazissi	(efter Else Emilia Mirande Palma)
(S)	Diana Ghafour	(efter Robert Fischer)
(S)	Yohannis Gebrehiwot	(efter Denis Gulsun Taskiran)
(S)	Bordläggs	(efter Maj Ferdinandsson)
(MP)	Lina Lindström	(efter Anna Persson)
(V)	Bordläggs	(efter Marja Hillerström)

Svea Hovrätt för tiden 13 september 2016 - 31 december 2019

Nämndemän

(M)	Aleks Sakala	(efter Louise Åstrand)
(S)	Ornina Younan	(efter Joel Ensjö)
(S)	Bordläggs	(efter Christina Nordlander)

Nominering

Fullmäktige nominerade enligt valberedningens förslag

Regionala etikprövningsnämnden för perioden 1 januari 2017 - 31 december 2019

Ledamöter

(M)	Robert Mellberg
(M)	Mattias Thorsson
(M)	Göran Mellblom
(M)	Annika Rosenberg
(M)	Bordläggs
(M)	Bordläggs
(L)	Margareta Hamark
(L)	Katariina Güven
(KD)	Bordläggs
(C)	Bordläggs
(C)	Bordläggs
(S)	Ellis Wollner
(S)	Annika Grönlund
(S)	Lena Josefsson
(MP)	Bordläggs
(V)	Bordläggs
(V)	Bordläggs
(SD)	Bordläggs

§ 135
Nya motioner
LS 2016-1094, 2016-1095, 2016-1096, 2016-1097, 2016-1098, 2016-1099

Inleddes kl. 22.26 och avslutades kl. 22.27.

Nr 2016:29 av Dag Larsson m.fl. (S) om att införa en ny läkarbåt i Stockholms skärgård

Nr 2016:30 av Jens Sjöström m.fl. (S) om behovet av att öka antalet rekryteringsbostäder

Nr 2016:31 av Jens Sjöström m.fl. (S) om behovet av att fortsätta utveckla undersköterskeutbildning

Nr 2016:32 av Vivianne Gunnarsson m.fl. (MP) om toaletter på Östra station och Slussen

Nr 2016:33 av Lotta Nordfeldt (SD) och Ulf Landström (SD) om att införa förenklade hälsokontroller av nyanlända asylsökande/flyktingar

Nr 2016:34 av Rickard Wall (-) om stopp för utförsäljning av landstingsparken

Motionerna remitterades till landstingsstyrelsen för beredning.

§ 136
Nya interpellationer
LS 2016-1066, 2016-1067, 2016-1068, 2016-1069, 2016-1070, 2016-1071, 2016-1072, 2016-1073, 2016-1074, 2016-1075

Inleddes kl. 22.27 och avslutades kl. 22.29.

Nr 2016:18 av Christina Enocson (S) om tillgängligheten till ögonbottenfotografering för patienter med diabetes

Nr 2016:19 av Vivianne Gunnarsson (MP) angående extra kollektivtrafik på vatten under Slussens ombyggnad

Nr 2016:20 av Gunilla Roxby Cromvall (V) om köp av A-Train AB

Nr 2016:21 av Rickard Wall (-) om stopp för utförsäljning av landstingsparken

Nr 2016:22 av Tove Sander (S) om väntetider till screening för bröstcancer

Nr 2016:23 av Kristin Lilieqvist (MP) angående avsaknaden av seriösa miljökonsekvensbeskrivningar i SLL

Nr 2016:24 av Birgitta Sevefjord (V) om användningen av glasögonbidraget för barn

Nr 2016:25 av Håkan Jörnehed (V) om upphandlingen av förbrukningsvaror med företaget OneMed

Nr 2016:26 av Håkan Jörnehed (V) - vad händer när operationer ställs in och vilka patienter drabbas mest

Nr 2016:27 av Rickard Wall (-) om manlig omskärelse

Interpellationerna godkändes och ska besvaras vid nästa sammanträde.

Avslutning

Ordföranden avslutade sammanträdet kl. 22.30.

Vid protokollet

Elisabeth Angard Levander

Karin Mikaelsson

Anföranden vid Stockholms läns landstingsfullmäktiges sammanträde den 13 september 2016

O r d f ö r a n d e n : Innan vi går in på vår agenda för dagen ber jag att få hälsa Ingrid Engström välkommen hit. Hon är ansvarig för Blodbussen, som finns utanför huset. Jag hoppas att ni som önskar, vill och kan besöker den i dag. Var så god, Ingrid!

I n g r i d E n g s t r ö m : Tack för att vi har fått möjligheten att säga några ord här i dag. Jag heter Ingrid, och jag har jobbat ganska länge på blodcentralen. Det jag vill berätta i dag är att vi har en buss utanför. De som inte är blodgivare är jättevälkomna att ta prover och bli blodgivare.

Det saknas ungefär 20 000 blodgivare i det här länet. Vi åker till i stort sett hela länet, från Hallstavik till Nynäshamn och från Södertälje till Värmdö. Fler behövs. Stockholm växer, men det vet ni ju redan. Det här är en sak som man lätt glömmer bort.

Vi försörjer hela länet med blod. Det är vårt uppdrag från landstinget. Vi kämpar på. Jag hade tänkt att ni skulle få se en kort film som förklarar vad blodgivning går ut på. Men tyvärr verkar Internetförbindelsen vara lite dålig här inne, så det går inte. I stället vill jag säga att filmen finns på Youtube och också på geblod.nu, som är vår hemsida. Gå gärna in och titta där!

Vi behöver bli många fler blodgivare. Låt mig dock berömma Stockholm för en sak. Alla blodgivare i Stockholm får ett tack-SMS som talar om att blodet har kommit till en patient. Vi startade detta som unikt projekt för fem år sedan. Vi har skickat ett par hundra tusen SMS vid det här laget. Detta har blivit internationellt uppmärksammat. Independent i England tog upp det förra året. Sverige är på kartan, för nu börjar Australien, Nya Zeeland, England, Österrike, USA och flera andra länder att ta efter. De hör av sig till oss och frågar hur vi gjorde. Det tycker jag att vi ska vara stolta över.

Välkomna till oss på Blodbussen!

§ 95 Interpellation 2016:12 av Dag Larsson (S) om bemanningsbristen inom neonatalverksamheten i Stockholms läns landsting

Anförande nr 1
Landstingsrådet L a r s s o n (S): Ordförande, fullmäktige! Vi har många gånger i den här församlingen diskuterat hur det står till med förlossningsvården. Jag tror att de flesta av oss är ganska bekymrade över situationen. Jag är helt övertygad om att de flesta av oss vill att den ska förbättras.

Ett område som vi inte har talat om lika ofta är hur det står till med neonatalvården, som ändå omfattar ungefär 7–10 procent av alla förlossningar i Stockholm. Det handlar om för tidigt födda barn och ibland om sjuka barn.

Jag har vid upprepade tillfällen träffat personal som berättar om underbemanning, stängda platser och en väldigt svår situation. De beskriver en situation där det ibland är så illa att det är farligt för patienterna, de små barnen. Det är den situation som råder i Stockholm.

Nu på sommaren har det blivit än värre. När man ringer runt och pratar med folk får man höra att personal har beordrats till ständiga övertidspass om 13 timmar var. Under sommaren har det totalt varit 350 övertidspass om 13 timmar. Sachsskas familjeplatser, där föräldrar kan tillbringa

tid tillsammans med för tidigt födda barn som är sjuka, har till och med tvingats stänga under sommarhalvåret.

När man har haft det så ansträngt under sommaren är det klart att det får effekter också på neonatalvården under hösten. Jag är djupt bekymrad över hur det ser ut och tycker att vi i Stockholm borde kunna organisera en bättre neonatalvård. Ett av de stora bekymren är att vi helt enkelt inte har tillräcklig kapacitet. Vi saknar specialistsjuksköterskor.

I föredragande landstingsråds svar pekar man finger åt regeringen, och man pekar sedan på verksamhetscheferna och säger att det är de som ska organisera saker och ting. Jag tycker att vi som folkvalda av stockholmarna har ett ansvar att med de resurser som står till buds göra så gott vi kan för att förbättra situationen.

Jag tänker för egen del inte peka på den alliansregering vi hade fram till 2014 och säga: Tänk om de hade gjort mer för att utbilda specialistsjuksköterskor! Jag tycker att den diskussionen är ganska tröstlös, även om man kunde önska att man skulle ha utbildat fler specialistsjuksköterskor under alliansregeringens tid. Jag tänker inte heller peka finger åt verksamhetscheferna, för jag tror att de gör så gott de kan.

Jag ställer mig frågan: Vad kan vi som förtroendevalda, i personalutskottet, hälso- och sjukvårdsnämnden, landstingsstyrelsen och i den här församlingen göra för att stockholmarna ska få en bättre fungerande neonatalvård?

Anförande nr 2
Landstingsrådet C a r p e l a n (M): Ordförande, ledamöter! Dag Larsson ställer i interpellationen frågan om jag är nöjd med situationen. Det är klart att jag som ansvarigt landstingsråd inte kan vara nöjd, och det kan ingen annan i landstingsfullmäktige heller vara. Från landstingets sida arbetar vi långsiktigt med personalförsörjningsfrågor, och vi försöker också göra det på kort sikt, även om det kan vara en smula svårare att göra saker på kort sikt.

Vad gör vi då från personalutskottet, som ju Dag Larsson nämnde? Tillsammans med alla partier i personalutskottet arbetar vi nu med att ta fram kompetensförsörjningsstrategin. Jag tog initiativ till den för att få i gång det mer långsiktiga personalförsörjningsarbetet, vilket nu pågår. Vi lägger sista handen vid den i personalutskottet. Om allt går väl kommer den upp till fullmäktige under hösten.

Vad gör vi då i strategin? Vi pekar på de viktiga frågorna för personalförsörjningen. Vi pekar på ledarskapsfrågor, där vi ser tydliga brister i många av våra verksamheter. Där måste vi bli bättre. Vi pekar på lönebildning, vidareutbildning, utbildning och kompetensförsörjningsfrågor inom hela koncernen. I det arbetet är också interpellanten Dag Larsson delaktig, vilket jag tycker är bra.

Några saker måste vi göra och har påbörjat, nämligen att se över schemaläggning av våra läkare under vardagar mellan 07 och 21 för att få till en bättre och kontinuerligare läkarbemanning och bättre teamarbete. Detta gör i sin tur att sjuksköterskor och annan personal känner det mer meningsfullt att arbeta när de får ett helt team som fungerar tydligare.

Det framhålls också att vi bör ta över specialistsjuksköterskeutbildningen i landstingets regi. Varför då? Jo, neonatalvården är ett typiskt exempel på detta. Det finns ingen reguljär specialistsjuksköterskeutbildning inom just detta område. Vi i landstinget gör något åt detta. Vi köper egna utbildningsplatser. Regeringen har ansvar, men man ser inte att denna specialisering inte har någon utbildning alls. Detta visar på problemen med det inflexibla systemet där staten

styr vilka vidareutbildningar som finns. Det är ingen ordning där, för man vet inte annat än i respektive landsting eller region hur behovet ser ut på specifika områden. Där kan staten inte styra. Vi i landstinget hade kunnat ha bättre koll på detta.

Nu måste vi i Stockholms läns landsting ta eget ansvar för att ha en personalförsörjning, vilket vi också gör. Det kommer vi att fortsätta göra, men här måste regeringen i så fall ta ett ansvar. Sedan kan Dag Larsson säga att vi pekar finger. Ja, men regeringen ska göra vad som ankommer på den. Vi i landstinget i Stockholm gör vad som ankommer på oss.

Anförande nr 3
Annaklara Martin-Löf (MP): Det är en väldigt viktig fråga som Dag Larsson tar upp. De allra yngsta barnen är också de känsligaste. Om det är underbemannat kan det få extra svåra konsekvenser för dem, för lång tid framöver och för hela livet. Därför är det extra viktigt att det finns adekvat resurstilldelning i neonatalvården.

Jag är själv sjuksköterska men jobbade bara fyra månader som sjuksköterska, för sedan gav jag upp. Jag ville kunna sova mer än fyra timmar mellan mina arbetspass, och jag ville inte behöva ta in på hotell bredvid sjukhuset när jag behövde jobba över för att alls få sova. Det är inte bara lön som är viktigt när det gäller att få fler sjuksköterskor. Det handlar om arbetsvillkor i övrigt. Det handlar om arbetsmiljö.

Man måste ha en tillräcklig bemanning, för brist föder annars brist. Jag vill inte vara orsaken till att en patient skadar sig för att jag inte har tid att ta hand om den personen som jag ska. Då slutar man. Det gäller alltså att verkligen ta tag inte bara i lönefrågan utan i alla aspekter – Peter Carpelan nämner ledning, organisation och så vidare.

I sin budget satsar Miljöpartiet på ökade löner för sjuksköterskor. Det kan vara ett steg att börja med. Sedan är det viktigt med task shifting – att man förflyttar de arbetsuppgifter som inte behöver utföras av kvalificerad personal till människor som har annan utbildning eller ingen utbildning alls för att frigöra tid för det som det verkligen är viktigt att sjuksköterskor och läkare tar hand om.

Sedan är det väldigt bra att landstinget satsar på utbildningsplatser för neonatalsjuksköterskor. Man kan dock behöva fler platser där, så att man får in fler medarbetare.

Anförande nr 4
Birgitta Sevefjord (V): Ordförande! Detta med bemanning inom neonatalvården och på andra ställen är inget nytt problem. Men det är klart att neonatalvården är ett extremt känsligt område. Där får det inte uppstå problem på grund av att vi inte är bemannade.

Detta är ett problem som vi har haft i landstinget länge. Redan förra mandatperioden gjorde jag en skrivelse till dåvarande hälso- och sjukvårdsnämnden och frågade hur det såg ut med stängda vårdplatser inom neonatalvården. Då visade det sig att vi hade många stängda vårdplatser, framför allt på Huddinge sjukhus. Jag skulle därför vilja ställa frågan till ansvarigt landstingsråd i dag: Hur ser det ut i dag på Huddinge sjukhus? Är alla vårdplatserna inom neonatalvården där öppna, eller har vi fortfarande stängda platser?

Det är jättespännande att det kommer en kompetensförsörjningsstrategi. Jag ser fram emot att vi ska debattera den här i fullmäktige nu i höst. Detta är en oerhört viktig fråga. Vi har jätteproblem med kompetensförsörjningen inom landstinget, och det är då framför allt sjuksköterskebrist, men vi behöver också fler undersköterskor och annan personal som jobbar

inom vården. Där har jag en fråga som knyter an lite till vad Annaklara berättade tidigare om sina erfarenheter som nyutexaminerad sjuksköterska.

Om jag inte har läst fel står det i landstingsrådet svar att man vill ha en hälsosam arbetstidsförläggning utifrån patienternas behov. Då undrar jag vad du menar med ”utifrån patienternas behov”? Ska vi inte ha en arbetstidsförläggning utifrån personalens behov, så att man inte knäcks som personal i första hand? Fungerar inte personalen fungerar inte heller vården av patienterna. Jag skulle gärna vilja veta vad du menar med att man ska ha en arbetstidsförläggning utifrån patienternas behov.

Dag Larsson sade tidigare att redan den här sommaren hade man 350 övertidspass. Ni kan själva fantisera om vad det innebär för den personal som arbetar inom neonatalvården. Att man har bidragit med 350 övertidspass betyder att man har varit ständigt underbemannade. Jag menar alltså att man ska ha en hälsosam arbetstidsförläggning utifrån personalens behov och möjligheter. Då får vi en bra patientvård.

Anförande nr 5
Landstingsrådet L a r s s o n (S): Jag ska börja med det jag tycker är bra. Jag tycker att det är bra att vi har ett landstingsråd som är ansvarigt för personalfrågorna. Jag tycker också att det är väldigt bra att vi har ett personalutskott. Jag hoppas att vi kan få till stånd en kompetensförsörjningsstrategi värd namnet i det här landstinget. Det finns väldigt mycket som ändå utvecklas åt rätt håll.

Sedan kan jag beklaga att vi i det här landstinget har arbetat under åtta års tid utan att ha ett fungerande personalutskott, när personalfrågorna kanske är en av de största utmaningar vi har inom vårdens område. Jag kan beklaga – när vi nu började peka finger – att vi har haft en alliansregering som under flera mandatperioder har låtit bli att bygga ut specialistsjuksköterskeutbildningarna. Nu sker det. De har byggts ut kraftigt redan i år, och det kommer ytterligare satsningar under hösten, vilket jag tycker är glädjande.

Med detta sagt finns det ändå skäl att fundera på vad mer vi kan göra i vårt eget landsting. Om vi har en orimlig arbetsmiljö och en orimlig arbetssituation får vi en dåligt fungerande neonatalvård, och då äventyras patientsäkerheten för de minsta barnen i vårt län.

Vi behöver locka tillbaka specialistsjuksköterskor som har slutat arbeta inom neonatalvården. Vi behöver fundera över lönesättning och arbetstider. Vi måste undvika att hamna i orimliga arbetsmiljösituationer där man tvingas till extra arbetspass på 13 timmar. Det är klart att folk flyr yrket i det läget. Då äventyras patientsäkerheten.

Vi behöver fundera över hur vi ersätter dem som vill vidareutbilda sig och bli specialistsjuksköterskor. Där förslår ju vi att man ska ersätta med full lön under utbildningstiden. Det finns saker och ting som går att göra.

Att ha det som i dag och att ha en sådan sommar som vi har haft inom neonatalvården i år är inte värdigt Stockholms läns landsting.

Anförande nr 6
J e n s S j ö s t r ö m (S): Ordförande, ledamöter! När man lyssnar på Peter Carpelan är det lätta att påminna sig Henrik Dorsins text ”Bögarnas fel”. Allting är nämligen alltid någon annans fel när Peter Carpelan är uppe i talarstolen. Jag tycker att du, Peter, ska ta och lyssna på Henrik

Dorsins text och fundera lite på hur ni själva ibland refererar till verkligheten och betraktar verkligheten och ert eget ansvar.

I neonatalvården handlar det mycket om personalförsörjning och om att trygga utbildningsplatser. Jag blir därför lite beklämd när Peter talar om hur mycket regeringen borde ha gjort, samtidigt som man från alliansoppositionens sida med stöd av Sverigedemokraterna fällde regeringens första budget, som innehöll ett antal utbildningsplatser, vilket försökt utbildningsplatser på både grund- och specialistutbildningen under 2015 med ungefär ett halvår.

Regeringen tillför nu specialistutbildningsplatser. Det blir 600 nya platser per år, och därtill också en ökning på grundutbildningen. I år var antalet 700, och man ökar det ända till 1 625 fler platser år 2020. Den satsningen är nödvändig.

Jag tror samtidigt att det blir kontraproduktivt med den debatt som Peter för och som också finns återgiven i interpellationssvaret. Man äventyrar specialistsjuksköterskeutbildningen om man gör på det sätt som man från Peters och Moderaternas sida vill och övertar huvudmannaskapet. Vad du föreslår är ju att man tar bort den akademiska kopplingen från utbildningen och gör det hela till en huvudmannafråga. Dessutom degraderar man därigenom utbildningen, anställningsbarheten i fler landsting och attraktiviteten för yrket.

Under de senaste månaderna har jag närmast blivit överhopad av kontakter från olika intresseorganisationer, fackliga organisationer och dem som jobbar i verksamheten. De är djupt oroade av det förslag som du har lagt om att överta huvudmannaskapet för specialistsjuksköterskeutbildningen och att lyfta bort den akademiska kopplingen. Jag hade senast i går samtal med en grupp om detta. Jag har haft sådana samtal med större grupperingar i princip varje vecka sedan början på sommaren. Ingen av dessa professionsgrupper tror på din idé. Du är ganska ensam om detta.

De fackliga organisationerna, inte bara på sjuksköterskesidan utan också Kommunal och på läkarsidan, säger samma sak. Detta skapar inte attraktivitet för yrket, utan snarare drar det ned attraktiviteten. Vi här inne är väl överens om att vi har en brist på specialistsjuksköterskor inom vissa områden. Jag har dock förstått på flera av organisationerna att du inte har tagit dig tid att träffa dem. Jag tycker att du ska ta dig tid och sätta dig ned med dem i samtal och lyssna på vad ett sådant förslag riskerar att ha för effekter om det skulle gå igenom.

Tack och lov vet vi att SKL är skeptiskt till din typ av lösning på detta. Vi vet dessutom att vi har en regering som har samma åsikt. Förhoppningsvis blir det ingen förändring, men det är illavarslande att du inte tar frågan på större allvar.

Anförande nr 7
Landstingsrådet C a r p e l a n (M): Fru ordförande! Jag tycker att det är upprörande att höra Jens Sjöström påstå att jag inte träffar personalen. Är det någon som har träffat personalen inom sjukvården i det här landstinget är det faktiskt jag! Jag har flängt runt på vartenda sjukhus under den tid jag har haft uppdraget som landstingsråd. Ha gärna synpunkter på mig som landstingsråd, Jens Sjöström, men detta ska du inte anklaga mig för!

Vad gäller neonatalvården finns det ingen reguljär specialistsjuksköterskeutbildning. Det har den socialdemokratiskt ledda regeringen ansvar för. Det är inget som vi kan hymla om. Det vi i landstinget gör för att råda bot på denna brist, som den socialdemokratiskt ledda regeringen har ansvar för, är att köpa och finansiera en egen utbildning.

Hur var det tidigare, då? Det har aldrig funnits någon specialistutbildning för neonatalvården, utan de sjuksköterskor som har arbetat på de avdelningarna har haft en allmänutbildning, till exempel inom barn. Det har inte funnits någon neonatalsjukvårdsspecialistutbildning förrän vi nu köper en sådan och i samverkan med KI ser till att våra medarbetare får den utbildningen. Det är 70 platser som vi hittills har avropat, vilket är alldeles utmärkt bra. Vi fyller ett behov som finns.

Nackdelen med den ordning som finns i dag vad gäller specialistsjuksköterskeutbildningen är att man inte kan anpassa det hela efter de behov som finns i vården. Dag Larsson säger att vi ska utöka med 600 platser. Visst, det är jättebra, men att pricka de behov som finns i Stockholms läns landsting kan man inte, för man har ingen aning om dem. Givetvis måste det ske en styrning – om man vet att det behövs neonatalsjuksköterskor måste man styra mot den verksamheten.

Med det mycket stelbenta sätt vi har i dag råder det brist på sökande till specialistsjuksköterskeutbildningar. Det är en del av problemet. I förslaget om att landstinget skulle ta över utbildningen ingår att de skulle få lön under utbildningstiden. Det blir verksamhetsförlagt, men man kan också se till att ha det akademiska spåret kvar. Precis som när det gäller läkarutbildningen arbetar man i verksamheten och har lön under tiden man får sin vidareutbildning.

Sedan är man från sjuksköterskehåll rädd för att tappa det akademiska spåret. Det behöver man inte alls göra. Man kan utforma det för den som till exempel vill doktorera. Det finns alldeles utmärkta vägar i samråd. Jag har pratat med till exempel KI. Det går alldeles utmärkt att lösa detta. Men det viktiga är att vi utformar en sjuksköterskeutbildning så att de som går den känner att de klarar att arbeta inom de specialisttjänster de har. Där måste vi se en förändring.

Om man säger att det är frid och fröjd som det är i dag skulle man inte ha sett det bristande intresset för specialistsjuksköterskeutbildningarna. Dag Larsson säger att det är frid och fröjd på utbildningarna. Det är ju inte så. Det är därför vi vill förändra detta.

Anförande nr 8
J e n s S j ö s t r ö m (S): Ordförande! Jag kan bara konstatera att flera av de grupper som besökt mig också har försökt få träffa dig men inte fått tillträde. Jag tycker att det är väldigt synd.

Jag har i snart ett års tid efterfrågat någon form av skriftligt material om vad ni egentligen avser när det gäller er egen modell för att ändra huvudmannaskapet för specialistsjuksköterskeutbildningen. Jag har ännu inte fått något. Det är klart att i så fall kan man också hela tiden modifiera vad man säger.

Det finns redan ett färdigt förslag och en presenterad modell för AST, akademisk specialisttjänstgöring. Varför inte köpa den? Nej, du tycker inte att den modellen är tillräckligt bra, och du har också tidigare glidit på svaret om detta med den akademiska delen. Det är ju en viktig attraktivitetsfråga för de människor som ska vara anställningsbara i hela vårt land.

Ska vi komma till rätta med personalförsörjningssituationen, inte minst inom Neo, är det några saker som är elementära. Det handlar om arbetstid, beläggningsgrad, löneutveckling och fort- och vidareutbildning.

Anförande nr 9
Landstingsrådet L a r s s o n (S): Klockan 10.28 hände något epokgörande i den här debatten. Då sade nämligen Peter Carpelan att regeringen hade gjort något bra. Man hade börjat bygga ut antalet specialistplatser, till skillnad från hur det var när Peter Carpelans kompisar hade makten i Rosenbad. Jag tycker att det är bra att man ändå kan ge motståndaren en eloge, lika väl som jag kan ge dig en eloge, för jag tycker att det är bra att vi har ett personallandstingsråd i det här landstinget.

Jag tror inte att de föräldrar som har sett familjeplatserna på Sachsska stänga under sommaren blir så mycket gladare av att vi står och träter om huruvida det är landstinget eller staten som ska ha ansvaret. De frågar nog: Vad gör ni? Jag ser att regeringen gör vad den kan, men vad gör Stockholm?

Den fråga jag ställer är egentligen: Kommer vi att ha en situation med 350 extra arbetspass nästa sommar, och kommer familjeplatserna på Sachsska att kunna hålla öppet nästa sommar, eller kommer eländet att fortsätta? Det är frågor som vi själva på hemmaplan här i Stockholm skulle kunna göra något åt.

Anförande nr 10
B i r g i t t a S e v e f j o r d (V): Ordförande! Peter Carpelan, ett av de viktigaste skälen till att vi har brist på specialistutbildade sjuksköterskor är att det inte är lönsamt att vidareutbilda sig. Du talar om att man har lön under utbildningstiden, men den är inte särskilt hög. Det skulle vara intressant att veta hur hög den faktiskt är under utbildningstiden. 15 000 har jag förstått det som, men jag kanske har fel. Om jag har fel får du gärna rätta mig.

Jag ställde också en fråga: Hur har det under sommaren sett ut på neonatalen på Huddinge sjukhus? Där har man ju haft problem med stängda vårdplatser under flera år. Så tidigt som 2012 ställde jag frågor om detta. Min förhoppning är att man har haft alla platser öppna under sommaren, men jag vet inte. Jag undrar också vad ”hälsosam arbetstidsförläggning utifrån patienternas behov” betyder i praktiken.

Anförande nr 11
Landstingsrådet C a r p e l a n (M): Fru ordförande, ledamöter! Det operativa ansvaret ligger, som väl är, ute i verksamheterna. Det är inte jag som landstingsråd eller vi i denna församling som ansvarar för schemaläggning och annat, utan det ska professionerna göra. Det är verksamhetens ansvar att anställa personal i tillräcklig omfattning.

Som Dag Larsson var inne på har regeringen sitt ansvar och vi har vårt ansvar i landstinget. Vi gör också saker. Vi ska se till att man har tillräckliga resurser, och vi sätter från vår sida upp mål för den verksamhet som ska bedrivas. Det pågår också en hel del försök där vi tar in administrativ personal och undersköterskor för att avlasta specialistsjuksköterskorna, så att de kan arbeta på toppen av sin kompetens. Det är den absoluta målsättningen. Också från sjukhusdirektörerna får jag signalen att man arbetar efter den modellen.

Detta arbete pågår. Det finns ett antal pilotverksamheter och försöksmodeller som vi kommer att utvärdera för att se vad vi tillsammans kan göra.

Vad betalar vi då för de utbildningstjänster som vi har? Den som utbildar sig till specialistsjuksköterska får 18 700 i månaden. Det är i alla fall en bit på väg.

§ 97 Interpellation 2016:14 av Rickard Wall (-) om Stockholms läns landstings kostnader för pendelbåtsförsöket över Riddarfjärden

Anförande nr 12
R i c k a r d W a l l (-): Ordförande, ledamöter! Den här interpellationen fokuserar på kostnader och nyttor för pendelbåten över Riddarfjärden. Jag lämnade in denna interpellation i maj. I juni hade SVT Nyheter Stockholm ett inslag med Gustav Hemming där man frågade om just kostnader. Det handlade om pendelbåtstrafiken över huvud taget. Reportern ställde en del frågor där. Det är tydligen inte bara jag som undrar över detta med kostnader för pendelbåtstrafiken. I någon mån kan den här diskussionen sägas vara en fortsättning på nyhetsreportaget.

Jag har åkt med den här linjen många gånger. Nu har jag tagit ett stickprov, som ni ser på bilden här. Helst spontant åkte jag med den här turen i morse. Jag bor på Södermalm, så jag gick ned till Söder Mälarstrand. Den båt som gick från Klara Mälarstrand kl. 09.00 till Söder Mälarstrand hade noll passagerare. Där klev jag på som enda passagerare till Norr Mälarstrand. Där var det två passagerare som väntade på att få kliva på. Den person som syns på bilden är en besättningsman.

I svaret från Gustav Hemming läser vi: ”Att pendelbåtarna kan fylla en avlastande funktion är speciellt viktigt” och så vidare. Generellt hänvisar Gustav Hemming till Trafikförvaltningens rapport om båtpendling i Stockholm från 2013. Den har jag viftat med åtskilliga gånger här. Jag har med mig den nu. På s. 27 i den kan vi läsa, apropå detta med att avlasta: ”Linjen bedöms mest locka resenärer som cyklar redan i dag, och inte så många bilister.” Så säger alltså Trafikförvaltningen.

Då undrar jag: Vad är det då för avlastning som Gustav Hemming syftar på i sitt svar? Det är en fråga till Gustav Hemming.

Vidare skriver Gustav Hemming att det finns tre föreslagna linjer i Trafikförvaltningens rapport. Jaha. Kan då Gustav Hemming visa var någonstans i rapporten man föreslår tre linjer?

Anförande nr 13
Landstingsrådet H e m m i n g (C): Tack, Rickard, för interpellationen! Interpellationen handlar ju om kostnader och nyttor med pendelbåtstrafiken. Jag vill först säga att jag aldrig har stuckit under stol med att pendelbåtstrafik inte är ett billigt transportslag om man enbart räknar kostnaden per kilometer transporterade passagerare.

De nyttor som pendelbåtstrafiken har är många. De kan ge oss ny kapacitet utan att vi behöver ta ny mark i anspråk för att anlägga nya vägar eller annan transportinfrastruktur. Pendelbåtarna innebär också att man kan ta genvägar, så att bara räkna på den transporterade sträckan blir vilseledande. Det handlar också om att öka det offentliga rummets användning. Det är ett trafikslag som tenderar att öka viljan och benägenheten att vistas sjönära. Det ökar därigenom värden i Stockholmsregionen.

Den viktigaste nyttan i det avseendet handlar om livskvalitet, identitet och att skapa en attraktiv stad och region. Det är uppenbart att entusiasmen för pendelbåtstrafiken är stor och spridd i Stockholmsregionen. Resandet ökar ständigt.

De stora kostnaderna har, ska man ha klart för sig, delvis att göra med att det vi nu sysslar med i stor utsträckning är försöksverksamhet. Det blir korta avtal. Det handlar om befintligt tonnage som inte är särskilt avpassat för verksamheten. Min huvudsakliga prioritering nu är att driva arbetet för att vi ska kunna skapa så bra kostnadseffektivitet som möjligt för trafikslaget genom

nytt, anpassat, effektivt och miljövänligt tonnage, nya smarta bryggor och en samlad upphandling av pendelbåtstrafiken när vi så småningom går från försök till att permanenta fler linjer. Det kommer naturligtvis att kunna ge en större kostnadseffektivitet än vi har i dag.

Den aktuella linjen var en av de tre linjer som pekades ut utifrån olika kriterier som man beräknade, bland annat samhällsnytta, avlastande funktioner och var det skulle kunna vara lämpligt. Men den är ett försök, och jag är på intet sätt övertygad om att just Riddarfjärdslinjen i slutändan kommer att vara där vi ska bedriva pendelbåtstrafik. Vi gör ju försök just för att utröna var det funkar, var det ger stora samhällsnyttor och vilka erfarenheter vi kan ta med oss framåt.

Anförande nr 14
R i c k a r d W a l l (-): Gustav Hemming! Jag har lagt på en overhead. Du har här skrivit att att det i Trafikförvaltningens rapport från 2013 föreslås tre linjer. Du har sagt det från talarstolen. Nu ska vi titta i rapporten. Jag vill att du visar mig var i rapporten det står att man föreslår tre linjer.

I rapporten skriver man om försöket. Man säger så här på s. 27: ”Linjen är dock inte lönsam eftersom nyttan inte är lika stor som kostnaden.” Så skriver man att det inte lockar över bilister. På s. 46 skriver man också: ”förutom linjen Söder Mälarstrand– Klara Mälarstrand, som faller bort eftersom den inte leder till ökad kollektivtrafikandel…”. Då frågar jag dig än en gång: Var i rapporten står det att Trafikförvaltningen föreslår denna linje?

I själva verket tror jag att du blandar ihop saker och ting. År 2011 kom SL med en rapport på ett tidigt planeringsstadium, SL-2011-5172. Där lyfte man fram förslag. Sedan kom rapporten 2013. Då fanns det inga förslag med. Sedan har politikerna – lägg inte ord i munnen på Trafikförvaltningen! – kommit med förslagen. Det är dock inte så det står i svaret. Detta är i varje fall min bild.

Jag upprepar: Visa mig var i rapporten man föreslår tre linjer! Så länge du inte gör det får ditt svar noll poäng. När jag var lärare kom elever och sade: Det står i läroboken! Då svarade jag: Jaså, visa mig var det står i läroboken! Innan du gör det har du noll poäng.

Sedan talar du om kostnader. Ser man till personkilometrar i kollektivtrafiken totalt sett handlar kostnaden om ca 3 kronor per passagerarkilometer. För den här linjen är den dock över 100 kronor. Du har alltså en ganska lång väg att gå om du ska effektivisera detta.

Anförande nr 15
Landstingsrådet H e m m i n g (C): Om Rickard Wall vill tentera mig på ett beslutsunderlag från 2013 bör han skriva det i sin interpellation, så att jag har möjlighet att förbereda mig. Du har inte ställt någon sådan fråga. Jag har svarat på de frågor som du har ställt i interpellationen.

Jag har här gett svar på hur jag ser på nyttorna. Du har ställt en fråga om jag anser mig ha en god bild av summan av nyttor och kostnader för pendelbåtsförsöket på Riddarfjärden. I ett avseende är svaret där nej. Det är nämligen svårt att beräkna de nyttor som inte har direkt koppling till antalet personkilometer. Det tycker jag är en av de stora bristerna när vi analyserar kollektivtrafiksystemet.

Det handlar inte om att transportera personer ett visst antal kilometer utan om att skapa en samlad trafikapparat som är effektiv och som också ger en bra upplevelse och ett bra offentligt rum. Just att kartlägga och lära oss mer om de nyttor som har att göra med den nya kapaciteten,

att man avlastar vägavsnitt eller annan kollektivtrafik, att man kan korta vägar, att man kan öka värden och att man faktiskt också stärker livskvalitet, identitet och Stockholmsregionens attraktivitet är viktigt. Det är nyttor som är stora och som vi har alldeles för lite kunskap om. Vi borde lära oss mer om dem.

Jag är rätt övertygad om att om ni socialkonservativa vill vinna socialkonservativa väljare i Stockholmsregionen borde ni också fundera lite på vad ni ska göra av Stockholms historiska arv som sjöstad och Stockholmsregionens viktigaste landskaps- och identitetskarakteristika, nämligen att vi är en vattenregion. Det är också viktiga saker.

Anförande nr 16
R i c k a r d W a l l (-): Ordförande, ledamöter! Anledningen till att jag fäst mig vid detta med vad som stod i rapporten är vad du Gustav Hemming, själv skriver i svaret. Jag kunde ju inte veta att du skulle komma med just detta.

Låt oss titta lite mer brett på detta. Jag var också och provåkte Ekerölinjen för ett par veckor sedan. Där är det en mer homogen resandekategori, så där finns det underlag för att göra en vettig resvaneundersökning. Snart kommer det att utkristallisera sig en grupp som består av samma passagerare, och då kan man göra en sådan. Det är svårare på Riddarfjärdslinjen eftersom det är så heterogent.

Sedan måste jag avsluta med en fråga till Gustav Hemming: En person som i somras så rakryggat stod upp mot skarvarna som du själv, kan en sådan person vara helt genomusel?

Anförande nr 17
Landstingsrådet H e m m i n g (C): Jag måste tyvärr göra dig besviken, Rickard Wall, så till vida att jag inte ser dig som något sanningsvittne när det gäller min karaktär. Jag tror inte heller att Stockholmsinvånarna i allmänhet gör det.

Jag konstaterar att vi har gjort två försökslinjer. Den ena talar du väl om, den andra är du kritisk till. Vi gör försök för att vi ska lära oss och för att vi ska dra slutsatser. Det är försökslinjer det handlar om. Vi får se vad som blir nästa steg när vi har samlat erfarenheterna från försöken.

Som jag har understrukit både i det skriftliga svaret och här ifrån talarstolen ser jag det som en viktig fråga att arbeta med hur vi får en stor kostnadseffektivitet i det här trafikslaget. För Stockholmsregionen ser jag en framtid där sjövägarna precis som i Amsterdam och andra världsstäder kan vara både ett effektivt trafikslag och ett sätt att skapa nya reseförbindelser liksom ett sätt att stärka vår identitet och livskvalitet i Stockholmsregionen.

§ 99 Interpellation 2016:16 av Erika Ullberg (S) om kostnadsökningar för Nya Karolinska Solna

Anförande nr 18
Landstingsrådet U l l b e r g (S): Fru ordförande! Ledamöter och åhörare! Det har nu gått tio år som Alliansen har styrt Stockholms läns landsting. Detta decennium har präglats av skenande kostnadsutveckling, misslyckade upphandlingar, felprioriteringar och långtgående privatiseringar som ett felaktigt svar på sjukvårdens utmaningar. I dag ska vi få chansen att diskutera en av världens största och dyraste upphandlingar, nya Karolinska sjukhuset i Solna, här i interpellationsdebatten och under eftermiddagen, när vi behandlar vårt krav på extern revision.

Nya Karolinska beslutade ni i Alliansen ensidigt skulle vara en OPS-upphandling. Ni accepterade bara en anbudsgivare, och ni har ganska planekonomiskt löst driften ända fram till 2040. Jag är över 60 år gammal när det avtalet löper ut. Den hisnande summan och kontraktsvärdet är över 61 miljarder kronor.

I dag kommer jag givetvis också att tala om Onemed och er misslyckade upphandling av bland annat strumpor. Även detta var en upphandling där ni ensidigt i Alliansen tog beslut om avtalet. Medierna har uppenbart gjort sitt jobb, och vi har kunnat läsa om strumpgate, som Anna Starbrink själv kallar ett ofattbart dåligt avtal.

I det skriftliga svaret på den här interpellationen säger Torbjörn Rosdahl att det skulle bli obegripligt dyrt att häva OPS-avtalet. Jag tycker att de orden är intressanta: ”ofattbart” och ”obegripligt”. De gör inte ett särskilt statsmannamässigt eller kompetent intryck.

De kostnader som bara Nya Karolinska har orsakat landstinget är mer än 10 miljarder mer än planerat. Jag kan hälsa från sjukvården och skattebetalarna att det är oerhört mycket pengar. Och vad den styrande Alliansen och Torbjörn Rosdahl ämnar göra för att hantera dessa kostnader och försöka sänka dem framgår inte alls av interpellationssvaret. Konsultbolaget WSP har fått ett otroligt snävt mandat för sin granskning av avtalet. Där går det heller inte att dra några lärdomar.

Torbjörn Rosdahl slår alltså fast att det skulle bli obegripligt dyrt att häva OPS-avtalet. Vi har ju möjlighet att refinansiera avtalet. Något sådant formellt beslut har inte tagits, men jag vet att förvaltningen analyserar det nu. Möjligheten att häva avtalet är juridiskt reglerad. SLL har en rätt att göra det ensidigt. Varför utesluter du, Torbjörn Rosdahl, handlingskraftiga alternativ om det skulle spara pengar för skattebetalarna?

Anförande nr 19
Landstingsrådet R o s d a h l (M): Fru ordförande! Tack, Erika, för dina frågor! Jag ska inleda med att jag tycker att det är en oseriös beskrivning av de gångna mandatperioderna. Vi har elva års bokslut med svarta siffror. Det är historiskt bra.

Jag vill också påminna om att Nya Karolinska är ett av Europas största byggprojekt. Det är en enormt omfattande satsning som Stockholms läns landsting gör, och det kommer att bli ett toppmodernt och högteknologiskt sjukhus för den kanske mest avancerade akutsjukvården i hela världen. Projektet är betydelsefullt för landstingets egen utveckling och för hälso- och sjukvårdens framtidsplan. För oss i Alliansen är det ytterst angeläget att vi gör investeringar och fattar beslut får dagens och morgondagens medborgare.

Det finns flera missvisande frågor i interpellationen, som jämförelser med andra sjukhus och andra kostnader, som måste besvaras, och som min kollega, fastighets- och investeringslandstingsrådet Paul Lindquist, strax kommer att bemöta. Däremot vill jag påpeka att den oberoende granskning av NKS som konsultföretaget WSP gjort på uppdrag av Stockholms läns landsting redovisades på landstingsstyrelsens sammanträde den 24 maj i år. Fokus i den utvärderingen är hur parterna har fullgjort sina åtaganden i förhållande till avtalet samt hur kostnadskontrollen har skötts.

Den motion som Socialdemokraterna innan sommaren skickade in har besvarats redan i landstingsrådsberedningen den 17 augusti, i landstingsstyrelsen den 30 augusti och kommer upp i landstingsfullmäktige nu den 13 september.

Det är högst prioriterat att stockholmarnas skattepengar används ansvarsfullt och på bästa möjliga sätt. Därför vore det – även om du tycker att jag använder fel ord – ansvarslöst och obegripligt dyrt att häva hela OPS-avtalet. Så är det ju. Ska vi göra en ny upphandling mindre än två månader innan den första patienten kommer? Det, om något, tycker jag är oansvarigt.

Refinansiering står i avtalet. Självklart undersöker vi den möjligheten, men det hänger inte ihop med att häva avtalet. Det hänger ihop med att följa det avtal som vi skrev i juni 2010. Ni blandar bort korten och glider på sanningarna.

Nya Karolinska Solna genomförs för att möta framtidens vårdbehov. Denna historiska satsning kallar ni socialdemokrater för ett fiaskoprojekt! Ja, ni hörde rätt: fiaskoprojekt.

NKS byggs för patienter med de svåraste sjukdomarna. I dag har vi inget sjukhus som fungerar på det sättet. Jag anser, tvärt emot Socialdemokraterna, att vi ska göra allt vi kan för att dessa svaga patienter ska få den bästa vården, och det måste få kosta. Jag anser därmed att interpellationen är besvarad.

Anförande nr 20
Tomas Eriksson (MP): Fru ordförande! Ja, Torbjörn Rosdahl, om du tycker att Socialdemokraternas beskrivning av det hela som ett fiaskoprojekt är taskig och illavisande kanske du skulle tänka på dina kompisar på Timbro, som kallar NKS för en skandal och har skrivit en stor rapport om det för några år sedan.

Jag lägger på en bild här. Den visar hela konstruktionen och kostnaderna när det gäller NKS: De två undre fälten visar kostnaderna för själva finansieringsdelen. Jag tänkte koncentrera mig på de två övre fälten, som Socialdemokraterna också nämner i sin interpellation och som handlar om driften. I avtalskonstruktionen har vi lovat företaget Core att de ska driva och hantera fastigheten i 24 år framöver. Det finns vissa problem i det här sammanhanget.

I svaret nämns att anledningen till att kostnaderna för drift och underhåll ökar är att fastigheten av naturliga skäl kommer att ha ökade underhållsbehov. Det kan man väl tycka låter rimligt. Problemet är bara att det är en sanning med modifikation. Det är ju i så fall baserat på att fastigheten Nya Karolinska skulle se exakt likadan ut invändigt om 24 år som den gör i dag. Det vill säga att vi inte ska ändra något – inte flytta några väggar, ändra våra verksamheter eller anpassa lokalerna på något sätt. Så fort vi börjar göra det kostar det nämligen extra pengar. Då blir det ytterligare tilläggsavtal. Då kommer Core att ta betalt för det. Det vill säga att det som redovisats är en minimikostnad när det gäller drift och underhåll av Nya Karolinska.

Man kan vara lite visuell och fråga: Vad introducerades i vården för 24 år sedan? Jo, till exempel telefax. Med detta i åtanke inser vi att det är ganska osannolikt att vi om 24 år kommer att bedriva samma verksamhet på NKS som i dag. Det är ett av de stora problemen med OPS-avtalet. Vi vet i dag inte hur dyrt detta kommer att bli i slutändan.

Anförande nr 21
Rickard Wall (-): Ordförande, ledamöter! Jag får intrycket att Erika Ullberg vill leka Ilija Batljan. Enligt min uppfattning är hon ingen ny Ilija Batljan. Han verkade i början av den här processen och gjorde tydligen en del nytta. Nu befinner vi oss i slutet av hanteringen av projektet. Oavsett vad som kunde ha gjorts bättre eller sämre förr i tiden är det inte ändamålsenligt att i dag börja leta efter syndabockar, som ofta inte ens finns kvar i huset.

Mitt intryck är att det man nu håller på med inte handlar om konstruktiv politik utan mer om grälsjuka för att göra kortsiktiga politiska vinster. Ett motsvarande exempel är trängselskatten. Det var också ett skandalprojekt som drevs igenom. Hela sommaren 2006 jobbade jag på Sika och tog ingen semester. Jag har travar hemma med fakta om hur det gick till, men det är det ingen i dag som bryr sig om. Det var det inte då heller. Tidningarna skriver ju inte om sådana saker. Allting var så upphaussat, och man tyckte att det skulle vara bra och kul med trängselskatt.

I dag, tio år senare, finns det ingen anledning, säger man, att gräva upp gamla sår. Låt det vara. Bland annat åberopar man att det här var tio år sedan, och man kan ha synpunkter på massor av saker. Men i dag är det trots allt så, enligt opinionsmätningar, att 60 – 70 procent av stockholmarna tycker att trängselskatten är bra, man är nöjd. Man säger: Låt det vara som varit. Nu har vi trängselskatter, och så kör vi på det.

Vad är det som motsäger att vi här i länet om tio år kanske resonerar på samma sätt angående NKS? Det kanske är 60, 70 procent eller ännu fler som är nöjda, glada och stolta över sitt NKS. Att det sedan kostar flera miljarder extra spelar ingen roll, strunt i det, låt det vara. Jag tror att den sannolikheten är ganska stor.

Vi socialkonservativa säger: Sluta upp att sjabbla om NKS, lägg det till handlingarna, gå vidare här i livet!

Anförande nr 22
Landstingsrådet L i n d q u i s t (M): Fru ordförande! Låt mig börja med att bemöta interpellationens påstående, att det är jämförbart mellan de tyska sjukhusen och NKS, för det är faktiskt inte sant. Vi pratar om ett sjukhus som är fyra fem gånger så stort som de tyska sjukhusen, som har ungefär halva vårdtiden, har enkelrum för samtliga patienter, inte bara för några få, har helt andra hygienutrymmen, har dubbelt så många operationssalar, är byggt för en tid på 70 år mot 40 i de tyska sjukhusen och där man även man kalkylerar för en stor ombyggnation efter 15 – 20 år. Det är helt andra miljökrav. Vi bygger med miljöbyggnad guld och inte bara enligt de minsta legala kraven. Där har vi andra byggkostnadsnivåer.

Det är inte jämförbara exempel.

Den kanske viktigaste frågan är den som ligger i rubriken i Erika Ullbergs interpellation, nämligen att det är stora kostnadsökningar. Då skulle jag fråga Erika Ullberg: Var är de?

Det ursprungliga avtalet på 14½ miljard, själva OPS-avtalet, kommer att vara på 14½ miljard. Det finns inga utrymmen för ökade kostnader för landstinget. Om Skanska har några ökade kostnader är det deras huvudvärk, inte vår.

Det finns därutöver en ram för tilläggsbeställningar på 1½ miljard. Vi håller oss inom den ramen. Varför finns den där? Jo, därför att man vet att i ett stort och långt projekt kommer det att komma saker som vi inte kunde förutse, till exempel att den medicintekniska utrustningen skulle se annorlunda ut än vad den gjorde 2008 – 2010 när vi definierade det här avtalet. Då måste vi nu i slutskedet bygga om operationssalarna något för att anpassa oss till det. Det är ett exempel på sådana tillägg som kommer. Men det är tillägg som vi själva har konstaterat och gett klartecken till.

Vi har budgeten för den medicintekniska utrustningen. Den kommer också att hålla. Därutöver har vi projekten på ALV, thoraxkliniken och laboratoriebyggnaden, som nu är i genomförandestadium för att exekveras och som vi i den här salen har fattat beslut om. Ingenting i dag tyder på att de kostnaderna kommer att bli högre än vad vi har budgeterat.

Ja, Nya Karolinska är en stor satsning. Den är en dyr satsning. Det är också en viktig satsning för att vi ska ge avancerad sjukvård till länets invånare. Om Erika Ullberg och Socialdemokraterna tycker att det är fel, då har vi all anledning att debattera. Men kom inte och påstå att kostnaderna ha skenat, för det har de inte gjort.

Anförande nr 23
Thomas Magnusson (V): Fru ordförande! Tack, Ulrika, för interpellationen och de bra frågor som du ställer där. Jag tror att det är nyttigt att man ibland ställer sig den här typen av frågor för att fundera på vad det är som händer, på vilket sätt vi har fattat beslut och på vilket sätt de besluten påverkar vardagen.

Jag har dålig respekt för att man tycker att det här är saker som vi inte behöver diskutera. Jag tycker faktiskt att det är viktigt att vi lyfter upp och diskuterar dem i den här församlingen även om någon talare i den här talarstolen verkar tycka att detta är ointressant.

Den fråga som jag uppfattar att vi är överens om är att det här är ett komplext ärende. Det är en stor och viktig byggsatsning som är komplicerad i olika delar. Jag noterar att Torbjörn Rosdahl i sitt svar pratar om att det här är ett av Europas största byggprojekt. För oss i Vänsterpartiet och som jag uppfattar även för Socialdemokraterna och Miljöpartiet är det angeläget att fundera kring hur det här projektet har utvecklats.

Vi noterar till exempel att det som brukar vara ett ganska tydligt alliansspråk, att värna om skattebetalarnas pengar, saknas här. Det här är ett typexempel på där retoriken att värna om skattebetalarnas pengar inte stämmer överens med den praktiska verkligheten. Det här är ett ganska tydligt exempel på att när privata företag får komma in är det helt okej att pengarna rullar. Sedan kan vi ha en diskussion om huruvida de gör det okontrollerat och så vidare, men i och med att man valde den modell precis på det sätt som Erika påpekade i diskussion, nämligen modellen OPS-projekt, gör det svårkontrollerat för oss i landstinget.

Utifrån det här drar jag några slutsatser som jag tycker är viktiga att ha med sig i den fortsatta debatten, för debatten lär fortsätta även under eftermiddagen.

För det första: De frågor som Erika ställer får hon luddiga svar på, både från Torbjörn Rosdahl och även från Paul Lindquist, utifrån perspektivet att de pratar om andra saker än dem som frågan handlar om.

Det andra handlar om oviljan att granska ett av Europas kanske största byggprojekt, delvis därför att man väljer att prata om andra saker än det som frågan handlar om.

Det tredje är att man inte vill eller förmår eller kanske orkar värna skattepengarnas pengar i ett så stort och dyrt projekt. Det tycker vi i Vänsterpartiet är väldigt allvarligt.

Anförande nr 24
N i n o s M a r a h a (L): Fru ordförande, fullmäktige! Nya Karolinska i Solna är den enskilt största och viktigaste investeringen i hälso- och sjukvården, inte bara i Stockholms län utan också i hela Sverige i modern tid. Det här gör vi för bland annat de svårast sjuka patienterna, och jag tycker att det ska vi vara stolta över.

Det är viktigt att konstatera att i stort sett samtliga beslut som har tagits om det här stora projektet har fattats enhälligt i landstingsfullmäktige, även om det givetvis har funnits skiljelinjer. Men det är ändå viktigt att ta med det i den fortsatta debatten både nu och under eftermiddagen.

Med detta sagt ska vi givetvis alltid eftersträva att göra så bra affärer som möjligt och skriva så bra avtal som möjligt. Det förtjänar Stockholms läns invånare. Vi är helt klart öppna för en granskning. Vi har själva tagit initiativ till detta. Det argumentet att inte vilja ha granskning är tunt från Socialdemokraternas sida.

Jag vill instämma i det som Paul Lindquist sade. Det är ändå att jämföra äpplen och päron om man jämför NKS med till exempel tyska sjukhus i Hamburg.

Anförande nr 25
A n d e r s L ö n n b e r g (S) : Fru ordförande! Jag är rätt så förkyld och har feber, men läkekonsten har kommit så långt att det möjliggör för mig att ändå stå här. Det har emellertid en biverkan, och det är att humöret inte är på topp. Det är inte sällan så, och kanske inte på grund av förkylningen, när NKS kommer på tal.

Vi som vet att sjukvård omfattar en mängd olika verksamheter gillar både äpplen och päron. Problemet är att det har blivit en fruktsallad av allt landstinget gör. Vi kan räkna upp förutom NKS, thorax, neonatal, vårdvalskostnaderna, system för vårdval, strumpupphandlingar och ALV, cancervården. Det gemensamma är att vi har fler och fler anställda som träffar allt färre patienter.

Det här beror, tror jag numera, på en djup okunskap om verksamheten, en djup okunskap om att verksamheter bör byggas upp som kedjor i stället för, som man gör i dag, fragmenteras till små bitar som var och en styrs för sig och ingen har någon känsla för riktningen.

Det här leder i sin tur till att det blir väldigt dyrt. Det blir brister i effektiviteten. Man jagar egentligen inte alls kostnader, utan vad man jagar är att kunna visa upp fina stora investeringar. Om dessa är effektiva eller inte är vad omvärlden vill ta reda på, och det är ni emot att vi tar reda på.

Till Rickard Wall vill jag bara säga: Gå igenom NKS-historien, inte nödvändigtvis att man ska ändra avtalen. Däremot är det oerhört viktigt för framtiden att lära sig erfarenhetsmässigt vad man kan göra bättre och annorlunda. Du vill tydligen inte lära av NKS och historien, och det kan möjligen förklara varför du valde att gå med i det parti som du numera inte längre är medlem i.

När man tittar får man ett mönster. Ni genomför ett antal reformer, upphackade. Det skapar ett slags låt-gå-mentalitet i administration, ett missmod hos personal och ni försöker sopa efter misstagen. Det är huvudsakligen det ni koncentrerar er på; det är inte att skapa och bygga det nya utan sopa efter misstagen som ni har gjort. Därför säger ni alltid nej till våra förslag. Ni säger nej till utredningar, ni döljer vissa utredningar som gjorts men som ni inte gillar. Ni säger nej till revision och så vidare.

Det här är vägen till ett ekonomiskt och medicinskt haveri, och det pågår just nu. Ni ägnar er åt detta. Vi har försökt sträcka ut handen många gånger för att gå igenom det hela och veta sanningen så att vi kan samarbeta för att hitta lösningar. Jag har börjat tröttna på det. Jag tror inte att det finns något annat val längre än att landstinget behöver en helt ny regim med andra insikter. Tänk på det!

Torbjörn sade avslutningsvis: Patienten måste få kosta. Jag säger: Patienten måste få bot och behandling. Det är en helt annan sak. Vägen till helvetet är kantad av höga kostnader – glöm inte det!

Anförande nr 26
Landstingsrådet N o r d l i n g (MP): Ordförande, fullmäktigeledamöter, åhörare! Det är en väldigt viktig interpellation som har ställts av Erika Ullberg. Ni i Alliansen väljer att prata om den fantastiska vård som kommer att utföras på NKS och hur viktig den är för helheten. Men vi pratar väldigt lite just nu om den effekt som det hela får, nämligen den undanträngningseffekt som det blir på övrig vård. I och med att investeringsmedlen går till Nya Karolinska betyder det också att vi får förseningar och fördröjningar på renoveringar av befintliga lokaler eftersom kostnaderna ökar, inte minst psykiatrins lokaler eftersom de prioriteras väldigt lågt.

Vi har också problem med att vi inte riktigt vet hur många vårdplatser som kommer att behövas framöver. Vi har en utredning i botten, men den är redan gammal eftersom vi har så många nyanlända och så många nyinflyttade till Stockholms län, vilket gör att vi har andra behov i dag än tidigare. Och man erkänner att vi har andra behov vad gäller slutenvårdsplatser, men vi har inte den nya analysen av hur mycket som behövs.

Vi lyfte det här år 2015 och sade att vi behöver en ny analys av hur sjukvården ska klara den kraftiga befolkningsökningen och hur primärvården ska kunna avlasta akutsjukhusen. NKS är inte bara ett byggprojekt, det är också ett vårdprojekt som påverkar hela Stockholms sjukvård.

Sedan kom revisorerna i början av detta år och gav oss en totalsågning och sade att NKS, det superspecialiserade sjukhuset, gör att vi behöver de andra sjukhusen och att vi behöver utbyggnad och renovering av närsjukhusen. Men det görs inte i fas med varandra därför att pengarna inte räcker till och behoven var felanalyserade.

Nu ligger vi i stället flera år efter utgångsplanerna. Hur ska vi ordna det om dessutom NKS får ökade kostnader? All heder åt Anna Starbrink som faktiskt gjorde ett uttalande om att kostnaderna ökar, och vi har inte riktigt haft kontroll på fastigheterna. Givetvis måste vi titta på vilken vård som behöver beställas. Det måste vi också tänka på, inte bara på kostnaderna på fastigheter. Hur ska vården se ut som helhet?

Vi behöver alltså omorganisera sjukvården, och det är svårt, och det kan vi knappast göra utan att det är problem. Men samtidigt ger det oss en chans att hitta nya sätt och förbättra arbetsmetoderna inom hälso- och sjukvården, till exempel genom att stärka patienternas egenvård, sätta patienten i centrum och arbeta i team. Men vi riskerar nu att missa målet med hela omorganiseringen för att kostnaderna för NKS stiger.

Anförande nr 27
R i c k a r d W a l l (-): Ordförande, ledamöter, Anders Lönnberg! Man behöver inte tala om för en ekonom behovet av att göra uppföljningar av sina projekt och lära sig av det. Men när vi tittar på vad som kommer i svaret visar det sig att Alliansen, landstingsstyrelsen, har gjort en lång rad

granskningar och studier, även en extern sådan. Jag har fullt förtroende för de människors arbete som gjort det.

Sedan har drevet gått i inte minst Svenska Dagbladet mot det här projektet. Oavsett om det gäller trängselskatter, NKS eller annat är det svårt när dreven går.

Erika Ullberg tog upp frågan om det så kallade strumpavtalet för att måla på ytterligare. När drevet går är det svårt att få ett vettigt ord i luften. Därför vill jag göra det klart här och nämna det inlägg jag gjorde i förra veckan i Dagens Samhälle med lite grann sansade saker om strumpavtalet som annars inte kommer fram.

Anförande nr 28
Landstingsrådet U l l b e r g (S): Jag håller inte med Rickard Wall och Torbjörn Rosdahl. Jag tycker att det finns all anledning att försöka rädda pengar till vården och skattebetalarna. Det finns alternativ som du inte vill tala om, Torbjörn, som en refinansiering av avtalet, en omförhandling av avtalet och att vi har rätt till en ensidig hävning om vi så finner lämpligt för att rädda pengar till vården, som den så väl behöver.

Jo, Paul Lindquist, 61 miljard är mycket pengar. Oavsett vilket konto du bokför detta på, de 14½ miljarderna till det ena eller de 8 miljarderna till det andra, får vi sammantaget får vi väldigt lite för den här enorma summan.

Rimligen tror jag att åtminstone era väljare gillar konkurrens och inte planekonomi. Rimligen tycker man att det är märkligt att fram till 2040, då jag själv är över 60 år gammal, ska Coor ha ett redan uppgjort avtal om vad de ska göra och hur mycket pengar de ska få, långt över KPI-uppräkning också per år.

Jag undrar om det här med fiasko. Är det någonting i formuleringen i interpellationen som ni i sak invänder er emot? Jag skriver så här: Det OPS-upplägg som den moderatledda Alliansen valt som finansiering av byggnation och drift är ett ekonomiskt fiasko som för lång tid kommer att tynga sjukvården och skattebetalarna i vårt län.

Dessvärre finns det absolut ingenting som talar mot detta i sak. Det fiasko som vi adresserar här rör ju ekonomin. Det tycker jag att ni borde ta ansvar för. Hur vet du, Torbjörn Rosdahl, att avtalet blir obegripligt dyrt om vi häver det? Hur vet du det? Kan du inte berätta det? Du sade i medier i våras att det hade kommit nya uppgifter som du ville att förvaltningen skulle rota ned i. Stämmer inte det? Har ni helt gett upp hoppet om att rädda en enda krona till skattebetalarna?

Jag tror att väljarna har förstått att ni inte vill minska kostnadsexplosionen för vårdvalen, strumpavtal eller Nya Karolinska. Ni vill inte lära av historien. Ni vill inte lägga alla kort på bordet. Ni vill inte ha en oberoende revision.

Det är två år nu ganska exakt till nästa landstingsval. Ni har styrt då i tolv år. Det är så att väljarna helt enkelt får ge makten till någon annan om det ska bli någon förändring på det som ni gör med usla upphandlingar. Men ärligt talat: Hur motiverar ni att ni inte går med en revision av ert eget beslut? Hur kan du säga, Torbjörn, att någonting blir obegripligt dyrt utan att analysera det eller låta förvaltningen gå vidare med det? Det må vara obegripligt för dig, men inte för oss som vill se action!

Anförande nr 29
T o m a s E r i k s s o n (MP): Fru ordförande! Jag ska börja med att ge Paul Lindquist rätt på en punkt han sade i sitt inlägg. Paul Lindquist säger att OPS-avtalet kostar 14½ miljard, och det är det avtalet ni har tecknat och att det i sig inte har blivit dyrare. Det är helt korrekt så till vida att OPS-avtalet inte har blivit dyrare. Däremot har kostnaden för hela Nya Karolinska-investeringen blivit väldigt mycket högre, om vi tittar på hela sjukhuset, vilket jag tror att medborgarna är intresserade av.

Jag vill återkomma till min fråga som jag inte fick svar på. Det gäller kostnader för drift och underhåll. Enligt OPS-avtalet ökar de till ungefär 1,3 miljarder. Det är att räkna både utvecklingen 24 år framåt plus det som är vår egen del av Nya Karolinska.

En sista fråga, Paul Lindquist: Om Skanska väljer att sälja sin del av SHP, vad händer då med avtalet och tolkningen av det? Vågar du stå här och lova att det här avtalet är så vattentätt att kalkylen, det som står på papperet, kommer att hålla fram till 2040?

Anförande nr 30
Landstingsrådet L i n d q u i s t (M): Fru ordförande! Som jag sade i mitt tidigare inlägg är inte kostnaden för investeringen högre än enligt de beslut som i enighet har fattats i den här salen. Inte heller är kostnaderna för drift och underhåll någonting märkvärdigt.

Som den bild som jag lagt på här visar är underhållskostnaderna i paritet med vad det kostar att underhålla det befintliga Karolinska sjukhuset. Det som tillkommer därutöver är själva underhållet av de tekniska anläggningarna, man byter ut olika saker över tid. Det gör man redan på Karolinska. Det skulle man göra i betydligt större utstäckning om vi hade haft kvar gamla Karolinska därför att det är ett äldre sjukhus.

Kostnaderna skenar inte. Dem har vi koll på.

När det gäller avtalet, Erika Ullberg, är det precis som Torbjörn säger så att det skulle kosta oss lika mycket att bryta avtalet, men vi skulle inte få det värde som OPS innebär. Däremot kan vi och ska vi titta på refinansiering när det är läge för det, det vill säga när sjukhuset är färdigbyggt. Det kommer jag som ansvarigt landstingsråd att se till att göra.

Anförande nr 31
Landstingsrådet U l l b e r g (S): Fru ordförande! Det här är mitt sista inlägg i den här interpellationsdebatten. Under eftermiddagen får vi som sagt diskutera vår motion som vi skrev för ett år sedan. Den här interpellationen riktade jag till Moderaternas gruppledare finanslandstingsrådet Torbjörn Rosdahl. Jag konstaterar att han inte på frågestunden ville svara på min fråga utan hänvisade till ett annat landstingsråd. I den här diskussionen har Paul Lindquist varit upp dubbelt så många gånger som Torbjörn Rosdahl. Jag har inte fått svar på frågan vilka åtgärder du ämnar vidta, Torbjörn, för att sänka landstingets och skattebetalarnas kostnader för underhåll och service av Nya Karolinska Solna. Jag beklagar det.

Till Paul Lindquist vill jag säga: Hur vet ni att det blir dyrare att häva avtalet? Jag vill se de underlagen. Låt oss analysera det. Ge förvaltningen ett uppdrag att försöka omförhandla avtalet så att vi får loss lite pengar till vården. Det här har ni fattat beslut om, en OPS-upphandling som hela oppositionen var emot. Kan ni inte ta ansvar för att åtminstone lära av era misstag och försöka vidta åtgärder för att sänka kostnaderna?

§ 100 Interpellation 2016:17 av Tomas Eriksson (MP) om landstingets arbete med energieffektivisering

Anförande nr 32
T o m a s E r i k s s o n (MP): Fru ordförande! Jag lovar att jag inte ska försöka kuppa debatten. I det här ämnet vill jag få till protokollet antecknat att Paul Lindquist inte svarade på några av mina frågor i föregående debatt.

Angående min interpellation som jag ställt till miljölandstingsrådet Gustav Hemming bygger den på en rapport som landstingsrevisorerna har givit ut angående landstingets energieffektiviseringsarbete. Landstingets revisorer pekar på tre väldigt tydliga rekommendationer, som de vill att landstinget följer. De vill att varje nämnd och styrelse ska bidra till att nå det gemensamma målet om energieffektivisering. De vill att landstinget ska skapa incitament för verksamheterna för att bedriva ett aktivt arbete med energieffektivisering, och de vill att landstinget säkerställer en överensstämmelse mellan mål, uppföljning och redovisning avseende energieffektivisering.

Jag ställde tre frågor till Gustav Hemming: På vilket sätt kommer det att tas om hand i det kommande miljöprogrammet? Kommer även externa användares energieffektiviseringsarbete av energieffektivisering att redovisas? Vilket ansvar känner Gustav Hemming som miljölandstingsråd för att målet om energieffektivisering till år 2016 inte kommer att uppnås?

På de här frågorna får jag, tyvärr, väldigt tveksamma svar. Ännu mer tveksamt blir det när man utifrån det här perspektivet studerar det kommande miljöprogrammet därför att inte bara är det så att i det kommande miljöprogrammet är det enda som händer att målet som antogs 2011 om 10-procentig energieffektivisering och som sattes upp som mål för år 2016 flyttas fram fem år. Vi ska ha uppnått samma sak 2021 helt plötsligt som vi skulle ha uppnått 2016. Det väcker en hel del frågor huruvida vi kommer att ha kommit längre 2021 än var vi är i dag.

Svaret på den andra frågan blir också tveksamt kopplat till det nya miljöprogrammet. Det är det faktum att det mål som tidigare har funnits inom Locum om att vi i nybyggnation och reinvestering ska ha miljöklass guld, alternativt silver om det inte är ekonomiskt försvarbart med guldklassificering, tas bort i det nya miljöprogrammet.

Faktum är att inte bara tar vi inte hand om landstingsrevisorernas påpekanden, utan vi backar oss in i framtiden i energieffektiviseringsfrågan i Stockholms läns landsting. Jag måste säga att jag är oerhört besviken på denna utveckling.

Anförande nr 33
Landstingsrådet H e m m i n g (C): Fru ordförande! Jag börjar bli van vid att få min karaktär ifrågasatt i form av att inte lämna svar på de interpellationer jag fått. Jag kan dock inte hålla med Tomas om att jag inte har lämnat svar på de frågor som han ställer.

Det är precis så som Tomas indikerar att vi står i sluttampen av att ta fram ett nytt miljöprogram. Det förslag som Tomas refererar till är ett tjänstemannaförslag. Jag tror att man kan säga mycket om den goda förankring som det har arbetats fram i förvaltningarna och de olika verksamheterna, som talar för att vi kommer att få en bättre implementering under nästa programperiod. Men det är inte heller så att det programmet är klart förrän det har ett politiskt beslutats. När det har politiskt beslutats ska det omsättas i indikatorer och genomförandestrategier, och det är ytterligare ett senare steg.

Beträffande frågeställningen om vi, då vi inte har lyckats nå målet om 10 procents energieffektivisering under den här programperioden, borde höja målet ytterligare den närmaste femårsperioden. Ja, om det hade varit enkelt att nå målet om 10 procents energieffektivisering hade det kanske varit klokt att i ljuset av att vi inte har nått målet höja målet ytterligare. Eftersom det som är orsaken till att vi inte har nått målet är att det här är mycket svårare än vad vi har bedömt tidigare, vore det helt och hållet fel slutsats.

Det är nämligen så att landstingets användning av fastighetsenergi har minskat. Det är framför allt verksamhetsenergin som har ökat. Det är alltså sådana saker som att vi har byggt AC. Det är någonting som i dag är självklarheter för hälso- och sjukvården. Det har det inte varit på samma sätt tidigare. Det handlar om digitalisering som innebär att vi använder mer elektronisk datautrustning, och det handlar om en alltmer avancerad medicinsk teknik som kräver större verksamhetsenergi.

V har haft för stort fokus på lokalenergi och för lite fokus på verksamhetsenergi. Där har vi gjort en felbedömning historiskt sett.

Jag konstaterar att landstingets energianvändning bygger nästan uteslutande på förnybar energi. Vi har inte ökat vår energianvändning. Vi bygger ut solceller, och vi satsar också på att tillsätta en energisamordnare. Landstingets miljöpåverkan från energianvändningen har minskat kraftigt under den här miljöprogramsperioden.

Anförande nr 34
Landstingsrådet L i n d q u i s t (M): Fru ordförande! Om Tomas Eriksson var besviken och tyckte att han inte fick svar på sina frågor från mig i den förra interpellationen får jag göra ett nytt försök i det här sammanhanget. Jag konstaterar att energieffektivisering är ett område som det behöver arbetas med systematiskt och långsiktigt. Samtidigt som Alliansen arbetar aktivt tillsammans med Locum med energieffektivisering finns det områden som kan förbättras, precis som Gustav Hemming var inne på.

Flera av landstingets fastigheter har nått sin tekniska livslängd och är därför föremål för till- och ombyggnationer. Det är ett ypperligt tillfälle att genomföra energieffektiviserande åtgärder. Dessa åtgärder kan direkt gå till att inte bara minska energiåtgången i fastigheterna, precis som landstinget har satt upp som mål om att göra, utan även sänka våra driftskostnader.

Energieffektiviseringsarbetet i landstingets fastigheter är ett högprioriterat område. Det är viktigt att ha delmål för att verksamheterna ska ta fram förslag som gynnar fastigheterna och skapar långsiktigt hållbar energieffektivisering.

Alliansen har även tidigare arbetat, och kommer att fortsätta att arbeta, aktivt med gällande energiförbrukningen i landstingets fastigheter. Vi har lyckats ganska bra. Vi kan ta några exempel. Ta våra fastigheter som vi håller på att bygga om eller där vi bygger nytt. NKS har, som vi pratade om i den föregående debatten, fått en preliminär certifiering av miljöbyggnad guld. För Södertälje sjukhus har vi till exempel hösten 2015 vunnit utmärkelsen Årets hållbara anläggningsprojekt i prestigefyllda Sweden Green Building Awards.

Det här är två exempel på vad vi har åstadkommit för att skapa bra miljöbyggnader.

Ytterligare en satsning som vi gör är att bygga solceller. Vi har ett beslut från fullmäktige om att investera 20 kvadratmeter solceller. De första kommer att bli klara i oktober i Danderyds sjukhus. Det är en bra och miljövänlig åtgärd. Vår satsning är den största som görs i Sverige just nu. Ett litet smolk i bägaren är dock att regeringen har beslutat att införa skatt på solceller med

hänvisning till att EU kräver detta, vilket EU-kommissionen har tillbakavisat. Nu har Magdalena Andersson lite vagt indikerat att det kanske kan tänkas sänka den skatten.

Den skatten borde inte sänkas; den borde avskaffas därför att det helt enkelt är hål i huvudet att beskatta egenproducerad el som används för eget bruk, den mest miljövänliga energianvändning vi över huvud taget kan ha. Den vill regeringen beskatta. Det gör de här investeringarna fundamentalt olönsamma. Jag hoppas verkligen att regeringen inte bara sänker den skatten utan tar bort den.

Anförande nr 35
Rickard Wall (-): Ordförande, ledamöter åhörare! Bara lite blixtsnabbt: Gustav Hemming har under debatten fört fram synpunkter på det som skulle ha sagts om hans personliga egenskaper. Jag är väldigt besviken på hur han har uttryckt sig. När du nu har formulerat dig som du gör, Gustav, har du en moralisk skyldighet att gå in på webbinspelning av debatten och lyssna noga, gärna tillsammans med en kvinnlig kollega, på vad jag faktiskt sade. Sedan kan du be om ursäkt. Glöm inte att från och med i morgon är det en ny e-mailadress.

Anförande nr 36
Anna Sehlin (V): Fru ordförande! Tack, Tomas Eriksson, för den här interpellationen. Det är inte första gången vi står här och diskuterar energieffektivisering i landstingets byggnader. Det som är viktigt den här gången är att vi har ett nytt miljöprogram som vi ska ta fram och skicka ut.

Även om det bara är ett tjänstemannautlåtande i det nya miljöprogrammet blir jag lite fundersam, och jag skulle vilja ha lite skarpare skrivningar om just hur vi ska nå energieffektiviseringsmålen. Som vi har konstaterat har landstinget nu många byggnader som har nått sin tekniska livslängd. Vi har också konstaterat att verksamhetsel inte mäts, och det är svårt att ge incitament för hyresgästerna att spara på energi. Vi har vidare konstaterat att det här är någonting som våra revisorer studerar på. Vi har mycket att jobba med. Om vi sätter målet på 10 procent, hur ska vi nå det? Hur har vi det med våra delmål och våra strukturer för att nå det?

Det jag dessutom är lite orolig över är pengarna. Det är lätt att säga att vi bygger ett nytt sjukhus som uppfyller alla miljökrav. Nya Karolinska Solna har nämnts flera gånger. Nu kommer också Södertälje sjukhus in. Det finns väldigt många andra byggnader. När jag har läst igenom underlaget ser jag att energieffektiviseringar och renoveringarna haltar lite, för det finns inte pengar till dem, utan det läggs mycket pengar på de stora omstruktureringarna, de stora renoveringarna, men många åtgärder i våra byggnader genomförs inte därför att det inte finns pengar för att göra dem. Det är energieffektiviseringsåtgärder som skulle kunna leda till att vi kunde minska vår energianvändning

Solceller är väldigt bra, men vi har byggnader som faktiskt läcker alldeles för mycket, och vi har inga incitament. Jag skulle vilja skärpa miljöprogrammet rejält i den här frågan. Jag skulle vilja se på vår väg från 2016 och framåt hur vi faktiskt kommer åt det här programmet. Vi brukar säga liter slarvigt att vi ska försöka minska klimatpåverkan genom kollektivtrafiken, vi ska bygga ut kollektivtrafiken, vi ska få fler att resa kollektivt, men när det gäller fastigheter i landstinget har vi väldigt mycket att jobba med.

Lite mer konkretion behövs. Vi kommer att komma tillbaka till den här diskussionen i miljöprogramsdiskussionen.

Anförande nr 37
Landstingsrådet S j ö s t r ö m (S): Fru ordförande, ledamöter! Först vill jag säga att jag delar mycket av det som både Anna Sehlin och Tomas Eriksson sagt i debatten. Vi ska inte diskutera det kommande miljöprogrammet just nu, men vi kan konstatera att ambitionerna rejält har dragits ned, och det som kanske är särskilt anmärkningsvärt är att det konkreta klimatmålet har tagits bort i det förslag till miljöprogram som ligger åtminstone för tillfället.

Dessutom hänvisar man i fråga om miljö- och klimatmålen till klimatfärdplanen som komma skall. Vi har i det här landstinget förbundit oss till de nationella klimat- och miljömålen 2030 och 2050. Det blir något bakvänt, har många av oss tyckt, att man hanterar ett miljöprogram som ska vara mer konkretiserat när vi så småningom ska ta ställning till klimatfärdplanen.

När det gäller just energieffektiviseringarna är det så att vi från oppositionspartierna har framfört kravet på att ha målet om en halvering av energiförbrukningen. Precis som tidigare talare har varit inne på känns det, med den takt som vi lyckats nå en procent i stället för 10 procent på dessa fem år, naturligtvis som en något tuff utmaning.

Men jag är samtidigt lite fundersam, Gustav, därför att det är också en ekonomisk fråga. Du har tidigare i debatten hänvisat till energieffektiviseringarna som hittills skulle ha gett landstinget besparingar på ungefär 100 miljoner kronor. Frågar vi landstingsstyrelsens förvaltning på ekonomisidan får vi svar att gör man en investering på till exempel motsvarande det extra tillägg som vi gjorde i vår budget på 240 miljoner kronor skulle det på bara tre års sikt leda fram till årliga minskade kostnader på 90 miljoner kronor. Den matematiken kan man i förlängningen använda även för högre investeringsbelopp.

Jag skulle vilja avsluta med att säga att det är märkligt att man inte svarar bättre på revisorernas rapport. Det är det som är grundfrågan i Tomas interpellation. Att markera från den politiska ledningen såväl i det kommande miljöprogrammet som i det svar som Gustav har gett till Tomas interpellation med att bara förbise den kritik som revisorerna har gett, inte minst vad gäller styrning och ansvarstagande i organisationen blir något märkligt, framför allt om vi har som ambition att vi ska nå upp till miljöprogrammålen 2030 och 2050.

Anförande nr 38
T o m a s E r i k s s o n (MP): Revisorerna pekade ut tre områden som rekommendationer för landstingets framtida arbete, att landstinget i det kommande miljöprogrammet ska peka ut hur mycket varje nämnd och styrelse ska bidra med för att uppnå de gemensamma målen. Det finns ingenting i förslaget till en ny miljöutmaning. Då blir frågan till Gustav: Kommer det i så fall att komma i de framtida dokument som du hävdar eller som du säger ska komma? Hur kommer det i så fall att gå med att ”landstinget ska skapa incitament för verksamheterna att bedriva ett aktivt arbete med energieffektivisering”? Det finns inte heller några skrivningar om det i miljöprogrammet. Vilka är då de incitament som du ser framför dig, Gustav?

Vidare står det att ”landstinget behöver säkerställa en överensstämmelse mellan mål och uppföljning och redovisning avseende energieffektivisering”. Det kanske möjligtvis blir besvarat lite i det kommande miljöprogrammet. Men det är i så fall den enda av frågorna.

Det som ytterligare är ett problem, Gustav Hemming, och som flera talare här tidigare har varit inne på är att när du i ditt svar hänvisar till att ni har tillsatt en energisamordnare får denna energisamordnare inga nya budgetmedel att jobba med. Det tillförs inga extra pengar till de här verksamheterna trots att du själv har sagt att det är ekonomiskt lönsamt att göra så. Det framstår som något märkligt.

Du hänvisar i debatten till den stora tekniska utvecklingen av fastigheter och vården som skulle göra att energianvändningen ökar. Det är helt korrekt att vi har haft en sådan utveckling. Men det är vi knappast unika med i Stockholms läns landsting, utan alla landsting har genomgått samma utveckling. Trots det kvarstår faktum att Stockholms läns landsting är sämst i Sverige i energieffektiviseringsarbete. Det är helt uppenbart så att de andra landstingen har lyckats med någonting som vi inte klarar av att hantera här i Stockholms läns landsting.

Sedan har jag en fråga till Paul Lindquist. Jag tycker att han duckade i frågan när han bara hänvisade till Locums kommande arbete. Kommer målet om guld- och silverklassificering i så fall att finnas kvar i framtiden? Eller kommer det att ersättas med andra, kanske likvärdiga mål? Det finns i för sig sådana som kanske skulle kunna användas och som mäter det här på ett likvärdigt sätt.

Till sist ska jag säga att jag är beredd att hålla med Paul på en punkt i det här sammanhanget: Skatten på solceller är faktiskt korkad.

Anförande nr 39
Landstingsrådet H e m m i n g (C): Det är många frågor i luften, och många av frågorna kommer att få ett svar i det nya miljöprogrammet men också i arbetet med indikatorer och genomförande. Det kommer självklart att finnas ett ansvar på respektive nämnd och verksamhet. En av ledstjärnorna i det nya miljöprogrammet är en ökad tydlighet i nedbrytningen av de olika ansvarsområdena. Det ska bli tydligare uppföljningsbara mål och större möjligheter att arbeta utifrån dessa.

Jag har tillstått i mitt svar att jag absolut inte är nöjd med de resultat som vi har åstadkommit. Vi har all anledning att inte minst från ett ekonomiskt perspektiv ställa oss frågan om vi har gjort rätt investeringar historiskt och om vi har rätt styrning när det gäller energieffektivisering.

Jag tycker att man också ska ställa sig frågan: Hur mycket ska man investera i att minska energianvändningen? Vad är den optimala punkten? Ska vi göra de investeringar som vi kan räkna hem ekonomiskt, det vill säga att energieffektiviseringarna bär sig, genom de energibesparingar de gör? Det vore ett stort systemfel om vi inte kunde klara av att göra det. Men i och med att i stort sett all den energi som vi använder i landstinget är förnybar i dag kan det inte vara så att vi ska investera många gånger mer pengar i att minska energianvändningen än vad vi sedan får tillbaka enligt företagsmässigt sunda kalkyler.

En möjlighet för att få den bättre överblicken, och som vi trycker på i vårt nya miljöprogramsförslag, är livscykelperspektivet på våra fastigheter och byggnader.

Jag tror också att den ökning vi har sett inom medicinteknisk utrustning, digitalisering och så vidare understryker behovet av att vi har med oss energianvändningsperspektivet i vår upphandling. Det är ingenting nytt, så har vi gjort tidigare. Men det är uppenbart så att det är ett område som vi kommer att behöva arbeta med även fortsättningsvis.

Sedan kommer frågan: Hur ska incitamenten se ut? Hur noggrant ska varje enskild verksamhet i realtid kunna läsa av sin energianvändning? Där visar våra undersökningar att det inte blir kostnadseffektivt att gå hela vägen där, utan vi måste hitta ekonomiska incitament som blir kanske lite mer grova än att man hela tiden möter exakt varje energianvändning hos varje enskild aktör.

Anförande nr 40
Landstingsrådet L i n d q u i s t (M): Fru ordförande! En rak fråga kräver ett rakt svar. Vi har för närvarande inga planer på att överge miljöbyggnad guld som ambition när det gäller att bygga nya fastigheter, och vad gäller ombyggnationer är ambitionen miljöbyggnad silver. Det fastställde vi i Locums styrelse så sent som i våras.

Det gläder mig att Tomas Eriksson och jag har samma uppfattning om skatten på solel. Jag hoppas att vi kanske gemensamt kan försöka driva den frågan gentemot regering och riksdag för att få en ändring till stånd. Jag konstaterade alldeles nyss att den krönika som Eric Erfors nyligen skrev i Expressen i ärendet har varit den mest lästa texten på nätet i Sverige. Uppenbarligen tycker svenska folket att det här är en viktig och intressant fråga. Jag hoppas att vi kan jobba tillsammans för att bli av med denna absurda skatt.

Anförande nr 41
T o m a s E r i k s s o n (MP): Fru ordförande! Som den som skrivit den här interpellationen ska jag göra något slags försök att sammanfatta debatten. Jag kommer att ta fasta på framför allt två löften här i dag. Det första är att det ska finnas någon form av incitamentstruktur för kommande energieffektiviseringsarbete inom landstingets verksamheter. Jag är mycket spänd på att höra hur det ska se ut, och jag är fullt beredd att delta konstruktivt i de diskussionerna.

Jag är glad att Paul Lindquist är tydlig om målet om guld och silver i fråga om energiklassificering. Jag hoppas att detta kommer att stå i det kommande miljöprogrammet. Men jag konstaterar fortfarande att man i Stockholms läns landsting inte verkar vara beredd att tillskjuta några nya medel för energieffektivisering, trots att det finns kalkyler som visar att det vore ekonomiskt och miljömässigt lönsamt.

Anförande nr 42
Landstingsrådet H e m m i n g (C): Ordförande! Det är viktigt att vi påminner oss om vad vi diskuterar. Det vi diskuterar nu är ett av de miljömål som finns i nuvarande miljöprogram och som rör energieffektivisering. Det handlar alltså inte om miljöeffekterna av energianvändningen. Det är vi kanske bäst på i hela Sverige. Stockholms läns landsting använder nästan bara förnybar energi. Vi har dessutom kommit väldigt långt när det gäller att fasa ut fossila bränslen i vår kollektivtrafik.

Nu pratar vi om någonting som i första hand är energieffektiviseringsavvägning. Hur får vi en effektiv energianvändning som gör att vi inte i onödan slösar med energi? Jag tycker att den här interpellationsdebatten har visat att vi har vidtagit en rad åtgärder. Det finns ingen punkt i revisorernas rapport som vi har bortsett från. Däremot har vi kanske inte alltid valt exakt de lösningar som har föreslagits.

Med detta tackar jag för debatten.

§ 101
Frågestund

Fråga 1

Anförande nr 43
Landstingsrådet U l l b e r g (S): Fru ordförande! Jag hade ställt min fråga till finanslandstingsrådet Torbjörn Rosdahl. Jag beklagar att han inte vågade svara på den. Tack, Anna, för att du besvarar frågan!

Förtroendet för landstingets hantering av skattemedel och förmåga att genomföra komplexa upphandlingar har successivt urholkats, inte minst hanteringen av Nya Karolinska och det så kallade strumpavtalet med Onemed som ni i Alliansen träffade under förra mandatperioden och har ansvar för att följa upp denna mandatperiod.

Du har kallat avtalet med Onemed ofattbart dåligt, och det var ju ditt parti som var med och fattade beslutet om att ingå avtalet, men du låter inte särskilt imponerad och verkade inte heller förstå hur det kan ha blivit så här. Därför är min fråga till dig den här.

Skulle du stödja ett förslag om att genomföra en oberoende extern revision om hur upphandlingen av strumporna kunde bli så ofattbart dåligt?

Anförande nr 44
Landstingsrådet S t a r b r i n k (L): Ordförande, fullmäktige! Tack, Erika Ullberg, för din fråga, som jag svarar på eftersom jag är ansvarig för det här området. För att ge en liten bakgrund vill jag säga så här.

Hälso- och sjukvårdsdirektören har, som ni har läst i medierna, initierat en händelseanalys för att klarlägga så väl upphandlingsprocessen som insatserna efteråt, när avtalet har trätt i kraft, och det avslutningsavtal som är tecknat. Det tycker jag är bra.

Analysen görs av landstingsstyrelsens förvaltning eftersom hälso- och sjukvårdsförvaltningen inte ska analysera sig själv. Så väl juridiska aspekter som upphandlingsprocesser och hälso- och sjukvårdsförvaltningens insatser ska naturligtvis belysas.

Vidare har hälso- och sjukvårdsdirektörens delegationsbeslut överklagats och kommer därför att prövas rättsligt. Då blir det ju på så vis en extern granskning i den delen.

För att svara på din fråga, Ulrika, tycker jag att de granskningar som ska göras ska ske med öppenhet och ödmjukhet. När vi har fått händelseanalysen ska vi pröva frågan: vilka direkta åtgärder behöver vi vidta och vilka ytterligare granskningar behövs. Ett forum för den här diskussionen kan vara hälso- och sjukvårdsnämnden, och jag är fullt beredd att ta upp frågan.

Svaret på din fråga är: Ja, visst är jag beredd att diskutera en ytterligare extern granskning eller revision. Det skulle kunna bli aktuellt i november, för då har vi den interna analysen klar.

Anförande nr 45
Landstingsrådet U l l b e r g (S): Tack, Anna! Jag vill också citera det du har sagt i medierna. Du har sagt att det är helt ofattbart upprörande att ett så dåligt avtal har tecknats. Du har sagt att du inte var med i diskussionen då, och om du hade sett avtalet innan det tecknades så hoppas du att du hade reagerat.

Det tolkar jag som att du tycker att det är uppenbart att de beslut som dina partivänner i den styrande Alliansen, som har suttit här och styrt i tio år, inte riktigt förstår själva. Jag tycker att det naturligtvis måste vara så att man därför vill lära för framtiden och förstå hur det kunde bli så här.

Du säger också i medier att du för första gången fick se avtalet på försommaren när förvaltningschefen uppdagade hur dåligt avtalet var. Dessvärre finns det motstridiga uppgifter om hur länge ni har haft den här informationen och vem som borde ha reagerat. Jag välkomnar därför att det nu blir en rättslig prövning och att det också tas politiskt ansvar, för det är mycket som är oklart.

Jag hör att du säger att du välkomnar och att du är ödmjuk. Men är det alltså så att det nu tillsätts en oberoende extern granskning och görs en genomgång av hur det här ofattbart dåliga strumpavtalet kunde tecknas?

Anförande nr 46
Landstingsrådet S t a r b r i n k (L): Jag har läst avtalet och jag har satt mig in i processen bakåt i tiden. Jag har också sett hur oppositionen har agerat. Det finns inget oppositionsparti som har synliggjort de brister som vi nu kan se. Jag tror alltså att ödmjukhet från alla håll är bra. Ni har heller inte velat delta i beslut i de här frågorna, och det valet har ni gjort med hänvisning till helt andra saker än upplägget på avtalet. Det är bra om alla partier tar ansvar. Jag tar gärna mitt ansvar.

Jag tycker, som sagt var, att vi ska ta det här i lugn och ro och i tur och ordning och invänta den interna analysen. Jag tror att den kommer att ge oss svar på vilka frågor som vi behöver fördjupa oss i. Jag har ingen annan uppfattning än den att det är bra om vi går vidare och gärna låter externa organ granska de delarna. Det skulle ju kunna gå rätt så raskt nu under hösten.

Låt oss återkomma till frågan om vilken ytterligare extern granskning som kan behövas och hur vi i så fatt bäst säkerställer att den genomförs.

Anförande nr 47
Landstingsrådet U l l b e r g (S): Kära Anna, det är ju så att oppositionen inte var med på att teckna avtalet om strumporna med Onemed. Du kan ju inte säga att vi inte var särskilt tydliga när vi yrkade avslag. Det här har ju Alliansen fattat beslut om själv – den allians som du själv tillhör och som du och dina partikompisar tillhörde förra mandatperioden. Det finns ju landstingsråd, exempelvis moderaternas Marie Ljungberg Schött, som har varit med om att fatta beslutet och som ansvarar för uppföljningen i dag.

Det blir lite märkligt att säga att vi skulle ha agerat ännu kraftigare fastän vi var tydliga med att vi röstade nej.

Du talar om en intern analys. Dessvärre är det så att när det är sådana oklara turer kring den här upphandlingen vet jag inte om förtroendet finns för att hålla det här arbetet internt. Vi från Socialdemokraterna kräver en extern revision och granskning av detta.

Det framkommer ju i medierna att förvaltningen till och med planerade en eventuell stämning av företaget. Sedan träffade man i stället ett annat hävningsavtal och man tänker lämna positiva referenser. Det är mycket upprörande! Det här måste få en extern revision.

Anförande nr 48
Landstingsrådet S t a r b r i n k (L): Jag säger åter en gång att jag är helt öppen för att vi har en extern och öppen granskning, men jag vill först invänta den analys som ska göras så att vi vet vilka delar vi gemensamt känner att vi behöver fördjupa oss i och sedan gå vidare med en extern granskning för att få bättre underlag inför kommande beslut.

Fråga 2

Anförande nr 49
Landstingsrådet N o r d l i n g (MP): Fru ordförande! Det blev en del rabalder förra veckan när SVT gick ut med den stora nyheten om hur dyrt det blivit och hur Onemed hade flyttat produkter på prislistorna och att priset på strumpor därmed gick från 100 kronor till 6 000 kronor per par.

Med anledning av hela den nyheten som kom förra veckan, och med anledning av att vi hade ett sammanträde med HSN, och med anledning av att förlikningsavtalet tecknades i måndags för en vecka sedan väljer jag att ställa frågan: Var du införstådd med att hälso- och sjukvårdsdirektören fattade ett delegationsbeslut om ett avslutningsavtal med Onemed den 29 augusti, det vill säga i måndags för en vecka sedan, trots att ordinarie HSN-sammanträde hölls dagen efter, det vill säga tisdagen den 30 augusti?

Anförande nr 50
Landstingsrådet S t a r b r i n k (L): Ordförande, fullmäktige! Tack för din fråga, Susanne! Jag har redogjort för detta i olika sammanhang.

Jag informerades av hälso- och sjukvårdsdirektören om att hon hade slutit ett avtal med Onemed den 29 augusti, och nämnden höll sitt sammanträde dagen därpå. Då anmäldes det här beslutet i nämnden, och hälso- och sjukvårdsdirektören fanns på plats och informerade om läget. Även landstingets jurist fanns på plats och svarade på frågor. Det framkom tydligt att hälso- och sjukvårdsdirektören varit mån om att säkerställa att beslutet blev korrekt. Så väl chefsjuristen som landstingsdirektörens bedömning är att det här beslutet ryms inom delegationen.

Nu blir det ju en rättslig prövning av den saken som vi får invänta innan vi kan föra den diskussionen vidare.

Sådan är den formella gången.

Jag har funderat lite, eftersom frågan ställts, om hur vi skulle ha hanterat den här frågan i nämnden om vi inte hade haft den delegationsordning som vi har. Min personliga uppfattning är att nämnden inte kan ställas inför situationen att fatta ett beslut med ett dygns varsel i en så komplex fråga som detta avtal. Jag vill kunna ta ansvar för de beslut som jag fattar. Det är därför en rimlig ordning att vi har en delegationsordning som ger förvaltningschefen möjlighet att fatta den här typen av beslut.

Anförande nr 51
Landstingsrådet N o r d l i n g (MP): Det är ju intressant att du säger att det här är någonting som skulle ha skett med ett dygns varsel, för det har nämligen också framgått att den här diskussionen har pågått med förvaltningen i ett års tid, och ni i Alliansen har varit informerade sedan december 2015 om att den här diskussionen pågår och att det finns problem med det här avtalet.

Vi ska också vara medvetna om att avtalet började gälla från juni 2015. När man då alltså hänvisar till att kostnadsökningarna skett under ett år så avser det alltså fram till juni 2016. Frågan är därför hur länge man har diskuterat detta. Eftersom ni var införstådda med att diskussionen pågick och eftersom det finns ett majoritetsansvar, ett kollektivt ansvar när man sätter sig i majoriteten så blir frågan: Hur hanterar ni detta? Vilken blir signalen till medborgarna och till tjänstemännen? Vilka blir signalerna om ert ansvarstagande?

Anförande nr 52
Landstingsrådet S t a r b r i n k (L): Jag kan konstatera att jag på försommaren, i juni någon gång, före midsommar informerades om att det här avtalet inte fungerade väl och att det då inom förvaltningen diskuterades olika handlingsalternativ. Ett av dem var att ta reda på om man kunde hitta en möjlighet till förlikning.

I augusti, efter semestrarna, informerades jag om att det här arbetet nu var i gång, och man satte i gång en avtalsförhandling med det här företaget, något som sedan resulterade i ett beslut den 29 augusti.

Det är klart att det är intressant att diskutera hur medborgarna uppfattar detta. Jag tycker det är oerhört viktigt att landstinget är bra på att göra upphandlingar. Det är olyckligt att det här avtalet ser ut som det gör och att de här händelserna har inträffat och att vi nu måste säkerställa att det här inte kan upprepas. Det tror jag är centralt för väljarnas förtroende för landstingets kapacitet som beställare och även för sjukvården som sådan.

Anförande nr 53
Landstingsrådet N o r d l i n g (MP): Det som framkom på SVT i går kväll vid åttatiden var att politiken var informerad redan 15/12 2015. Man använder begreppet politiken, vilket innebär att tjänstemännens anser man att man har informerat fyra partier, inte ett ensamt parti. Det betyder att du rimligtvis borde ha haft kännedom om det här betydligt tidigare.

Det betyder ju också att vi nu har en förhöjning av grundavtalet med kostnader om 850 miljoner kronor, vilket betyder att åttahundrafemtiomiljonerkronorsfrågan blir: Anser du att du har gjort några misstag i Onemedhärvan?

Anförande nr 54
Landstingsrådet S t a r b r i n k (L): Sedan jag har fått kännedom om den här frågan, sedan i juni, har jag förstås hållit mig informerad genom förvaltningen om det arbete som pågår.

Jag tycker inte att det här avtalet är bra, det tror jag har framgått. Jag tycker att vi ändå ska se på helheten. Det här avtalet har ju inte blivit dyrare än tidigare avtal. Däremot har vi gått miste om en kostnadsminskning som vi hade räknat med och som ingick i det avtal som tecknades på hösten 2014.

Jag tycker inte att det här avtalet är bra. Jag märker vad du vill åstadkomma, Susanne, du vill att jag ska ta ansvar för saker som jag själv inte har varit med om att fatta beslut om. Det kan jag naturligtvis inte göra. Däremot kan jag ta ansvar för att vi ska säkerställa att vi har en god process framåt och att liknande händelser inte inträffar.

Fråga 3

Anförande nr 55
Birgitta Sevefjord (V): Ordförande! Under många månader har olika skandaler diskuterats i medier och bland oss politiker. En är strumpavtalet som vi har haft diskussioner om nu. En annan är den så kallade Macchiariniaffären som har lett till att många huvuden har rullat, särskilt gäller det personer som har varit knutna till Karolinska Institutet och Nobelstiftelsen. Dessutom var Macchiarini anställd som överläkare på Karolinska sjukhuset. Det är mot den bakgrunden som jag har ställt min fråga som lyder så här: Har du fortsatt förtroende för Melvin Samsom som högste chef för Karolinska sjukhuset mot bakgrund av den så kallade Macchiariniaffären?

Jag ställer frågan mot bakgrund av att jag har läst sammanfattningen av det så kallade Fallet Macchiarini. Det är kanske fler som har läst det som professor Asplund har skrivit.

Anförande nr 56
Landstingsrådet Rosdahl (M): Ordförande! Tack så mycket för frågan! Det är sällan i den här frågestunden som man kan svara ja eller nej. Det är ofta många ord i ett svar, men svaret på din fråga är ja!

Jag vill fortsätta med att förtydliga att enligt min uppfattning är politikers regel nr 1 A den att man aldrig i fullmäktige talar om enskilda medarbetare.

Svaret är ja, jag har fullt förtroende för honom.

Anförande nr 57
Birgitta Sevefjord (V): Jag vet inte hur man ska kunna ta upp frågan om man inte pratar om en enskild medarbetare som också vi i landstingsfullmäktige har utsett till sitt tunga uppdrag.

Skälet till att jag ställer frågan är att det i den här rapporten står att sjukhuset i Macchiarinifallet inte har varit tillräckligt självständigt gentemot Karolinska Institutet. När till exempel fyra läkare slog larm till Karolinska Institutet om oegentligheter när det gäller Macchiarinis forskning hotades de snarare av avstängning än av att sjukhusledningen lyssnade på de här fyra personerna. Det tycker jag är allvarligt och ett problem.

Man skriver vidare så här: Så när Macchiarinis forskningsverksamhet kritiserades av anmälare och i medierna så ställde sjukhuset enligt vår uppfattning alltför välvilligt upp på KI:s linje i försvar av Macchiarini. Det gjorde också sjukhusdirektören som skrev ett debattinlägg tillsammans med före detta KI-rektorn, där han försvarade Macchiarini och hans forskning.

Det är mot den här bakgrunden jag ställer frågan.

Anförande nr 58
Landstingsrådet R o s d a h l (M): Jag har ingenting mer att tillägga.

Anförande nr 59
B i r g i t t a S e v e f j o r d (V): Det är klart att man kan hålla tyst och säga att vi inte har något ansvar, men det är klart att vi har ansvar. Det gäller den högsta chefen för det viktigaste sjukhuset i det här landet!

Jag säger inte att jag inte har förtroende för chefen, men jag tycker ändå att frågan behöver tas upp till diskussion eftersom han har haft det yttersta ansvaret för överläkare Macchiarini och för konsekvenserna av det som har skett på Karolinska sjukhuset.

I den här rapporten, Fallet Macchiarini, som du uppenbarligen inte vill diskutera men som diskuteras av alla andra, står det också så här: Macchiarinis transplantationsverksamhet har skadat den kliniska forskningen vid Karolinska sjukhuset och övriga Sverige i dess helhet.

Det är ju oerhörda anklagelser!

Man skriver också så här: Det är uppenbart att många av sjukhusets medarbetare på olika nivåer har tagit skada av Macchiarinifallet.

I det fallet har naturligtvis sjukhusdirektören ett stort ansvar, och det är det ansvaret som jag tycker vi borde fundera över. Att säga att vi inte ska diskutera saken i den här församlingen tycker jag är ynkedom! Vi har faktiskt det överordnade ansvaret.

Fråga 4

Anförande nr 60
U l f L a n d s t r ö m (SD): Ordförande! Jag har en fråga till Gustav Hemming, och den är om man kan använda landstingets olika planeringsinstrument för att förbättra oddsen för utanförskapsområdena.

Bakgrunden är att utanförskapsområdena har diskuterats i årtionden utan att några radikala förändringar har skett till det bättre. Även om ansvaret till största delen åvilar primärkommunerna anser jag det vara intressant att fundera på frågan om landstingens planeringsinstrument kan förbättra oddsen för områdena. Därför har jag ställt frågan till Gustav Hemming som jag uppfattar som landstingets politiske planeringsguru.

Anförande nr 61
Landstingsrådet H e m m i n g (C): Jag ska först säga att jag tycker att det här är en relevant frågeställning, och den är dessutom tämligen central på många sätt i arbetet med den nya regionala utvecklingsplanen. Sanningen är naturligtvis att vårt sätt att arbeta med regionplaneringen påverkar förutsättningarna för den sociala hållbarheten också för individer som bor i regionen och deras livschanser.

Det finns naturligtvis väldigt mycket forskning på det här området även om det nog inte råder någon fullständig konsensus i frågan om hur man ska arbeta för att förbättra utvecklingen i utanförskapsområden. Jag skulle vilja ta fasta på forskningen i Joseph Rowntree Foundation om brittiska utanförskapsområden där man just har undersökt hur ungdomars mentala världsbild

ser ut i utanförskapsområdena. Det visar sig, vilket kanske är ganska naturligt, att den världsbilden ofta är väldigt liten och väldigt begränsad.

I en övergripande bild tror jag att mycket handlar om att arbeta för att de människor som bor i utanförskapsområdena ska få en vidgad världsbild både fysiskt och när det gäller sina livschanser.

Sådana saker som vi kan göra inom regionplaneringen handlar om att arbeta för att förbättra stadskvaliteter och bygga bort barriärer för utanförskapsområdena, att bygga funktionsblandat och attraktivt för olika grupper och verksamheter, både när det gäller upplåtelseformer och när det gäller de verksamheter som kan behöva bättre förutsättningar att finnas i utanförskapsområdena, till exempel företag, civilsamhälle, service och så vidare. Det handlar om trygghetsfrågor och ett attraktivt offentligt rum. Det är viktigt.

God kollektivtrafik är naturligtvis också ett viktigt planeringsinstrument.

Anförande nr 62
Ulf Landström (SD): Ordförande! Jag ber att få tacka för svaret, framför allt för den mycket innehållsrika analysen! Risken är ju påtaglig att de här områdena utvecklas till något slags parallella samhällen som styrs av gäng och att detta, om man inte sköter det, kan gå i arv i generationer.

Allmänheten upprörs också över attacker mot oskyldiga människor och förstörd egendom. Detta kan i sämsta fall skapa misstroende mot rättsväsendet, demokratin och samhället i största allmänhet. Jag vill ställa en tilläggsfråga.

Förutsatt att man kan genomföra det som du berörde, hur gör man då avvägningen mellan arbetet med att förhindra att nya områden blir utanförskapsområden respektive arbetet med att försöka rädda redan befintliga utanförskapsområden?

Anförande nr 63
Landstingsrådet Hemming (C): Jag tror att vi har en historisk möjlighet, när Stockholmsregionen växer så snabbt som den nu gör, att bygga bort historiska misstag i stadsbyggandet och i den regionala planeringen. Det kan konkret handla om att det nu finns stora bostadsbehov, och då finns det också bättre möjligheter än det kanske har funnits traditionellt sett att komplettera bebyggelse i befintliga miljonprogramsområden och att se till att miljonprogramsområdena rent fysiskt hänger bättre ihop med andra delar av staden och regionen. Ofta är det påtagliga fysiska barriärer kring de traditionella miljonprogramsområdena också.

Det kan vara bra att påminna sig vad som egentligen är nyttan med regional planering. Det handlar om hur vi hittar synergier mellan olika delar av samhällsbyggnaden och de olika aktörernas aktiviteter så att vi maximerar Stockholmsregionens samlade ekonomiska, sociala och ekologiska värden.

Anförande nr 64
Ulf Landström (SD): Ordförande! Jag ber att få tacka för en intressant diskussion! Min förhoppning har varit att landstingets planeringsinstrument, just genom att förbättra samhällena på det sätt som Gustav Hemming har redogjort för, ska kunna medverka till att skänka tröst till alla som bor i utanförskapsområden och visa att samhället kan hantera problem

som visserligen är kortsiktiga men som ändå behöver åtgärdas. Det handlar om problem i form av bränder, skadegörelse och sist men inte minst skador och ond bråd död. Det tror jag kan vara en framkomlig väg.

Jag vill avslutningsvis önska Gustav Hemming all lycka i planeringen med nya regionplanen!

Anförande nr 65
Landstingsrådet H e m m i n g (C): Tack så mycket för den lyckönskningen!

Jag ska tillägga att vi ser en väldigt diversifierad utveckling i Stockholmsregionen. Inte alla utanförskapsområden eller miljonprogramsområden utvecklas negativt. Det finns faktiskt ganska många exempel på bostadsområden som stärker sitt sociala och ekonomiska kapital i och med att sysselsättningsgraden stiger, och så vidare.

Jag tror också att det är viktig att komma ihåg att den rättslöshet som vi har sett exempel på i vissa områden är någonting som absolut inte kan accepteras och att detta slår mot de människor som kanske är mest sårbara och som behöver få trygghet för att de ska kunna förverkliga sina livschanser.

Det här är verkligen frågor som bör ligga i fokus vid arbetet med den nya regionplanen.

Fråga 5

Anförande nr 66
Landstingsrådet L a r s s o n (S): Ordförande! Anna, jag har förstått att du säger att du inte vill ta ansvar för ett avtal som du själv inte varit med om att fatta beslut om, i synnerhet som du tycker att det är ofattbart upprörande att man tecknat ett så dåligt avtal. Det kan jag förstå att du inte vill göra.

Det kommer säkert att bli en politisk diskussion om detta, för det var ändå ett politiskt beslut i hälso- och sjukvårdsnämnden där bland annat ditt parti, tillsammans med andra partier, var med om att fatta beslut om att ställa sig bakom det här ofattbart dåliga avtalet. Det kan man ju bara beklaga så här i efterhand.

Det jag däremot är intresserad av att ställa en fråga om berör själva beslutsprocessen efteråt. Det är ju en ganska ovanlig ordning att sjukvårdsdirektören tecknar ett avtal om 900 miljoner kronor dagen före själva hälso- och sjukvårdsnämndens sammanträde. Jag vet att det har gjorts olika avvägningar i frågan om ifall man skulle teckna ett avslutsavtal eller om man skulle stämma bolaget.

Därför är min fråga: Kände du, som ansvarig politiker, till att man redan före sommaren diskuterat att lämna in en stämningsansökan mot Onemed?

Anförande nr 67
Landstingsrådet S t a r b r i n k (L): Ordförande, fullmäktige! Tack, Dag, för din fråga!

I juni, någon gång före midsommar, fick jag muntlig översiktlig information från hälso- och sjukvårdsdirektören om att avtalet med Onemed inte fungerade väl och att förvaltningen därför övervägde vilka åtgärder som bör vidtas. Att säga upp avtalet och inleda en juridisk process nämndes som ett alternativ, och det är väl det som du syftar på. Ett annat alternativ som man

diskuterade var att hitta en möjlighet till förlikning. Detta ville man analysera både de juridiska och de praktiska konsekvenserna av.

I augusti, efter semestern, informerade hälso- och sjukvårdsdirektören mig om att man inlett förhandlingar med Onemed utifrån den bedömning som hade gjorts av såväl landstingets egna jurister som en extern advokatfirma som anlitats och som var att den framkomliga vägen i juridiskt perspektiv borde vara att försöka uppnå ett nytt avtal. Men det var också en bedömning, så som jag fick saken beskriven för mig från förvaltningen, att detta bäst säkerställde patienternas tillgång till förbrukningshjälpmedel och värnade skattebetalarnas intresse.

Svaret på din fråga är detta. Även om inte begreppet stämningsansökan nämndes så skulle jag nog säga att jag var informerad om de handlingsalternativ som förvaltningen övervägde.

Anförande nr 68
Landstingsrådet L a r s s o n (S): Man kan konstatera att det här blev oerhört mycket dyrare för medborgarna. Dessutom dras landstingets goda namn och rykte i smutsen runt om i landet. Folk skrattar nästan åt oss, eller gråter, för de tycker att de här pengarna skulle ha kunnat användas på bättre sätt. Det är därför det är viktigt att försöka reda ut hur det egentligen förhåller sig.

Det har ju nu framkommit att kristdemokraterna – åtminstone en kristdemokratisk politisk sekreterare – kände till de här diskussionerna i december förra året. För mig verkar det ofattbart att förvaltningen enbart informerar Kristdemokraterna och inte Liberalerna, i synnerhet inte när man vet att hälso- och sjukvårdsnämnden, som är beställarnämnd och som har tecknat avtalet, leds av dig.

Jag ställer frågan till er: Hur fungerar den interna kommunikationen hos er? Och varför fick du inte informationen när Kristdemokraterna uppenbarligen i december förra året hade information om att någonting var helt galet?

Anförande nr 69
Landstingsrådet S t a r b r i n k (L): Dag, jag kan naturligtvis bara svara på frågor om vad jag själv vet. Jag tänker inte göra några analyser av hur andra har agerat.

Jag har redogjort för hur jag har fått informationen och vilka åtgärder som sedan dess har vidtagits. Jag är mån om att vi ska komma vidare i den här processen och lära oss något av den.

Jag har använt hårda ord om det här avtalet, och jag står fortfarande för de orden. Jag tycker att det här är ett dåligt avtal och jag tycker att frågan ”Är detta inte för bra för att vara sant?” borde ha ställts innan man tecknade det första avtalet.

Det stämmer inte att det är dyrare än vad det har varit tidigare. Avtalet som har gällt fram till år 2015 ligger på ungefär samma nivå. Däremot är det väldigt mycket dyrare än vad nämnden förespeglades i det nya avtalet inför beslutet år 2014 då man antog anbudet. Det är den uteblivna besparingen det handlar om – och den är nog så viktig.

Jag vill ändå betona att för skattebetalarnas del så är det inte så att det är en väldig kostnadsutveckling över tiden. Men vi ska självfallet i framtiden inte nöja oss med att vi har avtal som kan tolkas så olika.

Anförande nr 70
Landstingsrådet L a r s s o n (S): Det fanns ju två skäl till att vi i Socialdemokraterna, redan när ärendet var uppe i nämnden, tyckte att det var olämpligt att gå vidare. Det ena hade att göra med reaktionerna från patientorganisationerna. Diabetesorganisationen till exempel klagade över att man använde sig av väldigt billiga och dåliga produkter. Det andra skälet var att vi inte trodde på själva upphandlingsmodellen. Du var inte med då, men nämnden bestämde sig för att gå vidare.

Jag har stor respekt för dig, det vet du att jag har. Jag tycker att du är en klok, kompetent och duktig politiker på många sätt och vis. Jag blir ändå förbryllad över själva hanteringsordningen. Det har varit problem, och då borde man säkerställa att allt är säkert.

Varför tog man inte det här ärendet till nämnden? Ni hade ju kunnat rösta igenom ett nytt avslutsavtal i nämnden, men nu kommer landstinget att hamna i domstol. Min bedömning är att sjukvårdsdirektören knappast har rätt att teckna avtal på 900 miljoner kronor. Jag tror inte att det kommer att hålla. Då kommer vi att ha en ännu krångligare hanteringsordning än den som vi hade kunnat ha genom att ta ärendet den formellt korrekta vägen.

Anförande nr 71
Landstingsrådet S t a r b r i n k (L): Jag konstaterar att hälso- och sjukvårdsdirektören har fattat ett delegationsbeslut, och hon har vinnlagt sig om att få korrekt rådgivning från landstingets juridiska kompetens. Med den tryggheten har hon fattat det här beslutet.

Utgångspunkten är i det läget att, jämfört med tidigare år, så sänks kostnaden med 15 miljoner, det vill säga jämfört med föregående år sänks kostnaderna med 15 miljoner. Hon har också förkortat avtalstiden.

Nu blir det en rättslig prövning av det hela. Då är vare sig din eller min bedömning av detta relevant. Låt oss i stället invänta de besked som den här rättsliga bedömningen ger. Vi får fundera över hur vår delegationsordning ska förtydligas, om det efter det beskedet är påkallat.

Fråga 6

Anförande nr 72
T o m a s E r i k s s o n (MP): Fru ordförande! Jag är tacksam att jag har fått möjligheten att ställa den här frågan till Torbjörn Rosdahl. Det är naturligtvis så att den här frågan ställs med anledning av den här Onemed-skandalen. Jag ställer min fråga för att Onemed knappast har uppstått i ett vakuum. Det här är inte en engångsföreteelse för landstinget, det är snarare en i raden av en serie väldigt dåliga affärer och inte minst dåliga upphandlingar.

Min fråga till dig Torbjörn Rosdahl är: Vilka åtgärder är du beredd att vidta för att stärka landstingets upphandlingskompetens?

Anförande nr 73
Landstingsrådet R o s d a h l (M): Fru ordförande! Tack för frågan, Tomas! Jag uppfattar inte att frågan handlade om vilka åtgärder jag skulle vidta. Det står: Kommer du att se till att landstinget skärper sin upphandlingskompetens? Det är lite annorlunda.

Det svar som jag vill ge är: Det är ju självklart! Vilken verksamhet det än gäller ska vi hela tiden bli bättre och hitta smartare arbetsformer och kunna identifiera potential till förbättrad effektivitet. Det är det vi alltid måste göra.

Men vi måste också komma ihåg att Stockholms läns landsting är det största landstinget och det är därför stort och betydelsefullt. Vi är marknadsledande när det gäller de här uppgifterna, och vi har ett extra stort ansvar att göra rätt. Landstingets affärsmässighet när det gäller att köpa in varor och tjänster på det för skattebetalarna mest effektiva sättet måste ligga i fokus.

Självklart ska vi också följa upp, när vi har gjort upphandlingar, för att se till att vi har fått rätt saker. Det är det som man nu diskuterar i det här ärendet.

Svaret på din fråga helt kortfattat: Ja, jag tycker alltid att man ska se över all verksamhet, i det här fallet upphandlingsverksamheten så att vi ska bli ännu bättre.

Anförande nr 74
T o m a s E r i k s s o n (MP): Jag vet knappt om jag ska tacka för svaret. Det var ju inte så innehållsrikt. Jag hade efterlyst några former av konkreta åtgärder.

Anledningen till att jag ställer frågan är ju att det visar sig i en artikel i Dagens Nyheter från den 2 september att Stockholms läns landsting, utöver de 130 anställda som finns uppdelade på sex till sju olika enheter i Stockholms läns landsting, använder en omfattande konsultverksamhet för att genomföra sina upphandlingar.

Frågan om att förbättra upphandlingskompetensen har varit ett område som landstingsdirektören i flera år har pekat ut i sitt planeringsunderlag som synnerligen viktigt. Trots detta så vittnar våra kontakter och våra kontakter från förvaltningen om att det här arbetet är något som förhalas, fördröjs och försvåras – inte minst av sjukhusens egna upphandlingsorganisationer som hellre sitter och köper grejer på egen hand än att vilja samordna sig för att åstadkomma upphandlingar till bästa pris och kvalitet.

Anförande nr 75
Landstingsrådet R o s d a h l (M): Av det som jag kan läsa i din fråga så nämns ingenting om det som du nu säger, alltså att du har klagomål på hur verksamheten sköts. Det finns ingen konkret fråga till mig om hur man ska förbättra det.

Jag har svarat att landstingsdirektören har uppdraget. Jag svarar en gång till att detta är en levande process och att arbetet fortgår hela tiden. Jag kan omöjligt gå in i ett enskilt sjukhus för att veta hur det är just där, och jag ska inte heller göra det.

Anförande nr 76
T o m a s E r i k s s o n (MP): Min fråga till dig, Torbjörn Rosdahl, som du kan läsa, handlar om ifall du är beredd att vidta några åtgärder för att landstinget ska skärpa sin upphandlingskompetens, vilket förhoppningsvis skulle få till effekt att Onemed-skandalen inte upprepas.

Från Miljöpartiets sida har vi framfört ett antal sådana förslag till konkreta åtgärder som handlar om gemensam upphandlingsorganisation och att vi inte ska ha vilda inköp där folk köper saker på stan. Vi har presenterat en lång lista på åtgärder, vi har presenterat den på ägarutskottet tidigare och så vidare. Vi har också pratat om detta i flera olika sammanhang.

Jag tycker däremot att det är väldigt konstigt att du inte här i dag kan presentera något enda konkret förslag till hur du i så fall, utifrån den här frågeställningen, är beredd att jobba vidare med den här frågan. Då framstår det ju som att du inte tar frågan om Onemed och landstingets upphandlingar på riktigt allvar, om jag ska vara hård och krass.

Anförande nr 77
Landstingsrådet R o s d a h l (M): Med anledning av Onemed-upphandlingen väntar vi nu på en händelseanalys. Då tycker jag att det känns lite konstigt att diskutera Onemed-frågan så ingående, den ska ju nu prövas rättsligt. Man brukar avvakta utslaget i domstolen. Det är väl det som är mitt svar här också.

Jag kan inte gå in i detaljer. Nu måste vi se vad som hänt genom händelseanalysen, och så får vi se vad domstolen säger.

Fråga 7

Anförande nr 78
U l f L a n d s t r ö m (SD): Ordförande! Jag har ställt en fråga till Kristoffer Tamsons som handlar om ifall det har prövats rättligt om planka.nu bedriver olaglig försäkringsverksamhet och om deras uppmaningar till allmänheten att inte betala för biljetter verkligen är lagliga.

Flera medborgare har sagt till mig att de är irriterade över att så många plankar inom kollektivtrafiken. Landstinget vill ju att vi ska åka kollektivt och att vi ska betala för oss.

Kristoffer Tamsons har en motståndare – om jag får uttrycka saken så – som är välorganiserad och som på sitt sätt har genomtänkta lösningar. De anser att det räcker med att betala en avgift till dem på 100 kronor så klarar de av kontrollavgifterna för alla som har betalat till organisationen. Jag tycker att detta är en klar antydan om att landstinget kan behöva vidta lite effektivare åtgärder.

Anförande nr 79
Landstingsrådet T a m s o n s (M): Ordförande, landstingsfullmäktige! Det här är ju en fråga som är av vikt inte bara när det gäller att stärka kollektivtrafikens intäkter utan också för att stå upp för det samhällskontrakt som handlar om att vi gör rätt för oss i detta samhälle. Vi ligger inte andra till last, och vi betalar och vi följer de gemensamt uppsatta lagar och regler som vi har. Någonting annat ska vi inte acceptera, någonting annat ska inte accepteras.

Så vitt gäller den konkreta frågan så har ju Finansinspektionen så sent som år 2004, det kan verka vara några år sedan men ändock, prövat den här frågan och då i ett sammanhang som gäller huruvida planka.nus e-kassa skulle utgöra en tillståndspliktig försäkringsrörelse. Man kom då fram till att så inte var fallet då verksamheten inte är att betrakta som försäkringsrörelse bland annat eftersom det försäkrade intresset inte var laglig.

Då kan man föra frågan vidare och undra huruvida det hela, när det gäller den uppvigling som den här organisationen ägnar sig åt, är att betrakta som någonting olagligt, något som våra rättsvårdande myndigheter borde slå ned på. Då kan man konstatera att man kan undersöka, och har undersökt, frågan utifrån det som brottsbalken kap. 16 § 5 pekar ut som uppvigling.

Det har gjorts polisanmälningar under årens lopp när det gäller både uppvigling och snyltning, det som kallas för bedrägligt beteende. Anmälningar har gjorts av SL, de har gjorts av privatpersoner, de har också gjorts av andra trafikbolag. Tyvärr får konstateras att ingen polisanmälan mot planka.nu har lett till åtal.

Däremot ser jag säkert skäl till att vi i framtiden kan göra förnyade försök att markera att den typ av företeelse, som är att betrakta som en brottslig handling och en handling som vill riva sönder samhällskontraktet, är någonting som vi inte ska acceptera.

Anförande nr 80
Ulf Landström (SD): Fru ordförande! Det låter på Kristoffer Tamsons som att det finns smärre brister i försäkringslagstiftningen och kanske även i annan lagstiftning. I andra sammanhang är försäkringslagstiftningen väldigt omfattande. Vi har ju även skattelagar och lag mot penningtvätt för att nämna ett par exempel.

I det här fallet är det fråga om att väldigt mycket pengar flyter runt som ingen har någon kontroll över.

Det här talar kanske för att man skulle försöka initiera en översyn av lagstiftningen helt enkelt. Är du beredd att arbeta för sådana saker?

Anförande nr 81
Landstingsrådet Tamsons (M): Ordförande, landstingsfullmäktige! Jag är beredd att göra vad jag kan och samla de goda krafter som har intresse av detta för att slå ned mot den snyltning, mot det bedrägliga beteende, mot den stöld från hederliga, betalande resenärer som plankningen utgör.

Som ett led i detta har ju bland andra jag samlat trafiknämnden i frågan om att gå till regeringen med ett antal krav på lagändringar, och den har till nästa sommar på sig att genomdriva förändringarna som ska ge oss bättre och tydligare verktyg i kampen mot fusket och tjuvåkningen.

Till detta är jag självfallet villig att vidta ytterligare insatser och åtgärder. Jag tycker nämligen att det är viktigt att vi gemensamt står upp för vårt samhällskontrakt och gemensamt står upp för att vi ska ha en kollektivtrafik som är hel, ren, snygg, trygg och punktlig, en kollektivtrafik som är till för hederliga, betalande resenärer men där snyltare, där fuskare och tjuvåkare icke göre sig besvär.

Anförande nr 82
Ulf Landström (SD): Ordförande! Jag ber att få tacka så mycket för svaret. Jag håller egentligen med om allt som du har sagt. Det är bara att hoppas att det, med hjälp av nuvarande lagstiftning, går att uppnå resultat.

En sak som jag har funderat över lite grand när det gäller just planka-gänget är om landstinget skulle behöva något slags psykologiskt försvar, ungefär som militären har. Risken är nämligen att deras uppfattning sprider sig och att fler vägrar att betala. Därför skulle man kanske göra någon form av propagandamässig insats i den här frågan.

Anförande nr 83
Landstingsrådet T a m s o n s (M): Ordförande, landstingsfullmäktige! Vi ska pröva de vägar som finns och som kan vara motiverade och som följer lagens ramar för att slå ned på den här typen av företeelser.

Glädjande är att vi kan sägas ha gjort ett antal förstärkta insatser under senare år som ju i de utvärderingar som har gjorts har gett tydliga och bra resultat. Vi har sett ett trendbrott när det gäller fuskandet och tjuvåkningen som innebär att det inte längre ökar. Tvärtom finns signaler om att det minskar i SL-trafiken, en positiv signal som vi har att lägga till grund för fortsatta och förtydligade insatser.

Vi har till detta också sett att våra insatser har gett ytterligare positiva resultat i form av att fler fuskare och tjuvåkare åker fast och bötfälls på det sätt som vi också vill att de ska göra och därmed måste ställas till svars för att de fuskar och tjuvåker och ligger andra, hederliga betalande resenärer och skattebetalare till last.

Många insatser görs alltså. De har börjat ge positiva resultat på ett tydligt sätt, men mer måste självfallet göras. Kring detta avser jag att återkomma, och jag hoppas på en bred politisk uppslutning från landstingsfullmäktiges samtliga partier.

Fråga 8

Anförande nr 84
Landstingsrådet L a r s s o n (S): Ordförande, fullmäktige och Marie Ljungberg Schött! I somras kunde vi ta del av skriverier i Svenska Dagbladet om att vi hade problem på Karolinska sjukhuset när det gäller hjärtoperationer. Ett antal hjärtläkare larmade och hävdade att vi hade bekymmer.

När vi rotade i detta fick vi besked om från hälso- och sjukvårdsnämnden och från annat håll att det här inte var så allvarligt och att uppgifterna var överdrivna.

I dag återkommer Svenska Dagbladet med siffror ur kvalitetsregistret. Ur de siffrorna kan man utläsa att vi har mångdubbelt längre väntetider till hjärtoperationer i Stockholm och att vi har en felbalans i relationen mellan bypassoperationer och ballongsprängningar i strid mot Socialstyrelsens riktlinjer.

Därför ställer jag frågan till Marie Ljungberg Schött om det är rimligt att Stockholms läns landsting ska ha landets längsta väntetider till hjärtoperationer.

Anförande nr 85
Landstingsrådet L j u n g b e r g S c h ö t t (M): Fru ordförande, landstingsledamöter och Dag Larsson! Tack så jättemycket för den här frågan! Jag tycker att det här är en oerhört viktig fråga.

Du vet att jag är allergisk mot att landstinget har köer i vården. Det är min mission att arbeta för att vi ska minska alla köer som finns i vården. Vi har jobbat stenhårt med det i alla år, och jag har anklagat er, för på er tid vid makten var det årslånga köer till väldigt många behandlingar. Så är det inte i dag. De är dramatiskt mycket kortare i dag, och så vill jag att det ska fortsätta att vara. Men det är klart att situationen kan bli ännu mycket bättre.

När det gäller hjärtsjukvården så är den väldigt väl utvecklad i vårt landsting. Vid sidan av thorax, som är hjärtsjukvården på Karolinska, så har vi flera riktigt bra kliniker både på Danderyds sjukhus och på SÖS, till exempel. De jobbar väldigt nära tillsammans, och de flesta av

de patienter som kommer till thorax kommer på remiss från någon av de andra klinikerna. Det ska man veta. Det är inte de allra enklaste fallen som kommer till Karolinska sjukhuset.

Tillsammans bygger de här sjukhusen en trygg och stabil hjärtsjukvård i Stockholm. Det är så hemskt viktigt för våra medborgare och våra patienter att veta att den här vården finns och att den är trygg och lättillgänglig.

I den här frågan handlar det om hur man gör den medicinska bedömningen när man väljer mellan bypassoperationer och ballongvidgningar. Vad man väljer måste alltid föregås av en gedigen medicinsk bedömning och den måste så klart kompletteras med mediciner, kostråd och en mängd annat.

Om man studerar statistiken från Karolinska sjukhuset så ser man att man utförde fler hjärtoperationer under första halvåret 2016 än vad man gjorde under motsvarande tid åren 2014 och 2015. När det gäller bypass så har antalet operationer ökat under de senaste åren. År 2014 var det 133, år 2015 var det 164 och i år verkar det bli ännu fler, det kan vi redan se. Man ser ingen ökning direkt av antalet ballongvidgningar.

Situationen på Karolinska sjukhuset sticker inte ut på något negativt sett jämfört med situationen på andra stora kliniker i landet.

Anförande nr 86
Landstingsrådet L a r s s o n (S): Jag hänvisar fortfarande till kvalitetsregistret och till Svenska Dagbladets uppgifter. Man kan läsa att om man ska ha en hjärtoperation i Stockholm på Karolinska sjukhuset så får man vänta 32 dagar. På Sahlgrenska i Göteborg får man vänta 17 dagar.

Om man studerar dödligheten efter operation så är det till och med så att vårt landsting tyvärr utmärker sig även i det fallet på ett negativt sätt. Vi har mycket större andel misslyckade operationer.

Kvalitetsregistret säger någonting annat än vad du säger nu, Marie. Enligt det har Stockholmsregionen – låt mig uttrycka det lite milt – ganska stora utrymmen för förbättringar.

Anförande nr 87
Landstingsrådet L j u n g b e r g S c h ö t t (M): Det sista jag sade är att KS inte på något sätt sticker ut negativt om man jämför med andra stora centra i Sverige när det gäller den procentuell fördelningen mellan de här båda metoderna.

Från Karolinska sjukhusets sida säger man att man arbetar mycket aktivt med frågan om väntetider. Ingen ska någonsin behöva vänta om det inte finns något medicinskt skäl för det. När man tittar på hur statistiken har utarbetats så ser man, precis som du säger, att den bygger på siffror från kvalitetsregistret.

Kvalitetsregistret är jättebra. Det är ett fantastiskt bra register, men nog inte när man ska använda det just på det här sättet. Jag ska inte förkasta och negligera att det kan finnas väntetider och köer på Karolinska sjukhuset, och dem måste man arbeta med, men de mått som vi har sett i tidningen tror jag att vi ska ta med en nypa salt.

Hjärtsjukvården är jätteviktig. Det är en komplex fråga som bygger på medicinskt fattade beslut av duktiga hjärtkirurger på Karolinska eller på thorax. Olika kardiologer gör naturligtvis olika bedömningar i olika frågor. Det jag tycker är viktigt att berätta är att man jobbar mycket aktivt på Karolinska för att inte ha några väntetider alls.

Anförande nr 88
Landstingsrådet L a r s s o n (S): Jag betvivlar inte personalens vilja att göra ett bra jobb. Jag kan bara konstatera att när det gäller de intensivvårdsplatser som är kopplade direkt till den här verksamheten på Karolinska sjukhuset så gjorde man en nedskärning från 14 platser till tio platser år 2014. Man har alltså gått ned till en nivå som tidigare hade betraktats som rent katastrofal! Det är på den nivå som man ligger.

Jag kan också konstatera att fler patienter dör i Stockholm än på andra ställen i landet. Den sista siffran är tagen direkt ur kvalitetsregistret.

Jag tycker att vi ska se till att vi har en hjärtsjukvård utan köer, och i det fallet har Stockholms läns landsting en hel del saker att vara ganska bekymrade över just nu. Men det gäller också kvalitetsfrågan, och i det fallet finns det ju skäl för oss stockholmare att faktiskt ta en allvarlig diskussion om hur det fungerar på Karolinska sjukhuset i Solna och ta ställning till om vi har anslagit tillräckliga resurser för verksamheten.

Stockholmarna borde kunna lita på att man har en säker hjärtsjukvård. Så är tyvärr inte fallet i dag. Oron breder ut sig. Jag tycker att nedskärningarna och oförmågan att se de problem som vi står inför talar sitt eget tydliga språk.

Anförande nr 89
Landstingsrådet L j u n g b e r g S c h ö t t (M): Vi ska aldrig acceptera några köer, inte heller i hjärtsjukvården – kanske allra minst där.

Som du hörde att jag sade förut, Dag, så har antalet bypassoperationer ökat markant de senaste åren. De siffror som du har stämmer inte alls, och jag undrar lite varifrån du har fått dem.

Det finns inga avvikelserapporter gällande ballongvidgningar under det senaste året – det är också viktigt att säga.

Vi har en fantastiskt bra sjukvård baserad på medicinska beslut, men vi har ett jättestort problem, och det är bristen på specialistsjuksköterskor. Jag vet att ni har talat om den saken tidigare i dag, och vi kommer att prata om det hur många gånger som helst igen.

I det här fallet gör vi ett arbete i vårt landsting med en långsiktig försörjningsstrategi – det är jätteviktigt. Och du kan hjälpa oss, för du kan se till att regeringen anslår pengar till fler platser på sjuksköterskeutbildningarna och till specialistutbildningarna. Det är så viktigt och det är alltid den fråga som vi kommer tillbaka till. Det behövs fler sjuksköterskor.

Fråga 9

Anförande nr 90
L i s e - L o t t e N o r d f e l d t (SD): Fru ordförande! Jag har ställt en fråga till Anna Starbrink angående hälsokontroller av nyanlända och så kallade papperslösa.

Regeringen beslutade den 10 december 2015 att ge Socialstyrelsen och Folkhälsomyndigheten i uppdrag att hjälpa och bistå landstingen i Sverige i arbetet med att genomföra hälsoundersökningar. Myndigheten ska bistå och förmedla kunskap och metodstöd i syfte att höja genomförandegraden. Den har varit dålig och legat på bara 43 procent de senaste mätningarna. Man har också öppnat möjlighet för införande av lokala riktlinjer så att landstinget kan införa egna riktlinjer för hur man ska genomföra hälsokontrollerna.

Därför är min fråga till Anna Starbrink: Kommer Stockholms läns landsting att införa några egna riktlinjer för att höja genomförandenivån från 43 procent så att allt fler genomgår ör de här viktiga hälsokontrollerna?

Anförande nr 91
Landstingsrådet S t a r b r i n k (L): Ordförande! Tack för frågan om hälsoundersökningar för asylsökande! Så sent som i går besökte jag Rinkeby vårdcentral som är en av sex vårdcentraler i Stockholms läns landsting som har i uppdrag att erbjuda hälsokontroller och hälsoundersökningar för asylsökande. Det var ett väldigt inspirerande besök.

Jag har oroats över svårigheten att nå målgruppen och att få människorna att komma på hälsoundersökningar. Det har varit bekymmersamt. Ungefär hälften av de berörda har kommit. Problemet har till stora delar berott på att det varit svårt att nå de här personerna, svårt att veta var de befinner sig och hur man ska nå fram med en inbjudan eller kallelse till de här undersökningarna.

Genom det nya systemet, Vera Asyl, underlättas administrationen i det här arbetet avsevärt, och kallelserna når numera fram. Man kommunicerar på språk som är relevanta för målgruppen, och nu har man väldigt fina resultat. Plötsligt kommer så gott som alla.

Nu är bekymret i stället att vi har ett uppdämt behov eftersom så många asylsökande har kommit och en del av dem har inte nåtts av informationen. Nu arbetar man för fullt med att beta av köerna och prioriterar barn, unga och familjer främst.

Det är goda besked för alla oss som känner stor omsorg om asylsökandes hälsa att det här arbetet numera är mer framgångsrikt, men jag delar din bild av att det har varit problematiskt tidigare.

Vi ska gärna fortsätta vårt arbete med att utveckla arbetssätten ännu mer.

Anförande nr 92
L i s e - L o t t e N o r d f e l d t (SD): Då kan vi alltså glädja oss åt de nya siffror som ska presenteras på torsdag. Det kommer nya mätningar och nya siffror som Socialstyrelsen kommer att presentera. Då hoppas vi att det har gjorts mer undersökningar än 43 procent av dem som kan få en sådan.

Jag tackar för ditt svar och hoppas verkligen att det här kommer att lösas på ett eller annat sätt! Jag tolkar ditt svar som att man inte har förenklat hälsokontrollerna.

Anförande nr 93
Landstingsrådet S t a r b r i n k (L): Förenklat hälsokontrollerna, säger du. Det handlar ju framför allt om ett samtal om hälsa och så gör man några tester.

Det finns väl anledning att utreda hur man kan utveckla de här insatserna. Det viktiga är ju att man möter människor, tar deras hälsa på allvar, etablerar kontakt med svensk hälso- och sjukvård och kanske får dela med sig av information om hur man når in i vården, vart man ska vända sig om man har behov och så vidare.

Vi vet att det har kommit väldigt många människor som har flytt från krigets fasor och sökt asyl i Sverige. Det är självklart en utmaning för hälso- och sjukvården att hinna med att nå alla personer, men det arbetet pågår för fullt och man betar av den grupp som ska ha de här samtalen. Jag ser positivt på det.

Jag gläds ju även om jag är lite överraskad över din stora omsorg om hur vi ska nå ut med välfärdstjänster till asylsökande.

Anförande nr 94
Lise-Lotte Nordfeldt (SD): Jag känner mig nöjd och tacksam för ditt svar och att du gläds över att arbetet går framåt. Tack!

Utdelande av Stockholms läns landstings pris mot främlingsfientlighet och rasism år 2016

Anförande nr 95
Natasha Ringblom (M): Ordförande, landstingsfullmäktige och åhörare! 1996, alltså för 20 år sedan, beslöt landstingsfullmäktige att inrätta ett pris för arbete mot främlingsfientlighet och rasism, detta för att främja samexistens mellan olika kulturer och för att bidra till att motverka främlingsfientliga handlingar.

Vår jury består av representanter från alla politiska partier som finns i landstingsfullmäktige. Jag är väldigt stolt över att få stå här i dag och över att vara ordförande i juryn.

Varje år får vi väldigt många nomineringar, och varje år är det lika svårt att välja ut den bästa. Men i år har det varit svårare än någonsin, för aldrig förr har vi fått så många bra nomineringar som i år. Och det är inte konstigt, för aldrig förr har frågan varit viktigare och mer aktuell än i dag. 35 000 ensamkommande flyktingbarn kom till Sverige under 2015, och dessa barn behöver komma in i det svenska samhället nu. Därför har vi valt att satsa på ungdomar och integration i år.

Våra två pristagare har hittat det mest framgångsrika sättet att arbeta med dessa frågor på. Det är fantastiskt att vi genom detta pris kan sprida deras exempel vidare. Landstingsfullmäktiges presidium och ordförande Annika Sandström kommer strax att få dela ut priset, men jag vill först läsa juryns motivering. Det är ingen rangordning av pristagarna, men jag måste ju börja någonstans.

Fånga framtiden tillsammans – juryns motivering:

”Att ha en meningsfull sysselsättning och att etablera kontakt med vuxna som bryr sig och har ett brett nätverk är den bästa vägen för integration. Fånga framtiden tillsammans arbetar för att främja ungdomarnas integration i det svenska samhället och hindra deras utanförskap. Genom att hjälpa ungdomarna att bredda sitt kontaktnät främjar Fånga framtiden tillsammans ungdomarnas integration och erbjuder dem stöd till en självständig och självförsörjande framtid.”

Kom fram så att ni syns!

Anförande nr 96
K a r i n H o l m s t r ö m, Fånga framtiden tillsammans: Vi vill börja med att tacka så mycket för den fina motiveringen – vi är jätterörda och tacksamma! Vår tredje medlem är inte här i dag, Miriam Thedros, men jag vill nämna henne vid namn. Vi är alltså tre personer som hade en vision och startade Fånga framtiden tillsammans. Det här priset är ett kvitto på att vi är på rätt spår. Vi vill tacka alla våra volontärer som kommer varje vecka, framför allt Deirdre som sitter på läktaren och som nominerade oss till priset.

Anförande nr 97
B a h a r e h D e h n e s h i n, Fånga framtiden tillsammans: Vi vill också tacka Magelungen, vår fantastiska samarbetspartner, som har gjort det möjligt för oss att utveckla verksamheten – vi fortsätter gärna samarbetet med er! Och så måste vi ge en stor eloge till ungdomarna som orkar komma till oss vecka efter vecka. Det är för deras skull vi gör det här. Vi utgår från mottot: Framtiden är den enda tiden i livet som går att påverka.

Tack så jättemycket!

Anförande nr 98
N a t a s h a R i n g b l o m (M): Vi har en pristagare till, och det är läraren Charlotta Granath och rektorn Johan Nyström Hjertvinge på Viksjöskolan. Jag läser juryns motivering:

”Läraren Charlotta Granath och rektorn Johan Nyström Hjertvinge arbetar engagerat och kunnigt för att främja samexistens mellan unga och medarbetare från alla kulturer på Viksjöskolan. I sitt arbete inkluderar de även elevernas vårdnadshavare och allmänheten. Genom sitt engagemang har de genomfört flera arrangemang, kommit med i regeringens utbildningssatsning om Förintelsen, antidemokratiska ideologier och andra brott mot mänskligheten samt skapat samförstånd över kulturgränserna och en medvetenhet kring mångkulturella frågor. Deras arbete är så uppskattat på skolan att det är skolans elevrådsstyrelse som har valt att nominera dem, vilket ytterligare visar värdet av deras engagemang.”

Anförande nr 99
J o h a n N y s t r ö m H j e r t v i n g e, Viksjöskolan: Tack så mycket! Vi är oerhört tacksamma för det fina priset, och framför allt är vi tacksamma för att det är våra elever som har nominerat. Det är ett bevis för att vi jobbar med eleverna och för att eleverna ska vara engagerade i verksamheten, så det gör oss oerhört stolta. Det är ju de som är vår framtid, hörni! Så vi måste börja med våra elever, och sedan försöker vi få med även förskoleelever och hela vägen upp till gymnasiet. Det är de som har varit vår kraft, vår drivkraft och vår glädje.

§ 108 Höjning av avgift för resenärer till Arlanda C

Anförande nr 100
Landstingsrådet T a m s o n s (M): Ordförande, landstingsfullmäktige! Det här är ett ärende som jag inte tror att någon av oss är glad över att behöva fatta beslut om, men likväl är det nödvändigt om vi vill kunna säkerställa att vi också fortsatt kan köra pendeltåg till Arlanda i enlighet med det regelverk och de avtal som finns, ytterst mellan staten, Arlanda Infrastructure och A-Trains, som ju ligger till grund för den här typen av beslut. Så låt oss bara konstatera detta. Jag tycker att det är bra att det fortfarande finns en uppslutning kring att vi ska fortsatt köra pendeltågstrafik till Arlanda.

Men låt mig också lite kort nämna någonting som jag tror är viktigt att vi tar med oss för den framtida hanteringen – som det har andats en del om i media och i andra sammanhang. Vi vet att här finns ett växande behov men också en potential både vad gäller Arlanda och hela det stråk som löper från Stockholm via Arlanda till Uppsala. Det gäller såväl bostadsbyggande som arbetsplatser men även den potential som Arlanda flygplats själv ser sig ha under de kommande åren, där miljardinvesteringar ska göras som ska lägga grund för att Arlanda som flygplats ska gå från i runda slängar 23 till 35 miljoner resenärer årligen fram till 2040.

Till detta finns det också diskussioner om en fjärde bana och mycket annat, som jag tycker reser frågan om hur vi på bästa sätt ska kunna tillgodogöra oss den infrastruktur som finns till och från Arlanda, Stockholm och Uppsala, på vilket sätt det finns kapacitet som i dag inte nyttjas fullt ut och om vi kan tillfoga ytterligare kapacitet i framtiden som vi tror att vi kommer att behöva för att kunna möjliggöra mer och bättre miljövänliga transporter till och från Arlanda.

Av den anledningen tror jag absolut att det finns skäl att med regeringen och staten ta upp en diskussion kring om det avtal som finns mellan staten och A-Train kanske styckevis och delt bör omförhandlas, om kanske den koncession som där finns bör förtidsinlösas eller om vi på andra sätt kan göra förstärkningar av denna trafik.

Jag tror också att det är viktigt att vi i det här sammanhanget ställer oss frågan vad vi som partier kan göra. Av den anledningen tänker jag inte förlänga debatten. Framför allt vill jag inte öppna för någon historisk debatt, utan snarare bör vi ställa oss frågan vad vi bör göra gemensamt – inte kopplat till detta ärende men med detta ärende som grund. Därför avser jag att inom kort inbjuda till gruppledaröverläggningar i trafiknämnden för att se om här går att finna en gemensam grund för hur vi framöver ska agera för att förstärka och utveckla kollektivtrafiken till och från Arlanda. I det arbetet bör så klart just den här förbindelsen vara en byggsten.

Med det sagt yrkar jag bifall till landstingsstyrelsens förslag till beslut.

Anförande nr 101
Rickard Wall (-): Ordförande, ledamöter! Jag tittar på hur ärendet har beretts och ser då att när ärendet var uppe i trafiknämnden lät Miljöpartiet till protokollet anteckna ett särskilt uttalande, som S-ledamöterna anslöt sig till. Detta hände alltså i trafiknämnden. Så småningom kom ärendet upp i landstingsstyrelsen. Miljöpartiet lägger då samma text, som Socialdemokraterna alltså har anslutit sig till, där det står bland annat ”Miljöpartiet konstaterar”. Jag tycker i varje fall att det är töntigt att Socialdemokraterna är med på det i sändlistan, men det står i texten ingenting om vad Socialdemokraterna själva tycker – Socialdemokraterna talar bara om att Miljöpartiet tycker så där. Jag tycker att det där är töntigt, ni får tycka att det är jättebra.

Om vi sedan går in på frågan om Arlandabanan och pendeltåg: Det här är en debatt som handlar om Arlanda Express-banan. Med jämna mellanrum blir det en debatt i samhället – senast var det väl 2011 – där man upprörs över att avgifterna är så höga på Arlanda Express-banan. Jag var mer engagerad i den frågan än vad jag kan stå och lägga ut texten om här, men så mycket fick jag lära mig som att det finns ett avtal mellan staten och A-Train om Arlanda Express. Detta avtal är hemligt! Det är alltså ytterst få personer som får läsa det över huvud taget, och de som gör det har mer eller mindre yppandeförbud. Det här gör att man kommer ingenstans.

I själva verket kontaktades jag av Näringsdepartementet som sakkunnig en gång i tiden om diverse frågor. Jag frågade om jag kunde få läsa avtalet. Nej, det går inte! Då fanns det liksom

inget utrymme för mig att göra någonting, så jag tackade och gick. Förmodligen kommer det att bli samma sak nu med partiöverläggningarna – man springer bara in i en vägg. Det verkar som om varje generation nytillkomna tittare vart femte eller vart tionde år själva behöver göra den resan. Först upptäcker man ett problem, så börjar man engagera sig men när man kommer till Näringsdepartementets kassavalv är det stopp. Så kommer det att vara fram till år 2040. Det här med att lösa avtalet i förväg kommer också upp med jämna mellanrum.

Kristoffer Tamsons kanske blir mer framgångsrik än andra, men mitt tips är: Lägg inte ned så mycket energi på det här! Det är bara att fejsa: Vi är fast i A-Trains klor på grund av att man skrev ett dåligt avtal en gång i tiden. Vi kan bara vänta till 2040, det är inte mycket att göra åt.

Anförande nr 102
Gunilla Roxby Cromvall (V): Fullmäktige, ordförande! Nej, Vänsterpartiet har i sak inget annat förslag till beslut i dag, men eftersom det har stått en del om det här i massmedia – inte vet jag om du är felciterad, Kristoffer – vill jag ändå säga några saker.

Ja, som avtalet med A-Train ser ut bestämmer de själva om avgiften och vi måste gilla läget även fast vi ser risken och det sannolikt blir så att färre kommer att resa med pendeltåget eftersom avgiften har blivit så gigantiskt hög. Och ju färre som reser, desto mer kommer A-Train att höja avgiften. Vi sitter i en rävsax.

Minns historien rätt! Du vill inte prata historia, men jag vill ändå göra det för jag tycker det är viktigt att förstå hur det kunde bli så här eländigt.

Kristoffer, du har i massmedia sagt att det är regeringens ansvar. Jag vill påminna dig om vilken regering det var som tog det här beslutet, som i dag är så förödande för oss. Jo, det var den dåvarande borgerliga regeringen, som just hade förlorat valet men som ändå inte hade lämnat över regeringsmakten till de rödgröna som hade vunnit detta. Det var Mats Odell, en kristdemokrat, som skrev avtalet om att Arlanda Express inte skulle ingå i vår kollektiva trafik i landstinget utan att det skulle vara ett privat bolag, som numera ägs från Australien, som skulle få köra på ett väldigt långt avtal och att vinsterna också skulle gå till bolaget.

Sedan gick optionen ut – vi hade ju chans att göra det här 2011 tror jag; jag har inte forskat i saken. Även då satt ni vid makten, men ni löste inte ut den.

Jag tycker det är toppen att höra i dag, Kristoffer, att du nu vill att vi ska lösa ut det här en gång för alla. Som vänsterpartist lämnade jag i dag in en interpellation så att vi får debattera det här återigen, och jag skulle bli överlycklig om det är så att vi då redan har gjort en lösning där Arlanda Express ingår i vår kollektiva trafik i landstinget, så att SL-kortet också gäller där. Det är ju det som är det viktiga för oss, för bara så kommer vi att få upp resandet och nå de miljömål som vår internationella storflygplats Arlanda behöver.

Så, Kristoffer, jag är absolut på! Jag är med på gruppledaröverläggningar och att vi ska lösa ut A-Train från Arlanda Express och ha kollektivtrafik med SL-kort till och från Arlanda. Tack för ordet.

Anförande nr 103
Tomas Eriksson (MP): Tack, fru ordförande! Precis som Gunilla har jag lite svårt att släppa frågan om den historiska berättelsen i det här ärendet – även om det naturligtvis är så att vi från Miljöpartiets sida välkomnar både överläggningar och ett eventuellt övertagande av själva banan. Och precis som Gunilla också sade var det ju den avgående regeringen Bildt som var de

som tecknade det här – för att benämna det vid dess rätta namn – OPS-avtalet, som Arlandabanan faktiskt är. Man kan säga att avtalet var diskuterat över blockgränserna innan dess, men det var den avgående regeringen Bildt som träffade avtalet.

Vad jag har kunnat läsa mig till fanns, precis som Gunilla beskriver, en option om att lösa ut det runt 2009–2010. Då vet jag att jag själv som politisk sekreterare i Uppsala var involverad i sådana diskussioner. Det var någonting som var högaktuellt och det skrevs debattartiklar i ämnet. Den dåvarande borgerliga regeringen valde att inte lösa in avtalet eller utnyttja optionen.

Nu är vi framme långt senare, 2016, och när frågan kommer upp går Kristoffer Tamsons ut och säger att det är dags att staten tar sitt ansvar och löser in det. Jag håller med om att det vore jättebra om staten gjorde det och att vi kunde ha den här banan inom ramen för vår kollektivtrafik, men jag måste ändå säga att förhistorien är lite anmärkningsvärd, Kristoffer Tamsons. Det var nog väldigt få personer som har sett dig på barrikaderna i den här frågan 2009–2010 när det verkligen var aktuellt att lösa in avtalet.

Det mest spännande tycker jag är att om jag inte minns fel så jobbade du då på statsrådsberedningen, med i princip direkt access till både statsministern och finansministern, vilket borde ha gjort att möjligheterna för dig att påverka frågan då borde ha varit stora.

Från Miljöpartiets sida kan jag säga att vi välkomnar sådana överläggningar, vi välkomnar att du presenterar den här åsikten i frågan och vi välkomnar Kristoffer Tamsons in i matchen.

Anförande nr 104
Landstingsrådet A l k u r d i (S): Tack, fru ordförande! Nu var det ändå en del talare före mig som tog upp historien bakom detta avtal. Anledningen till att vi känner oss manade att ta upp historien är just den anmärkningsvärda tankegången och uttalanden som har kommit veckan som har gått.

Det är ju så att jag och mitt parti välkomnar en gruppledaröverläggning för att titta på hur man kan lösa den problematik som vi och resenärerna står inför och har stått inför. Men det är ett märkligt tillvägagångssätt, när man först går ut och skyller ifrån sig att det är statens ansvar och så vidare, med tanke på den historik som Moderaterna har i frågan, och nu i denna församling manar till gruppöverläggningar men att absolut inte tala om historien!

Men jag tänker inte gå in i det. Jag välkomnar initiativet och hoppas verkligen att det finns en ärlig vilja till ansvarstagande i den här frågan.

Anförande nr 105
A n n a S e h l i n (V): Jag tycker som flera som har varit uppe här att det är viktigt med historia – men historia för att sedan blicka framåt. Det som Arlandabanan visar oss är ju bristerna eller problematiken med ett OPS-avtal. Det som vi har diskuterat tidigare i dag är ett annat OPS-avtal, Nya Karolinska Solna. Så det som man skulle kunna landa i gemensamt när man diskuterar Arlandabanans OPS-avtalsproblematik är kanske att vi inte ska sätta oss i ett OPS-avtal när det gäller infrastruktur – kanske inte ens när det gäller sjukhus.

Jag har ju, som säkert flera av er, sett pigga förslag på hur vi ska finansiera infrastrukturlösningar med just OPS. Handelskammaren var till exempel ute och sade att en östlig förbindelse skulle finansieras med OPS.

Arlandabanan är också en viktig del i Sverigeförhandlingen, för där ska ju tågen stanna i Järna och ingen har någon riktig lösning på hur kopplingen mellan Järna, Stockholms Central och Arlanda ska ske. Ska den kopplingen också ske på A-Trains bana?

Jag tycker det är väldigt bra att vi kan partiövergripande diskutera den här frågan. Jag tycker också att det är fantastiskt bra att pendeltågen går till Arlanda. Det har verkligen varit en hjälp för resenärerna.

Sedan är 120 kronor ganska mycket pengar, och troligtvis kommer det att bli så att fler tar bil eller flygbuss, eller löser sin resa till Arlanda på annat sätt.

Så vi sitter lite i en rävsax. Men jag tycker också att vi partivis kan ta med oss det både uppåt och i kommunerna, diskutera hur vi löser det här och hur vi kan påverka att eventuellt använda den här optionen. Även om det råder lite otydligheter om vad exakt man kan göra, finns det åtminstone en möjlighet, kanske, att köpa till oss Arlandabanan. Då ska vi använda den möjligheten!

Men som sagt, mest lärdom vad en OPS-lösning kan innebära och att vi i landstinget kanske inte ska sätta oss i den situationen i framtiden.

Anförande nr 106
Malin Karlsson (MP): Ordförande, ledamöter och åhörare! Som Tomas från Miljöpartiet har sagt är vi positiva till att diskutera frågan och komma till lösningar. Det vi vill peka på är också att resenärsperspektivet måste lyftas. Avtalet som sådant är mycket viktigt att få till, men vi vill ju ha mer kollektivtrafik – för vår miljö, för våra resenärer och för att vi ska kunna resa på bästa möjliga sätt. Stockholm växer, och där ser vi att vi behöver just de möjligheterna.

Så när vi diskuterar vidare behöver vi ha resenären och miljön i det närmsta för att hitta bästa lösningar och se till att avtalet också blir det bästa för framtiden.

Anförande nr 107
Karl Henriksson (KD): Tack så mycket, ordförande, ledamöter! Jag tror att vi alla är överens om att vi har ett problematiskt avtal och att det här inte är en situation som ser ut att vara en bra väg framåt.

Med den prishöjning som nu kommer, på grund av det avtal vi har med A-Train, finns det anledning att tro att fler kommer att välja andra alternativ än pendeltåget. En del av dem kommer kanske att välja Arlanda Express – det hoppas man säker på A-Train. Andra kommer att välja flygbussarna. Många kommer dessvärre att välja bilen. Det är inte bra för någon egentligen, utom möjligen för Swedavias kassa – de tjänar ju bra på sina parkeringar. Men alla vi andra kan ju se att det här är ett stort problem.

Nu diskuteras en del olika lösningar. Kristoffer Tamsons har framfört förslaget att staten bör lösa in det här avtalet. Min partikollega i Uppsala Harald Klomp har talat om att Uppsala läns landsting tillsammans med Stockholms läns landsting borde gå in och köpa A-Train. Det finns säkert många andra sätt att komma vidare för att se till att vi får en bra kollektivtrafik till Arlanda – och det är där vi behöver ha vårt fokus. Vi måste pröva alla lösningar för att se hur vi ska kunna komma framåt. Vi får inte ha skygglappar, vi får inte ha siktet inställt på det förflutna, utan vi blicka framåt och se vad vi kan göra för att få en bra kollektivtrafik till Arlanda under åren fram till 2038 eller 2040, eller vilket år det nu är som staten slutgiltigt tar över järnvägen på Arlandabanan.

Trots de frågetecknen yrkar jag naturligtvis bifall till landstingsstyrelsens förslag, eftersom det är det enda rimliga i den här situationen just nu. Men jag välkomnar verkligen de samtal som vi ska ha framöver.

Anförande nr 108
B o s s e A n d e r s s o n (C): Fru ordförande! Det har ju sagts mycket om karaktären på det avtal som landstinget har med A-Train, det har skrivits mycket om olika OPS-lösningar och så vidare – men det är ett avtal vi tyvärr sitter fast i.

Men jag tänkte egentligen inte prata så mycket om det gamla som har varit, utan framtiden. Alla internationella jämförelser och studier visar att den mest avgörande faktorn när företag väljer att lokalisera eller behålla huvudkontor och viktiga centra såsom forskning är att internationell tillgänglighet med flyg är bra, och Arlanda håller på att byggas ut. Vi vet att det troligen kommer att behövas en ny landningsbana inom en relativt snar framtid för att hantera ökningen av flygtrafiken och konkurrera med andra stora flygplatser i Norden vad gäller internationella direktflyg.

Från Centerpartiets sida kommer vi att göra allt som står i vår makt för att staten och Swedavia ska satsa på Arlanda och ge Stockholm en bättre och miljövänligare flygförbindelse.

Men det räcker inte, utan det behövs också många och attraktiva förbindelser till och från Arlanda, från Stockholmsregionen och andra delar av landet. Att man kan ta pendeltåget från Stockholm, Uppsala eller Tumba direkt till Arlanda är en viktig faktor för att flygförbindelserna ska fungera bra och smidigt, och när Citybanan öppnar nästa år kommer vi att ha ändå bättre möjlighet.

Jag välkomnar verkligen Kristoffer Tamsons invit till överläggningar om det här, men då tror jag också man ska tänka på att i den här regionen kommer det att byggas väldigt mycket – det talas om 30 000–50 000 nya arbetsplatser – och då kanske det inte är självklart att man ska åka via Sky City till den arbetsplatsen, för de arbetsplatserna kommer också att ligga in närheten av Märsta station, där vi i dag har en pendeltågsförbindelse. I och med den närheten tycker jag att man ska titta på helheten för att få möjligheter att verkligen diskutera det här. Jag tror att det behövs en bred diskussion, hur vi får kollektivtrafikresenärer till Arlanda.

Med det yrkar jag bifall till landstingsstyrelsens förslag.

Anförande nr 109
R o l f B r o m m e (L): Kort historiskt perspektiv: För att det inte bara ska bli ensidigt från oppositionen här vill jag berätta att mitt parti i Upplands Väsby – i dag heter vi Liberalerna, då hette vi Folkpartiet – skrev till Mats Odell i öppen debatt om att pendeltågen måste kunna gå dit. Vi fick inte rätt då; vi har fått rätt senare.

Nu blev avtalet som det blev. Jag välkomnar det initiativ som vi nu hör här, men jag vill bara påminna om att vi var tidigt ute med resenärsperspektivet.

Anförande nr 110
Landstingsrådet T a m s o n s (M): Tack, ordförande, landstingsfullmäktige! Jag ska ta upp några av de trådar som har funnits i resonemangen här innan vi går till beslut.

Först är jag glad över att det fortsatt finns en väldigt bred uppslutning om att vi ska köra pendeltågstrafik till och från Arlanda. Det tror jag är en viktig pusselbit att både slå vakt om och gärna utveckla när det gäller kollektivtrafiken i Stockholmsregionen, inte minst till den växande flygplatsen Arlanda med omgivningar.

Till det kommer att Bosse Andersson har helt rätt i att vi måste ta oss an den här typen av frågeställningar bredare än att bara titta på historien eller bara titta avgränsat på pendelns angöring till och från Arlanda. Det krävs, tror jag, speciellt som planerna finns på en stor expansion där och en fjärde bana, en helt annan idé och en helt annan tankegrund kring vilken vi slår fast vad som behöver göras, vem som behöver göra vad och hur och när detta bör göras.

Låt mig till det nämna att jag också tycker att det är viktigt att vi slår fast att vi alls inte bör vara emot att vi har privata eller fristående lösningar som utvecklar trafiken till och från Arlanda. Det har vi i Arlanda Express och det har vi i Flygbussarna. När vi tittar på Arlanda Express kan vi konstatera att det trots allt är det snabbaste, mest punktliga och miljövänliga sättet att resa till och från Arlanda, och därtill ett av de transportslag i Sverige som har flest nöjda kunder och troligtvis den mest generösa resegarantin. Så vi har nog ibland en del att lära av fristående alternativ och bör se dem just som ett komplement, någonting att bygga tillsammans med när vi diskuterar framtiden.

När det sedan gäller historien kan det ibland vara bra att ha koll på den. Det har jag också. Jag är fullt medveten om de beslut som riksdagen fattade 1993–1994, som lade grunden för att – efter tidigare regeringars misslyckade försök att finansiera – ge Arlanda en ny, robust, kapacitetsstark järnvägsförbindelse.

Jag är också fullt medveten om att staten alltså ingick avtalet med Arlandabanan Infrastructure AB den 3 juli *1995* – ingenting annat. Det kan vara värt att ta med sig.

Jag är också fullt medveten om att den option som en del slänger sig med i debatten är en option som ständigt har funnits kopplad till detta avtal. Vi bygger ofta OPS-överenskommelser på en konstruktion med en option, som alltså har löpt sedan avtalet tecknades och fortsatt löper men som *2015* fick en ny beräkningsgrund – inte 2010 eller 2014.

En del fakta tror jag kan vara på sin plats innan man landar och diskuterar den här typen av frågor. Jag bistår gärna med det i de diskussioner jag ser framför mig att vi ska ha när det gäller Arlandabanans historia såväl som framtid, där jag är övertygad om att vi gemensamt kan göra stordåd för att utveckla en redan bra kollektivtrafik i hela Stockholmsregionen till inte bara stockholmarnas gagn här och nu i dag utan också för framtiden.

§ 109 Ändring av kategoritillhörighet av fastigheten Jakobsberg 18:11 samt beslut att inleda försäljning

Anförande nr 111
Landstingsrådet L i n d q u i s t (M): Fru ordförande! I juni 2016 beslutades att mindre sjukhus och byggnader där det bedrivs annan slutenvård – alltså inte psykiatrisk vård eller akutsjukvård – kan det övervägas om vi ska sälja. Vi har också under våren tagit beslut om att införa Vårdval geriatrik. Båda dessa beslut ligger till grund för varför vi i dag föreslår att vi nu ska ändra klassificeringen av Jakobsbergs sjukhus och inleda försäljningen.

Jakobsberg är ett äldre sjukhus med en hel del renoveringsbehov. Det är också underdimensionerat för att klara regionens framtida behov av sjukvård. Då har man alternativen att antingen renovera och bygga ut det befintliga sjukhuset eller hitta en annan lösning. Denna andra lösning är då det som jag tror vi alla känner till, nämligen att Hemsö har fått markanvisning av Järfälla kommun och avser att på en tomt i Barkarby bygga ett nytt, modernt sjukhus för regionens behov. Vi har som landsting inte behov av två sjukhus, men vi har behov av ett större, modernare, bättre sjukhus, vilket då Hemsö kan tillhandahålla och avser att så göra.

Dagens Jakobsbergs sjukhus har 100 vårdplatser. Det planerade sjukhuset i Barkarby kommer att få 220 vårdplatser. Det kommer dessutom att ligga geografiskt bättre till ur kollektivtrafik- och annan trafikal synpunkt, vilket också är en fördel.

Avsikten med att vi nu vill omklassificera den här fastigheten är att den som köper – och i första hand ligger det i farans riktning, höll jag på att säga, att det är Hemsö – tar över befintliga hyreskontrakt och där fortsätter att bedriva vårdverksamhet fram till dess att det nya sjukhuset i Barkarby står klart. Det är alltså inte fråga om att sjukvården ska försvinna från Jakobsberg eller den nordvästliga regionen, utan att det ska bedrivas verksamhet där och sedan, när Barkarby står klart, kommer det att erbjudas ny vård på den platsen, och de som är hyresgäster i Jakobsberg kommer, i den mån de önskar, att kunna flytta över sin verksamhet till Barkarby.

På det här sättet kan vi skapa en bra förutsättning för att låta Hemsö i lugn och ro bygga det nya sjukhuset,de kan känna trygghet i att det inte är kvar två sjukhus i regionen och vi kan se till att vi garanterar att det finns vård både i nuläget, i Jakobsberg, och i framtiden i Barkarby.

Järfälla kommuns önskemål är sedan att på den plats där Jakobsbergs sjukhus i dag finns ska det byggas bostäder. Det tycker vi också är en bra idé, och självfallet ska vi utforma ett försäljningsavtal på det sättet att vi då säkrar landstingets intäkter och att vi tar del av den värdeökning som då uppstår.

Innan försäljningen påbörjas måste naturligtvis försäljningsförutsättningarna klarläggas ytterligare. Bland annat måste den här utvecklingspotentialen utredas, och det kommer vi att göra i samarbete med Järfälla kommun. Ett avtal mellan en köpare av fastigheten och landstinget ska då säkra de vinster för landstingets räkning som en bostadsexploatering kommer att innebära.

Med det, fru ordförande, yrkar jag bifall till landstingsstyrelsens förslag.

Anförande nr 112
Victor Harju (S): Ordförande, ledamöter! Så tydlig har vi nog inte hört landstingsrådet vara någon gång tidigare i den här frågan. Det var välkommet! Det har varit väldigt mycket frågetecken och väldigt lite svar i frågan om ett nytt sjukhus i Barkarby sedan Filippa Reinfeldt försvann från det här huset. Så det var ett välkommet besked.

Från vår sida tycker vi att den här försäljningen i grunden är bra, men det förutsätter en ny etablering av sjukhus på Barkarbyfältet. De besked som vi hörde nyss är positiva i den riktningen. Vi ser gärna avtal och vi ser gärna att det börjar formaliseras och finnas på papper snart.

Vi är som sagt för beslutet i grunden. Vi är glada om kommunen kan bygga bostäder där. Det är ju en väldigt expansiv kommun med den nya majoriteten av socialdemokrater, miljöpartister och centerpartister som bygger så det knakar. Men vi förutsätter som sagt att sjukvården löper på fram tills ett nytt sjukhus finns på plats och att det faktiskt blir ett nytt sjukhus.

I handlingarna som har gått ut är det ett felaktigt SU från oss i landstingsstyrelsen, men jag vill hänvisa till det SU som vi faktiskt lade i landstingsstyrelsen, så får vi rätta till det i protokollet. Jag ska se till att ni har det på papper.

Anförande nr 113
T o m a s E r i k s s o n (MP): Tack, fru ordförande! Jag tror, Paul Lindquist, att det finns en väldigt bred majoritet i den här församlingen kring det som du kallar den andra lösningen, det vill säga att det byggs ett nytt sjukhus i Barkarby.

Det som är Miljöpartiets invändning och varför jag yrkar på vårt förslag till beslut i den här frågan handlar inte om *att* vi ska försälja fastigheten Jakobsbergs sjukhus utan *tidpunkten*, det vill säga nu, för försäljningen av Jakobsbergs sjukhus.

Precis som du var inne på i avslutningen av ditt anförande är det ju så att Järfälla kommun har sagt att man vill bygga bostäder på den plats där Jakobsbergs sjukhus finns i dag, men det finns ingen färdig sådan detaljplan. Det betyder att vår möjlighet att hitta bästa möjliga köpare för Jakobsbergs sjukhus till högsta möjliga pris hade varit betydligt större om försäljningen av fastigheten hade kommit när det hade funnits en sådan detaljplan, vilket det inte finns i dag.

Nu har Paul Lindquist gjort någon form av överenskommelse med Hemsö kring att de ska köpa fastigheten Jakobsbergs sjukhus. Jag kan i dagsläget inte svara på, men det måste Paul Lindquist svara på, huruvida det pris som eventuellt har diskuterats eller i framtiden diskuteras är marknadsmässigt rimligt, men helt klart är det så att vi hade haft större möjligheter att konkurrensutsätta det budet om två tre år med en färdig detaljplan än vad vi har i dag.

Jag vill också fästa uppmärksamhet kring det sista ordet som Paul Lindquist säger, nämligen att vi ska utforma avtalet på det sättet att vi *tar del av* den värdeökning som sker. Hade vi väntat med försäljningen av fastigheten, hade den värdeökning som faktiskt sker i och med att det finns en ny detaljplan för bostäder tillfallit landstinget – inte som en del utan i sin helhet.

Mig veterligen är det också så att Hemsö, hur goda intentioner de än har, är ingen välgörenhetsinrättning. Låt oss säga att de faktiskt erbjuder ett marknadsmässigt pris för fastigheten Jakobsbergs sjukhus utifrån förutsättningen att det redan hade funnits en detaljplan för bostäder. Då uppstår min fundering: De vill nog rimligen ha igen de pengarna. Hur kommer då Hemsö att tänka, om de vill ha igen pengarna? Ja, rimligen kommer de att tänka: Då tar vi ut det på hyrorna för det framtida Barkarby sjukhus! Det är ju den intäktsmöjlighet man har. Det man förlorar i gungorna får man ta igen i karusellerna, som det som bekant brukar heta.

Från Miljöpartiets sida anser vi därför att det finns stora oklarheter kring det här avtalet, även om vi är väldigt positiva i grunden till att det uppförs ett nytt sjukhus i Barkarby. Vi anser att försäljningen av Jakobsbergs sjukhus är gjord vid en felaktig tidpunkt. Det borde ha väntat tills det nya sjukhuset i Barkarby finns klart och tills det finns en detaljplan färdig.

Anförande nr 114
Landstingsrådet L i n d q u i s t (M): Låt mig förtydliga för Tomas Eriksson att det finns ingen *överenskommelse* med Hemsö om att de ska få köpa. Däremot har de uttryckt ett starkt önskemål, och det är från vårt perspektiv ett förstahandsalternativ att låta dem göra det, under förutsättning att vi kommer överens om de kommersiella villkoren.

Vad vi ska göra är att låta marknadsvärdera fastigheten för att se vad som är ett korrekt pris för fastigheten med den verksamhet som bedrivs i dag, vad det finns för utvecklingspotential och därmed hur man ska bedöma de framtida byggrätterna. Först därefter kan vi fastställa ett pris, som förmodligen innebär ett pris i dag plus en tilläggsköpeskilling den dag en ny detaljplan har vunnit laga kraft.

Skulle Hemsö och landstinget inte komma överens, ja då får vi fundera: Ska vi ändå göra en tidig försäljning till någon annan, eller ska vi avvakta med detta?

Men det här ger oss en handlingsfrihet och skapar förutsättningar för Hemsö att på ett tryggt och säkert sätt göra sina investeringar i Barkarby och för oss att säkerställa att det fortsätter att bedrivas vård i Jakobsberg fram till dess att Barkarby finns klart.

Anförande nr 115
T o m a s E r i k s s o n (MP): Tack, Paul Lindquist, det var ju faktiskt vissa klargöranden, måste jag ändå säga. Det vill säga, det fanns ingen färdig överenskommelse med Hemsö om att genomföra köpet såsom man, i alla fall som jag har uppfattat medialt, har låtit påskina, och även i de beslutshandlingar vi har fått oss till del har jag uppfattat det på det sättet.

Jag tycker också att det är positivt på ett sätt att vi talar om vi talar om samma saker, att du bekräftar att det handlar om att se till att landstinget får en del av en framtida värdeökning. Men jag vill fortsatt hävda – och här verkar vi inte vara överens – att det är smartare ekonomiskt sett om landstinget väntar med försäljning av den här fastigheten till dess att det finns en detaljplan. Då behöver vi inte förhandla om att *få en del av* en värdeökning – då kan vi *ta* den värdeökningen!

Anförande nr 116
T h o m a s M a g n u s s o n (V): Tack så mycket, fru ordförande! Jag ska börja med att yrka avslag för Vänsterpartiets räkning, i enlighet med det yrkande som vi lade i landstingsstyrelsen.

Det är ju två beslut vi ska ta. Dels ska vi ändra kategoritillhörigheten för fastigheten, dels besluta om att inleda försäljning av fastigheten. Jag ska försöka beskriva hur Vänsterpartiet resonerar kring det här – även om jag måste säga att jag utifrån den debatt som jag hittills har hört tycker att det är lite synd att vi var ensamma i landstingsstyrelsen om att yrka avslag på de två yrkandena. Därmed öppnar man ju upp för den här försäljningen.

Det här med kategori är, menar vi i Vänsterpartiet, väldigt viktigt. Självklart kan man välja att ha både strategiska fastigheter respektive marknadsfastigheter, och vi är självklart beredda att diskutera att lyfta över enskilda fastigheter till marknadsfastigheter – men man bör då också fundera: Vad är det som är en strategisk fastighet, och varför har vi den? Vår utgångspunkt är att det finns en hel rad strategiska verksamheter som vi behöver ha i landstinget, och därmed behöver också lokalerna vara säkrade för lång tid framöver, genom att vi själva äger och styr över vilken kondition de har. Vi noterade att landstinget enligt Paul Lindquists uppfattning inte har skött konditionen på Jakobsbergs sjukhus utan har låtit den förfalla, för att överdriva lite grann.

Jag tror att det är viktigt att man när man har en strategisk fastighet vårdar den och ser till att den står beredd inför de framtida behov som finns.

Det som jag tycker är besvärande i det här fallet är att en stor del av verksamheten i dag i fastigheten ägnas åt geriatrik. Vi kan ha en lång diskussion om vårdvalet – vi har ju varit motståndare till vårdvalet och vi kommer att vara motståndare till vårdvalet – men vi noterar bara att med den nu inslagna politiska linjen är det inte heller viktigt för Alliansen att se till att ett behov som kommer att öka ganska kraftigt, nämligen behovet av geriatrisk vård, inte berövas en av hörnstenarna, som vi ändå har i den här fastigheten.

Vi tror därför att det är viktigt att vi i politiken, landstinget självt, bestämmer sig för vilken färdriktning vi ska ha och också att vi är beredda att ställa upp och garantera att vi har fastigheter där vi kan bedriva den verksamhet som vi anser att vi behöver bedriva.

Vi konstaterar också att ärendet helt och hållet saknar en befolknings- och vårdbehovsanalys för Järfällaborna eller kanske hela nordvästsektorn. Jag konstaterar när jag lyssnar in dig, Paul, i debatten, att du lägger ett ganska tekniskt, fastighetsmässigt perspektiv på det hela, där jag i stället uppfattar att fastigheter är någonting som vi ska se till att ha för att kunna bedriva den vård som behövs därför att det är de vårdpolitiska besluten som är de tunga och viktiga. Men i den här frågan verkar det vara viktigare att vara överens med en extern fastighetsägare än att analysera de behov som vi faktiskt har till exempel inom geriatrik och till exempel för Järfällaborna.

Jag menar att det är viktigt att vi analyserar de behov som finns, att vi pekar ut vägen hur geriatriken bör formas i framtiden – inte vara vårdvalsformulerad – och att vi i landstinget har fastigheter som vi betraktar som strategiska för verksamheter som är strategiska och därmed behöver också fastigheten vara strategisk.

Med de orden, fru ordförande, yrkar jag bifall till Vänsterpartiets yrkande i landstingsstyrelsen.

Anförande nr 117
F r e d r i k W a l l é n (KD): Tack, fru ordförande, fullmäktigeledamöter! Utan att vara en landstingsledamot som grottar ned sig i alla fastighetsärenden gillar jag ärenden av den kategori som vi diskuterar nu i dag, för det är en klargörande debatt, det blir tydligt vad vi tycker i frågan.

Det är också ett klargörande ärende. Det beskriver vad respektive parti tycker, men både av ärendet och debatten kan jag tycka att det finns en samsyn bland många partier även utanför Alliansen i landstingsstyrelsen – inte alla, men många – om att det här är någonting vi måste se över. Ett ansvarstagande landstingspolitiskt tänk kräver att vi ser över fastigheter och gör sådana här strategiska, ansvarstagande beslut – till exempel tar hänsyn till både att olika platser och fastigheter kommer att användas på ett annat sätt för geriatrisk vård när vi får Vårdval geriatrik 2017.

I just det här ärendet bäddar vi samtidigt för att ha allting i ordning för ett framtida sjukhus i Barkarby. Men som jag tycker, både av debatten och ärendet, är det här samtidigt inte ett ärende som vi på något sätt skyndar fram, som det kanske gick att ana i nyanser från framför allt Vänsterpartiet och i viss mån Miljöpartiet. Det är ju så att vi säljer ingenting här och nu med ett klubbslag, men vi går in i en försäljningsprocess, som i mina ögon sker på ett strategiskt och genomtänkt sätt. För att lite grann travestera det som jag tyckte Socialdemokraterna framställde så bra: Det ska gärna ske en snabb fastighetsförsäljning – men först naturligtvis en ordentlig sälj- och utvecklingspotentialutredning, precis som det står i ärendet.

Så bifall till landstingsstyrelsens förslag till beslut!

Anförande nr 118
Gunilla Roxby Cromvall (V): Ordförande, fullmäktige! Jag har en enkel fråga: Varför har det här med försäljningen av en strategisk fastighet, Jakobsbergs sjukhus, inte varit uppe i pensionärsrådet?

Förslaget är ju att lägga ned geriatriken i Jakobsberg. Hur ser befolkningsstrukturen ut där, vilka är det som får vård där i dag och vad har de för behov av vård framöver? Ska vi tänka strategiskt måste vi faktiskt utgå från vår befolkning, att vi har vården där folket bor och där de har behov. *Det* är strategiskt! Sannolikt är det väl så att en blivande befolkning på Barkarbyfältet kommer att vara en yngre befolkning.

Varför har man inte tagit upp det här ärendet i pensionärsrådet? Skulle inte vi samverka med dem?

Anförande nr 119
Per Carlberg (SD): Tack för ordet, ordförande, ledamöter! Från Sverigedemokraternas sida har vi varit i kontakt med vår lokala förening, och efter diskussioner med dem har vi valt att inte delta i detta beslut.

Vi har sett planerna på det nya sjukhuset, och vi tror att det kan bli någonting bra i framtiden. Men det var visst problem med någon tunnelbaneuppgång där, så markanvisning kanske behövs – man kanske behöver flytta på något. Jag vet inte riktigt hur tunnelbanan ser ut där ute i Barkarbyområdet – man är ju söderbo så man har inte så stor koll på norrort.

Vi deltar alltså inte i beslutet.

§ 110 Invånarens direktåtkomst till journalinformation samt regelverk för invånarens direktåtkomst till journalinformation inom Stockholms läns landsting

Anförande nr 120
Landstingsrådet Forslund (L): Fru ordförande, kära åhörare! Det finns dagar då man känner sig lite extra stolt när man går upp i talarstolen för att lägga fram ett förslag till beslut på fullmäktiges bord. Så känns det i dag.

Efter lång tid av intensiva förberedelser är vi nu redo att påbörja införandet av journalen, den mest efterlängtade och kanske mest självklara e-tjänsten i Stockholms läns landsting. Med dagens beslut kommer länets alla invånare och alla patienter i hela landet som någon gång fått vård och behandling i Stockholms läns landsting att få en säker elektronisk direktåtkomst till sin egen patientjournal via nätet.

Vårt beslut i dag kommer att göra stor skillnad både i vårdens och i invånarnas vardag och markera starten på en ny syn på patientjournaler. Journalen blir en kunskapskälla för både patienten och personalen.

Varför är detta då så viktigt? Patienten har redan en lagstadgad rätt att läsa sin journal, men i dag måste den begäras ut i pappersform från varje enskild vårdgivare, vilket gör det väldigt krångligt för patienten och krångligt även för vårdpersonalen i och med att vissa vårdenheter

måste ha heltidsanställda sjuksköterskor som skriver ut och postar journaler hem till patienterna. Det är inte rimligt.

Med denna e-tjänst realiserar vi även ett viktigt politiskt mål, ett mål om stärkt patientmakt, insyn och delaktighet i den egna vården och behandlingen. Det gäller alla patienter. Tillgången till information om den egna hälsan, om tidigare behandlingar, om provsvar gör vården tryggare, ökar tilliten mellan läkare och patient och stärker egenvård och uppföljning på många sätt.

Erfarenheterna från andra landstings införande av tjänsten journalen är mycket goda, och ganska snabbt har tjänsten blivit en rätt självklar del av och ett verktyg för dialogen mellan hälso- och sjukvården och individen. En viktig lärdom från dessa landsting är att man inte i onödan ska hemlighålla eller undanhålla patienten information, då det leder till mycket oro och kanske också misstro hos patienten gentemot hälso- och sjukvårdssystemet. SLL:s ledord i vårt införande är därför öppenhet och transparens mot patienten så långt det är möjligt och att patienten själv väljer vad man vill och inte vill läsa.

Till dags dato har över 700 000 patienter i Sverige, unika individer, loggat in och läst sin journal via nätet. Den snabba ökningstakten i användningen av den här tjänsten visar att den är efterlängtad inte bara av våra invånare utan av alla i Sverige. Tjänsten är heller inte okänd för stockholmarna, utan redan i dag har fler än 70 000 invånare i länet loggat in och läst sin journal från andra landsting, kanske från den där semesterresan i fjällen eller från sommarsemestern på västkusten. Nu kan man läsa sin journal även från andra håll och få en samlad överblick över alla tidigare vårdkontakter.

Vad innebär då detta i praktiken? Först och främst ska vi komma ihåg att det inte bara handlar om journalanteckningarna, själva journaltexten, utan innebär också tillgång till labbsvar, provsvar, läkemedelsinformation, diagnosinformation, status för din remiss, vaccinationslistan som du kanske behöver för dina barn, och mycket mer. Vi kommer att stegvis införa dessa tjänster i Stockholm, och målet är att samtliga informationsmängder ska finnas tillgängliga för patienten.

Införandet i SLL inleds så snart klubban fallit i bordet här i fullmäktige och inleds då med en pilotverksamhet på fyra vårdcentraler i länet under oktober—november för att kunna utvärdera informationsinsatserna. Därefter breddinförs tjänsten på länets samtliga sjukhus och vårdcentraler med start från december i år och under 2017. Tjänsten blir naturligtvis valfri för alla våra patienter att använda, men den blir obligatorisk för alla våra vårdgivare att erbjuda i och med att det är en så viktig tjänst.

Med detta vill jag med stor stolthet och en hel del iver yrka bifall till landstingsstyrelsens förslag till beslut.

Anförande nr 121
Landstingsrådet N o r d l i n g (MP): Ordförande, fullmäktigeledamöter, åhörare! Ja, det är verkligen viktigt och glädjande att vi i Stockholms läns landsting nu ansluter oss till egenjournal på nätet, vilket i vissa delar av landet funnits sedan 2008. Det är ett mycket viktigt steg för att stärka patientens, medborgarens, autonomi röarande sin egen sjukinformation och i strävan efter en jämlik vård. Samtidigt innebär det stora utmaningar. Till exempel gäller det människor som inte kan eller vill utnyttja denna typ av e-hälsotjänster. Risken för ojämlik vård av det slaget måste minimeras så långt som möjligt.

Det handlar om att patientens behov är i centrum — från patienten i centrum till medaktör där man är med och fattar beslut. Det betyder att om man känner sig osäker och av någon orsak är

rädd och inte på ett enkelt sätt vill ha tillgång till eller att andra ska ha tillgång till journaler måste det vara möjligt att tacka nej till tjänsten. Vår inställning är därför att man med professionens och patientorganisationernas hjälp ska få vägledning för att e-tjänstsystemet skyndsamt ska komma igång och fungera men också tillgodose patienternas behov och förmåga att kunna tillgodogöra sig det.

Daniel säger att han är väldigt stolt över detta. Samtidigt behöver vi förbättra samarbetet med Saco och Stockholms läkarförening, som skickat oss information om att de inte tycker att det här är tillräckligt patientsäkert just nu. Samarbetet med dem har tydligen inte fungerat tillfredsställande, för då hade vi inte fått det mejl vi fick i sista minuten. Den djuplodning som hade behövts för att lösa de få men mycket viktiga frågor som kvarstår behöver därför tas till vara.

Du, Daniel, lyfte upp att det är 700 000 som läst sin journal på nätet, men det finns också 500 som valt att inte ha tillgång till tjänsten. Vi måste ta hänsyn även till dem och tillgodose kvalitetssäkringen för dem.

Visst, vi tycker att det här är jättebra. Vi är också stolta. Synd bara att vi är sist ute. Vi måste se till att vi får ett gott samarbete med Saco och läkarföreningen så att vi får de sista abrovinkarna och det blir en bra lösning.

Anförande nr 122
V i c t o r H a r j u (S): Fru ordförande, ledamöter, eventuella åhörare! Äntligen är vi framme och fattar det här beslutet! Det är vi väldigt glada över och positiva till. Däremot vill vi, liksom Miljöpartiet, lyfta fram att det måste ske i nära samarbete med professionen och att professionen måste vara med på tåget. Vi måste göra det här på ett bra sätt. Det finns fortfarande en del oklarheter kring sekretessen som jag hoppas kan redas ut framöver, för det är en viktig fråga som vi inte får glömma bort.

Dessutom vill jag återigen, även i det här forumet, trycka på att det inte finns någon färdig lösning på ungas tillgång till journaler. Om du till exempel är 17 år kan du inte använda systemet, för du är för gammal för att dina föräldrar ska kunna ha tillgång till det och för ung för att få egen tillgång. Det behöver lösas.

Anförande nr 123
Landstingsrådet F o r s l u n d (L): Fru ordförande! Tack för kommentarerna! Jag vill besvara några av dem direkt.

Susanne Nordling tar upp samverkan med professionen. Låt mig förklara hur det har gått till. Det har alltså varit en vanlig facklig samverkan med Vårdförbundet, Kommunal, Stockholms läkarförening och de andra fackföreningarna i Stockholms läns landsting. Jag har själv haft en ganska djup diskussion med Stockholms läkarförening om dessa frågor i och med att jag vet att det finns en del frågetecken. Jag har träffat dem vid ett antal tillfällen, och vi har kommit mycket väl överens om grundprinciperna. Stockholms läkarförening och Saco står helt bakom att patienten får tillgång till sin egen journal. Därom råder det inga tvivel.

Sedan finns det ett antal utestående frågor som vi nu jobbar på att lösa i det praktiska införandet. Exempelvis handlar det om publiceringen av provsvar, som man vill diskutera. En patient som söker för allmän trötthet ska inte överraskas av ett oväntat provsvar genom att till exempel få ett cancerbesked via nätet. Så får det inte gå till. Men är du under cancerbehandling

är varje timme du väntar på att provsvaret ska komma med posten ett lidande som du ska kunna undvika, och därför ska du få tillgång till provsvaret direkt.

Jag kan försäkra att den dialogen har förts, och den fortgår med Stockholms läkarförening.

Jag vill även ta upp frågan om ifall det blir ojämlikt, om det här bara är för storstadsbor som kan teknik. Nej, det är det inte. Det här överbryggar geografiska ojämlikheter i länet. Nu kanske man kan få ut sin journal lite snabbare, inte behöva resa för att hämta ut den på postutlämningsstället, där man hämtar sina rekommenderade brev. En synskadad patient kan få sin journal uppläst via skärmläsare när man tar det via nätet. Vi kan alla läsa den i våra mobiler eller surfplattor var vi än befinner oss. Vi är inte ens bundna till en dator längre.

Sedan vill jag understryka att det är en frivillig tjänst för alla. Det är ingen som tvingas läsa journalen via nätet. Du kan fortfarande begära ut den på papper och få den hemskickad om du så önskar. Du kan naturligtvis också strunta i att läsa den alls, om du väljer det. Om du lever i hedersproblematik eller känner dig hotad på något sätt i hemmet kan du försegla din journal så att den aldrig finns tillgänglig på nätet på det här sättet.

Givetvis finns även individuella undantag. När det gäller en ung person, en 16—17-åring som Victor Harju nämnde, som kanske är under cancerbehandling, kan man med lagens stöd göra en individuell mognadsprövning och ge tillgång till journalen via nätet, alltså även om personen är under 18 år. Dessutom pågår inom Inera ett arbete mellan landstingen om att eventuellt sänka åldergränsen för tillgång till journaler till 16 år. Det diskuteras nu nationellt.

Anförande nr 124
P e t t e r i L o u h e m a (V): Jag vill också säga: Äntligen, det var på tiden! Jag är glad att vi nu fattar det här beslutet och ska inte upprepa det som redan sagts. Daniel tog upp de synskadade, vilket var bra, så slipper jag göra det. I det fortsatta arbetet med journaler på nätet är det viktigt att vi har ett tillgänglighetsperspektiv i det. I yttrandet som vi lägger fram om patientorganisationerna nämns det. Det är jätteviktigt, för annars blir det inte bra för vissa.

Det blir mycket roligare att sitta i innovationsberedningen, för det här kommer att leda till vägvinnande vanor för människor att använda den nya tekniken. Jag tror att det kommer att leda till positiva saker beträffande hur vi använder den nya tekniken för människors bästa.

Anförande nr 125
T h o m a s M a g n u s s o n (V): Fru ordförande! Alla vi som finns i den här salen är politiker, åtminstone alla vi som får möjlighet att stå i talarstolen, men här väljer jag att sätta på mig patientföreträdarkavajen, som dessutom har samma färg som det förra anförandet.

Jag möter patienter varje dag, och många står och hoppar och frågar när de får tillgång till journalerna. I det perspektivet är det här beslutet oerhört viktigt och bra. Jag instämmer i det som Daniel lyfter fram, att det är viktigt att vi nu kommer framåt och inför den här möjligheten.

Däremot ska man komma ihåg att alla patienter inte är lika. Även om det finns ett gäng som är ivriga, hoppar och vill komma igång finns det också några som inte vill, inte kan och inte tänker sätta sig in i det hela. Jag tror att det i det perspektivet, precis som sägs i yttrandet från Miljöpartiet och Vänsterpartiet, är viktigt att vi klarar av att hantera alla patienter. Det jag framför allt tänker på handlar om hur professionen i praktiken kommer att hantera det här. Det gäller att behandla alla patienter lika, men man får hantera dem olika, om jag uttrycker det så. Det finns några som vi kan kommunicera bra med via nätet och som kommer att kunna hantera

den situationen, men det kommer också att finnas de som inte är nöjda med att svaret från vårdcentralen blir att det där kan du läsa på nätet och så vidare.

Jag tror att det är oerhört viktigt i den dialog med professionen som Daniel pratar om att man också lyfter fram hur man skapar och frigör resurser för att kunna ägna tillräckligt mycket tid åt den patient som av något skäl har valt att inte sköta sina kontakter med vårdcentralen via nätet utan föredrar det fysiska besöket och den fysiska diskussionen. Det är en viktig dimension som vi måste bära med oss, och jag hoppas att de olika försök som nu görs i och med att man sjösätter det hela hjälper till att svara även på den typen av frågor.

Jag för min del tillhör den grupp av patienter som står och hoppar.

Anförande nr 126
P ä r H o m m e r b e r g (L): Äntligen, som sagt! Genom att få direktåtkomst till sin journal skapas verkligen en ökad delaktighet i vården. Det skapas transparens, och framför allt blir det en bättre kvalitet i mötet mellan patient och vårdgivare.

När det gäller personer med kroniska sjukdomar har vården en särskild utmaning. Man måste utgå från individens förutsättningar. Alla vill bli sedda som individer, inte som sjukdomar, och man kan bygga verkande synergier mellan patienter, profession och vårdgivare. För att det ska lyckas är det viktigt att främja informationen till patienter och närstående om vikten av att aktivt medverka i sin hälso- och sjukvård.

Personer med långvarig kronisk sjukdom ska, som en del i sin egenvård, inspireras att förbereda sig inför sina kontakter med hälso- och sjukvården. För att lyckas med det är en tillgänglig journal närmast en förutsättning, skulle jag vilja säga. Det gör det möjligt att gemensamt ta del av vårdplanen och de senaste provsvaren och kan ge svar på frågan: Vad var det egentligen läkaren sade vid det senaste besöket?

Som sagt: Äntligen!

§ 111 Modell för samverkan mellan Stockholms läns landsting och organisationer som företräder personer med funktionsnedsättning i Stockholms län

Anförande nr 127
Landstingsrådet B o h l i n (KD): Ordförande, presidium, ledamöter och åhörare! Det här ärendet kommer nog inte att vålla de stora debatterna och diskussionerna i den här salen, vilket jag tycker är bra, för här ska vi samverka och samarbeta.

På grund av vissa förändringar i landstingets politiska verksamhet, framför allt organisatoriskt, har det funnits ett behov att justera modellen för samverkan. Det är nu klart. Det är bra att vi får en mer formaliserad roll för samverkan mellan landstinget och organisationer som företräder funktionshindrade i vårt län. Jag tänkte inte göra mycket mer än att välkomna förslaget och beslutet och i stället lämna över till samverkansrådets ordförande Maria Fälth, ifall hon vill lägga till någonting.

Anförande nr 128
P i a O r t i z V e n e g a s (V): Jag var snabbare än Maria på att trycka på knappen. Nu kommer jag att göra något verkligen ovanligt. Jag tror faktiskt inte att det hänt tidigare i fullmäktige. Jag kommer nämligen att berömma och tacka en allianspolitiker. Tack, Maria! Det har varit ett

fantastiskt samarbete och du har gjort ett oerhört bra arbete med att få alla samverkansorganisationer och politiska partier att bli eniga i den här frågan. Mycket bra jobbat!

Förslaget är väldigt bra. Det ger en tydligare koppling mellan samverkan och den politiska beslutsprocessen. Där har jag känt att det har funnits ett glapp. Det är jättebra att det sker samverkan, men om vi inte vet vad som sagts när vi väl går till beslut glappar det någonstans. Nu är det inskrivet att vi ska få veta det, och det tycker jag är fantastiskt bra.

Det kanske var tydligt redan tidigare, men vi har diskuterat mycket att det måste vara en ännu tydligare reglering av sammanträdesarvodena för de representanter som företräder samverkansorganisationer vid extra tillfällen. Till exempel kan någon kallas in som sakkunnig i olika processer, och där har det varit lite pinsamt när man hört berättas att landstingsägda bolag har nekat dem sammanträdesersättning och i stället erbjudit en trisslott som tack för hjälpen. Det vill vi komma ifrån, och det blir nu tydligt i det här dokumentet att sådant inte ska förekomma. I stället är det regelrätta sammanträdesarvoden som gäller även för bolagen.

Det finns också en tydlig betoning på att samverkan ska ske tidigt i processen så att samverkansrådet inte blir ett informationsforum utan att det kommer en tidig dialog där vi verkligen tar vara på den kunskap som vi kan få via samverkan.

Bifall till landstingsstyrelsens förslag! Också det är ovanligt att jag säger, men nu säger jag både det och tack Maria!

Anförande nr 129
M a r i a F ä l t h (KD): Det är jätteroligt att få erkännande, men jag måste säga att det skett en samverkan genom hela samverkansrådet mellan politiker och organisationer som företräder personer med funktionsnedsättning. Vi har haft ett väldigt roligt arbete. Jag säger som Daniel: Det är med stolthet jag står här och yrkar bifall till landstingsstyrelsens förslag till beslut.

Varje dag sker samverkan och förekommer värdefulla kontakter mellan politiker, förvaltningar och de organisationer som företräder personer med funktionsnedsättning. Landstingsstyrelsens samverkansråd är navet i denna samverkan, i de kontakter som sker varje dag. Vår uppgift är att syssla med informationsutbyte mellan politiken, förvaltningarna och dessa organisationer. Vi för en dialog, vi samverkar och vi samverkar. Det vi samverkar om är de övergripande aktuella landstingsfrågorna.

Sedan sker förhoppningsvis — den här modellen vill ge ett verktyg för det — en samverkan även på lägre nivåer, det vill säga i förvaltningarna och i bolagen. Det är jätteviktigt att det inte fastnar någonstans. Vi i samverkansrådet tycker att det är viktigt, men det måste vara viktigt också för alla andra att det sker. Samverkan är för oss ett väldigt viktigt verktyg för att vi ska få så bra beslutsunderlag som möjligt.

Det har säkert funnits tidigare också, men det är jätteroligt när man i dag ser samverkansprotokollen från olika typer av verksamheter. Det kan vara från fackliga möten, pensionärsråd och från samverkansrådet, där vi får yttra oss och det verkligen betyder någonting.

Modellen ska visa hur samverkan bör ske. Det är ett slags lägsta nivå. Samverkan får absolut ske på ett mycket intensivare sätt än vad modellen visar. Att inte samverka innebär för mig att man inte tar till vara den fantastiska kunskap som finns hos representanterna för de olika organisationerna. Pia nämnde att samverkan ska ske tidigt. Det är oerhört viktigt så att det inte

blir en fem-i-tolv-samverkan, det vill säga när vi redan har bestämt oss på ett eller annat sätt, utan samverkan ska ske som en del i beslutet.

Ersättningsfrågorna har upptagit en stor del av våra samverkansrådsmöten. Vid varje möte är det någon som kommer och säger att det inte fungerar, att de blivit erbjudna trisslotter trots att de åter och återigen sagt att de vill ha ersättning på samma sätt som vi som förtroendevalda får. Nu står det i modellen att det ska ske på ett enhetligt sätt, och jag hoppas verkligen att man kommer att följa modellen. En av samverkansrådets viktiga uppgifter blir att vi nu är poliser. Nu blir vi samverkanspoliser. Det skulle vara jättetråkigt om vi som sitter i samverkansrådet som förtroendevalda fick höra att det inte fungerar. Jag vet inte vilka sanktionsmöjligheter vi har, men vi får väl fundera på det. Om inte annat så finns kanske svartlistning.

Jag vill avslutningsvis rikta ett stort tack till representanterna för de organisationer som jobbat med den här frågan fram och tillbaka. De har haft möten på sitt håll och vi i politiken har haft en del möten på vårt håll. Tillsammans har vi kommit fram till det här förslaget till modell.

Ett stort tack till alla som varit inblandande och, återigen, bifall till landstingsstyrelsens förslag!

Anförande nr 130
Landstingsrådet N o r d l i n g (MP): Fru ordförande, fullmäktigeledamöter och åhörare! Också jag vill berömma ert arbete, Maria. Jag tycker att ni har gjort ett alldeles utmärkt arbete.

Det här är en mycket viktig fråga. Det är en viktig kompetens som vi behöver ta till vara, dels för att vi är medborgarföreträdare och ska fånga upp den kunskap som kommer från funktionshindergrupperna, dels för att det finns brister i vården och de ser dem inifrån. Dessutom kan de komma med nytänkande och utveckling när de ser att behoven inte tillfredsställs. De är också ett stöd för oss politiker i vårt arbete genom att verkligen rikta ljuset på de punkter där vården håller på att fallera.

Maria lyfter upp att vi nu har kraftfullare verktyg, för modellen anger miniminivån. Jag tror att vi i våra nämnder och styrelser där vi sitter — jag tänker på hälso- och sjukvårdsnämnden, kulturnämnden, trafiknämnden, tillväxt- och regionplanenämnden och Locum AB — ska fråga oss: Har vi ansvariga politiker vid två tillfällen per år haft dialogmöten med dessa funktionshindersgrupper? Har ni alla varit med, utifrån era nämnder, två gånger per år? Från och med nu gäller det, det är miniminivån, enligt Maria. Låt oss därför hoppas att ingen behöver svartlistas, utan att vi i stället ska kunna jobba framåt härifrån och träffa dessa funktionshindersgrupper som behöver vårt stöd men vilkas stöd vi också behöver för att utveckla vården.

§ 112 Miljöredovisning 2015 för Stockholms läns landsting

Anförande nr 131
Landstingsrådet H e m m i n g (C): Fru ordförande! Stockholms läns landsting är Sveriges miljöbästa landsting. Det har vi all anledning att vara stolta över men också ödmjuka inför och inspirerade av. Vi ska vara stolta för att landstingets miljöarbete sedan 2006 tagit stora kliv framåt. Vi har all anledning att vara ödmjuka eftersom det stora miljöarbetet inte sker i den här salen, utan det sker ute i alla våra verksamheter, i många avseenden i en decentraliserad organisation.

Men vi ska också vara inspirerade. Vi ska känna att det är en grund för att fortsätta att förbättra vårt miljöarbete, och vi ska även känna inspirationen i att vi faktiskt inspirerar andra. Det miljöarbete vi gör i Stockholms läns landsting bidrar till att inspirera andra organisationer i Sverige, inte minst i andra landsting förstås, men också internationellt. På det viset har de beslut vi fattar om miljöfrågor en större betydelse än enbart de direkta miljöeffekter som vi kan notera i Stockholms län.

Miljöredovisningen för 2015 är det näst sista året med det nuvarande miljöprogrammet. Landstinget når troligen sina två övergripande klimatmål; de är faktiskt redan nådda. Mellan 1990 och 2020 ska utsläppen av växthusgaser minska med 75 procent. I dag har de minskat med 69 procent, och vi har alltså på oss till 2020 för att nå målet. 79 procent av landstingets alla transporter körs i dag på förnybar energi. Målet var 75 procent till 2016.

Att vi når miljömål är både viktigt och roligt. Det visar att klimatstrategiarbetet har varit framgångsrikt. Det är ett resultat av att alla delar av landstingets organisation, från den politiska ledningen till de tusentals anställda, gör skillnad varje dag oavsett om det handlar om att släcka ljuset på kontoret, att upphandla klimatsmart för flera miljarder eller att använda mediciner på ett hållbart sätt. Vad gäller det sistnämnda är det extra roligt att utsläppen av medicinska gaser halverats på ett år.

Allt är dock inte guld och gröna skogar. Vi har tidigare i dag haft en interpellationsdebatt om energifrågorna. Energianvändningen har ökat jämfört med 2011, men det beror helt och hållet på att verksamheterna har ökat. Räknar man per verksamhet har en viss minskning skett, men det är långt ifrån det mål som vi hade satt upp. Det finns, som vi diskuterat tidigare, förklaringar till det. Vi har ett ganska åldrat fastighetsbestånd, och där kommer de nybyggnationer som ska ske att innebära stora förändringar. Jag tänker inte fördjupa mig i energifrågan ytterligare eftersom vi tidigare hade en interpellationsdebatt om den.

Sammanfattningsvis skulle jag vilja säga att Stockholms läns landsting på det hela taget är väldigt framgångsrikt i sitt miljöarbete. Vi har nått eller är på god väg att nå flertalet mål. På många områden bidrar vi till att nya innovationer kommer till stånd. Vi bidrar till att skapa marknader för miljömässiga produkter. Vi påverkar efterfrågan på ett positivt sätt i de delar av världen där många historiskt sett har fått arbeta under undermåliga miljöförhållanden och med stor skada för sin närmiljö, detta för att producera mediciner och medicinsk utrustning till vår sjukvård. Här gör vi naturligtvis också en miljönytta som inte omedelbart kommer våra invånare till del men som spelar en stor roll för att förbättra miljöstandarden långt bortanför Stockholms läns landstings gränser.

Jag yrkar bifall till landstingsstyrelsens förslag vad gäller Miljöredovisning 2015.

Anförande nr 132
N i n a U n e s i (S): Landstingsfullmäktige, presidium, åhörare! Jag tänkte inleda med att läsa upp ett litet stycke: Miljökonsekvenser av beslutet. Beslutet innebär minskad negativ miljöpåverkan enligt bilaga.

Det låter jättespännande och är en del av det som vi som sitter i miljöberedningen kommer att ta ställning till i morgon när vi tar ställning till det nya miljöprogrammet som kommer att råda den kommande programperioden. Ni är välkomna att komma och lyssna ifall ni har lust att göra det. Det är ungefär det jag vill säga om det nya miljöprogrammet just nu, för den här punkten handlar om redovisningen av det program som pågår fram till nästa år då det ska redovisas i sin helhet.

Jag vill hänvisa till Socialdemokraternas särskilda uttalande och kommentera några delar i det som vi har lagt fram. Vi är lite bekymrade över att det miljöprogram vi haft och kommer att ha ett tag till inte riktigt når upp till de förväntningar som vi har haft på det. Bland annat är det oklart om 7 av 16 delmål kommer att nås. Vi har endast diskuterat det som handlar om effektiv energianvändning. Den fråga som jag tror att de flesta länsbor i Stockholms län reagerar mest på, eftersom den påverkar deras vardag, är kollektivtrafikresandet. Där ser vi hellre att man kopplar det till de nationella klimatmålen snarare än till målen från 2011.

Vi behöver vara progressiva. Vi behöver ha en vilja som går igenom också i kommande miljöprogramsarbete. Därför ska det bli spännande att se hur Alliansen framöver kommer att hantera de medskick som vi har gjort.

Anförande nr 133
A m a n d a P a l m s t i e r n a (MP): Fru ordförande, ledamöter och åhörare! Stockholms läns landsting har stor anledning att vara stolt över sitt miljöarbete med dess vittförgrenade verksamheter och medarbetare, precis som Gustav lyfte fram. Samtidigt finns det flera områden som är problematiska och där vi inte tycker att man når fram. Nu har vi haft miljöutmaningen i fyra år, och vi kan se att det finns flera områden där arbetet behöver förbättras.

Det finns tre mål som Alliansen bommar helt och hållet. Ett av målen är energieffektivisering, som vi debatterat flitigt i dag och säkert kommer att fortsätta att debattera nu i samband med miljöprogrammet. En sak som vi särskilt vill trycka på är att den ekonomiska styrningen behöver utvecklas. Vi har fått ta del av en rapport från förvaltningen som visar att man lagt investeringsprojekt på is trots att de hade varit lönsamma. Det kommer man säkert att komma till rätta med i framtiden. Vi hoppas det.

Det andra som jag vill lyfta fram gäller det andra målet som man inte kommer att nå. Det gäller anestesigaser. Anestesigaser är starkt klimatpåverkande. Det är en miljöfråga, men det är också en arbetsmiljöfråga. Även här kan man spara pengar genom att minska utsläppen. Det är mycket glädjande att det finns med i miljöprogrammet. Här har vi anledning att fundera över målsättningen, om den är tillräcklig. Sedan behöver arbetet förstärkas omgående.

Det tredje jag vill ta upp gäller förskrivningen av antibiotika. Här ligger Stockholms län dåligt till jämfört med riksgenomsnittet. Om vi ser till antibiotikan kan vi se att de stora volymerna är djurhållningen i upphandlingen. Det stämmer, men det är inte en anledning att inte hålla ögonen på förskrivningen av antibiotika. Det behöver vi alltså fortsätta att titta ordentligt på. I det nya miljöprogrammet finns målet En hållbar läkemedelskedja, men antibiotikan kommer inte – utifrån den information vi hittills fått – att vara särskilt utpekad.

För tre år sedan utsåg tidningen Miljöaktuellt Stockholms läns landsting till Sveriges bästa landsting, vilket var väldigt glädjande. Sedan dess har man inte gjort någon rankning. Vi tycker att det är dags att jobba på ordentligt med energieffektiviseringen, anestesigaserna och antibiotikan så att vi med all heder kan försvara den titeln nästa gång en samlad rankning görs.

Med det vill jag hänvisa till Miljöpartiets särskilda uttalande.

Anförande nr 134
F r e d r i k W a l l é n (KD): Ordförande, fullmäktigeledamöter! När det handlar om miljömål ska de vara högt ställda för att få effekt. En indirekt effekt av högt ställda miljömål är naturligtvis att de blir svåra att nå. Vi ska dock komma ihåg att när det rankats bland landstingen i vårt avlånga land, vilka som jobbar bäst med dessa frågor, har vi tidigare varit bäst, och vi har goda

förutsättningar att vara det nästa gång också. Det ska vi givetvis bära med oss, även om vi inte i alla avseenden är nöjda när vi tittar på den föreliggande rapporten.

Om vi utifrån beskrivningen av ett halvfullt eller halvtomt glas tittar på glaset ser vi att vårt glas vad gäller miljöarbete och uppnådda miljömål är mer än halvfullt. Det är inte halvtomt och fyllt med giftigt radioaktivt vatten, utan vi är på god väg. Det arbetet går bra för oss.

Det som sticker ut är energianvändningen. Där tycker jag att vi ska ha ett jordnära perspektiv och inse att det är en utmaning. Det är en utmaning för alla stora organisationer. Vi har många saker att ta hänsyn till i våra verksamheter. Ventilationen ska fungera. Värmen för både patienter och anställda ska fungera. Sedan finns det förstås metoder att angripa problemet, men det tar tid. Det ska ingå i den investeringsplanering som finns för nya fastigheter, och framför allt för gamla fastigheter. Det vi ser i redovisningen är att det arbetet pågår hela tiden. Det ska vi bära med oss. Glaset är halvfullt, och när vi tittar på vårt miljöarbete ska vi komma ihåg att det som verkligen går hand i hand är ett bra miljöarbete och ökad hälsa.

Om vi tänker på miljön i alla avseenden i vår verksamhet, om vi tänker på utsläppen, är det inte något självändamål i sig. Det vet alla, men det tål att påminnas om ibland. Det innebär att vi, för att vara lite pretentiös, som en del av naturen, som en del av kretsloppet, kommer att må bättre. De farliga saker som riskerar att släppas ut i naturen blir färre. Det betyder att risken för en rad olika sjukdomstillstånd minskar.

Kort sagt: Hälsa och miljö går hand i hand. Ett stort tack till förvaltningen för redovisningen! Glaset är mer än halvfullt vad beträffar Stockholms läns landstings miljöarbete.

Bifall till landstingsstyrelsens förslag till beslut!

Anförande nr 135
M a g n u s N i l s s o n (S): Först vill jag hålla med Gustav om att väldigt mycket positivt händer, och det ska vi vara glada över.

Sedan finns den stora plumpen i protokollet, den som handlar om energianvändningen. Målet var att det skulle minska med 10 procent, men det har i stort sett inte hänt någonting. Gustav säger att det beror på att verksamheterna har expanderat. Det är nog en del av förklaringen, men jag tror att det även finns andra förklaringar. En sådan är helt enkelt bristen på styrning. Man har inte haft kraften att ta hand om nya förutsättningar. En annan är att energipriserna har fallit. Vi har historiskt låga priser på el och fjärrvärme, och därmed försvinner naturligtvis de automatiska incitamenten för att driva arbetet vidare. Då behöver man i stället styrning.

Gustav säger att vi mest kör med förnybart och att det därför inte är något problem, utan det rör sig om en ekonomisk historia. Jag tror att man i så fall, på ett långsiktigt riskabelt sätt, låter sig luras av de låga priser vi har i dag. På EU-parlamentets och regeringens bord ligger i dag ett lagstiftningsförslag som innebär att man slutar dela ut utsläppsrätter om ungefär 40 år. Då blir det förbjudet att släppa ut koldioxid. Nästan hela Europas elsystem är baserat på fossila bränslen. Det innebär att priset på el kommer att sticka i väg. Sveriges elproduktion kommer att i allt större utsträckning exporteras, varvid vi importerar det kontinentala elpriset.

Det bästa sättet att ta höjd för den framtida utvecklingen är att hålla nere energianvändningen mer än vad den kortsiktiga ekonomin motiverar, framför allt i nyinvesteringar. Därför är det viktigt att hålla fast vid målsättningarna, inte släppa taget. För det krävs en bättre styrning än den som återspeglas i den statistik vi har framför oss.

I övrigt hänvisar jag till vårt yttrande.

Anförande nr 136
Malin Fijen Pacsay (MP): Ordförande, ledamöter, åhörare! Miljöredovisningen ser totalt sett lovande ut. När det gäller uppföljning av uppsatta miljömål är det mycket viktigt att veta var vi står. Men jag vore inte miljöpartist om jag var helt tillfreds och höll till godo med det som har uppnåtts. Min kollega Amanda Palmstierna nämnde tre områden som är viktiga att jobba vidare med. Jag vill nämna ytterligare tre.

När det gäller tjänsteresorna ser jag att ambitionen att minska flygandet finns men att normen ännu inte är ändrad. Att avstå från resor skulle inte bara spara på klimatet utan även spara pengar, vilket borde göra det lätt att motivera en sådan policy. Med dagens teknikmöjligheter behöver många möten inte ske fysiskt. Det digitala mötet är fullgott i många fall.

Vi vet att det smartaste sättet att resa är att resa tillsammans, bortsett förstås från att inte resa alls. Att Alliansen nöjer sig med att mer eller mindre ha en konstant marknadsandel för kollektivtrafiken tycker jag tyder på att Alliansen inte mäktar med de nödvändiga stora investeringar som behövs för att öka kapaciteten, göra kollektivtrafiken mer attraktiv och göra det möjligt för en större andel att åka kollektivt. Det måste vara enkelt och bekvämt att ta sig från A till B med kollektivtrafiken för att vi ska kunna öka den andelen. Att inte prioritera kapacitetsutbyggnad gör det också svårare att uppnå andra miljömål och hålla uppe byggtakten i regionen. Det riskerar att permanenta bostadsbristen och öka bilanvändandet.

SL har infört ett system för att mäta patientmåltidernas klimatpåverkan, men Alliansen nöjer sig med att endast mäta i början och i slutet av perioden för Miljöutmaning 2016. Med tanke på att data finns tillgängliga och bara behöver sammanställas är det uppseendeväckande att matens klimatpåverkan inte mäts oftare. Nu kommer resultatet som en överraskning i slutet av mätperioden. För att få effektiv styrning mot det specificerade målet om 20 procents minskning behöver vi naturligtvis ha en mycket regelbunden uppföljning.

Flertalet mål i Miljöutmaning 2016 kommer att uppnås, men jag dristar mig till att säga att flera av målen är satta så lågt att de utan större möda har kunnat uppnås. Medskicket måste vara att målsättningarna behöver skruvas upp rejält, vara tydliga och mätbara och dessutom följas upp regelbundet i det kommande miljöprogrammet för att verkligen göra skillnad.

Anförande nr 137
Rickard Wall (-): Ordförande, ledamöter! Jag kastar mig direkt in i landstingsrådsberedningens motivering där det står:

Det ska vara en stor utmaning att nå målen i ett miljöprogram, annars är målen för lågt ställda. Det kan därför ses som ett positivt betyg att flertalet av målen beräknas nås till 2016. Samtidigt är det rimligt att det finns utmaningar kvar för att nå de högst ställda målen.

Det är i mångt och mycket samma resonemang som Fredrik förde alldeles nyss. Om vi ska utvärdera miljöprogram, resultat och så vidare är utgångspunkten att lite grann reflektera över målen och måluppfyllelsen. Jämförelsen haltar en del. Jag gymmar på Eriksdalsbadet. Jag brukar värma upp mig i 15 minuter på löpbandet, och då ökar jag hela tiden hastigheten. Mellan 14 och 15 minuter springer jag som sjutton, och jag orkar aldrig springa 15 fulla minuter. Det brukar bli 14.20, 14.30, toppform 14.45. Men det betyder inte att jag har misslyckats om jag inte springer mina 15 minuter, tvärtom betyder det att under dessa 14.45 har jag tagit ut allt,

verkligen tömt kroppen. Alltså: Man ska ha högt ställda mål, och framför allt ska man reflektera över vad måluppfyllelse faktiskt innebär.

Den här typen av reflektioner saknar vi fullständigt i Socialdemokraternas särskilda uttalande. Här går man bara direkt in på: Det är oroväckande, bjäbb, bjäbb, bjäbb. Då förstår man att det här inte handlar om konstruktiv oppositionspolitik. Det handlar om grälsjuka och om att vinna kortsiktiga politiska poänger. Dessutom brukar man säga: Han är så yr i mössan att han inte vet vad han heter. Det här är viktigt, för det är ett uttalande i landstingsstyrelsen. Det ska man ha respekt för. Vi ser att Socialdemokraterna inte verkar veta hur de stavar till namnet. På ett ställe står det ”vi Socialdemokrater”, alltså med stort S. Socialdemokraterna är ett namn. Då ska det vara stort S. Socialdemokrater är inget namn. Då ska det vara litet S som det står på nästa ställe. På ett tredje ställe står det med litet V och stort S. Allt är huller om buller, och sedan slutar man med …

(Andre vice ordföranden: Nu kanske vi inte ska ägna oss åt språkvård utan diskutera ämnet för dagen.)

Nja, det här ger en indikation om hur Socialdemokraterna har slarvat sig igenom granskningen av miljörapporten. Det ska vägas in när vi utvärderar. Det finns faktiskt stavningsprogram. ”Långskitigt” står det på ett ställe. Vad gäller just ”långskitigt” är tydligen hela det stycket taget från en skrivning som Socialdemokraterna har tillsammans med Vänsterpartiet. Där står också ”långskitigt”.

(Andre vice ordföranden: Rickard, får jag fråga dig om du har några synpunkter på förslaget till beslut. I så fall är det bra om vi får höra det.)

Jag tänkte spara det till sist. Men okej, då går jag in på ämnet för dagen. När vi tittar på miljöredovisningen har vi socialkonservativa en annan syn på ingångarna till hela miljötänkandet i landstinget. Vi socialkonservativa har också ett miljöpolitiskt program, men vi har strukturerat upp det utifrån ett samhällsekonomiskt synsätt. Programmet som SLL har består egentligen av tre block. Vi socialkonservativa har motsvarande tre block, fast vi arrangerar dem på ett annat sätt och ger dem andra namn. Det får jag återkomma till om en liten stund.

Anförande nr 138
Anna Sehlin (V): Jag tänkte prata lite grann om miljöredovisningen. Vänsterpartiet har ett särskilt uttalande där vi i likhet med många andra tar upp några saker. Övergripande handlar det om energieffektivisering, kollektivtrafikandelar samt utsläpp och sådant. När jag lyssnade på debatten tänkte jag, när det nämndes att landstinget 2012 blev utnämnt till miljöbästa landsting, att det finns en fara med sådana utnämningar. Risken är att man slår sig till ro och tycker att man kommit tillräckligt långt i miljöarbetet.

Som flera varit inne på ligger landstinget högt. Det kanske är en lärdom inför nästa miljöprogram att vi ska ha realistiska mål men samtidigt inte tänka att vi är så bra, att vi kommit i mål med allt. Det bästa med en sådan utnämning borde vara att vi tänker: Nu sätter vi igång och så blir vi ännu bättre och når de mål vi har. När det exempelvis gäller målet om 10 procents energieffektivisering har vi inte ens nått 1 procent. Det finns alltså en fara i att tänka att det hela går som tåget.

Det känns inte som att det finns tydliga lösningar på energieffektiviseringsfrågan eller andelen som reser kollektivt. Där står vi och stampar, och som jag var inne på tidigare tror jag att det mycket handlar om ekonomi. Vi har fått tydliga signaler om att energieffektiviseringarna även skulle kunna leda till ekonomiska besparingar. Och ändå prioriteras de inte! Det finns en konflikt när energieffektiviseringsbesparingar som kan leda till kostnadssänkningar ska göras, att de inte går i mål. Är det inbyggt i vår struktur att det är så? Har det att göra med målstyrning och förvaltningarnas ansvar för dessa frågor, eller är det en nedprioritering? Jag tycker att vi ska ta med oss det i diskussionerna inför nästa miljöprogram.

När det gäller energieffektivisering och andelen som reser kollektivt skulle jag vilja påstå att vi har ganska låga mål utifrån våra förutsättningar. Andelen som reser kollektivt skulle kunna innebära stor skillnad i de utsläpp vi gör, och när det gäller energieffektivisering skulle vi kunna nå stora utsläppsminskningar genom att vidta åtgärder i våra byggnader. Jag är fullt medveten om att det är svårt när vi har ett bestånd som är så pass gammalt, att det kostar mycket pengar, men det är ändå anmärkningsvärt att vi har en så hög svansföring och säger att vi har kommit långt i vårt miljöprogram.

Vänsterpartiet har ytterligare en liten käpphäst. Det gäller ekologisk mat. Det är en lågt hängande frukt. Där borde vi ha kunnat bli mycket bättre och vassare. Vi borde ha nått upp till kanske 50 procent ekologisk mat. Det har vi inte gjort. Detsamma gäller matsvinnet. Också där skulle vi kunna ha högre ambitioner och nå högre.

Om vi ska ta lärdomar av miljöredovisningen och ta med oss dem till nästa miljöprogram tror jag att det mycket handlar om energi och kollektivtrafikandelar. Det känns inte riktigt som att vi har någon lösning där.

Jag ser fram emot att diskutera det nya miljöprogrammet. Det här är en bra redovisning i övrigt, som visar att arbetet går framåt.

Anförande nr 139
M a t t i a s L ö n n q v i s t (L): Ordförande, ledamöter, åhörare! Det finns mycket i den här miljöredovisningen som jag tycker att vi kan känna glädje över. Det finns mycket i den som vi kan känna stolthet över. Jag tänker dock inte i detalj rabbla upp vad som står i den, dels för att jag inte har så många minuter på mig, dels för att jag tycker att Gustav gav en mycket bra sammanfattning av den.

Det finns givetvis sådant som vi inte lyckats med hela vägen. Det finns sådant som vi skulle kunna bli bättre på. Det finns utrymme för förbättring. Om man läser de uttalanden som finns i handlingarna i form av särskilda uttalanden tycks såväl Socialdemokraterna som Vänsterpartiet och Miljöpartiet fokusera väldigt mycket på energieffektivisering. Jag tänkte också fokusera på den frågan.

Vi har alltså ett mål som vi helt uppenbart inte har nått. Vi skulle till och med kunna säga att vi är en bra bit ifrån att nå målet. Det kan vi givetvis hålla på att älta om vi vill, eller så kan vi försöka analysera målet. Jag tänkte försöka analysera det i tre steg, och sedan ställa en analyserande sammanfattande fråga som ett fjärde steg.

Det första man ska fråga sig är: Varför når vi inte målet? Är målet realistiskt? Det andra är: Kan vi nå målet? Är det ett rimligt mål att sätta upp? Det tredje är: Vad är kostnaden för att nå målet? Dessa tre frågor kan sammanfattas i en stor frågeställning, nämligen: Kan vi nå målet inom rimlig tid, med rimliga insatser och utan att skapa undanträngning av andra mål?

I offentligt finansierad verksamhet har du alltid en begränsad mängd pengar, en begränsad mängd resurser. Om man då går in hårt och säger att det här problemet är det som vi ska fokusera på, det som vi ska lösa, riskerar man att skapa en situation där andra problem blir lidande och inte löses.

Det här är dessutom ett mål som kommer att komma upp i nästa miljöprogram och som därmed kommer att diskuteras exempelvis på beredningen, som är i morgon, och här i fullmäktige i höst när det nya miljöprogrammet ska antas.

Vi talar om miljöbelastning, det är inte energibelastning vi talar om. Vi har inte attityden att energi är en extremt begränsad resurs som kommer att ta slut. Vi diskuterar miljöbelastning utifrån ett miljöprogram. Det är inte ens säkert att det är energieffektivisering som är det viktigaste målet. Om kostnaderna för att minska energikonsumtionen är för höga i vissa fall kanske det vi skulle diskutera mer är energiproduktion, där vi exempelvis har landstingets verksamheter att titta på: Hur kan man få egen elproduktion via solceller?

Vi kanske skulle åtminstone kunna ta ett steg tillbaka och fundera på: Är det här rätt mål? Är 10 procent ett rimligt mål, eller borde vi jobba med andra faktorer?

Med den tanken i bakhuvudet vill jag slutligen yrka bifall till landstingsstyrelsens förslag.

Anförande nr 140
Fredrik Saweståhl (M): Fru ordförande! När man tittar tillbaka på den period som det här miljöprogrammet omfattat och som rapporten avrundar den period vi har inom miljöprogrammets arbetsområde kan vi konstatera att vi har satt upp en lång rad mål. Vi har hoppat över ribban i ett antal fall. Det är bra; det visar att vi är duktiga på detta, att vi har en organisation, förvaltning och medarbetare som tillsammans uppfyller de politiska mål vi satt upp. Men vi ser också att vissa ribbor har vi satt på en sådan nivå att vi inte hoppat över dem, men åtminstone hoppat lite närmare, det vill säga att vi har blivit bättre och duktigare och tränat mer. Vi må inte vara Patrik Sjöberg på alla punkter än så länge, men vi har åtminstone kommit närmare målet.

Det är också den intressanta utmaningen för framtiden. Att vara retrospektiv och se bakåt är alltid spännande, men det är vart vi är på väg som är det absolut mest viktiga. Jag tycker verkligen att vi har haft väldigt bra diskussioner och samtal till exempel i miljöberedningen och inom Alliansen om vad det är för mål vi ska ha framåt och vart vi är på väg. Hur ska vi upprätthålla den här bilden av och effekten av att vi i Stockholms läns landsting faktiskt är duktiga på detta och når längre än de flesta andra? Jo, det ska vi naturligtvis återkomma till i det nya programmet, där vi ser att det finns nya och högre mål att nå, att hoppa över ribban ännu högre. Vi har tränat tillsammans, så jag är övertygad om att vi ska kunna hoppa över fler ribbor framöver.

Redan i morgon har miljöberedningen ett möte då vi får tillfälle att diskutera vidare vilka exakta mål vi ska ha och vart vi är på väg. Jag är rätt övertygad om att vi kommer att hitta bra balanserade nivåer där vi vet att landstinget kommer att kunna leverera. Det är också så som Mattias var inne på att man ibland fokuserar lite för mycket på en sak så att man riskerar att missa de andra bollarna. Vi missar och får undanträngningseffekter, och det vill vi inte ha därför att det här är ett brett arbete som måste pågå inom många olika segment, i alla våra verksamheter och alla våra förvaltningar.

Därför är det av avgörande betydelse att vi tillsammans kan hitta mål som vi kan stå bakom och där vi helst bör stå så eniga som möjligt. Jag har en del frågor där jag skulle vilja att vi tyckte mer och ville mer i det program som vi ska anta. Det kommer vi att återkomma till. Vi moderater kommer naturligtvis att jobba för att de sakerna kommer med i det kommande programmet.

Med det sagt yrkar jag bifall till landstingsstyrelsens förslag i den här delen, och så lägger vi den här perioden bakom oss och konstaterar att vi har hoppat över de flesta ribborna. Det är i vart fall bättre än vad Sverige presterade i friidrotten i OS.

Anförande nr 141
Rickard Wall (-):Ordförande, ledamöter! Jag vill i förebyggande syfte fästa ordförandens uppmärksamhet på att den OH-bild som jag nu visar väldigt mycket speglar vad Mattias och Fredrik har tagit upp under sina anföranden, nämligen en prioritering av var vi ska sätta in stötarna i miljöarbetet. Då är de socialkonservativas poäng att de samhällsekonomiska övervägandena ska spela en viktig roll.

Låt oss titta på SLL:s rapportering. Man börjar med effektivitet och resurser. Vi börjar med naturresurshushållning, vilket i stort sett är samma sak. Vi menar att hushållande med jordens naturresurser är alltid ekonomiskt försvarbart, både enligt tjänstemännens kalkyl och enligt den samhällsekonomiska bedömningen.

När vi kommer in på miljövård – det handlar inte bara om landstinget utan även om att städa på gator och parker – visade det sig att det är svårt att räkna hem, enligt tjänstemännens kalkyl. Däremot när det handlar om vår livsmiljö är det klart att den samlade samhällsekonomiska bedömningen är positiv.

Slutsatsen blir: Ja, miljövård kostar pengar, och det får kosta pengar. Det får göra det.

Vad gäller klimatarbete däremot går det inte att räkna hem enligt den samhällsekonomiska kalkylen såvida man inte tycker att världen går under, att ett kilo koldioxid ska värderas till 28 miljoner och sådana konstigheter. Enligt kalkylen går det alltså inte. Jag ska inte föregripa den samhällsekonomiska bedömningen, men med det här resonemanget, det här tänket, kommer man rätt in i strukturtänket. Då förstår man var man ska lägga krutet och låta kineserna i stället ta hand om klimatarbetet, till exempel.

Okej, den här rapporten är väldigt trevlig läsning. Den är mycket välskriven, ögonen rinner igenom texten. Den är påtagligt välskriven. När det gäller måluppfyllelse kan man diskutera den hit och dit och kors och tvärs, men det ska jag inte göra. Jag nöjer mig med att säga att vi allihop här i salen bör gratulera till och tacka Gustav Hemming för en väldigt trevlig avrapportering.

Bifall till landstingsstyrelsens förslag till beslut.

Anförande nr 142
Nils Ingelström (M): Fru ordförande, landstingsledamöter! Det vi diskuterar nu är ju miljöredovisningen för 2015. Det är viktigt att hålla det i minnet. De miljöaspekter som beskrivs där ska omfattas av ständiga förbättringar. Jag tänkte nämna tre punkter som vi behöver ha förbättringar på. Den ena är energieffektiviseringen. Där kan vi se att den delas upp lokal energi och verksamhetsenergi. Lokalenergi jobbar vi hårt med, och det fungerar. Bostäderna och de äldre fastigheterna kommer att moderniseras och bli mycket bättre när det gäller energieffektiviseringen.

Verksamhetsenergin handlar mycket om ny utrustning. En ny röntgenutrustning drar till exempel mindre ström än en gammal röntgenutrustning. Titta på kylskåp till exempel med olika klassningar.

En annan punkt är anestesigaserna, och där har vi tagit upp i det kommande miljöprogrammet att det är en viktig punkt som vi ska jobba vidare med. Det kommer vi att göra.

Den tredje punkten handlar om antibiotika där vi i det kommande miljöprogrammet talar om minskande utsläpp och om att vi ska följa upp dem och se till att minskningen blir en verklighet. Vi ska även effektivisera hantering och förskrivning av antibiotika, som är en viktig punkt.

Det här är alltså de tre miljöaspekter som vi behöver jobba med och bli bättre på framöver.

Anförande nr 143
Landstingsrådet S j ö s t r ö m (S): Fru ordförande, ledamöter! Jag tycker att det har varit en bra diskussion om miljöredovisningen. Det har påtalats ett antal brister som finns och som vi kunnat se. Bland annat att 7 av de 16 målen riskerar att inte uppnås.

Jag skulle vilja knyta an till det Anna Sehlin sade tidigare om målsättningen vad gäller kollektivtrafikdelen. När vi nu planerar för den regionala utvecklingsplanen för staden som vi ska debattera och anta 2018 är en av de stora utmaningarna för oss hur vi ska klara nybyggnation av en mängd nya bostäder för de 140 000 nya invånare fram till 2030 och ungefär 1,1 miljon nya invånare fram till 2050.

I det ligger en stark koncentration, och det finns också lite olika alternativ kring de olika regionala kärnornas utformning framför allt i fråga om intensitet, alltså hur mycket vi bygger. Detta baserar sig i stor del på att få ett modernt och snabbt fungerande infrastrukturnät som kommer att bli betydligt bättre än det vi har i dag. Det viktiga är att klara de miljö- och klimatutmaningar som vi har antagit för 2030 och 2050 och som jag hoppas och förutsätter att det nya klimatprogrammet kommer att ta fasta på.

Man blir nog lite oroad över det ganska stillasittande mål som för närvarande gäller för kollektivtrafikandelen av prognostiserade resor, nämligen det faktum att man inte har en högre ambition än att det ska ligga kvar på i princip dagens nivå. Det kan vi alltid diskutera – Gustav Hemming brukar slåss lite om det. Vi har en situation där trafiken ökar. Det där är naturligtvis en utmaning i sig, men det fråntar oss inte ansvaret för att sätta kollektivtrafikandelen och målsättningen för det i relation till att klara miljö- och klimatmålen.

Jag tycker att vi har ett antal år bakom oss i dag där vi tyvärr mer utgått från vad vi tycker är lagom, rimligt och så vidare snarare än att fästa uppmärksamheten på de klimat- och miljöutmaningar vi har antagit. Vi har förbundit oss tillsammans till de nationella målen, och det hoppas jag ska gälla även i fortsättningen. Då måste vi ha en analys där vi också räknar bakåt och konstaterar: Vad innebär det och det? Sedan ska vi siffersätta hur stor kollektivtrafikandelen ska vara, inte bara säga att den i princip ska vara som den är i dag.

Man slår sig lite grann för bröstet, kan man tycka, när man säger att vi har ökat kollektivtrafikandelen. Ja, det är förvisso sant. Men vi ska också minnas att för inte alltför många år sedan, fem sex år sedan, minskade kollektivtrafikandelen drastiskt. Det måste man ha med sig. Vi har en resa som innebär att uppnå ungefär det där vi befann oss. Jag menar inte numerärt, utan nu pratar jag i procentandel av de totala resorna.

Jag ser framför mig att vi måste möta de miljö- och klimatmål som vi har satt upp och förbundit oss till och faktiskt sätta siffror för våra egna kollektivtrafikandelsmål utefter det, och inte bara så där lite på lagom känn. Målen måste vara siffersatta, och dessutom måste vi ta hänsyn till Trafikverkets prognoser som ju snarare talar om 14 procents ökning av privatbilismen fram till 2030.

Det här tycker jag är en av de stora utmaningarna tillsammans med energifrågan, som vi redan har diskuterat vid ett antal tillfällen här i dag. I övrigt tycker jag att debatten har omfattat det mesta så att säga.

Anförande nr 144
Landstingsrådet H e m m i n g (C): Jag hade tänkt summera, men jag måste först säga några sanningens ord om kollektivtrafikresandet. Sanningen är att kollektivtrafikresandet har ökat sedan Alliansen tog över makten. Under de senaste åren har kollektivtrafikresandet ökat, men för det här året som vi nu diskuterar har vi ännu inte fått uppgifter om kollektivtrafikresandet.

Jens Sjöström pekar på att det historiskt sett har minskat, ja, men det var innan Alliansen kom till makten. Där har nog socialdemokrater och miljöpartister haft åtskilliga mandatperioder där man har kunnat konstatera minskande och ökande. Nu lever vi en tid då kollektivtrafikresandet ökar i andel, visserligen långsamt men ändå ökar.

Jag vill kommentera några saker kort. Antibiotikafrågan har tagits upp. Vi ligger högst i landet, men gapet till det övriga landet har minskat. Vi arbetar medvetet med detta. Det är ett exempel på där Alliansen har stärkt arbetet för att påskynda det hela. Här kommer vi i det nya miljöprogrammet, åtminstone om jag får som jag vill, att se till att vår livsmedelsupphandling stödjer den viktiga hälsopolitiska målsättningen.

Miljöpartiet anför att vi borde möta matens klimatpåverkan oftare. Ja, man kan förvisso tycka att det är en udda ordning att mäta det först när programperioden är slut. Dock vill jag tillbakavisa påståendet att det skulle vara enkelt att göra det. Där har förvaltningen gjort bedömningen att det tvärtom är svårt att göra den beräkningen, och det är därför man inte gör en avstämning årligen.

Energifrågan har vi gått igenom. Anna Sehlin frågade sig varför det inte finns något enkelt svar. Varför inte det? Det är helt enkelt därför att det inte finns något enkelt svar. Men vi har konstaterat att vi stärker det här arbetet. Vi tillsätter en energisamordnare. När vi bygger nytt ställer vi väldigt höga energikrav på allt nytt. Det kommer att påverka. Vi ställer produktkrav när det gäller energi, och det kommer naturligtvis också successivt att få ett genomslag. Och så har vi ett nytt miljöprogram på gång.

Vi lutar i det här landstinget inte alls tillbaka. Vi gör mycket mer än vad vi behöver enligt lagstiftningen eller vad som de allra flesta andra samhällsaktörer gör. Det ska vi vara stolta över, inte säga att vi lutar oss tillbaka.

Vi har ett nytt miljöprogram som vi snart ska ta ställning till. Vi får gemensamt se till att vi spänner bågen ytterligare även om de här målen sannerligen inte har varit lätta att uppnå.

Angående trafikfrågorna och regionplaneringsförutsättningarna har vi två andra dokument som landstinget snart ska få ta ställning till, nämligen trafikförsörjningsprogrammet och RUFS. De är minst lika, eller mer, viktiga för den samlade miljöpåverkan än vårt miljöprogram. Men de frågorna kommer i sin särskilda ordning, och det arbetas mycket intensivt för att vi ska kunna höja miljöribbor.

Anförande nr 145
Landstingsrådet S j ö s t r ö m (S): Fru ordförande! Jag tror att du missar poängen, Gustav. Min poäng är att vi måste siffersätta de mål vi har och vara mycket tydliga med det. Vi har i det nuvarande trafikförsörjningsprogrammet 2½ procents respektive 5 procents ökning. I det trafikförsörjningsprogram som nu finns under framtagande och diskussion är det förhållandevis låga siffror även där. De relaterar inte, och det är det som är problemet, till att vi ska klara av de totala klimat- och miljöutmaningarna. Det måste vara utgångspunkten när vi sätter måltalen för kollektivtrafikandelen.

Anförande nr 146
Landstingsrådet H e m m i n g (C): Absolut, och det är just därför som jag har drivit igenom att vi ska ha en regional trafikfärdplan här i landstinget. Det arbetet pågår; det kommer att vara en del av RUFS. Det ger oss förutsättningar att arbeta mer målmedvetet med utvärdering och den typen av verktyg som vi kan förfoga över inom regionen.

Du säger, Jens, att våra ambitionsnivåer skulle vara för låga. Här har vi alla möjligheter att i samband med de nya dokumenten höja nivåerna. Men man ska inte glömma bort att kollektivtrafikresandet är väldigt omfattande i Stockholmsregionen. Vi är outstanding i Sverige. Vi står oss mycket väl jämfört med många andra storstadsregioner som kanske slår sig för bröstet vad gäller cykling men som är mycket sämre än vi när det gäller kollektivtrafikandelar. Man måste komma ihåg att vårt län inte bara är ett storstadslän utan har olika förutsättningar i olika delar av regionen.

Anförande nr 147
Landstingsrådet S j ö s t r ö m (S): Det är inte så att jag inte tycker att vi jobbar med kollektivtrafikresandet, men jag säger att ambitionerna måste vara högre för att vi ska klara av klimat-och miljöutmaningarna. Det faktum att en klimatfärdplan kommer att tas fram, som är ett av de senare dokumenten i en process där vi ska ta fram både ett nytt miljöprogram och ett trafikförsörjningsprogram och dessutom göra infrastrukturinvesteringar, blir något bakvänt.

Jag förutsätter att de mycket bättre blir korrelerade än vad de i dagsläget ser ut att vara.

Anförande nr 148
Landstingsrådet H e m m i n g (C): Jag kan bara konstatera att under Alliansens tid vid makten ökar kollektivtrafikandelarna. Vi har historiskt stora satsningar på kollektivtrafikutbyggnad. Vi har skaffat oss en regional cykelplan för att öka cykeltrafikandelarna. Det som alliansstyret här i landstinget kännetecknas av beträffande arbetet med kollektivtrafikfrågorna är en energinivå som inte har setts sedan tunnelbanans stora utbyggnad en gång i tiden. Vi ligger redan jämfört med många andra storstadsregioner bra till i det här arbetet. Men bra ska naturligtvis alltid kunna bli bättre.

Anförande nr 149
A m a n d a P a l m s t i e r n a (MP): Jag kände att jag måste ta upp handsken vad gäller antibiotika och klimat. Vad vi har sett av miljöprogrammet hittills vad gäller antibiotika ser man det inte separat, utan det är en hållbar läkemedelskedja som syns. Det är ju fantastiskt bra om antibiotikan kommer att få särskilt fokus i den hållbara läkemedelskedjan. Att vi tar den diskussionen in i miljöprogrammet tycker jag låter väldigt bra.

Vad gäller att mäta klimatpåverkan från livsmedel har jag hört av landstingsförvaltningen att det är svårt att mäta och så vidare. Ändå kommer man att jobba vidare med det, och förvaltningen behöver säkert också mäta oftare. Man har erfarenheter hos kommunala förvaltningar. Det kanske trots allt inte alltid är svårt att mäta det, utan man får jobba med andra sätt att mäta det i så fall. Där tror jag att vi kan hitta vägar framåt.

Anförande nr 150
Anna Sehlin (V): Jag kunde inte låta bli när det började diskuteras kollektivtrafikandelar. Vi kan tjafsa om de ökar eller inte. Men det vi kanske kan enas om är att restidskvoten för Stockholms läns landsting är 1,9 för dem som reser kollektivt. Det tar dubbelt så lång tid att resa kollektivt som med bil. Det är någonting som Gustav som regionansvarig och jag, Jens och andra kan ta med oss vid den regionala planeringen. Det är någonting väldigt konkret att ta fasta på att vi tyvärr är en region där det i många fall går mycket snabbare att resa med bil än kollektivt. Det är ingenting vi kan avhjälpa med att bara bygga nya tunnelbanelinjer, som Alliansen gör, utan det är någonting där vi måste titta på helheten. Framför allt gäller det tvärförbindelserna.

Där har vi alltså en stor utmaning. Däri ligger också möjligheten att få upp kollektivtrafikandelarna. Även om Gustav säger att de inte minskar och jag kanske säger att de har stagnerat vill vi få upp dem, och det är en stor utmaning. Då tror jag att tvärförbindelserna är en mycket viktig del.

Anförande nr 151
Landstingsrådet Hemming (C): Absolut. Mitt tonläge formades av att det är en balansgång mellan att konstatera den nytta som vi har av den här typen av debatt och att skärskåda vad som fungerar mindre bra och vad som fungerar bra och samtidigt komma ihåg att vi på många sätt är väldigt bra.

Beträffande frågan som du lyfter har vi nu en historisk möjlighet att arbeta just med att utveckla regionens trafikförsörjning så att vi får mindre trängsel, större ekonomisk effektivitet och en radikalt minskad miljö- och klimatpåverkan genom att vi ska anta ett miljöprogram för landstinget, snart RUFS för Stockholms län och snart även trafikförsörjningsprogram. De frågorna får vi gott om tillfällen att diskutera framöver.

Jag vill avslutningsvis tacka för en bra debatt, som just tar fasta på hur vi kan bli bättre. Men vi har all anledning att vara stolta.

§ 113 Bordlagd motion 2015:46 av Vivianne Gunnarsson m.fl. (MP) om program för cirkulär ekonomi för ett mer resurseffektivt landsting

Anförande nr 152
Vivianne Gunnarsson (MP): Fru ordförande! Jag har skrivit en motion om cirkulär ekonomi. Cirkulär ekonomi är att ta miljöfrågorna ett steg längre än i det miljöprogram som vi just har diskuterat. Det är att tala om valbarhet i dess absolut vidaste bemärkelse, och det har bäring på landstingets centrala styrning av resurser, inte bara en miljöfråga.

Men vad betyder cirkulär ekonomi rent konkret? Vad är det som gör den cirkulär? Allt sedan den industriella revolutionen skapades en ekonomi som bygger på råvaruuttag, produktion, konsumtion och avfall. Det är en linjär modell som fungerar bra så länge man antar att jordens resurser är oändliga, tillgängliga och väldigt billiga. Men medvetenheten har blivit allt större om att så är inte fallet.

Därför diskuteras nu begreppet cirkulär ekonomi alltmer som en möjlighet och ett svar på behovet av hållbarhet och hushållning med resurser med bibehållet näringsliv och möjligheter till en ny arbetsmarknad. Till skillnad från dagens linjära ekonomi, där råvaror processas till produkter som ställs ut i konkurrens på marknaden och sedan kastas oavsett om de är helt förbrukade eller inte, sluter en cirkulär ekonomi kretsloppen för ändliga resurser och kan bidra till kostnadsminskning och ett bättre utnyttjande av material och resurser.

I omställningen till en sådan ekonomi som är mer resurssnål än i dag kan den offentliga sektorn gå i täten. Med stora upphandlingar går det att ställa väldigt stora krav på produkter som skapas och designas för att kunna återanvändas eller materialåteranvändas.

Då behövs det en ny syn på traditionella upphandlingar. I stället för att tänka att vi ska ta fram en produkt som ska användas och efter förbrukning kasseras behöver vi tänka på hur produkter kan återbrukas, det vill säga användas igen på annat sätt eller på annan plats i verksamheten.

För att det över huvud taget ska vara möjligt att använda produkter igen eller återvinna material i dem krävs det för det första att materialet i produkterna är fria från miljöfarliga ämnen, och för det andra måste det också vara möjligt att ta isär produkterna för att man ska kunna laga dem om de går sönder och separera olika material. Det behöver finnas en marknad för begagnade återanvända produkter, och därför behövs nya affärsmodeller, eller kanske nygamla.

Det gamla reparationssamhället har ju fallit i glömska. För inte så länge sedan var det vanligt med lagning och återanvändning. Skillnaden är att i den cirkulära ekonomin är det producenten och inte brukaren som ansvarar för att produkten ska lagas.

Det behövs också ordentlig forskning inom området för att komma vidare. Här borde landstingen och kommunerna kunna göra gemensam sak för att spara sina resurser.

Jag tackar för svaret på min motion, men tyvärr kan jag inte se att mina förslag har blivit helt besvarade. Det beror antagligen på att Alliansen i för stor utsträckning har sett den här motionen om den cirkulära ekonomin som en ren anfallsfråga, inte som ett annat sätt att se på ekonomin. Det tycker jag är desto mer besvärande eftersom det redan pågår ett arbete både inom Europeiska kommissionen och i Sverige för att rita upp riktlinjer för hur en cirkulär ekonomi skulle kunna genomföras.

Europeiska kommissionen har under en rätt lång tid arbetat med ett paket om cirkulär ekonomi och ett nytt lagförslag som avfall. Detta har varit på remiss hos ett stort antal instanser både inom den offentliga sektorn och i näringslivet. De flesta är huvudsakligen positivt inställda, liksom regeringen. En särskild utredare, Ola Alterå, har tillsatts för att undersöka styrmedel för att förebygga uppkomsten av avfall i syfte att främja en cirkulär ekonomi. I miljömålsberedningen framhålls också begreppet cirkulär ekonomi.

Arbetet pågår, och Stockholms läns landsting borde delta i detta mer aktivt för att bygga framtidens ekonomiska verklighet som tar hänsyn till att resurser är ändliga och inte finns i överflöd och som skulle spara pengar i landstingets verksamhet, vilket vi hört under debatten om miljöprogrammet. Man efterfrågade just en bättre styrning. Det är det som en cirkulär ekonomi handlar om.

Bifall till motionen.

Anförande nr 153
Landstingsrådet H e m m i n g s o n (C): Fru ordförande! Tack, Vivianne, för din motion och även ett intressant debattinlägg. Jag delar din uppfattning att det sker en mycket intressant samhällsutveckling på det här området, och det finns all anledning att ta de här frågorna på stort allvar. Att verkligen ta vara på potentialen i cirkulär ekonomi handlar om mer än att bli effektiv i det som vi redan jobbar mycket med i landstinget, nämligen med både återvinning av materialet vid byggnation och med att ha resurseffektiva flöden i de material, it-produkter och annat som vi använder oss av.

Jag noterar i er reservation i landstingsstyrelsen att ni pekar på att vi har skjutit bredvid målet. Ni pekar på EU-initiativen och Sveriges initiativ. På ett visst sätt kan jag dock tycka att den större bilden av cirkulär ekonomi väcker stora frågor och är tämligen komplex. Det kanske ändå är rimligt att de aktörer och politiska nivåer som har möjligheter att påverka ramverk och drivkrafter för ekonomin bör leda den här utvecklingen. Där är det nog ganska logiskt att vi lite grann avvaktar vad som kommer att komma ut av EU-kommissionens och även av den svenska regeringens arbete på det här området.

Jag uppfattar att det här är ett lite oprövat område där landstinget bland annat när det gäller RUFS-arbetet dessutom kan ha svårt att kontrollera de systemgränser som en cirkulär ekonomi kommer att vistas inom. Dessutom är det viktigt ställa sig frågan, innan man tar ställning till om det här är någonting bra eller inte i alla dess delar, i vilken utsträckning och vad det är för påverkan på det ekonomiska systemet som cirkulär ekonomi skulle innebära.

Jag tycker att det är en intressant fråga och kan ha en viss relevans i arbetet med RUFS framöver. Vi får se vad vi kommer fram till för svar i den delen.

Slutligen hoppas jag att vi snart får från EU-kommissionen och den svenska regeringen en ökad klarhet i vad det här egentligen handlar om.

Bifall till landstingsstyrelsens förslag.

Anförande nr 154
A n n a S e h l i n (V): Fru ordförande! Det här är en väldigt viktig diskussion. Den cirkulära ekonomin är en viktig möjlighet för framtiden i vårt samhälle. Det är bra att det lyfts också här i landstinget. Jag kan hålla med om att vi ska invänta EU-kommissionens utredning och även den svenska utredningen, men det finns inget som förhindrar oss att parallellt synliggöra och arbeta med frågan och framför allt höja kunskapsnivån.

Vi i Vänsterpartiet yrkar bifall till Viviannes motion. Vivianne har själv på ett förtjänstfullt sätt redogjort för tankarna bakom den.

Anförande nr 155
R i c k a r d W a l l (-): Ordförande, ledamöter! Vi socialkonservativa har lite svårt att hänga med i svängarna. Miljöpartiet har lagt en motion. Sedan har man fått ett omfattande, utförligt och välbalanserat svar från landstingsrådsberedningen. Så har Gustav vidareutvecklat och förklarat saker och ting här i talarstolen. Då förstår vi inte riktigt: Vad finns det mer att tjafsa om? Ni har ju fått svar.

Bifall till landstingsstyrelsens förslag till beslut.

Anförande nr 156
V i v i a n n e G u n n a r s s o n (MP): Jag tackar för den positiva inställning som Gustav visar, och jag hoppas att det kommer att bli så att i både RUFS och miljöutmaningen tar ni med de här tankegångarna i diskussionen. Det kommer att bli så att ni blir tvungna att göra det, om inte i morgon så kanske bara om en vecka.

De förslag som jag pratat om ligger väldigt nära i tiden. Miljömålsutredningen kommer med sitt förslag nu, och det kommer ett förslag från Alterå i februari. Kommissionen kommer att lägga fram frågan alldeles strax när de har fått svar från parlamentet. Frågan har redan varit i parlamentet en gång, men då skickades den tillbaka till kommissionen på grund av att man tyckte att det var lite dåliga samband i det hela. Det är andra gången det kommer att komma till parlamentet. Stora delar av de parlamentariska grupperna är positiva till det i Europaparlamentet.

Det har funnits en remiss från regeringen, som tyvärr inte gick till Stockholms läns landsting, om just cirkulär ekonomi. Men man kan besvara den även om man inte står på sändlistan. Det har vi inte gjort i landstinget. Det gör att vi ligger lite efter några andra landsting, som faktiskt har besvarat remissen och har lite mer kött på benen kring vad det handlar om.

Jag tycker att mitt förslag inte är speciellt vittgående. Det är inte att vi med en gång ska anamma hela apparaten. Jag förstår att det är en helt ny tankeapparat som man måste försöka sätta sig in i och jobba med. Men en av mina att-satser går ut på att landstinget ska göra en förstudie tillsammans med universitetet eller någon annan lämplig aktör för att ta fram en affärsmodell för cirkulär ekonomi inom landstingets verksamhet. Det är en ganska modest begäran. Utifrån resultatet av en sådan förstudie föreslår jag att man ska verka för testverksamhet inom området cirkulär ekonomi. Det är också ganska modest. Det finns redan en del verksamheter som är på gång, och dem skulle man kunna utvidga lite.

Jag har inte begärt att vi ska anamma ett helt program redan nu.

Anförande nr 157
Landstingsrådet H e m m i n g (C): Man kan alltid utreda saker som man inte vet tillräckligt mycket om, men man kan också avvakta händelseutvecklingen. Min bedömning är att vi fortfatande ska avvakta ytterligare händelseutveckling.

Slutligen vill jag påminna om att Stockholms läns landsting arbetar duktigt med delar av vad cirkulär ekonomi anbelanger, nämligen hur man ska se till att vi sluter olika typer av kretslopp, inte minst inom vår byggnationsverksamhet. Det finns en lång rad exempel i yttrandet. De som vill ha en mer utförlig lista kan få en av mig.

Jag vill ändå påpeka att Stockholms läns landsting inte är helt utanför banan vad gäller att ta stort ansvar för att föra oss närmare ett bättre fungerande kretslopp, även om vi ännu inte anammat begreppet cirkulär ekonomi.

Anförande nr 158
V i v i a n n e G u n n a r s s o n (MP): Nu var vi där igen. Det var inte bara kretsloppet det handlar om utan även om själva ekonomin. Ja, vi är på väg att arbeta med olika resurshanteringsbitar på ganska lokal nivå, och i byggprogrammet har vi också anammat en del av det som finns i Boverkets bestämmelser. Jag har varit borgarråd en gång, och redan då hade vi ett byggprogram där vi tog hand om allt byggmaterial så som ni nu skriver om, att göra det till 90 procent. Det gjorde vi redan då.

Det finns jättemycket mer att göra. Det intressanta vore att arbeta mer med näringslivet och utveckla de här affärsmodellerna. Det är det som är kruxet i det här: utvecklingen tillsammans med näringslivet och att man faktiskt kan skapa en del jobb på det sättet.

§ 114 Motion 2015:15 av Erika Ullberg (S) och Dag Larsson (S) om extern revision av OPS-avtalet och upphandlingen av Nya Karolinska Solna

Anförande nr 159
Landstingsrådet U l l b e r g (S): Fru ordförande, ledamöter och åhörare! Nu ska vi äntligen få behandla den motion som vi skrev för ett år sedan. Den handlar om att titta tillbaka på det som har varit. Det började för ganska länge sedan med ambitionerna om ett nytt modernt universitetssjukhus. Det startade när S, V och MP styrde, och det kallades SNUS, Stockholms nya universitetssjukhus. Det fanns en bred samsyn om behovet; man skulle inte lappa och lagga landstingets vana trogen, utan man skulle bygga helt nytt.

Vad hände sedan? Jo, Alliansen vann valet 2006. Man gick från bred samsyn till ensidigt beslut och startade en OPS-upphandling 2008, som vi yrkade avslag på. Det kom in bara ett enda anbud, det vill säga ingen konkurrens. Vi ville avbryta upphandlingen, men ni i Alliansen godtog anbudet.

Ni fick enligt källor i medier till och med påtryckningar från er regering, från Fredrik Reinfeldt och Anders Borg, om att avbryta upphandlingen. Men det gjorde ni inte. Varför? Det kan man bara spekulera kring. Var det prestige? Var det ideologisk övertro på privatiseringar? Eller var det allmänt så att ni aldrig trodde på ert projekt om Nya Moderaterna?

Vad det än var gick ni vidare och gav det här kontraktet till SHP, som ägs av Skanska och Innisfree. Då ska man under 40 finansiera, projektera och bygga med ansvaret för det nya sjukhuset i Solna. Vi var inte med i det beslutet. Det enda vi gjorde när affären var fullbordad var att Illya och oppositionen var med och räddade över 7 miljarder kronor till skattebetalarna från den affär som ni hade hållit på med och som vi var emot under två års tid.

Nya Karolinska kommer på många vis att bli ett fint sjukhus, det är vi helt överens, förhoppningsvis också välfungerande trots att det släpar efter med följdinvesteringar i annan infrastruktur, nya förlossningsplatser, närsjukhus, betalvård etcetera. Varför kan vi inte på samma sätt vara helt överens om att 61 miljarder kronor är för mycket, för dyrt, och att det var bristande konkurrens och att det var fel att gå vidare med en sådan upphandling ensidigt, utan bred politisk samsyn? Kan vi inte vara överens om att det behövs en ordentlig revision så att affären kan granskas och lärdomar dras för framtiden? Man undrar faktiskt: Vad är ni rädda för?

Sedan det uppdagades hur mycket dyrare än planerat NKS kommer att bli har vi drivit på för att få till stånd den här fullständiga genomlysningen av affären. Då menar vi inte WSP:s kontrollerande och fullföljande av parternas åtagande i avtal. Det är självklart inte det vi menar. WSP:s granskning svarar väl emot den kravspecifikation som ni ställer upp för den och som aldrig fick behandlas i någon politisk församling. Den enda riktlinjen var att fokus skulle ligga på parternas fullgörande av åtagandet. Uppdragsbeskrivningen från förvaltningen angav att utvärderingen inte omfattar bland annat avtalets tillkomst och beslut före tilldelningsbeslutet.

Därmed är det inte särskilt användbart om man vill dra lärdomar av NKS-affären inför framtiden eftersom många av problemen just är förknippade med ert beslut att göra upphandlingen som OPS. Det är därför landstinget är uppbundet till det här rekordlånga rekordavtalet om underhåll och service. Inte heller omfattar WSP:s granskning PWC:s roll som

finansiell rådgivare till båda parter och huruvida den var i strid med god sed. Den omfattar inte förhandlingarna avseende priset på byggnationen, inte huruvida det finansiella upplägget och de ekonomiska villkoren var ofördelaktiga för landstinget jämfört med liknande avtal och inte valet att bestämma en stor del av verksamhetsinnehållet vid sjukhuset först efter det att det är beställt.

Det är väl självklart så att när man beställer ett sjukhus måste man berätta vad sjukhuset ska innehålla för funktioner. Att man inte gjort det är bland annat det som har bidragit till de kostsamma fördyringarna. Kort sagt har det moderatledda landstingsstyret undandragit ett antal punkter i WSP:s utredning som är helt avgörande för att man ska kunna granska och om man på allvar vill förstå hur Nya Karolinska har blivit så dyrt, om man på allvar vill lära av sina misstag för framtiden och om man på allvar ska hantera stockholmarnas skattemedel effektivt och med respekt.

Av dessa skäl fortsätter vi att driva på för att få till stånd en fullständig revision av NKS-affären.

Jag yrkar bifall till vår motion om att den externa utredningen får möjlighet att granska hela affären och OPS-upplägget.

Ordningsfråga

Anförande nr 160
Landstingsrådet L a r s s o n (S): Fru ordförande! Det delades ut ett papper med ett nytt beslutsförslag på bordet i samma ögonblick som Erika Ullberg gick upp i debatten. Jag skulle vilja begära ajournering under tio minuters tid, för det här är för oss nya argument och dessutom ett helt nytt beslutsförslag. Vi behöver få fundera några minuter innan vi går vidare i debatten. Det här är inte rimligt.

Normalt råder beredningstvång inför landstingsfullmäktigemötena. Vi har vi haft bråk och diskussioner om det tidigare, men nu tänkte jag begära tio minuters paus så att vi får möjlighet fundera över det helt nya dokument som dök upp på bordet.

O r d f ö r a n d e n : Det kan vi gå till mötes. Men detta ligger ändå inom ärendet; det har vi konstaterat.

Anförande nr 161
T o m a s E r i k s s o n (MP): Fru ordförande! Jag ville begära ordet i själva ordningsfrågan. Jag är helt övertygad om att ordföranden kommer att bevilja ajournering, och det låter väldigt klokt.

Det jag däremot vill skicka med till den styrande minoriteten i den här frågan, och som blev mycket tydligt när ordföranden sade att hon redan kollat huruvida det nya förslaget ligger inom frågans natur eller inte, är att det bevisligen är så att ni hade kunnat dela ut det här papperet egentligen när som helst under sammanträdet. Att vänta med att dela ut när motionären har börjat med sitt anförande är inte bara emot den gängse praxis vi har här utan dessutom rent oförskämt. Tänk om jag skulle skicka runt och dela ut vad som helst när Torbjörn Rosdahl höll sitt anförande. Helt oavsett ärendet tror jag att du, Torbjörn, skulle bli väldigt irriterad.

Så här beter vi oss inte i den här församlingen. Det är dessutom andra gången ni gör det.

Anförande nr 162
Landstingsrådet R o s d a h l (M): Jag skulle tro att oppositionen skulle uppskatta att få veta vad man ajournerar sig för. Kunde jag få föredra ärendet så att ni under ajourneringen kunde ta ställning till det?

Anförande nr 163
G u n i l l a R o x b y C r o m w a l l (V): Ordförande, fullmäktige! Jag blir djupt upprörd över det som händer i landstingssalen nu. Erika Ullberg håller ett långt inlägg med anledning av en motion som hon har lagt utifrån det som har varit uppe i landstingsstyrelsen. Vi kan inte lyssna på henne, för under tiden möts vi plötsligt av ett flera sidor långt dokument med ett förslag till ett uppenbarligen helt annat beslut än tidigare.

Ordförande, fullmäktige, finanslandstingsråd! Det här är härskarteknik och undanhållande av information. Vi ska inte börja debatten på det här sättet. Jag begär ajournering.

O r d f ö r a n d e n : Vi kommer att ha en diskussion om detta senare. Jag föreslår ajournering på tio minuter för genomläsning av förslaget.

Anförande nr 164
Landstingsrådet R o s d a h l (M): Fru ordförande! Tack för den här motionen! Jag måste börja med att be om ursäkt för att jag i landstingsstyrelsen släppte igenom det här ärendet! Det finns nämligen ett formellt fel i ärendet. Det är väldigt litet, men det är ändå ett formellt fel som vi hoppas att vi ska kunna rätta till här. Fullmäktige kan nämligen aldrig ge en tjänsteman uppdrag, fullmäktige kan bara ge styrelser och nämnder uppdrag. Det är en av de att-satser som finns i ärendet och som jag återkommer till.

Ni har fått att-satserna, och för första gången fick jag använda min utslagsröst i landstingsstyrelsen och därför tycker jag också att jag har ansvar för att vi kan bli beslutsmässiga i den här församlingen. Därför har jag ett förslag som jag nu ska presentera.

Nya Karolinska Solna uppförs ju för att möta framtidens vårdbehov. Det blir ett toppmodernt och högteknologiskt sjukhus för de svårast sjuka patienterna. NSK byggs för att bli toppmodernt för den mest avancerade akutsjukvården i världen, och det blir också nära knutet till forskning, utbildning och utveckling. Redan år 2001 började planeringen av ett nytt specialsjukhus, och i stort sett samtliga beslut har vi fattat enhälligt här i landstingsfullmäktige även om det också har funnits politiska skiljelinjer.

Under åren har bland annat landstingsrevisorerna genomfört flera granskningar och lämnat redovisningar av NKS-projektet. Landstingsrevisorernas kontinuerliga granskningar, konstruktiva kritik och rekommendationer har ständigt varit viktiga för landstingets förbättringsarbete.

Ett flertal andra granskningar har genomförts för att säkerställa arbetet med det nya akutsjukhuset. Den senaste var den då landstingsstyrelsen beslutade att uppdra åt landstingsdirektören att genomföra en extern utvärdering av NKS-projektet med fokus på parternas fullgörande enligt OPS-avtalet samt kostnadskontroll. Denna externa utredning anmäldes på landstingsstyrelsens sammanträde den 24 maj i år.

NKS-projektet är en mycket omfattande satsning som landstinget gör, och de första patienterna kommer att mötas av ett toppmodernt sjukhus som grundar sig på stark integration och samverkan mellan sjukvård, klinisk forskning, utveckling och utbildning.

Förutom att vara ett nytt och internationellt konkurrenskraftigt sjukhus innebär det här även att god samverkan mellan akademi, sjukvård och privata verksamheter ska genomsyra verksamheterna.

Nya Karolinska Solna kommer att ha fokus på de mest komplicerade diagnoserna för de svårast sjuka patienterna. Kring varje patient ska det finnas ett nätverk av sjukvård, men målet är att varje behandling ska ges på rätt vårdnivå och med bästa möjliga förutsättningar.

Jag tycker att det är märkligt, men också olyckligt, att Socialdemokraterna har ett intresse av att låta varje aspekt av sjukhusbyggandet handla om partipolitik i stället för att främst arbeta för patienterna.

Om hela omfattningen av sjukhusbyggandet ska granskas ytterligare så måste det ske utifrån en neutral och objektiv utgångspunkt som omfattar hela den politiska processen och ska då redogöra för vilket alternativ som stod till buds och vilka konsekvenser dessa kunde beräknas få. En sådan granskning som motionen efterfrågar saknar ett förtydligande. Framför allt bör en sådan utvärdering innehålla ansvarstagande för de uppföljande beslut som har fattats under framväxten av sjukhuset och vilka alternativen hade varit om det inte fattats beslut om igångsättande av arbetet med de upphandlingar som det beslutats om längs vägen.

Den normala processen för utvärdering är att det sker när något är avslutat. Det bidrar då med en tydligare bild av resultatet och hur arbetet har sett ut. Utifrån detta ska de redan utsedda revisorerna fortsätta att granska och utvärdera verksamheten, men det kräver samtidigt god acceptans i fullmäktige för deras arbete. Vi kommer därför att låta landstingsstyrelsen besluta att uppdra till landstingsdirektören att upphandla en fristående aktör som kan genomföra ytterligare en utvärdering. Dock bör det nämnas att en sådan granskning kommer att medföra avsevärda kostnader för konsulter inom ramen för landstingsstyrelsens budget.

För oss är det viktigt att nå bred enighet rörande ett av de viktigaste projekten i landstingets historia där redan så många beslut redan har fattats i full enighet. Att-satserna i motionen som Socialdemokraterna har väckt saknar tydlighet, och exempelvis landstingsfullmäktige kan vara mottagare av en granskning. Däremot kan landstingsfullmäktige enligt kommunallagen endast ge uppdrag till styrelser och nämnder, inte till tjänstemän vilket man kan uppfatta av att-satserna. Av den anledningen föreslår vi ett förtydligande med konkreta att-satser, och jag läser upp dem som ni har fått på bordet.

Jag föreslår följande: *att* anse motionen besvarad, *att* ge landstingsstyrelsen i uppdrag att genomföra en oberoende genomlysning av beslut fattade om bygget av ett nytt universitets-sjukhus i Solna, *att* genomlysningen ska omfatta både beslut och konsekvenser av dessa rörande genomförande, omfattning och val av finansieringsmodell för bygget av det nya universitetssjukhuset, och *att* genomlysningen ska omfatta både genomförandet av bygget och driftssättningen av det nya universitetssjukhuset.

Anförande nr 165
Landstingsrådet U l l b e r g (S): Torbjörn! Du ber om ursäkt, säger du, men jag förstår inte riktigt vad du ber om ursäkt för. Vi skrev den här motionen för ett helt år sedan. Den har gått igenom alla instanser fram till fullmäktige. Vi behandlade den i landstingsstyrelsen och då var det inget formaliafel, vilket du påstår nu.

I landstingsstyrelsen stoppade du den här externa granskningen med din utslagsröst. Ni kommer här med ett förslag vid sittande bord medan jag håller ett anförande. I det nu utdelade förslaget vill ni fortfarande att fullmäktige ska anse motionen besvarad, vilket innebär att ni inte vill gå med på att göra den granskning som vi har önskat.

Det står i vår motion att landstingsdirektören skyndsamt ska återkomma till fullmäktige med utformningen av den externa utvärderingen. Självfallet kan vi, om ni nu plötsligt menar att vi inte kan ge landstingsdirektören uppdrag, ge det uppdraget till landstingsstyrelsen, men man ska skyndsamt återkomma till fullmäktige i saken. Det är oerhört centralt. Det är stor skillnad på landstingsstyrelsen och fullmäktige. Jag antar att det också är det som ni försöker åstadkomma med det här fixandet och tricksandet.

Om ni vill byta ordet landstingsdirektören till landstingsstyrelsen så har jag ingenting emot det, men självfallet kommer vi att yrka bifall till den motion som vi väckte för ett år sedan, det är den som vi behandlar nu. Andra att-satsen yrkar vi också självfallet bifall till, nämligen att den externa utvärderingen omfattas till att granska hela NKS-affären och OPS-upplägget.

Om ni ville ha en sådan granskning så skulle ni förstås instämma i det bifallsyrkandet. Självklart är det något annat som ni åter en gång fixar och tricksar med.

När det gäller konsultkostnaderna så kan vi säga att den här utvärderingen väl kostade ganska onödiga pengar. Den här utvärderingen var det ingen som bad om. Den handlar om att studera hur parterna har fullföljt åtagande i avtal. Det var inte det som vi krävde. Det här skulle jag kalla Bagdad Bob i pappersformat. De pengarna kunde vi ha gjort annat för. Bifall till motionen!

Anförande nr 166
Landstingsrådet R o s d a h l (M): Fru ordförande! Vi har just nu hört en politiker som aldrig någonsin vill komma överens. Hon vill stå vid sidan om och kritisera och klaga.

Nyss blev jag anklagad för att vara maktpolitiker. Jag vill påstå att det som nyss sades var ett slags maktpolitiker som uttalade sig så om mig.

När det gäller frågan om att vi eventuellt skulle gå med på förslaget att motionen ska anses besvarad säger vi att er verklighetsbeskrivning inte stämmer överens med verkligheten. Vi kan ju aldrig stå bakom den. Alliansen har sitt förslag som jag har delat ut, och det är de att-satser som ligger på bordet. Detta står vi fast vid.

Anförande nr 167
G u n i l l a R o x b y C r o m v a l l (V): Ordförande, och fullmäktige! För Vänsterpartiet är saken solklar. Vi yrkar bifall till motionen! Vi är också mycket positiva till att man genomför en ändring som innebär att landstingsstyrelsen skyndsamt ska återkomma till fullmäktige, i stället för landstingsdirektören, som det står i motionen. Bifall motionen!

Anförande nr 168
Landstingsrådet N o r d l i n g (MP): Fullmäktigeledamöter och åhörare, fru ordförande! Vi yrkar bifall till motionen!

Det handlar om att det ska vara demokratiskt, transparant, ett offentligt forum där debatten kan följas och möjlighet för intresserade att komma och lyssna. Man kan verkligen ifrågasätta om

den här nyordningen i landstingsfullmäktige över huvud taget överensstämmer med regelverket. Att komma överens på sittande möte under pågående anförande är inte att komma överens. Det är inte ledarskap.

Man för en diskussion före mötet för att verkligen komma överens. Det här visar någonting helt annat. Det här är ett dribblande med landstingsfullmäktige som vårt högsta beslutande organ.

Bifall till motionen! Bifall även till de ändringar som finns med från Erika Ullberg när det gäller motionen!

Anförande nr 169
Dan Kareliusson (SD): Ordförande, ledamöter, åhörare! Du trasslade till lite grand för mig, för jag hade egentligen ett förberett tal som var klart och som jag skulle hålla här. Nu ställer Alliansen till det.

Nåja, jag vill ändå säga att det har varit problem ända sedan projektet startade med Nya Karolinska, och det kommer säkert att bli diskussioner lång tid framöver när det gäller det här stora projektet. Det är ju inget konstigt med det.

Det som väcker den här debatten är den egentligen oprövade finansieringsformen OPS. Det är ju bara Arlandabanan som vi har haft tidigare i den projektformen.

Kritiken mot Nya Karolinska har inte gällt den verksamhet som är planerad att ske där i stort, utan kritiken berör hela tiden kostnaderna i nutid och framdeles.

Själva verksamheten är som sagt den som finns i ett högspecialiserat akutsjukhus som har nära anknytning till forskning, utbildning och utveckling. Det har inte ifrågasatts i någon större omfattning. Det har hela tiden också pågått en internrevision, den som motionärerna inte anser är tillräcklig.

Av motionen framgår att projektet drevs igenom av Alliansen mot oppositionens önskan om en annan utformning. Man kan faktiskt ifrågasätta att ett så omfattande, dyrbart projekt inte beslutades genom ett blocköverskridande samförstånd; redan i starten skapade det här motsättningar. Motsättningar skapar också misstroende som sedan hela tiden har följt det här projektet.

Vi sverigedemokrater fanns inte representerade i landstinget när debatten om ett nytt Karolinska startade. Vi kom in i landstinget vid 2014 års val, och i landstinget finns det ju tre block, Alliansen, de rödgröna och Sverigedemokraterna. Vi sverigedemokrater har inte någon kontakt med de övriga blocken och de har heller aldrig sökt kontakt med oss. Utifrån detta arbetar vi helt självständigt och fattar beslut om att stödja de ärenden som vi anser är minst dåliga för medborgarna.

Vi sverigedemokrater har godtagit Alliansens information om att den interna revisionen är tillräcklig, och vi har noga följt debatten om Nya Karolinska, både här i fullmäktige, i medier samt tagit del av övrig tillgänglig information. Vi upplever att det från en stor grupp medborgare finns ett visst misstroende om hur Nya Karolinska-projektet har hanterats.

Den rödgröna oppositionen här i fullmäktige representerar ju en stor grupp av landstingets medborgare, och vi sverigedemokrater ser det som olyckligt att en stor grupp medborgare uppfattar saken om att vi politiker försöker dölja något genom att inte godta en externrevision. För att tillmötesgå denna oro och detta tvivel har vi beslutat att ändra oss i detta ärende.

Och, vi sverigedemokrater yrkar bifall till motionen!

Anförande nr 170
R i c k a r d W a l l (–): Ordförande, ledamöter, sverigedemokrater! Dan Kareliusson, vad håller du på med? Din partiledare, Jimmie Åkesson, lägger ned hela sin och partiets själ på att ställa ordning det politiska landskapet i Sverige på ett sådant sätt att vi ska kunna byta regering i Rosenbad och hålla de rödgröna borta från styret också i detta hus år 2018, i båda fallen med ett stärkt inflytande för Sverigedemokraterna och för oss socialkonservativa.

Detta är ett arbete som du och ni och vi ska hjälpas åt med, inte motverka genom att försöka uppnå kortsiktiga poänger med NKS.

AKB analyserar just nu alla tänkbara valutfall år 2018. Hon väger också alla tänkbara regeringsalternativ på guldvåg. Ett sådant är att Alliansen tar regeringsmakten med SD:s passiva stöd även om Alliansen skulle bli mindre än de rödgröna tillsammans. Varför ser AKB så positivt på att Alliansen gjorde det just i Gävle? Det är ett experiment förstås. Fungerar det? Är SD så pass pålitliga att AKB och Alliansen vågar ta ett sådant steg efter år 2018?

Dan Kareliusson, sverigedemokrater, ser ni inte hur det politiska landskapet förändras? Hörde ni inte Björklund i helgen, såg ni inte Kristersson i Agenda? Alla krattar manegen för vad som komma ska.

Självklart är också Stockholms läns landsting ett experiment. SD ligger under lupp. Då är det viktigt att bygga upp förtroende för SD. SD i SLL ska visa vägen. SD i SLL ska bygga upp förtroende bland alla som vill ersätta de rödgröna på alla politiska nivåer i Sverige.

Detta skulle förstås SD har gjort redan från början här i Stockholms läns landsting. Det var ju därför vi skulle ha fortsatt att lägga ned våra röster under hela år 2015 och ända fram till dagens datum. Vi skulle inte ha fällt Alliansens förslag om höjning av priset på SL-kortet. Vi skulle inte ha tvingat ordförandena att flera gånger använda sin utslagsröst i nämnder och styrelser och så vidare. Ja, jag vet att jag bär en hel del av skulden. *Sorry, sorry*, men situationen under början av den här mandatperioden i det här huset var väldigt annorlunda än vad den är nu.

Det är ännu inte för sent. Det är två år kvar till valet. SD ska framgent agera exemplariskt och aldrig rösta med de rödgröna mot Alliansen!

Då kan någon fråga: Men SD:s politik, vart tar den vägen? Svaret är att SD under hösten och vintern ska väcka motioner, inga orealistiska motioner som Alliansen blir tvungen att avslå utan väl genomtänkta motioner, sådana som ligger inom ramarna för det som Alliansen kan acceptera, men samtidigt sådana motioner som flyttar politiken bit för bit åt SD:s håll. Då kan SD i SLL redovisa politiska resultat i valrörelsen år 2018.

En sådan motion skulle kunna bestå av att SD föreslår att landstinget reviderar sin resepolicy så att till exempel resande i tjänsten inte tillåts sova på hotell som inte respekterar demokrati och yttrandefrihet. Frågan har ju nyligen aktualiserats av Gustav Frödinghotellet, där man först ville avboka en artists julspelningar på grund av att han hade uppträtt under SD:s sommardagar.

(O r d f ö r a n d e n : Rikard Wall, jag tror att vi i den här församlingen gärna vill veta vad de socialkonservativa tycker i den fråga som nu behandlas.)

Rikard Wall (–): Jag tar det när jag har pratat färdigt.

Därefter ligger bollen hos Alliansen. Om SD lägger ned sina röster från och med nu och under längre tid, det vill säga till dess att nya SD-motioner kommer upp till beslut i nämnderna, i landstingsstyrelsen och fullmäktige och Alliansen då inte ger dem sitt stöd, ja, då är det ju Alliansen som har gjort sig själv omöjlig och gjort Sverige omöjligt att regera under ordnade former. Men då har i alla fall SD i Stockholms läns landsting visat all god vilja och gjort allt vad någon kan begära. Allt faller på Alliansen i så fall.

Nåväl, det är realpolitik att skynda långsamt. Miljöpartiet fick vänta i decennier från det att partiet kommit in i riksdagen till dess att partiet kom in i regeringen. MP fick ta det steg för steg. Det är inte realistiskt att föreställa sig att SD ska kunna gå någon annan väg. Den vägen börjar här och nu med att SD i SLL inte stöder föreliggande motion av de rödgröna. Bifall till landstingsstyrelsens förslag till beslut!

Anförande nr 171
Landstingsrådet Rosdahl (M): Fru ordförande! Nu har jag hört debatten och jag har också hört hur resultatet kommer att bli i den omröstning som kommer att genomföras.

Jag kan konstatera att Socialdemokraterna har tackat nej till det som ni har efterlyst under så lång tid. Hela oppositionen tackar nej. Ni har visserligen bett om utredningar styckevis här och där medan vi föreslår en helhetslösning som skyndsamt skulle återredovisas. Ni tackar nej till det. Vi ska fortsätta att hacka hit och dit enligt er åsikt. Det är nu på det viset att demokratin kan vara på det sättet, och det ska vi respektera.

Tack för debatten om den här motionen! Jag har inget mer att tillägga.

Anförande nr 172
Rickard Wall (–): Ordförande, ledamöter! Sverigedemokrater och Dan Kareliusson! När du föddes var Per Albin Hansson statsminister i Sverige. När jag föddes var det Tage Erlander. Den 1 maj 1973 var jag på Norra Bantorget för första gången. I maj 1980 var jag en av hundratusentals vanliga industriarbetare som lockoutades under storlockouten. Det här var förr i tiden. Det var i ett Sverige som inte längre finns.

Destruktiva krafter bryter sönder vårt land bit för bit. Dan Kareliusson, du och jag tog upp kampen också till vilket pris som helst. Du fick ditt hem vandaliserat. Jag blev av med mitt jobb. Artister vid Sverigedemokratiska evenemang bojkottas.

Sverigedemokrater, inom vilka politiska led uttrycker man – låt vara mellan skål och vägg – sympatier för dessa missgärningar? Inom vilka politiska led går jargongen: fler krossade fönsterrutor, fler avskedanden, mer yrkesförbud, mer censur?

(Ordföranden: Rikard Wall, jag ska nu läsa upp för dig och för övriga ledamöter i fullmäktige ett avsnitt ur vår arbetsordning.

> § 8 Om någon talare avlägsnar sig från ämnet för överläggningen och efter tillsägelse inte rättar sig får ordföranden ta ifrån talaren ordet. I övrigt får ingen avbryta en talare under ett anförande.

Jag har nu bett dig att hålla dig till ämnet och lämna dina synpunkter i ärendet och den uppmaningen har du inte efterlevt. Därför tar jag nu ordet tillbaka.)

Anförande nr 173
Landstingsrådet L a r s s o n (S): Ordförande! Först vill jag uttrycka min tacksamhet över att presidiet försöker se till att vi får diskutera den motion som jag och Erika Ullberg har skrivit i stället för att höra på tröttsamma tirader från en politisk rättshaverist!

Jag vill vända mig till Torbjörn Rosdahl. Om det vore som så att du eftersträvade samförstånd och diskussion så skulle du ha alla möjligheter i världen till detta, men när man lägger fram ett papper, ett ganska långt papper, mitt under pågående debatt då en av motionärerna står i talarstolen så bjuder man inte upp till samtal. Då ägnar man sig åt sådant som man ägnade sig åt i kårpolitiken.

Jag förstår att du är inspirerad av Moderata ungdomsförbundets gamla traditioner, men jag tycker att det är tråkigt att du bär med den traditionen in i landstingsfullmäktigesalen.

Därmed yrkar jag bifall till vår motion!

Anförande nr 174
R i c k a r d W a l l (–): Ordförande, ledamöter! Dan Kareliusson, låt åtminstone dina ledamöter få rösta fritt, var och en! Låt dem få rösta efter eget huvud.

Jag har tidigare väckt ett förslag om återremittering, det tar jag tillbaka. I stället yrkar jag bifall till landstingsstyrelsens förslag till beslut!

O r d f ö r a n d e n: Innan vi går till beslut vill jag säga två saker med anledning av den formella del som vi har att ta ansvar för från presidiet. Den första är att jag i framtiden önskar att förvaltningen och juristerna ser till att om någon skriver fel – för jag tror inte att någon gör det uppsåtligen, och skriver sådana här saker som till exempel att fullmäktige ska ge uppdrag till en tjänsteman – korrigeras detta så att vi inte behöver diskutera sådana saker här. Det här har ju hängt med länge, och jag ser det ibland i andra sammanhang. Det borde vara lätt att ändra utan att behöva ta ärendet hela den formella vägen – om det nu inte är så att man av någon outgrundlig anledning vill skriva på detta sätt.

Det andra är detta. Eftersom det har antytts av några här i dag att de inte tror att vi kan göra på detta sätt så vill jag förtydliga att vi i presidiet har att tillse att vi följer lagar och regler och att besluten blir konsekventa. Att väcka ett sådant förslag som Torbjörn Rosdahl och hans partibröder och -systrar har gjort är helt korrekt gjort, för detta ligger inom ramen för det beredda ärendet. Vi fastslår det så att vi inte behöver diskutera och tjafsa om detta.

Nu ska vi gå till beslut.

§ 115
Motion 2015:50 av Gunilla Roxby Cromvall (V) och Håkan Jörnehed (V) om ett reklamfritt landsting

Anförande nr 175
Gunilla Roxby Cromvall (V): Ordförande och fullmäktige! Nu byter vi snabbt samtalsämne. Den här motionen handlar om att göra Stockholms läns landsting till ett reklamfritt landsting, alltså inte bara att göra kollektivtrafiken reklamfri utan hela landstinget.

Det handlar om att vi inte heller framöver ska tillåta reklam inom sjukvården, på våra sjukhus, på våra hjälpmedelscentraler, på våra vårdcentraler och till exempel inom psykiatrin. Jag tror att det finns många inom de kommersiella branscherna – inte minst inom läkemedelsindustrin – som gärna skulle vilja göra reklam för sina produkter. Men vill vi det? Och varför tillåter vi reklam inom kollektivtrafiken? Varför har vi gjort reklamen till en inkomstkälla inom kollektivtrafiken?

I svaret säger ni att våra resenärer är nöjda med reklam. Varför är de nöjda? Andra undersökningar visar ju att svenska folket är trött på reklam. TNS Sifo säger hela 75,6 procent att reklam i största allmänhet är irriterande. SOM-institutets undersökning från år 2014 visar samma sak.

Hemma kan vi värja oss. Jag zappar alltid till en annan kanal om det blir reklam i radion. Jag går ut och tar hand om disken eller gör annat när det visas reklam på TV. I sådana fall kan vi befria oss från reklamen – som ofta är väldigt dålig också, men det är en helt annan sak.

På våra sjukhus ska vi väl inte ha reklam! En resa med tunnelbana och buss tillhör det offentliga rummet. Vi kan inte värja oss från reklamen. Visst finns det riktlinjer, men de är gamla och har inte reviderats. Vi har flera gånger varit med om att medborgare har blivit väldigt upprörda över den reklam som har satts upp.

För någon vecka sedan – jag tror att det var på pendeltåget, men det kan ha varit på tunnelbanan – så möttes jag på en reklamplats av en bild på en hund. Jag vet inte om hunden var död, men den var i alla fall misshandlad. Jag tycker att det var väldigt jobbigt att mötas av en sådan bild. Jag förnekar inte att det finns människor som plågar djur, men varför måste jag plågas av det för att jag behöver göra en resa?

Det här blir också en fråga om demokrati, för vem har rätt att besluta var och vad vi som passagerare eller patienter ska utstå? Varför har reklam blivit en så betydelsefull inkomstkälla i trafiken? I så fall kan ju reklamen bli en betydelsefull inkomstkälla också inom psykiatrin. Man kan ju sätta upp reklam från läkemedelsindustrin: ta det här pillret så blir du lycklig. Eller ska reklamen bli en inkomstkälla för cancerbehandlingen?

Det är detta som motionen handlar om, nämligen att diskutera frågan: varför har vi reklam i kollektivtrafiken som en inkomstkälla? Vi tänker väl aldrig tanken att vi ska införa reklam på vår stora utgiftspost som är sjukvården?

200 miljoner kronor är mycket pengar, väldigt mycket pengar, men sett i ett landstingsperspektiv motsvarar det väldigt lite i skatteuttag. Och hur använder vi våra skattemedel? Jag tänker på den debatt som vi just nu har haft. Jag tänker på hur dyrt NKS har blivit, och jag tänker på den strumpupphandling som troligtvis kommer att kosta oss 500 miljoner kronor per år. Priset har alltså gått från 100 kronor per strumppar till 6 000 kronor per par. Vi måste sätta detta i relation.

Jag saknar faktiskt helt svar på den begäran som vi ställer, att reklam inte ska få förekomma i landstingsfinansierade verksamheter. Jag ser inget svar alls som beskriver hur vi tänker oss att det ska vara inom sjukvården. Något landsting hade faktiskt ett ärende för beslut som handlade om att man skulle börja tillåta reklam inom sjukvården. Det tycker jag är fruktansvärt.

Så framöver är frågan: varför finansierar vi en bråkdel av kollektivtrafiken med reklam i det offentliga rummet när vi inte gör det med sjukvården? Och, gud förbjude, det vill jag inte ha.

Med detta yrkar jag bifall till vår motion!

Anförande nr 176
Landstingsrådet R o s d a h l (M): Herr ordförande! Jag var inte inne i salen, fast jag är väldigt flitig med det, när Dag Larsson visade en bild från Svenska Dagbladet. Någon såg att det var en stor bild med reklam från Volkswagen på den bilden. Reklamen smyger sig in överallt.

Det finns ju sedan länge regler uppsatta för hur reklam ska bedömas innan den får sättas upp i landstingets verksamheter. Det är det som du säger att du inte fått svar på, landstingets verksamheter. Nu har du fått svar.

Reklam i landstinget regleras generellt av nationella och internationella lagar och överens-kommelser, bland annat marknadsföringslagen och Internationella Handelskammarens regler. De reglerna följer vi inom Stockholms läns landsting. Särskild vikt lägger vi vid att det inte får förekomma reklam för tobak och alkoholhaltiga drycker. Inte heller reklam som riktar sig till barn eller reklam som kan uppfattas som stötande eller sårande mot folkgrupp får förekomma inom vårt landsting.

Här månar vi om det som kallas god marknadsföringssed. Därför har vi också riktlinjer som reglerar hur vårdgivare som arbetar på uppdrag av Stockholms läns landsting får marknadsföra sig och informera om sina verksamheter. Det handlar om marknadsföringens innehåll, utformning och placering.

Reklamen får inte heller skymma konst eller genom sin placering försämra upplevelsen av konsten.

Riktlinjer finns även för extern reklam från företag i kollektivtrafiken. I dag ser vi, som ni vet, reklam i bussar, på tåg och i tunnelbana för olika kulturella yttringar såsom film, böcker, pjäser och andra föreställningar och kvällskurser, kan man lägga till. Det är bra att SL kan vara med och göra reklam för Stockholms rika kulturutbud, och det vore mycket tråkigt om detta inte kunde fortsätta.

De intäkter som vi får från annonseringen kan gå till att genomföra satsningar som gynnar både resenärer och skattebetalare i hela Stockholms län. Att förbjuda denna annonsering skulle innebära stora kostnader för stockholmarna.

Stockholms läns landsting står nu inför stora investeringar inom framför allt sjukvård och kollektivtrafik. Resenärerna blir inte bara fler i Stockholmsregionen, de ställer också i större utsträckning krav på att politiken ska ta sitt ansvar för att öka kvaliteten i verksamheten. Det innebär större kostnader för kollektivtrafiken som delvis kan finansieras med reklamintäkter i stället för med dyrare biljetter och höjda skatter.

Från den senaste kundundersökningen vet vi också att majoriteten av våra resenärer inte är negativt inställda till dagens reklammängd. Det saknas därför skäl att förbjuda reklam i landstingets verksamheter.

Med detta, herr ordförande, anser jag motionen besvarad och yrkar bifall till landstingsstyrelsens hemställan!

Anförande nr 177
Karl Henriksson (KD): Ordförande, ledamöter! När vi hade vårt senaste gruppmöte för Kristdemokraterna i Stockholms läns landsting besökte vi Konserthuset, en fantastisk verksamhet som vi här har ansvar för. Vi fick höra hur de arbetar med att säkerställa sin finansiering. En viktig del av finansieringen är naturligtvis skattepengar som vi delar ut och som våra medborgare betalar. En annan viktig del är naturligtvis biljettintäkter. En tredje viktig sektor är de intäkter som man får genom sponsoravtal och olika typer av samarbeten med företag. Till exempel har man ett långvarigt avtal med SEB som ger viktiga intäkter som gör att vi kan erbjuda stockholmarna ett bättre kulturliv än vad vi skulle kunna göra utan det samarbetet.

Jag tycker att det är jättebra att Konserthuset arbetar på det här sättet och att våra verksamheter försöker använda alla tillgängliga medel för att skapa ett riktigt attraktivt Stockholm.

Jag skulle säga att vi behöver mer reklam, för det bidrar till finansieringen av kollektivtrafik och kultur i vårt län. Jag tycker att vi ska titta på verksamheter utanför vår region där vi ser att man har hittat bra lösningar och där man verkligen kan använda den potential som ligger i reklamen.

Jag ska nämna ett par exempel, först Madrid. Jag vet inte om vi ska ta efter deras exempel, men det är intressant. Den centrala stationen vid Puerta del Sol heter Vodafone Sol. Det gör inte stationen sämre för resenärerna på något sätt, men det gör att man får in mer pengar till sin kollektivtrafik.

Vi kan se ett annat exempel i London. Där har man öppnat en fantastisk ny gondolbana över Themsen. Vad heter den? Den heter Emirates Air Line, flygbolaget Emirates är i stor utsträckning med och bekostar den, så att skattebetalarna inte ska behöva stå för hela kostnaden. Jag tycker att det är bra, och jag tycker att vi ska vidareutveckla vårt sätt att använda reklamen i vårt landsting. Jag yrkar därför bifall till landstingsstyrelsens förslag!

Anförande nr 178
Per Carlberg (SD): Ordförande, ledamöter! Vi sverigedemokrater tycker att idén att ta bort intäkter till landsting från reklam är så dåligt och skadligt. Flera hundra miljoner skulle då tas bort från intäktssidan och lämna stora hål i budgeten. Vi kunde läsa i resenärsenkäten att resenärerna inte har störts nämnvärt av reklamutbudet, så vi tycker att vi ska fortsätta att få in intäkter på detta sätt och inte höja avgifter och skatter. Med detta yrkar jag bifall till landstingsstyrelsens förslag att anse motionen besvarad.

Anförande nr 179
Landstingsrådet Hemming (C): Det är naturligtvis alltid välkommet med diskussioner om det offentliga rummet. Centerpartiet vill ha ett levande och attraktivt offentligt rum, däribland de miljöer som landstinget har. Vi driver bland annat i det syftet frågan om att öppna fler ytor för till exempel fria kulturutövare i kollektivtrafiken, något som ska utredas.

Ett levande offentligt rum inbegriper också reklam. Jag måste säga att jag tycker att Vänsterpartiets motion är helt *out of touch*. Jag tror att ni avlägsnar er väldigt långt från hur medborgarna vill ha ett levande offentligt rum. Reklam är en del av ett levande offentligt rum, och det är faktiskt också en kulturyttring. En tunnelbana utan reklam skulle ge en tråkigare reseupplevelse och en sterilare miljö. Reklam är också en framgångsbransch. Inte minst svensk reklam är en framgångsrik näringsgren, och det är bra att den har möjlighet att utvecklas i en av Europas mest attraktiva storstadsregioner, i vårt offentliga rum.

Vänsterpartiet säger att människor kan uppleva reklamen som stötande och att de kanske inte håller med eller tycker att det som de får se är obehagligt. I så fall kan vi inte ha någonting i det offentliga rummet, för det gäller också de konstverk och andra kulturyttringar som vi vill se i det offentliga rummet. En miljö som är helt konfliktfri och som alltid ska falla alla på läppen kommer i slutändan inte att vara inbjudande för någon.

Jag är övertygad om att om vi skulle verkställa det förslag som Vänsterpartiet väcker här så skulle vi få ett samhälle som skulle vara tråkigare och gråare, vi skulle få tristare kollektivtrafik och vi skulle få en mindre attraktiv Stockholmsregion. Bifall till landstingsstyrelsens förslag!

Anförande nr 180
A n t o n F e n d e r t (MP): Ordförande, ledamöter! Som tidigare sagts finns det ju särskilda bestämmelser och regler för reklam i landstingsfinansierade verksamheter.

Miljöpartiet vill påpeka att landstinget nog kan och bör göra ändringar så att det blir tydligare vilken reklam som är acceptabel och inte. Vi är också positiva till reklamfria ytor och mer konst i landstingets verksamheter. Till exempel tycker vi att varje tunnelbanelinje ska få en station där man satsar särskilt på konst och avstår från mer reklam. Ett annat intressant förslag skulle också kunna vara att prova en reklamfri vecka i hela kollektivtrafiken. Vi ser fram emot fortsatt diskussion i ämnet.

Anförande nr 181
Landstingsrådet L i n d q u i s t (M): Herr ordförande! Jag tycker att Gustav Hemming uttryckte det väldigt klokt när han talade om den betydelse som reklamen har, inte bara som intäktskälla utan också som en del i kulturyttring, opinionsbildning och så vidare.

Gunilla Roxby Cromvall var inledningsvis inne på frågan om hur det ska vara när det gäller sjukhusen. Det är klart att man på sjukhusen kanske får ha en litet annan syn på den här frågan än den man har i kollektivtrafiken när det gäller mängd, lämpliga platser, innehåll och så vidare, men att säga att sjukhusen skulle vara helt reklamfria vore ganska märkligt. I så fall skulle till exempel Pressbyrån vara tvungen att ta ned sina skyltar som talar om att de över huvud taget finns i lokalerna, för det är de facto reklam. De skulle också få ta ned löpsedlarna för Svenska Dagbladet, Expressen, Aftonbladet, Svensk Damtidning och de tidningar de nu säljer och ta bort reklamen för Kexchoklad och så vidare. Blomsterhandeln och det privatdrivna kaféet, restaurangen och så vidare skulle inte få berätta för besökarna att de finns där. I stället skulle det vara kiosken Kiosk, kaféet Kafé, restaurangen Restaurang och så vidare. Någonstans påminner detta om Konsums gamla blåvita varor.

Nej. Jag tror att reklamfritt vore dumt, inte bara i kollektivtrafiken utan även inom sjukvårdslokalerna, men reklamen måste naturligtvis i omfattning och till sin karaktär utformas med hänsyn till den verksamhet som finns där. Jag yrkar bifall till landstingsstyrelsens förslag!

Anförande nr 182
Anna Sehlin (V): Tack för alla synpunkter på den här motionen! Jag skulle vilja tillägga en sak som gäller rådighet.

Även om vi har riktlinjer för reklam i kollektivtrafiken så har vi ingen rådighet över hur den egentligen ser ut eller vad den egentligen innehåller. Om vi däremot hade konst i kollektivtrafiken så skulle vi kunna ha större inflytande och säga att vi på vissa linjer vill verka för visning av verk av unga konstnärer eller konstnärer som har ett visst uttryck eller på olika andra sätt uppmuntra konstnärer. Men när det gäller just reklamen så har vi ingen rådighet alls. Det kan ju stå precis vad som helst.

Den kollektiva miljön i kollektivtrafiken är ändå en miljö där de flesta stockholmare rör sig – barn, ungdomar, äldre, vuxna, familjer. Alla möts av reklamen och man kan så klart sätta på sig skygglappar och tänka att den där reklamen vill jag inte se, jag tittar ut genom fönstret i stället. Men den påverkar ju oss omedvetet eller medvetet. Den bidrar också till den miljö som vi ger resenärerna eller den miljö som vi ger till dem som besöker våra sjukhus.

Jag skulle vilja säga att vi i dagsläget visst har riktlinjer för att reklamen inte ska vara stötande, men vi har ingen som helst rådighet över vad som egentligen visas i våra miljöer. Just när det gäller tunnelbanefordon till exempel så är de oftast ganska välutsmyckade med reklam. Det är svårt att resa i en tunnelbanevagn utan att se reklambudskapen. Det är kanske inte det som vi i SLL vill förknippas med. Vi kanske inte vill förknippas med Teknikmagasinets senaste iphone.

Jag tycker att vi kan fortsätta den här diskussionen och fundera på just varumärkesbyggande, utseende, resenärsmiljö, patientmiljö och så vidare. Jag tror att det är det som den här motionen vill få er att fundera över. Det är ju de kommersiella aktörerna som bestämmer vilka budskap som resenärerna då ska få till sig, det är ju inte vi i SLL. Bifall motionen!

Anförande nr 183
Jonas Lindberg (V): Ordförande och ledamöter! Jag vet inte hur många här inne som har varit i Brasilien. Där finns en stad som är hyfsat stor, en av världens största, faktiskt. Den heter São Paulo. Jag upplever inte att den är särskilt tråkig, grå eller trist. Tvärtom är det en av många människors favoritstäder som kryllar av kultur, av konst, av musik. Men det som är unikt för staden är att man för några år sedan beslutade, i en bred politisk överenskommelse, att staden ska vara reklamfri. Det är ett otroligt andrum att vara där och slippa utsättas för reklam.

Anledningen till att man fattade detta beslut var att man ansåg att människor utsattes för reklam som de inte bett om. Människor går ut på gatan och fullständigt bombarderas med kommersiell reklam där fattiga människor mår dåligt för att det bara var vita människor på reklamskyltarna, och att reklamen bara handlar om att konsumera och konsumera. Väldigt många människor kunde inte konsumera.

Vad tänker ni i Alliansen som gillar att få välja och att ha valfrihet? Varför kan man då inte förbjuda reklam i Stockholms läns landsting?

Det man har sett i São Paulo är att tidningarnas reklamintäkter i stället har ökat. Då kan man aktivt välja att köpa ett magasin och därmed ta till sig reklam i stället för att i det offentliga rummet bombarderas med någonting som man aldrig har bett om. Kan São Paulo så kan Stockholm.

Anförande nr 184
Rickard Wall (–): Ordförande, ledamöter! Föregående talare talade om São Paulo, SP som man säger på plats. Nu var det några år sedan jag var där, det var faktiskt innan man införde förbudet. Jag vill ändå ge några modifikationer.

Föregående talare pratade om att det var så mycket vita människor i reklamen att befolkningen inte mådde riktigt bra av det. Då vill jag gärna påpeka, för dem som till äventyrs inte känner till det, att vi har två städer bredvid varandra, Rio de Janeiro där jag varit många gånger och São Paulo där jag varit betydligt färre gånger. Det råkar vara så att människor i Rio de Janeiro är mörka. De är ättlingar till slavar och så vidare. São Paulo har traditionellt sett haft stor inflyttning av människor från Italien, så São Paulo är en mycket vitare stad än Rio de Janeiro. Det betyder att när han målar upp att de mår så dåligt så kan vi nog ta det med en nypa salt. Det var det om Brasilien.

Vi gör fler utsvävningar runt om i världen. Jag har inte varit i Nordkorea, däremot har jag varit i Nordkoreas paviljong under världsutställningen år 2010 i Shanghai. Där var det förstås reklamfritt när det gäller kommersiell reklam. Men nu ska vi tänka. Om vi tar bort reklamen då kommer det någonting annat. Väggarna kommer inte att vara tomma. I Nordkoreas fall så blev det politisk reklam. Paviljongen hette *Paradise for people*. Det tyckte jag väl inte att det var.

Summa summarum. Reklamfritt landsting! Gud så tråkigt! Bifall till landstingsstyrelsens förslag till beslut!

Anförande nr 185
Gunilla Roxby Cromvall (V): Ordförande och fullmäktige! Jag kunde inte låta det nu sagda stå oemotsagt.

Reklamen skymmer också konst. Vi tar till så starka ord i debatten och säger att det handlar om att förbjuda. Vi tar med detta upp en frågeställning: vad är det för reklam vi ska ha och var ska vi ha den? Precis som Anna så tydligt redogör för ska vi kanske tänka över att vi ska ha rådighet över vilken typ av reklam vi ska ha.

Vad är reklam? Det är vi inte överens om. Ni säger ”gud så tråkigt”. Jag minns när vi hade dikter på bussarna. Jag tyckte att det var väldigt fridfullt att läsa dikter och tänkvärda ord som riktades mot oss. Så låt oss fundera på det här. Vi har ju faktiskt inga moderna riktlinjer över huvud taget i vårt landsting, inte heller några riktlinjer för reklam i sjukvården.

Vi bekostar ju våra verksamheter med egenavgifter, patientavgifter och taxor i kollektivtrafiken och skatt. Då borde väl samma regler gälla överallt. Jag tycker att vi behöver tänka om när det gäller reklam eftersom reklamindustrin utvecklas hela tiden. Vad vill vi vara med om och vad vill vi inte vara med om? Vi ska värna det som vi primärt gör för våra medborgare, och vi ger sjukvård till de behövande och vi gör resor för dem som reser kollektivt och det vill vi att alla ska göra.

Jag förstår att Vänsterpartiet i dag inte har medhåll i denna fråga, men jag vill be alla er andra att fundera tillsammans med oss över frågan vad vi gör med reklamen och i vårt landsting.

Anförande nr 186
Landstingsrådet Rosdahl (M): Jag vill inte att Gunillas ord ska klinga här som om de vore sanning.

Du säger att vi inte har några riktlinjer. Alltid drar du iväg med halvsanningar och så låter det som att vi inte har någon ordning!

Jag sade för cirka tio minuter sedan att det sedan länge finns regler uppsatta för hur reklam ska bedömas innan den får sättas upp i landstingets verksamheter. Reklam i landstinget regleras generellt av nationella och internationella lagar och överenskommelser, bland annat marknadsföringslagen och Internationella Handelskammarens regler. Det bör väl räcka bra långt, eller hur Gunilla?

§ 116 Motion 2015:16 av Robert Johansson (S) om att göra Kobaneregionen till vänlän med Stockholms län

Anförande nr 187
R o b e r t J o h a n s s o n (S): Tack, herr ordförande, kära ledamöter och åhörare! Jag vill börja med att rikta mig till alla er som arbetar inom våra verksamheter – hälso- och sjukvården i synnerhet, men även alla tjänstemän på våra förvaltningar och alla som jobbar inom trafiken och kulturen. Tack för allt ni gör för länets medborgare! Tack för att ni varje dag orkar gå till jobbet trots plats- och personalbrist och hög arbetsbelastning och trots att medborgarna, trafikanterna och patienterna inte alltid inser att ni gör allt ni kan för dem. Ni behöver primärt inte oss här i fullmäktige, det är vi som behöver er. Utan er skulle detta fullmäktige inte ha något som helst existensberättigande. Ni är hjältarna – vi politiker är inte det. Vi är bara en kappa som gör så gott vi kan för att ni ska ha de bästa förutsättningar. Jag försöker i alla fall göra så gott jag kan.

Och jag vet att många av er gör otroligt mycket för era bröder och systrar i andra länder redan i dag. På många kliniker har man samarbeten med kliniker i utvecklingsländer. På många sjukhus finns papplådor där förbrukningsmateriel som är oanvända men som inte får användas i Sverige på grund av våra riktlinjer i stället går vidare till andra kliniker runt om i världen. Det finns alltså ett flertal exempel på praktisk solidaritet som våra anställda gör redan i dag.

Förutom mitt tack vill jag också rikta en uppmaning. Vi ska nu genomföra en stor flytt av KS Solna till NKS. Enligt uppgift är det mycket utrustning som inte följer med. Så ni av våra anställda som hör detta och känner att ni har saker som ni inte kan, får eller behöver använda längre men som kan göra nytta på andra ställen världen är varmt välkomna att kontakta mig, så kan jag sätta er i kontakt med organisationer som arbetar för återuppbyggnad av Kobane – om ni inte själva vill ta initiativ, så klart, och starta era egna rörelser. Men om egna projekt känns tungt så finns det organisationer och projekt som rullar på, såsom exempelvis Brandmännens solidaritetsrörelse, som jag pratade om innan motionen återremitterades.

Det här gäller självklart även er inom förvaltning, kultur och trafik. Verktyg, kontorsutrustning men även kunskap kommer att behövas. Ingen kan göra allt, men alla kan faktiskt göra något.

Sist men inte minst vill jag yrka bifall till motionen. Sverige har gjort otroligt mycket under det pågående inbördeskriget i Syrien. Regeringen har ökat biståndet till området och vi deltar i den internationella koalitionen mot Daesh. Vidare har Sverige tagit emot många flyktingar, fler per capita än de flesta av EU:s länder. Vi gör således saker både här och där. Men vi i fullmäktige kan också göra någonting. Vi kan genom vårt agerande sända en signal till vår personal att vi också stödjer tanken på att förbättra inte bara för Stockholms län utan världen i stort – vilket i förlängningen gynnar även medborgarna i Stockholms län.

Det är därför otroligt synd att landstinget antagligen missar den chans som jag nu har gett fullmäktige möjlighet att ta ställning till. Jag tycker det är tråkigt att svaret inte speglar skälet till återremissen. Men jag kommer inte att lägga mer energi på att argumentera i denna debatt, om det inte är så att jag blir direkt apostroferad. Den energin kommer jag i stället att spara till att göra saker praktiskt. Målet måste nämligen vara alla folks frihet och hela världens fred!

Biji Kobane! Bifall motionen!

Anförande nr 188
Landstingsrådet R o s d a h l (M): Tack så mycket, herr ordförande, och tack, Robert! Det här är en återremitterad motion, och jag tänker inte upprepa allt vad jag sade vid det förra tillfället utan jag tar det viktigaste, som jag bedömer det, utifrån hur det verkligen går till när man vill hjälpa till, från landstinget eller från Sverige. Hur man gör individuellt är ju upp till var och en. Du gav en rekommendation att man kan vända sig till dig, och det tycker jag är bra. Det tar vi verkligen till oss.

Men det bör verkligen poängteras att landstingets utrikespolitiska arbete är begränsat eftersom staten är den primära aktören i internationella relationer. Vi får inte glömma bort att våra huvuduppgifter och kärnverksamheter är hälso- och sjukvård här i länet och kollektivtrafik här i länet. Staten har handlingsutrymme och ansvar på den internationella arenan genom Utrikesdepartementet tillsammans med utrikesrepresentationen, som ansvarar för hanteringen av Sveriges förbindelser med andra länder.

Det bör ifrågasättas principiellt om Stockholms läns landsting ska ha vänorter. I dag ingår landstinget i ett par formella vänortssamarbeten som inte längre är aktiva. När målen och effekterna med samarbetet har uppnåtts bör dessa avtal avslutas.

I det internationella systemet kan landstinget ha ambitionen för ett internationellt engagemang genom studieresor för tjänstemän och förtroendevalda. Samarbete inom forskning är ett annat möjligt och nödvändigt sätt för landstinget att samarbeta. Och inom hälso- och sjukvården är arbetet globalt, då landstinget sjukhus kan erbjuda högspecialiserad vård till svårt sjuka patienter från andra länder och överlämna erfarenheter och utrustning till länder som befinner sig i en återuppbyggnadsfas.

Landstinget kan även som arbetsgivare ha en positiv inställning till medarbetare som tillfälligt vill arbeta till exempel för en hjälporganisation i utsatta områden.

Formerna för eventuellt stöd, samverkan och erfarenhetsutbyte med omvärlden måste noga övervägas, framför allt utifrån rådande säkerhetsläge. Kobane är ännu inte i en återuppbyggnadsfas. Säkerhetsläget i regionen är oerhört svårt, och Utrikesdepartementet avråder från resor till Kobane och till hela Syrien. Ett vänortssamarbete som bygger på att vara närvarande på plats framstår därför som mindre lämpligt.

Herr ordförande! Av den anledningen anser jag att motionen är besvarad.

Anförande nr 189
A v i v a B a r c z e w s k a (MP): Det är inte många av oss som vet hur det är att leva i ett krigsdrabbat område. De av oss som har upplevt detta eller som har växt upp med historier om krig vet att det är bland det svåraste man kan uppleva. Det finns ingen tid då man känner sig så ensam och så övergiven som den tiden då man bor i en stad som befinner sig i krig, när staden är i ruiner, när vänner och familj dör. Kobanes befolkning har levt i detta länge nu!

Vi som lever i fred och i ett fungerande samhälle har en skyldighet att inte blunda och att göra vad vi kan för att stötta. En sak som vi kan göra är att låta Kobaneborna veta att vi ser dem och att vi tänker på dem här uppe i Stockholms län.

Därför kan vi i Miljöpartiet inte nöja oss med landstingsstyrelsens svar på denna motion. Vi tycker inte alls att vi ska uppehålla oss vid det faktum att Kobane ännu inte är i återuppbyggnadsstadiet. Det är ju precis nu som Kobaneborna behöver oss! Det är när man har det som värst som man behöver sina vänner.

Däremot kom det i landstingsstyrelsens svar många bra förslag på samarbeten, stöd och erfarenhetsutbyten. Det finns ingen egentlig anledning till att dessa förslag inte skulle kunna rymmas inom ramen för ett vänortssamarbete. Tvärtom skulle en vänortsförfrågan ge samarbetet en extra tyngd just för att den har en så symbolisk vikt i en svår tid.

Miljöpartiet bifaller Robert Johanssons och Socialdemokraternas motion.

Anförande nr 190
Galina Monsalves Leal (S): Ordförande, ledamöter och åhörare! Kriget i Syrien och Kobane påverkar oss alla i vardagen. Förra året fick vi ta emot 160 000 människor som flyr. I år, 2016, kommer vi att få ungefär 40 000 människor från kriget. Dessa människor ska in i skolan, arbetsmarknaden, sjukvård, kulturverksamheter, kollektivtrafik – och hör och häpna, de ska också in i våra politiska partier!

Ett vänlänssamarbete skulle förena oss och vara en dörröppnare som leder till tillit och solidaritet – ett samhällskontrakt som bär, helt enkelt. Varför är det så svårt för er i Alliansspartierna att inse denna verklighet, Torbjörn Rosdahl?

Jag yrkar bifall till motionen.

Anförande nr 191
Arin Karapet (M): Tack, herr ordförande, ärade ledamöter! Senast vi hade den här motionen uppe för diskussion blev det lite heta känslor. Som sagt, Robert, jag beundrar ditt engagemang och din vilja och solidaritet inte bara för Kobane utan för alla människor som förtrycks, som flyr från krig, elände och fattigdom. Men det är inte bara Kobane som är det mest drabbade området i Syrien.

Nu kommer det n liten historielektion för att förklara hur det här kriget ser ut. Kobane ligger i nordvästra delen, gränsen mot Turkiet, i KRG-enklaven som grundades som en autonom region 2013 efter att syriska trupper hade lämnat området och man ville bygga en säkerhetszon.

Men varför kom Kobane upp på agendan? Jo, för det var den staden som var belägrad av Daesh/IS och det var där som omvärlden också medialt riktade uppmärksamhet mot kurdernas kamp för frihet från förtryck av IS/Daesh.

Sedan i går natt har vi kanske ett fredsavtal på plats i Syrien. Men Kobane bebos av 50 000 människor. Om ni tittar på flygfoton som jämför 2011 med 2015 över Syriens största stad – inte Damaskus, som styrs av Assadregimen, utan Aleppo. Över en kvarts miljon människor som bor i rebellkontrollerade områden har inte fått medicin, mat eller dylika nödvändigheter sedan juni månad.

Det är bra att vilja en symbolhandling, men här är ett slag i ansiktet för vartenda offer, för varenda person som är på flykt, om vi i Stockholms läns landsting, ett fullmäktige på 149 ledamöter, ska slå oss för bröstet och säga att vi gjorde någonting för de här personerna. Vi kan inte ens garantera säkerheten i de här områdena! Vad är det för utbyte vi ska ha?

Det viktigaste nu är att få slut på kriget.

Föregående talare frågade varför inte Alliansen är med på detta. Varför röstade Socialdemokraterna nej till att hjälpa fransmännen när de ville ha stöd i koalitionen för att bekämpa IS och därefter ta bort Assad? Det är ju där problemet ligger!

Kobane är attackerat från två håll. Är det någonting man behöver är det militärt försvar. Är det någonting som krävs för att vi ska kunna skicka in humanitärt bistånd så är det att kunna garantera säkerheten. Annars är detta ett slag i luften!

Jag tycker man ska vara försiktig med de ord man väljer – till föregående talare. Mitt förslag, Aviva – förlåt mig om det var fel namn – är: skriv en motion till nästa partistämma i Socialdemokratiska Arbetarepartiet, att ni vågar ta ansvar på riktigt, inte bara skicka 35 militära rådgivare till norra Irak. Vi kan fördubbla det, men det är ändå 35 militära rådgivare som ska utbilda Peshmerga-soldater som opererar i norra Irak, vars mål är att befria Mosul från Daesh tillsammans med den irakiska staten. YPG, som är den väpnade grenen i Syrien, må vara samma gren som Peshmerga, men Peshmerga har just nu ett annat mål: att befria Mosul, som är ett större hot mot Erbil i den statsbildning man har i norra Irak.

Herr ordförande! För att komma tillbaka till motionen – jag har hållit mig inom ramen för en gångs skull, tidigare har du slagit mig på fingrarna – anser jag att motionen är besvarad. Låt oss göra politik på riktigt! Om Utrikesdepartementet begär SLL:s hjälp så ska det ske under samordning från Utrikesdepartementet, vi ska inte ta egna initiativ.

Anförande nr 192
R e b w a r H a s s a n (MP): Tack, ordförande, ledamöter! Jag tycker det är bra att Sverige skickar militära experter för att hjälpa kurderna i Kurdistan i norra Irak. Det kallas för en regional regering, inte bara norra Irak.

I Sverige läggs i dag enorma resurser på att ta hand om flyktingar från bland annat Syrien. Detta är för många flyende helt livsavgörande. Jag anser att Sverige gör en relativt stor insats på hemmaplan. Därför är det ändå lite förvånande att landstingsstyrelsen inte ser värdet av de möjligheter som kan uppstå om landstinget utvecklar ett närmare samarbete med regionen Kobane och gör den till en vänregion.

Det pågår ett fruktansvärt krig i Syrien sedan sex år tillbaka. Nästan alla världens stormakter är involverade i kriget. Islamiska staten har frivilliga från 100 länder, bland annat från Sverige, som strider för att upprätta ett kalifat i Syrien. Hundratals miljarder dollar har spenderats på att bomba och skicka vapen, men inte ens en bråkdel har spenderats på att återuppbygga Kobane.

Att Utrikesdepartementet avråder från resor dit är självklart, men det är inget argument mot att upprätta speciella vänortsförbindelser. Tvärtom har jag skäl att anta att ett sådant samarbete skulle innebära en solidaritetsförklaring där samarbete sker på Kobanes villkor och behov.

Här i vårt län finns numera många människor med kunskap, kultur, språk och lokalkännedom som med råd och dåd kan göra ett sådant projekt än mer framgångsrikt. Jag vet att behoven i Kobane är enorma, och Stockholms län kan bidra med kunskap och resurser.

Alla krig tar en dag slut. Det kommer att bli slut på kriget i Syrien och i Kobane. Då det är över kan stödet från vårt län bli en del i återuppbyggnaden av regionen. Ett samarbete redan i dag gör förstås att denna insats kommer i gång tidigare och blir effektivare och billigare. Nu är tanken inte att Stockholms län ska återuppbygga Kobane, men när vår expertis och vår infrastruktur kan vara till hjälp ska vi erbjuda detta som vänregion.

Vi kan också ha ett kulturellt utbyte med varandra. Allt kan ske på Kobanes villkor, efter vår egen förmåga att göra åtaganden. Den kultur som vi har i Sverige av förtroende, tillit till varandra och vilja att bistå och hjälpa kan bidra till och resultera i framgångsrikt samarbete på lite sikt, om vi erbjuder Kobane att bli vänregion.

Regionen Kobane riskerar att hamna under islamisk eller turkisk dominans. En sådan utveckling kan aldrig vara till gagn för invånarna.

Ordförande, ledamöter! Vi bör göra vår del för att befrämja demokrati och frihet på plats i Kobane. Kobane ska bli en del av den fria, demokratiska världen.

Anförande nr 193
Gunilla Roxby Cromvall (V): Ordförande, fullmäktige! Vi i Vänsterpartiet yrkar i dag liksom tidigare bifall till den här viktiga motionen. Tack, Robert Johansson, för att du har lagt den!

Solidaritet är något av det viktigaste som finns mellan oss människor. Genom att utse Kobaneregionen till vår vänort visar vi att vi ser och tänker på våra medmänniskor som nu har det som värst och har det svårt. Vi tror att Stockholms läns landsting kan bidra med väldigt mycket.

Men jag ska fatta mig kort: Vi yrkar från Vänsterpartiet bifall till motionen.

Anförande nr 194
Rickard Wall (-): Ordförande, ledamöter! Jag ska också hålla mig kort. Jag har bara en kort fråga till Robert Johansson.

Jag vet inte om det syns, men det här är en bild från Sydsudan där det sker massakrer, krigsbrott och värre elände än i Kobane, för befinner man sig i Sydsudan så har man bara sand mil efter mil efter mil. I Kobane är i alla fall viss hjälp lite närmare.

Så, Robert Johansson, om man kan frigöra resurser som skulle kunna skickas till Sydsudan, varför vill du leda om de potentiella resurserna till Kobane trots att det handlar om människor som har det bättre än i Sydsudan? Den prioriteringen har jag svårt att förstå.

Bifall till landstingsstyrelsens förslag till beslut!

Anförande nr 195
Robert Johansson (S): Jag tror inte att vare sig jag eller Rickard Wall är i stånd att bedöma vilka som har det värst, om det är invånarna i Sydsudan eller i Kobane eller i Aleppo. Jag tycker att Rickard borde lära sig av Arin, som var betydligt trevligare. Han pratade också om ett annat hemskt område, men i stället för att angripa mig hade han en trevlig ton.

Anförande nr 196
R i c k a r d W a l l (-): Ordförande, ledamöter! Jag är inte trevlig, jag är politiker!

Dessutom kan jag definitivt avgöra var behoven är störst, om det är i Kobane eller Sydsudan. Att du inte kan göra det förvånar mig inte.

§ 118 Motion 2015:43 av Erika Ullberg (S) m.fl. om mäns våld mot kvinnor

Anförande nr 197
T o v e S a n d e r (S): Ordförande, fullmäktige! 16 procent av alla kvinnor mellan 18 och 64 år i Sverige har blivit misshandlade av en partner eller någon de har haft en nära relation med. Om vi räknar in psykiskt våld, sexuellt våld och hot om våld, är den siffran 46 procent. Det är nästan varannan svensk kvinna!

Personalen i sjukvården har som inga andra möjlighet att upptäcka och att dokumentera våld. I svaret på den här motionen kan vi se hänvisningar till stärkt lagstiftning, Socialstyrelsens dokument, handledningar, statliga utredningar och handlingsprogram. Om man frågar dem som arbetar med våldsutsatta kvinnor så säger de med en mun: Vi har utredningar och policyer så att det räcker! Det som behövs nu är utbildning, utbildning och utbildning.

De som möter våldsutsatta är nämligen bara människor, precis som vi alla här inne. Våldsutsatta berättar sällan självmant, och det går inte att se på någon att den är en förövare. Man måste förstå när man ska fråga, hur man ska fråga, hur man ska dokumentera och vad man ska göra med svaren man får. Det lär man sig inte genom webbutbildningar!

Kunskapscenter för våld i nära relationer hade 5 miljoner kronor i sin budget. Nu är det 3. De är fem personer. De ska utbilda all vår personal. I den landstingsdrivna vården är det drygt 44 000 personer.

Vi socialdemokrater vill se en riktig satsning på kunskap om våld i nära relationer. Det räcker inte med tomma och fina ord om policyer och riktlinjer. De är ett första steg – men, hörni, vi måste lite längre nu! Vi behöver samtal och vi behöver utbildning människa till människa, för det är först då vi kan få en förändring.

Med det yrkar jag bifall till motionen.

Anförande nr 198
Landstingsrådet S t a r b r i n k (L): Tack, ordförande, fullmäktige! Och tack för motionen i ett angeläget ämne – mäns våld mot kvinnor. Jag delar i hög grad motionens inställning att de åtgärder som föreslås i motionen är relevanta, även om nu en av motionärerna själv kritiserade detta. Era yrkanden handlar ju just om att ta fram riktlinjer och arbeta med policyer. Jag tror också att det behövs mer än så.

Några ord om problemets dignitet. Du beskrev det kortfattat, och det är ju hisnande siffror, som är svåra att ta in. Jag kan fylla på med flera.

Sedan år 2000 har över 200 kvinnor dödats av närstående. Det är en sorglig sanning, men samtidigt speglar detta bara en bråkdel av det våld som drabbar kvinnor i nära relationer. Dessutom vet vi att i många fall har våldet varit känt av samhället i form av våra olika myndigheter, men som inte alltid förmått reagera. Det är därför viktigt att hälso- och sjukvården är väl rustad att möta kvinnorna som utsätts.

Jag vill i det här sammanhanget också lyfta fram alldeles särskilt de kvinnor – det finns naturligtvis män också – som lever under hedersrelaterat förtryck. Det är en grupp som ofta glöms bort, som ofta döljs i debatten. Det tycker jag att vi här ska våga tala tydligt om. Det är nämligen särskilda utmaningar även i sjukvården att möta dessa kvinnor.

På senare år har flera viktiga åtgärder vidtagits, kompetensen och lagstiftningen utvecklats. Jag välkomnar allt detta. Och Socialstyrelsens arbete ska inte viftas bort som något oviktigt. Denna handledning till exempel, som de bidrar med, är ett starkt, kraftfullt verktyg för sjukvården och ett stöd för medarbetarna. Vi har också sedan många år ett handlingsprogram för omhändertagandet av våldsutsatta kvinnor.

Motionen tar också upp frågan om journalerna. Under hösten startar ett arbete som rör just dokumentation av våld i nära relationer i patientjournalerna. Det är ett känsligt ämne. Det är ju oerhört viktigt att informationen finns där, men vi har också, som har diskuterats tidigare i dag, ett behov av att säkerställa tryggheten och säkerheten för patienterna när sjukjournalerna blir mer lättillgängliga för patienterna via nätet.

Låt mig avslutningsvis nämna den skrivelse som jag själv tog initiativ till i hälso- och sjukvårdsnämnden, som också berör detta med våld, nämligen det sexuella våldet – hur personer som har utsatts för sexuella övergrepp i barndomen blir bemötta i vården – och att vi behöver stärka det arbetet. Jag är glad att alla partier, tror jag, slöt upp bakom den skrivelsen.

Jag konstaterar dock att alla de förslag som motionärerna tar upp i sin motion redan är under genomförande. Därför känns det bra att få yrka bifall till landstingsstyrelsens förslag, som ju innebär att den här motionen, som är så väl skriven, blir besvarad.

Anförande nr 199
Landstingsrådet U l l b e r g (S): Fru ordförande! Tack Anna och tack Tove för era inlägg!

Våld skapar ohälsa, det vet vi av forskning. Därför är det troligt förekommande våld som man kan upptäcka och förhoppningsvis behandla inom psykiatrin. Det handlar om en kartläggning men också en vägledning, och att man sedan också kan omhänderta kunskapen och inte minst den våldsutsatta. Det handlar om att vilja se, vilja veta och våga fråga – men framför allt att veta vad man gör med svaren. Mödravården frågar i dag, de är tvungna till det – men vad gör de av svaren? Har de möjlighet att omhänderta de svar de får från de havande? Psykiatrin frågar ibland. Tyvärr frågar primärvården alltför sällan.

Jag besökte i fredags Kunskapscenter om våld i nära relationer. Där finns det stor kompetens på vår förvaltning, och jag är glad att vi har dem. De berättade om sitt gedigna arbete och de metoder de har för att sprida kunskap, både med föreläsningar och arbetsplatsutbildningar men också kommande webbutbildningar. Det verkar oerhört seriöst. Jag har också förstått att de tidigare hade en något högre budget, på ungefär 5 miljoner kronor men som nu är reducerad till 3 miljoner kronor.

Jag vill avsluta med att säga att även om det kan vara så att de här att-satserna till viss del är omhändertagna så är det bra att den här diskussionen kommer upp. Det finns, precis som Tove var inne på, väldigt mycket att göra och som landstinget borde göra. Därför hoppas jag att diskussionen inte bara lever här några minuter utan att vi kan återkomma också i budgeten och i framtida diskussioner såväl i nämnden som här i fullmäktige. För våld i nära relationer är ett stort samhällsproblem, som skapar djup ohälsa, och det borde vi både förhindra och behandla.

Anförande nr 200
Shadi Larsson (MP): Ordförande, ledamöter! En av de absolut värsta effekterna av det ojämställda samhället är våld och hot mot kvinnor. Miljöpartiet stödjer motionen och anser att det är viktigt att våldet som utövas mot kvinnor av partner, bekanta, helt okända män eller i nära relationer uppmärksammas och fångas upp av sjukvårdspersonal. Våldet kan vara fysiskt, psykiskt och/eller sexuellt. Det kan också handla om hedersrelaterat våld, till exempel mot hbtq-personer med flera.

Vid våld i nära relationer har den utsatta ofta en nära relation och starka emotionella band till förövaren, vilket försvårar möjligheten till motstånd och uppbrott. Våldet sker vanligtvis inomhus, i offrets egen bostad, och ökar i allvar och intensitet ju längre relationen pågår.

När man tittar närmare visar både svensk och internationell forskning att grovt och upprepat våld i heterosexuella parrelationer i de flesta fall handlar om mäns våld mot kvinnor. Samtidigt visar undersökningar att även bisexuella, transpersoner samt homosexuella män och kvinnor utsätts för våld av sina partner och andra familjemedlemmar. Men den vanligaste formen av våld i nära relationer utövas av en man mot en kvinna, som han har eller har haft ett förhållande med.

Våldet mot kvinnor utgör ett allvarligt hinder för jämställdhet och kvinnors utnyttjande av mänskliga fri- och rättigheter.

Anmälningarna av misshandel mot kvinnor och sexualbrott ökar för varje år, enligt Brottsförebyggande rådet. År 2012 gjordes 28 285 anmälningar av misshandel mot kvinnor, där 85 procent av gärningspersonerna var män. Sedan år 2000 har över 200 kvinnor i Sverige dödats av närstående. Brottsförebyggande rådet har konstaterat att ökningen av anmälda misshandelsbrott samt sexualbrott mot kvinnor och barn delvis beror på en ökad anmälningsbenägenhet, men också på en faktisk ökning under de senaste åren. Samtidigt anmäler en stor andel våldsutsatta aldrig de övergrepp som de utsätts för i den nära relationen, vilket innebär att mörkertalet är stort.

Mäns våld mot kvinnor är ett allvarligt samhällsproblem, som orsakar våldsutsatta kvinnor och barn stort fysiskt och psykiskt lidande. När våldsutsatta kvinnor söker hjälp, är det oftast hos hälso- och sjukvården eller tandvården. Därför är det viktigt att arbeta för att tidigt upptäcka och identifiera dem som utsätts.

Miljöpartiet yrkar bifall till motionen.

Anförande nr 201
Cecilia Elving (L): I Stockholms län i dag blir en flicka slagen av sin pappa för att hon vill ha samma rättigheter som sin bror. En kvinna blir misshandlad av den man hon älskar. Hon är gravid, och han siktar på magen. Och en äldre kvinna är livrädd för sin egen son. Det är så, bland annat, som våldet ser ut.

Mäns våld mot kvinnor är ett gigantiskt samhällsproblem och en stor utmaning för Stockholms läns landsting. Erika Ullberg med flera har skrivit en motion i ett väldigt viktigt ämne. De åtgärder som föreslås i motionen är alla högst relevanta. Därför är det också väldigt glädjande att arbete pågår inom dessa områden, för vi behöver verkligen vända på varje sten i arbetet mot mäns våld.

Det är inspirerande att lyssna på Kunskapscenter om våld i nära relationer och deras viktiga arbete, och det är någonting som jag varmt rekommenderar till er alla här i församlingen. Det finns ett stort behov av deras kompetens, och det finns också ett stort intresse för deras

utbildningar och deras kompetens. Jag instämmer helt med Tove Sander om vikten av utbildning, och jag tycker absolut att det vore bra om vi förstärkte deras budget så att de kunde utbilda ännu fler lite grann. Men det är ju inte alls det som den här motionen behandlar!

Sedan vill jag säga att jag blev väldigt glad att Anna Starbrink poängterade vikten av arbete mot hedersrelaterat våld och förtryck. Vi liberaler kämpar för alla människors lika rättigheter att få bestämma över sitt eget liv och sin framtid. De tiotusentals som lever i det patriarkala, medeltida förtryck som vi väljer att kalla för hederskultur i Sverige i dag saknar den rätten.

Låt oss inte blunda för att vi har en särskild utmaning med mäns våld mot kvinnor i våra socialt utsatta områden. Jag har diskuterat hur vården bättre kan arbeta mot våld med personer som arbetar på vårdcentraler i två av länets socialt utsatta områden, och då fick jag svaret: Ja, det är jättebra med våra riktlinjer – men hur ställer vi frågan om våld till en kvinna som inte får komma själv till läkaren, som kommer med sin man och som inte ens vet sitt eget personnummer?

Även där är det väl så att utbildning är en del av svaret.

Jag är glad för den här debatten. Låt oss fortsätta att hålla frågan levande, för vi behöver verkligen vända på varje sten i arbetet mot mäns våld!

Bifall till landstingsstyrelsens förslag!

Anförande nr 202
Birgitta Sevefjord (V): Tack, ordförande! Vi diskuterar motionen om mäns våld mot kvinnor, och Vänsterpartiet yrkar bifall till motionen och dess förslag till beslut – även om det, precis som det är sagt tidigare, är så att en hel del av det som finns i att-satserna jobbar man redan med, och en del saker kanske man redan har genomfört eller är på väg att genomföra. Det är en viktig motion.

Däremot blir jag lite förvirrad när jag läser både motionen och förvaltningens svar till motionen, därför att motionens rubrik är Mäns våld mot kvinnor, och sedan skriver man ofta om våld i nära relationer. Det är faktiskt inte samma sak, och det är någonting som jag tycker att vi behöver diskutera.

När vi pratar om mäns våld mot kvinnor blir det ett mycket bredare perspektiv än våld i nära relationer. I mäns våld mot kvinnor inkluderar vi också sådana saker som trafficking och prostitution. Det blandas ihop här hela tiden. När vi pratar om våld i nära relationer så begränsas det på ett annat sätt.

Jag tycker att det är problematiskt. Vi behöver faktiskt fundera över hur vi ska uttrycka oss så att vi vet vad det är vi pratar om.

Jag letade fram en produkt som togs fram för några år sedan som heter Utsatthet för fysiskt hot och våld, som landstinget har tagit fram tillsammans med Karolinska Institutet. Där redovisas våldsutsatta kvinnor och män och vilka det är som är våldsutövare. Det visar sig när man tittar på den statistik som finns, att 50 procent av det våld som kvinnorna utsätts för utövas inte av män eller andra i nära relationer, utan det är okända män, eller det kan vara grannar eller andra personer som gör det. Hälften av allt våldsutövande täcks inte in av rubriken Våld i nära relationer! När det gäller män är siffran ännu högre: 85 procent.

Det är viktigt att veta vad det är vi pratar om. Pratar vi om mäns våld mot kvinnor, som är så omfattande att vi brukar säga att det faktiskt är ett folkhälsoproblem därför att det påverkar kvinnor så oerhört mycket?

Därför tycker jag det är lite synd att den fantastiska Folkhälsorapporten 2015, som kom för ett litet tag sedan, som innehåller en massa intressanta saker, inte lyfter mäns våld mot kvinnor över huvud taget fast det är ett viktigt folkhälsoproblem. Det är någonting som vi borde diskutera framöver, tycker jag.

Är det mäns våld mot kvinnor vi vill diskutera, eller är det våld i nära relationer? Det är alltså inte samma sak, vi blandar ihop det. Jag hoppas att vi kan diskutera de frågorna framöver mycket mer än vad vi har gjort i dag.

Det är flera som har lyft det här med hedersrelaterat förtryck och våld. Det är ett problem i vårt samhälle, och det förs ju en intensiv diskussion om hur vi ska se på det, hur det ska tolkas och hur det ska definieras. Men det är samma sak där: hedersrelaterat våld behöver inte alltid vara våld i nära relationer. Det kan vara en avlägsen släkting, som befinner sig i ett helt annat land. Så även där måste vi fundera över vad det är vi pratar om egentligen – pratar vi om mäns våld mot kvinnor, eller pratar vi om våld i nära relationer?

Med detta sagt tycker jag och Vänsterpartiet att motionen är alldeles utmärkt – vi bifaller den och hoppas att diskussionen fortsätter, för den är oerhört viktig.

Anförande nr 203
T o v e S a n d e r (S): Jag vill börja med att tacka för debatten – eller kanske diskussionen är det rätta ordet. Jag konstaterar att det är väldigt mycket kvinnor i talarstolen – jag saknar männen!

Anna, du hänvisade till Socialstyrelsens riktlinjer. Om vi läser Socialstyrelsens 2014:14 så står det där att vårdgivaren bör avgöra när och hur personalen ska ställa frågor om våld. Det ställer väldigt stora krav på kunskap hos både vårdgivare och personal!

En av att-satserna i motionen är att man ska journalföra skador och att det ska framgå i journalen om man misstänker våld – även om kvinnan inte bekräftar det. Det är faktiskt så, att om man tar sin anmälningsplikt på allvar men sedan dokumenterar och journalför dåligt kan det leda till att den våldsutsatta blir ännu mer utsatt.

Sjukvårdens dokumentation kan också vara helt avgörande för en fällande dom – och en fällande dom kan vara helt avgörande för framtida skydd. Vi vet att det är många som avstår från att lämna en förövare därför att man vill skydda de gemensamma barnen. Det värsta man kan tänka sig är att de gemensamma barnen ska vara ensamma med förövaren. En orosanmälan till socialtjänsten som leder till skydd kan ge falsk trygghet och leda till kommande utsatthet när en avsaknad av dom kanske gör att ett våldsutsatt barn måste ha umgänge med en förövare – och bli en säkerhetsrisk för sin gömda mamma!

Jag ska ge ett exempel på en väldigt enkel sak man kan göra, och det är vad jag tycker att de här utbildningsinsatserna ska handla om. När en gravid kvinna söker akut för oro om sitt barn, *måste* den som tar hand om den kvinnan på akuten se till att man får åtminstone två minuter ensam med henne. Man får lura den medföljande maken och ta några minuter själv för att få veta, få möjligheten för henne att ställa den där frågan: Vad händer med mitt barn om någon gör så att jag får våld från utsidan av min kropp? Hur påverkar det barnet? Eller hur påverkar det mitt barn om jag ramlar i trappan och slår ryggen? Och då måste man journalföra: Den här kvinnan har ställt frågor så att vi har uppfattat att hon har oro för utomkommande våld.

Anförande nr 204
Landstingsrådet S t a r b r i n k (L): Tack, ordförande! Ja, replik men inte polemik. Jag tackar för ett bra samtal om detta.

Jag hade egentligen tänkt gå upp direkt efter Birgitta också, men jag hann inte med det, för att säga att jag tycker du lyfter ett viktigt perspektiv, som ju inte riktigt kommer fram vare sig i motionen eller i svaret, nämligen att det här berör fler än personer i nära relationer.

Socialstyrelsens dokument som vi talar om skulle jag vilja mana till läsning av. Det är flera viktiga dokument Socialstyrelsen har presenterat. Det finns också en handledning som handlar om hur arbetet ska bedrivas i den praktiska verksamheten, som är tämligen handfast.

Jag delar den uppfattning som flera har framfört, att utbildning på det här området kan vi inte få nog av. Det behövs mycket mer än så. Det är väl något att arbeta vidare med.

Och jag vill gärna säga att när vi nu besvarar motionen så är det helt enkelt därför att de åtgärder som föreslås redan är omhändertagna. Det finns alltså inte någon annan uppfattning än att det är goda förslag i motionen.

Anförande nr 205
M a r i t S t r a n d P e t t e r s e n (V): Ordförande, ledamöter! Jag vill tacka Socialdemokraterna för den här motionen, som är oerhört bra och mycket viktig. Det är bra att sätta belysning på detta ständiga problem. Vi har sett rubrikerna i tidningar och andra medier om mäns våld mot kvinnor och vad det har resulterat i. Det är ju ständigt kvinnor som dör på grund av våld, så det är oerhört viktigt att hålla frågan levande.

Jag vill passa på att yrka bifall till motionen också.

Själv jobbar jag i socialtjänsten, och jag kan bekräfta den bild som motionärerna målar upp av hur viktig utbildningssatsningen är inom mitt jobb. Fler får stöd och fler blir sedda för att vi vågar ställa de här frågorna – som är oerhört svåra och komplicerade att ställa för att inte kränka kvinnan ytterligare. Man behöver träna på det där hela tiden, och då är en webbutbildning inte tillräcklig utan man behöver hela tiden ha en levande utbildning

Sedan tycker jag också att det är viktigt att titta på tandvården. När någon kommer in med tandskador bör tandvården också börja ställa de här frågorna, som standard.

Sedan tänkte jag belysa det här med missbrukande kvinnor. Kvinnor kommer in på avgiftning i missbruksvården i landstinget, och där behöver man verkligen ställa de här frågorna för när det gäller missbrukande kvinnor pratar vi inte om 16 procent utan 93 procent som är utsatta för mäns våld i nära relationer. Samtidigt kan jag bara bekräfta Birgittas bild, att det inte bara handlar om nära relationer, utan det handlar om mäns våld mot kvinnor. När man kommer in på avgiftningen behöver det inte bara vara partnern man är utsatt för våld av, utan det kan vara hans kamrater som också utsätter kvinnan för våld.

Det är oerhört viktigt att de här frågorna blir ställda och att personalen som kommer i kontakt med de här kvinnorna hela tiden får en levande utbildning. Särskilt inom missbruksvården, skulle jag säga, är det oerhört, oerhört viktigt.

Bifall till Socialdemokraternas motion!

Anförande nr 206
Rickard Wall (-): Ordförande, ledamöter! Jaha, då var vi där igen! Oppositionen, i det här fallet ett gäng socialdemokrater, har lyft några relevanta frågor inom ett angeläget område, mäns våld mot kvinnor. Sedan har förvaltningen, landstingsstyrelsen och så vidare besvarat motionen och man har från talarstolen förklarat hur saker och ting hänger ihop. Därmed, tycker vi socialkonservativa, är saken liksom avslutad. Ja, det ska naturligtvis fortsätta, men det står ju att motionen anses besvarad – och den är besvarad!

Bifall till landstingsstyrelsens förslag till beslut!

Anförande nr 207
Maria Fälth (KD): Tack, fru ordförande, fullmäktige! Det här är en jättespännande diskussion och utbyte av tankar. Jag vill yrka bifall till landstingsstyrelsens förslag till beslut, så jag inte glömmer det.

Det här med våld i nära relationer kontra mäns våld mot kvinnor – jag tror det var Tove som var inne på att vi är nästan uteslutande kvinnor som är uppe och pratar om den här frågan. Det var en man – det kanske kommer fler.

Jag tror att det har betydelse vem det är som engagerar sig i de här frågorna. Är det mäns våld mot kvinnor, ja då är det många män som säger att det där vill jag inte befatta mig med. Men pratar man om våld i nära relationer är det en helt annan sak.

I norrort, där jag befinner mig till vardags, finns det någonting som heter Akillesjouren – en ideell förening som har startats för att belysa kvinnors våld mot män. Den har fått ett väldigt stort gensvar, därför att det är några som vågar prata om den sidan av våld i nära relationer.

Jag vill gärna tala om våld i nära relationer i stället för någons kön mot den andras kön. Våld i nära relationer inkluderar äldre föräldrar, inkluderar personer med funktionsnedsättning – inkluderar alla, vi behöver liksom inte sortera oss utifrån vem det är som slår vem.

I motionen är rubriken Mäns våld mot kvinnor. I de fyra att-satserna – som ju är det vi ska ta ställning till – finns det bara ett enda ord som visar på att det skulle vara kvinnan som är offret, och det är i den tredje att-satsen. För mig handlar hela motionen om våld i nära relationer. Jag tycker vi ska fortsätta att prata om det i stället för mäns våld mot kvinnor. Inget våld är värre än det andra. Oavsett om det är männen eller kvinnorna som blir offer är det lika hemskt.

Vårdens engagemang att ställa frågor är jätteviktigt. Jag vill lyfta parallellen till hur det var för några år sedan, när det var väldigt jobbigt att ställa frågor om alkoholmissbruk. Det var också så att man drog sig för det, man ville inte lägga sig i det privata och så vidare. Den puckeln har vi kommit över. Jag tror att det här är nästa stora frågebatteri som vi måste bli bekanta med och att det inte ska anses tabubelagt att ställa de här frågorna. Det måste bli mindre känsligt att ställa frågorna, för vi vill ju alla att det här våldet ska utsläckas!

Tack för ordet. Jag yrkar bifall till landstingsstyrelsens förslag.

Anförande nr 208
Shadi Larsson (MP): Jag tycker inte att det är fel att prata om kön. Naturligtvis kan man prata om kön eftersom vi av undersökningar kan se att 85 procent av alla våldsutsatta är kvinnor, och våldet utövas av en man mot en kvinna. Därför borde vi kunna prata om kön.

Anna Starbrink pratar om att det finns kvinnor som kommer till vården som inte kan sitt personnummer, som kommer med sin man och så vidare. Egentligen är det inte fråga om särskilt många sådana kvinnor. Det sker under en viss tid när kvinnorna inte kan tala svenska utan kommer med sin partner och behöver tolk. Jag har själv jobbat i Stockholms stad och sett att det finns rutiner för detta. Man tar in kvinnan enskilt. Det är mycket enkelt. Dessutom har jag läst på om hur vi ska använda tolkarna. Det ska vara en tolk och patienten, inga andra. Mannen ska alltså inte tolka åt kvinnan, och därmed blir det inget problem.

Vems fel är det att kvinnan blir våldsutsatt? Är det hennes fel? Och vems ansvar är det? Är det vårt ansvar eller vems ansvar är det? Jag tycker att den diskussionen lite grann svävar i luften. Det är vi som har ansvaret, och vi kan ta det.

Anförande nr 209
Rolf Lindell (S): Fru ordförande! Jag är medmotionär till den här motionen, som jag ser som mycket viktig. Jag har på nära håll sett hur det här kan påverka och bryta ned människor. Det kan ske snabbt och på ett mycket otäckt sätt. Därför är det en oerhört viktig fråga inte bara för individen utan för samhället, vilket också har visat sig.

Nu har vi väckt en motion med ett antal förslag, som man på olika håll här i salen tycker är ganska bra och viktiga. Sedan kan man alltid hitta invändningar. Täcker det allt eller endast en del? Jag skulle vilja säga att de förslag som vi lägger fram i motionen tar upp viktiga frågor. Vi ger en del förslag på hur vi kan börja jobba mer praktiskt med frågorna utan att det kostar särskilt mycket — egentligen kostar det ingenting— men ger stöd åt dem som arbetar i professionen, möter problemen på ett systematiskt sätt och dokumenterar och tar till sig det hela så att man kan sprida upplysning om problemen.

Det är viktiga och bra förslag, och det känns lite småaktigt att inte kunna medge det när man egentligen tycker att de är bra. I stället hittar man formella fel som gör att man bara vill besvara motionen. Det jag hör i debatten är att man från alla håll anser att det här är en viktig fråga, och då tycker jag att man ska försöka göra någonting åt det. Vi har försökt lista några sådana förslag.

Bifall till motionen!

Anförande nr 210
Landstingsrådet Starbrink (L): Svaret på frågan vem som bär ansvaret, om det är kvinnan, är nej, det är det inte. Är det vi? Nej, det är förövaren. Jag tycker att vi ska sätta ljuset på det. Det är den som slår som är ansvarig. Vi har ansvar för att möta behoven av stöd och hjälp och vård, att upptäcka problemen och på alla sätt motverka dem.

Anledningen — och nu upprepar jag mig — till att vi inte bifaller förslagen, som är bra, är att de redan är under genomförande. Ni kan därför glädja er åt att ni väckt en bra motion och att de förslag ni lägger fram redan är under förverkligande.

Anförande nr 211
Birgitta Sevefjord (V): Jag funderade lite grann på vad Maria Fälth sade, att vi inte ska prata om kön. Men om vi ska prata om förövaren måste vi prata om kön eftersom det i de allra flesta fall är en man som utövar våld mot en kvinna. Det kan vi inte tänka bort.

Jag kanske var lite otydlig tidigare, men min poäng var att när vi pratar om mäns våld mot kvinnor pratar vi om en sak. När vi pratar om våld i nära relationer pratar vi om en annan sak. Vi ska inte blanda ihop de två sakerna, för ur mitt perspektiv och som jag har förstått det, pratar vi, när vi pratar om mäns våld mot kvinnor, i ett bredare perspektiv än när vi pratar om våld i nära relationer. När vi pratar om mäns våld mot kvinnor, som i mycket stor utsträckning utövas över hela världen och i alla samhällen, pratar vi, som jag nämnde tidigare, också om kvinnor som utsatts för exempelvis prostitution, sexuellt våld och trafficking. Det pratar vi inte om när vi pratar om våld i nära relationer.

Självklart är det viktigt att peka ut vilka som är förövarna. Det är män. Shadi Larsson sade att 85 procent av förövarna är män. När det gäller kvinnor i missbruk sade Marit att inom beroendevården har 90 procent av kvinnorna utsatts för våld från män som de lever ihop med eller har en nära relation till. Självklart måste vi prata om kön.

Jag tycker dock inte att vi behöver skapa motsättningar mellan dessa saker. Poängen som jag försökte föra fram var att vi måste veta vad vi pratar om, och jag tycker att de båda blandades ihop. Först var det fråga om våld i nära relationer, och sedan i nästa mening var det fråga om mäns våld mot kvinnor. Det är viktigt att tydliggöra vad vi pratar om. Givetvis ska vi fortsätta att föra den här diskussionen. Det är ett jättebra arbete vi har drivit i det här landstinget under många år, så kom igen och jobba på mer framöver, för det behövs!

§ 119 Motion 2015:44 av Susanne Nordling (MP) m.fl. om nollvision för bältesläggningar och avskiljning inom BUP

Anförande nr 212
Landstingsrådet N o r d l i n g (MP): Nu ska vi tala om psykiatrin, främst bältesläggningen. Varje bältesläggning av barn eller unga är ett stort misslyckande för vården, psykiatrin, och det är ett trauma för barnen och deras anhöriga. Exakt hur ofta det sker vet vi inte eftersom mörkertalet är stort, men vi vet att antalet bältesläggningar av barn är betydligt högre i Stockholms län än i resten av landet.

Vården av dessa unga personer försvåras av det trauma som fastspänningen innebär, och bältesläggningarna försvårar barnens ångest. Folkhälsorapporter har visat på en ökande trend vad gäller psykisk ohälsa. Möjligheterna till och användningen av bältesläggning minskar inte den psykiska ohälsan i vårt län.

En nollvision mot bältning inom barn- och ungdomspsykiatrin är det som vi föreslår. Om vi kan ha nollvision när det gäller dödsfall i trafiken måste vi kunna ha nollvision när det gäller bältesläggning av barn och unga.

Det finns en del statistik, vi ska inte säga att vi helt saknar sådan, och den visar att 2014 genomfördes i landet totalt 150 bältesläggningar i barn- och ungdomspsykiatrin. 114 av dem gjordes i Stockholms län. 76 procent av bältningarna gjordes här hos oss, i Stockholms län. År 2015 gjordes 118 bältesläggningar i Stockholms län, och så här långt 2016 ligger vi på 60. Med lite tur — jag säger tur — hamnar vi under 100. Det är bättre än 15, absolut, men det är fortfarande för många.

Det finns landsting där man inom psykiatrin för ungdomar inte använder sig av bältesläggningar över huvud taget, till exempel Halland. Det finns bänk, men den behövs inte. Vad är det vi gör fel i Stockholms läns landsting när vi fortsätter att använda bältesläggning? I Halland har man lyckats genom att bemöta självskador på ett mjukare sätt och genom att ha hög personaltäthet, som ger personalen möjlighet att se barnens behov och tillsammans hitta andra utvägar.

Även SKL har uppmärksammat problemet, för det är ett problem. De har haft ett projekt, Bättre vård mindre tvång, mellan 2010 och 2014 och tagit fram alternativa metoder till bältesläggning. Det behöver inte forskas på det. Forskning finns. Vi har all hjälp vi kan behöva. Det handlar om framförhållning, terapi, vardagliga saker som bemötandeplanering, närhet, tillit. Vi måste bara verkställa det även i Stockholms läns landsting. Det kräver hög personaltäthet, personalkontinuitet och en fungerande organisation. Det är vår skyldighet gentemot barn och unga att leva upp till det.

När vi talar med personal inom Stockholms läns landsting får vi höra att det är stor personalomsättning, tidsbrist, dåliga arbetsförhållanden för personalen generellt. Det bidrar till ett stort antal bältesläggningar. Man säger att det är bristande samverkan mellan kommuner och landsting. Barn som mår dåligt på sina boenden hamnar många gånger på BUP-akuten där de ibland mår ännu sämre. Vi ska ju hjälpa dem till en bättre situation!

Vi måste börja jobba förebyggande i relationer, planering, närhet och med rätt verktyg. Och absolut måste en av våra visioner vara nolltolerans när det gäller bältesläggning.

I förslaget från landstingsstyrelsen säger man att motionen är besvarad, att man vidtar åtgärder. Problemet är att trots att åtgärderna började vidtas 2014–2015 syns det ännu inte i statistiken. Det här problemet är fortfarande högaktuellt. Det håller inte!

Bifall till motionen!

Anförande nr 213
Landstingsrådet S t a r b r i n k (L): Ordförande, fullmäktige och motionären, Susanne Nordling! Du har skrivit en intressant motion om nollvision för bältesläggning och avskiljning inom barn- och ungdomspsykiatrin. Frågan engagerar många. Jag tror att vi alla är överens om att tvångsåtgärder måste hållas på ett absolut minimum och alltid vara väl motiverade. De ska genomföras med största möjliga respekt för patientens integritet och värdighet och får aldrig användas som en bestraffning.

Även om jag delar visionen att vi inte ska vidta tvångsåtgärder tror jag inte att en nollvision är helt realistisk. I yttersta nödfall finns situationer när barnen måste skyddas från att skada sig själva, och då måste tvångsåtgärder kunna vara en sista utväg. Däremot tror jag att det är helt realistiskt att minska användandet av tvång. Från landstingets sida har vi nyligen tillstyrkt förslaget från statlig nivå om en särskild tvångsåtgärdsnämnd. Jag tror att det kan vara en bra inrättning för att få upp frågan mer på agendan. En sådan nämnd ska alltså kunna besluta om bältesläggning och avskiljning av enskilda patienter.

Tvångsåtgärder ska förebyggas så långt det är möjligt. Du har själv, Susanne, varit inne på några av de åtgärder som behövs för ett bättre förebyggande arbete. Det handlar om att förebygga både psykisk ohälsa och psykisk sjukdom också genom ett gott samarbete mellan olika aktörer, inte minst kommunerna.

Jag tycker att vi ska fortsätta att arbeta aktivt med de här frågorna. Jag har själv deltagit i ett av Barnombudsmannens utmärkta möten i den här frågan och diskuterat tvångsåtgärder inom barn- och ungdomspsykiatrin och hur vi ska kunna komma till rätta med det.

Det gläder mig att engagemanget är så stort. Att det i den här salen är det bland engagerade sjukvårdspolitiker är inte så förvånande, men det finns ett stort engagemang också hos patienter, anhöriga, professionen, medier, olika människorättsorganisationer och myndigheter. Tillsammans kan vi ta flera steg framåt.

Jag yrkar bifall till landstingsstyrelsens förslag som innebär att vi besvarar motionen. Anledningen till det är att jag inte tror att just nollvision är rätt begrepp att använda. Jag tycker att vi ska använda det med försiktighet och bara när vi tror att det är helt realistiskt att uppnå den. Tyvärr tror jag inte att det är det vad gäller tvångsåtgärder. I yttersta nödfall kommer vi under överskådlig tid att behöva ta till sådana.

Anförande nr 214
B i r g i t t a S e v e f j o r d (V): Vi i Vänsterpartiet tycker att det här är en bra, välskriven och viktig motion som lyfter upp ett stort problem som vi kanske inte pratar om i tillräcklig omfattning. Därmed kan det också bli att vi inte satsar tillräckligt och skapar bättre vårdmöjligheter än dem vi har i dag.

I motionen står att av 205 inrapporterade fastspänningar har 189 gällt flickor. Även här måste vi tänka kön. För några år sedan hade vi en omfattande diskussion om hur framför allt unga kvinnor behandlades inom rättspsykiatrin. Det var kvinnor med svåra självskadebeteenden som man inom vården inte visste hur man skulle hantera, och därför hamnade de inom rättspsykiatrin. Det är alltså ett problem som i stor utsträckning rör unga kvinnor och flickor med mycket svåra självskadebeteenden. Man kan fundera över varför just unga kvinnor och flickor skadar sig på det sättet fysiskt genom att till exempel skära sig eller sexuellt; vi talar ju även om ett sexuellt självskadebeteende.

Visst, det är en viktig motion. Den handlar mycket om unga kvinnor och flickor. Vi måste satsa mycket mer än vi gjort hittills. Det pågår ett mycket intressant forsknings- och utvecklingsarbete när det gäller unga kvinnor och flickor med självskadebeteende och hur de ska behandlas. De är oerhört svårbehandlade. Vi har haft svårt att hitta bra metoder för att möta dem på rätt sätt. Det pågår alltså ett arbete, och jag tror att vi inom de närmaste åren kommer att ha mycket bättre kunskap om detta än vad vi har i dag. Det är förstås mycket positivt.

När vi får bättre metoder kommer det att leda till att vi får bättre vård och omsorg för dessa unga personer, för det handlar ofta om unga personer. Om det sedan kan leda till en nollvision eller inte kan diskuteras. Det handlar också om att vi måste få välutbildad personal, för vi har stor personalomsättning inom den slutna psykiatrin för barn och unga. Det är tungt och svårt att jobba där. Vi behöver satsa oerhört mycket på att ha välutbildad personal som orkar arbeta under längre perioder och inte bara går in och ut för att de inte orkar. Det gäller all personal som vi har inom den slutna barn- och ungdomspsykiatrin. Inte minst handlar det om att vi även där har brist på sjuksköterskor.

Anförande nr 215
Landstingsrådet L a r s s o n (S): Jag skulle vilja börja med att för vår del uttrycka vår uppskattning av mycket av resonemangen i motionen. Det är en bra och välskriven motion som får en att börja fundera. Vi lutar ändå åt att faktiskt gå på landstingsstyrelsens förslag till beslut när det gäller motionen. Precis som Anna Starbrink tror inte heller vi att nollvision är rätt väg framåt just i det här fallet.

Det nämndes i en tidigare diskussion i debatten att barnen som utsätts för tvånget påverkas men även föräldrar och andra anhöriga. En grupp som kanske också måste nämnas är den personal som använder sig av tvångsvårdsinsatser. Även de tycker, åtminstone om de är friska och normala människor, att det är fruktansvärt obehagligt. Jag tror att en hel del av de bekymmer vi haft när det gällt överdrivet användande av tvångsmedel inom barnpsykiatrin har att göra med de problem vi har med bemanningen och med utbildningen av personalgrupperna. Outbildad stressad personal gör fel.

Extra viktigt att betona är kanske att en god personalpolitik inom barn- och ungdomspsykiatrin är centralt för att få ned tvånget framöver.

Anförande nr 216
Jessica Ericsson (L): I somras lyssnade jag på en av de tjejer, för precis som Birgitta Sevefjord tar upp är det oftast tjejer, som hade blivit utsatt för bältesläggning, inte en gång, inte två gånger, inte tio, inte hundra utan ännu fler gånger. Det var inte i Stockholm, tack och lov, men det händer alldeles för många gånger även här.

Till skillnad från Susanne Nordling tänker jag inte säga att vi inte vet någonting. Stockholm är ett av de landsting som jobbat jättehårt med just dokumentation av det som görs. Det gjorde att siffrorna för 2014 stack i väg. Jag tror inte att allt är frid och fröjd, tvärtom. Jag tror inte att vi på något sätt är i mål, tvärtom. Däremot kommer jag att fortsätta att vara glad för att antalet börjar minska.

Under förra sommaren hade vi nått ”peaken”, därefter började användningen av bältesläggningar att minska. I år har minskningen fortsatt. De flesta barn och unga som kommer till BUP-kliniken hamnar aldrig i den situationen. Många månader är det 100 procent som aldrig någonsin blir bälteslagda. Så ska det också vara. Bältesläggning ska tas till i absolut yttersta nödfall, när barnet är till fara för sitt eget eller någon annans liv. Det ska användas när inget annat hjälper, och regelverket ska följas in i minsta detalj.

Bältesläggning är ett övergrepp. Det är fråga om de absolut mest utsatta barnen och unga som vi har i samhället, och här har man möjlighet att för att skydda dem begå en form av övergrepp. Det är oerhört viktigt att vi är mycket försiktiga med det. Det ska göras när det är absolut nödvändigt, aldrig annars. Allt annat ska prövas först.

Vi ska jobba med utbildning, vi ska jobba med bemötande, vi ska jobba med att ungdomarna redan när de kommer in på kliniken får information om vad de kan förvänta sig i olika sammanhang. Jag ska själv få berätta vad som krävs när jag mår som mest dåligt, när jag inte riktigt har koll på mina känslor. Vad gör ni då för att bemöta mig på rätt sätt? Och när det ändå händer ska det finnas någon som är där under tiden. Det ska finnas någon som efteråt ställer frågan: Ska vi prata om det? Vi har ett eftersamtal. Det har man börjat med i sommar, så att det registreras. Sedan juni har sju barn bälteslagts. Vid fem av de sju tillfällena har man haft eftersamtal där man gått igenom vad som hänt så att barnet fått möjlighet att bearbeta det. Man har också diskuterat vad som ska göras annorlunda nästa gång så att det inte upprepas. Det är en jättestor sak för de ungdomar det handlar om.

Jag tror att vi måste bli bättre på att följa upp vad det är som gör att framför allt flickor blir bälteslagda flera gånger och ibland väldigt många gånger. Under 2014 och 2015 bälteslades fyra flickor fler än tio gånger per år. I år har det varit en. Där behöver vi ha betydligt bättre koll. Man intervjuar efteråt dem som varit utsatta för de absolut flesta bältesläggningarna för att få koll på vad som hänt och vad man hade kunnat göra annorlunda. Det arbetet är alltså påbörjat, liksom en massa annat arbete. Stockholm har varit med i projektarbetet Bättre vård mindre tvång. Det

ska vi fortsätta att vara. Vi ska gå med igen. Det är inte ett val från klinikens sida, utan där ska man vara med.

Det pågår jättemycket arbete. Det här är ett område vi verkligen måste följa upp gång på gång, och jag kommer att fortsätta att vid varje tillfälle jag träffar dem som jobbar inom barn- och ungdomspsykiatrin ställa frågan: Vad är det som gör att det behövs bältesläggningar? Det svar jag oftast får är att det inte behövs speciellt ofta men att det ändå behövs ibland. Det här är en fråga där hjärta och hjärna kolliderar. Jag skulle så innerligt gärna önska att vi aldrig någonsin behövde använda oss av bältesläggningar. Tyvärr måste vi det ibland för att skydda barn och unga.

Anförande nr 217
Landstingsrådet N o r d l i n g (MP): Fru ordförande och åhörare! Ja, det finns mycket patos runt den här motionen. Det gläder mig. Låt oss fortsätta att hålla eld under skäppan, för frågan behöver bevakas.

Jag vill fortsätta att ge er ytterligare lite att fundera på. 96 procent av alla som bältesläggs är kvinnor eller flickor. Det är ett oerhört trauma och skapar ångest hos dessa unga kvinnor. Man ska inte ta upp enskilda individers situation, men jag vill ändå återge några fraser. En ung kvinna, som mellan 15 och 19 år var mycket inom slutenvården, alltså under fyra års tid, säger så här:

Min erfarenhet är dock att bältesläggning missbrukas. Den används betydligt oftare än nödvändigt och det sker ofta på ett onödigt traumatiskt sätt. Ibland har jag blivit bältad endast för att jag gråtit. Min erfarenhet är att det snabbt blir en vana att bälta mig för minsta lilla sak utan att först pröva någonting annat. Det är fel och dessutom olagligt. Lämna mig inte ensam i rummet. Det är till och med olagligt. Skuldbelägg inte. Efter bältesläggning har personal och läkare överöst mig med dåligt samvete och sagt: Jag måste tänka på att personalen mår dåligt av att behöva bälta dig. Den typen av skuldbeläggning ska aldrig, aldrig existera.

På en fråga så sent som i april, i en skrivelse till hälso- och sjukvårdsnämnden, svarar förvaltningen och Alliansen att enligt lagen ska tvång utövas så skonsamt som möjligt och stå i rimlig proportion till syftet med åtgärder. På den skrivelsen svarar förvaltningen vidare: Inga lagvidriga åtgärder är vidtagna.

Det har alltså inte varit lagvidrigt att bälta. Nej, men i skrivelsen står också, även om Anna Starbrink säger att åtgärder vidtagits, att vissa kulturella motsättningar inom personalen kvarstår. Det är alltså inte borttvättat inom personalgruppen. Vi måste jobba med dessa frågor! Jag tror verkligen att det är personalgruppen vi måste få att förstå att de inte ska skuldbelägga barnen och de unga.

Till Anna vill jag säga att hon gärna får prata med min kollega Gert Ohlsson, landstingsråd i Värmland. De har nollvision för självmord, och det kan vi ha för bältesläggning.

Bifall till motionen!

Anförande nr 218
J e s s i c a E r i c s s o n (L): Jag kommer aldrig någonsin att säga att vi är framme. Jag kommer aldrig någonsin att säga att vi gjort tillräckligt. Vi har massor kvar att göra, och kulturen på klinikerna är en av de saker som jag jobbar aktivt med. Det arbetet kommer att fortsätta. Vi kommer att titta på det från flera olika håll. Det finns nog ingen annan verksamhet inom

Stockholms läns landsting som har genomlysts från så många olika håll och kanter och så många gånger. Vi är inte i mål ännu. Vi kommer att fortsätta att behöva bevaka den här frågan och jobba stenhårt med den.

§ 120 Motion 2015:22 av Tara Twana m.fl.(S) om äldres tandhälsa

Anförande nr 219
T a r a T w a n a (S): Ordförande, ledamöter! Munhälsan har blivit markant bättre de senaste 40 åren men är ojämlikt fördelad i befolkningen. Inom en femårsperiod kommer antalet personer över 70 år att växa med nästan 20 procent i Stockholms län, och tandhälsan riskerar att bli en klassfråga.

Vi måste ge äldre möjlighet till god tandhälsa och regelbunden tandbehandling. En fortsatt förväntad positiv utveckling av tandhälsan i Sverige betyder att ett stort antal personer 80 år och äldre om tio år kommer att ha sina egna tänder kvar. Det är positivt, men det kräver fler och fler komplicerade konstruktioner i form av tandvårdsinsatser.

Svensk tandvård har i decennier arbetat framgångsrikt med förebyggande åtgärder. Ett resultat av det är just att andelen äldre med egna tänder ökar. Men med stigande ålder blir alltfler beroende av stöd och hjälp för att klara den dagliga tillvaron. Risken är då stor att den regelbundna tandvårdskontakten uteblir, och förmågan till egenvård sviktar förstås när man blir äldre.

När munhälsan hos äldre brister kan det leda till bland annat smärta, undernäring och andra kroppliga sjukdomar samt till tandförlust och därmed till en försämrad livskvalitet. Det har jag tagit upp flera gånger i mitt motionsskrivande. Dålig hygien vad gäller äldres tänder innebär också en ökad risk för andra sjukdomar, såsom lunginflammation och hjärtsjukdomar. Lunginflammation är en av de vanligaste dödsorsakerna hos äldre människor på sjukhus, och på särskilda boenden är dödligheten ca 25 procent hos dem som insjuknar i lunginflammation. Studier har tydligt visat att förbättrad munhygien väsentligt kan minska risken för att insjukna och dö i lunginflammation. Trots det är munvård inte alltid en självklar eller prioriterad del i omvårdnaden av äldre.

Om vi inte ger modern och relevant tandvård till den här patientgruppen kommer det på sikt att leda till ökade samhällskostnader, eftersom en misskött munhälsa leder till försämrat allmäntillstånd. Det kommer även att innebära ökat lidande för de äldre och sköra patienterna. Det är lättare att nå äldre inskrivna på boende med förebyggande tandvård än personer med hemsjukvård.

Vi kan lugnt konstatera att det finns stora kunskapsluckor när det gäller munhälsan hos våra äldre. Det är dessutom oklart hur äldres tandvård samt vård- och omsorgsinsatser bör organiseras och struktureras så att kunskap om munhälsa och tandvård når alla och ger effekt på våra äldres munhälsa. Ansvarsfördelningen mellan kommuner och landsting kan innebära att nödvändiga insatser faller mellan olika vårdprofessioner utan att det uppmärksammas och lämplig åtgärd vidtas.

Vi kan också konstatera att gränsdragningsproblematiken bidrar till osäkerhet för patienter och anhöriga. Bristande tandhälsa hos äldre är självfallet en mänsklig tragedi.

Med det yrkar jag bifall till motionen.

Anförande nr 220
Landstingsrådet S t a r b r i n k (L): Ordförande, fullmäktige! Jag ser att tiden går, men jag vill lägga ansvaret på oppositionen för att de skrivit lite för intressanta motioner som vi måste diskutera. Även denna motion är förstås intressant. Den handlar om tandhälsan hos äldre, en viktig folkhälsofråga som berör många människor.

Det är utmärkt att dessa frågor väcks. Vi fokuserar oftare i den här talarstolen, i den här salen, på barns tandhälsa, men i själva verket är äldres tandhälsa minst lika viktig.

Dock pågår det ett omfattande arbete för att öka kunskapen och arbeta aktivt för att förebygga tandproblem hos äldre, och det finns ett gott samarbete mellan kommunerna och landstinget i de här frågorna. Det handlar om mer riktade och förebyggande insatser.

Dietisterna roll tycker jag är intressant, vilket också lyfts fram i motionen. Deras roll i det här arbetet är helt central. Det pågår ett arbete för att ytterligare förtydliga uppdraget. Det ska vara klart under nästa år.

Jag delar motionärens uppfattning att kunskapsspridning inom det här området är nödvändigt, och landstinget lägger också stor vikt vid de äldres munhälsa. Akademiskt centrum för äldretandvård bedriver både ett basvetenskapligt och ett kliniskt forskningsarbete i syfte att stärka de äldres tandhälsa och förstås att sprida kunskap.

Motionärens förslag i dess att-satser är bra, så bra att vi redan håller på att genomföra dem. Därför föreslår landstingsstyrelsen att motionen ska anses besvarad, vilket jag härmed yrkar bifall till.

Anförande nr 221
T a r a T w a n a (S): Tack för svaret, Anna! Du nämnde i ditt svar att forskning om äldres munhälsa redan pågår i Stockholms län, bland annat genom Akademiskt centrum för äldretandvård. Det är jättebra. Min fråga är om forskningsprojekten lett fram till några nya satsningar eller förändringar för att förbättra äldres tandhälsa under de senaste åren.

Min följdfråga är vad folktandvårdens forskningsroll är i relation till de forskningsprojekt som bedrivs i samarbete med Akademiskt centrum för äldretandvård.

Anförande nr 222
Landstingsrådet S t a r b r i n k (L): Ja, forskningsprojekt pågår, och kunskapen ska spridas. Det pågår en hel del arbete runt om i länet vad gäller de här frågorna, intressanta sådana där man utvecklar metoder utifrån den kunskap som tas fram. Jag är alldeles säker på att nästa talare, Karin Fälldin som sitter inne med mycket kunskap om det, kommer att ge ett mer fördjupat svar än vad jag åstadkommer här och nu.

Självklart används den forskning som sker även praktiskt. Implementeringen är viktig. Den frågan tror jag att vi behöver jobba mycket mer med inte bara när det gäller tandvården utan över huvud taget, att gå från tydliga och bra forskningsresultat, nya metoder, till att implementera dem så att de kommer patienterna till del.

Anförande nr 223
K a r i n F ä l l d i n (C): Ordförande, ledamöter! Jag ska börja med frågan om Akademiskt centrum för äldretandvård, Act. Act har funnits — och här är jag inte hundra procent säker — i

tre fyra år. Det är ganska kort tid för att implementera nya forskningsresultat. Det kommer självklart att komma, men det är fortfarande väldigt tidigt i processen.

Jag vill tacka motionären som tar upp en mycket angelägen fråga. Den förbättrade hälsan och munhälsan hos äldre, som innebär att fler och fler har kvar tänder under längre tid, är en tydlig trend. Den ställer kontinuerligt högre krav på tandvården och på oss politiker att utveckla och förbättra vården för den målgruppen.

År 2001 valde vi i fullmäktige att upphandla och konkurrensutsätta den uppsökande tandvården som ger en munhälsobedömning, vilket har förbättrat kvaliteten och tillgängligheten eftersom fler äldre nu nås av erbjudandet att få en munhälsobedömning jämfört med tidigare. Under den period som gått ser vi av de uppföljningar som gjorts att den dagliga omvårdnaden har blivit bättre vad gäller munhälsan. Det arbetet sker givetvis i samverkan med kommuner och är under ständig utveckling. Men som allt annat utvecklas och förbättras det varje dag. Ingenting är någonsin helt klart. Dietister kan kopplas in om det föreligger ett sådant behov.

Motionären efterfrågar ny kunskap, att vi ska ta fram det, vad gäller äldres munhälsa, vilket jag till hundra procent håller med om. Därmed kommer vi in på Act, som funnits i några år och som har just det uppdraget. Jag tycker därför inte att det nu är läge att ta något nytt initiativ för att få fram ny kunskap, utan i stället använda Akademiskt centrum för äldretandvård. De kunskaper som genereras där ska vi självklart implementera i vår verksamhet.

Därför yrkar jag bifall till landstingsstyrelsens förslag.

Anförande nr 224
Elisabeth Ulin Karlsson (V): Ordförande och ledamöter! Tandstatus och munhälsa är känsliga områden för våra äldre medborgare. Ett obehandlat kariesangrepp kan ge förödande följder, förutom lunginflammation även hjärtmuskelinflammation och blodförgiftning. Dessa livshotande tillstånd och lidanden går att förebygga med en utbyggd tandvård för denna sköra och växande grupp.

Vänsterpartiet yrkar härmed bifall till motionen.

Anförande nr 225
Vivianne Gunnarsson (MP): Ordförande, ledamöter! Det är viktigt att vi arbetar vidare på forskning om munhälsa för äldre, för vi kommer att få fler och fler äldre i befolkningen som är i behov av det. Vi får också fler och fler mediciner som gör att man behöver få hjälp med sin munhälsa.

Vi tycker att det är en bra motion. Vi tycker att det också är bra att man försöker öka forskningen om munhälsa för äldre, och därför vill vi yrka bifall till motionen.

§ 121 Motion 2015:23 av Tara Twana (S) om att barn och ungdomar med astma riskerar karies

Anförande nr 226
Tara Twana (S): Ordförande! Vi fortsätter på samma tema, tandhälsa, men den här gången gäller det barn.

Barn och ungdomar med astma drabbas oftare av karies och tandköttsinflammation än andra jämnåriga utan astma. Det visar forskningen i en avhandling från Sahlgrenska akademin. Det är därför viktigt att vi tidigt uppmärksammar sambandet mellan astma och tandhälsa. Resultatet av avhandlingen visar hur viktigt det är att tidigt få ett samband mellan sjukvården och tandvården när det gäller astmasjuka barn för att kunna förebygga karies och tandköttsinflammation.

Forskarna har undersökt barn både med och utan astma i åldrarna 3–6 och 12–16 år. I avhandlingen undersöktes även unga vuxna med och utan astma i åldrarna 18–24 år. Fynden i den gruppen var nästan identiska med de för gruppen 12–16 år, men skillnaderna mellan astmagruppen och kontrollgruppen var inte lika stora.

Orsaken till att barn med astma oftare drabbas av karies är att barn med astma munandas mer. Det leder till att de blir mer torra i munnen och därtill dricker mer söta drycker. Det kan vara en bidragande orsak till att barnen med astma har fler hål i tänderna. En annan faktor som kan påverka att barn utvecklar karies är den lägre halten av salivsekret, vilket beror på att medicineringen mot astma leder till muntorrhet. Undersökningen visar också att barn med astma i gruppen 12–16 år oftare har tandköttsinflammation än barn utan astma. Forskningen visar på vikten av att man inom vårdprogrammen i hälso- och sjukvården och tandvården även arbetar i förebyggande syfte.

Med det yrkar jag bifall till motionen.

Anförande nr 227
Landstingsrådet S t a r b r i n k (L): Ordförande, fullmäktige! Tack för motionen, som handlar om barns tandhälsa och specifikt barn och ungdomar med astma.

Ja, det är viktigt att säkerställa att den gruppen dels får en bra tandvård förstås, dels att det finns ett förebyggande perspektiv. Frågan är redan uppe på agendan. Man arbetar med den i det vårdprogram inom barn- och ungdomstandvård som finns. Där arbetar man nu med en översyn, och då finns förstås också frågan om gruppen barn och ungdomar med astma med. Det är ett sätt att lyfta fram den. Samverkan sker med Akademiskt barntandvårdscentrum för att få den senaste kunskapen på plats när översynen görs.

Det är viktigt att utveckla vårt arbete, att bygga upp kunskap och att sprida den. Därför är det viktigt att centrumbildningen för forskning om barn- och ungdomstandvård nu kommer till. Det är ett samarbete mellan folktandvården i Stockholms län, Karolinska Institutet och hälso- och sjukvårdsförvaltningen. Jag har stora förhoppningar om att vi kommer att kunna dra nytta av de landvinningar som detta kan bidra till och — återigen — se till att vi får bra spridning på det samt att nya arbetsmetoder, både i det förebyggande arbetet och när det gäller behandling, implementeras som en självklar del av folktandvårdens arbete och den övriga barnhälsovården.

Med detta vill jag yrka bifall till landstingsstyrelsens förslag.

Anförande nr 228
T a r a T w a n a (S): Tack, Anna, även för det svaret! Vi ser förstås positivt på samarbetet mellan Folktandvården Stockholms län AB och Karolinska Institutet. Du nämnde Akademiskt barntandvårdscentrum, och det är jättebra, men jag har inte riktigt förstått på vilket sätt ABC ska bedriva forskning om de särskilda diagnosgrupperna. Ingår till exempel gruppen barn med astma där?

Jag vore också tacksam att få veta när översynen av det vårdprogram som pågår redovisas.

Anförande nr 229
Landstingsrådet Starbrink (L): Jag har inte datum för när vårdprogrammet ska komma tillbaka till oss. Det får vi säkert svar på här så småningom.

Uppdraget till centrumbildningen är förstås att arbeta brett med barns och ungdomars tandhälsa. I det ingår barn med olika diagnoser, barn med olika behov. Hur det ska styras i detalj kan jag inte svara på i dag. Jag tror inte att vi politiskt ska gå in och detaljstyra precis i vilken ordning de ska ta sig an olika diagnosgrupper. Men att det redan står klart, och det beror på de forskningsinsatser som har gjorts, att barn med astma är särskilt utsatta för problem med karies gör att den frågan är högaktuell och därför måste belysas mer både ur ett forskningsperspektiv och i den kliniska verksamheten.

Anförande nr 230
Karin Fälldin (C): Många olika sjukdomar och mediciner påverkar tandhälsan, och astma är en av dem. Men det som gör den speciell är såklart att det är så pass vanligt bland barn. Självklart behöver vi uppmärksamma det för att bevara en god munhälsa som räcker livet ut.

Min bedömning är att tandvården är bra på att fånga upp dessa barn via öron-näsupptagningen så att de får extra stöd vid astma och hur man medicinerar på ett bra sätt. Det sker trots att det inte finns ett specifikt vårdprogram som gäller just astma. Det ingår i det generella vårdprogram som riktar sig till barn och tar upp olika riskfaktorer vid skilda sjukdomar och mediciner, alltså inte bara vid astma.

Precis som motionären efterfrågar utvecklar vi nu vårdprogrammen för barntandvården. Som förvaltningen bedömer det har man sagt årsskiftet, och jag hoppas att det kommer då. Det kommer att vara baserat på senaste forskning och evidens. I det ingår vilket stöd man får beroende på exempelvis vilka mediciner man tar som påverkar tandhälsan.

Dessutom har vi, som vi hörde tidigare, Akademiskt barntandvårdscentrum på gång. Min uppfattning är densamma som Annas, att vi inte politiskt ska besluta exakt vad de ska forska om. På samma sätt som Akademiskt centrum för äldretandvård kommer de att ha en styrelse, och det är styrelsen för ABC, som Akademiskt barntandvårdscentrum kallas, som har beslutsmakten.

Eftersom astma är vanligt är det en viktig sak för barntandvården, och jag tror att det absolut ligger i deras intresse att forska om det. Vi känner dessutom ordföranden i styrelsen eftersom han jobbar på vår förvaltning, och vi kan säkert också föra fram våra synpunkter till honom.

Anförande nr 231
Annaklara Martin-Löf (MP): Karies är ett problem som är vanligt förekommande. Man kan ha problem med det under lång tid i livet. Om man har det som barn följer det med resten av livet. Det är därför viktigt att göra allt man kan för att motverka karies. Det görs säkert mycket redan i dag, men om vi genom att ha tydliga vårdprogram, som kanske kan bli ännu tydligare, kan motverka åtminstone några hål orsakade av karies är det jättebra. Det är ju inte någon stor sak att förtydliga ett vårdprogram, och därför yrkar vi i Miljöpartiet bifall till motionen.

Anförande nr 232
Elisabeth Ulin Karlsson (V): Ordförande, ledamöter! Den här gången tänkte jag börja med att yrka bifall till motionen.

Astma orsakar inte enbart muntorrhet. De steroidbaserade underhållsmedicinerna i inhalationsform ger även så kallad torsk i munhåla och svalg, en obehaglig åkomma som gör tandborstningen besvärlig, särskilt för barn.

Vi vet att tandhälsa är ett socioekonomiskt problem. Att på ett tidigt stadium kunna förebygga tandskador för kända riskgrupper är därför viktigt.

Bifall till motionen!

Anförande nr 233
Lise-Lotte Nordfeldt (SD): Jag vill börja med att yrka bifall till landstingsstyrelsens förslag och hänvisa till det som Anna Starbrink sade i talarstolen, att man försöker få bra metoder i verksamheterna.

Om man har barn med astma och allergi, om man är med i Astma- och Allergiförbundet och om man går till tandläkaren får man information om det som hittills har visat sig mota karies. De mediciner man använder för just astma ger karies. Man ska alltså skölja munnen med ett glas vatten. Den informationen får man när man är hos tandläkaren, när man får sina mediciner utskrivna, när man hämtar ut medicinerna på apoteket. Vid alla dessa tillfällen får man veta att barnet ska skölja munnen med vatten efter att ha inhalerat medicinen.

§ 122 Motion 2015:30 av Pia Ortiz Venegas m.fl.(V) om genusanalys av ersättningssystem inom hälso- och sjukvården

Anförande nr 234
Pia Ortiz Venegas (V): Jag ska visa en del bilder och tänkte börja med att lite grann prata om varför vi ska ha genusanalyser av våra ersättningssystem och vad en genusanalys egentligen är.

Man blandar ofta ihop genus med kön, men det är inte riktigt samma sak. Om vi tänker på hur könet kan påverka oss vet vi att det inte bara är det som påverkar, utan vi påverkas också av ålder, vi kan påverkas av en funktionsnedsättning, en kultur och annat. Själva begreppet genus togs fram eftersom begreppet kön blev väldigt fyrkantigt. Vi började förklara skillnader mellan kvinnligt och manligt av biologiska orsaker. Det är inte alls säkert att det är så.

Kön är en biologisk egenskap. Genus däremot är en sociokulturell process. Det är alltså en process som pågår hela vårt liv. Genus handlar om de sociala och kulturella aspekterna av kön och sexuell läggning. Genus är någonting som vi människor själva skapar. Det handlar mer om kvinnligt och manligt, och det är föränderligt över tid.

Det exempel som visas på skärmen hoppas jag att ni alla känner igen. SVBK, det står för sveda-, värk- och brännkärring och var förr en vanlig förkortning i våra journalsystem, när man skrev journalerna för hand och inte ville att patienten skulle ta del av vad man gav för diagnos. Man gav egentligen ingen diagnos, men man gav en liten varning till nästa läkare som skulle titta i journalerna, att det var fråga om en sveda-, värk- och brännkärring. I dag får man snarare diagnosen fibromyalgi, belastningsskada eller något annat lite mer modernt.

Men är vi så mycket bättre i dag? Det finns studier som visar att när en liten pojke gråter tolkar vi det redan i spädbarnsstadiet som att han tappert kämpar medan vi tolkar en flicka som gråter som att hon förtvivlat skriker och är ledsen. Vi bemöter pojkar och flickor olika.

Det finns väl ingenting som egentligen tyder på att vi i vården skulle vara bättre än resten av samhället. Vi kunde hoppas det, men om vi tittar på hur vi behandlar kvinnor och män som söker för samma besvär kan vi notera att en man vid till exempel nackbesvär får fler provtagningar än en kvinna. Kvinnan får färre undersökningar, men hon får mer psykofarmaka för sina nackbesvär. När det gäller magbesvär får männen fler prover och undersökningar, till exempel föreslås röntgen av tjocktarmen till mannen, medan det tas färre prover för kvinnan och i stället ges råd om livsstil och, återigen, mer psykofarmaka.

Det här handlar om hur vi bemöter patienter, och det behövs kunskap om det. För att kunna bryta de system vi har måste vi åskådliggöra problemen.

Men sedan finns det ett liv utanför sjukhuset också. Man har exempelvis sett att kvinnors stresshormonsnivåer går upp när det är dags att åka hem medan männens går ned. Då handlar det inte längre om vad som hände i mötet med läkaren eller ens om behandlingen av sjukdomen, utan då handlar det helt enkelt om vad som händer när jag kommer hem. Därför är det viktigt med genusanalys. Det är viktigt med genusanalys i alla lägen, kan jag tycka.

Ersättningssystemen är de absolut starkaste styrmedel vi har från politiskt håll om vi ska kunna förändra någonting, och därför vill jag att man i genusanalyserna börjar med ersättningssystemen.

Sedan måste jag tacka för ett mycket utförligt svar. I svaret säger man att man redan genomför genusanalyser i ersättningssystemen. Det hoppas jag att Anna kan berätta mer om, för jag har inte sett till dem.

Anförande nr 235
Landstingsrådet S t a r b r i n k (L): Ordförande, fullmäktige! Pia Ortiz Venegas med flera har skrivit en motion om genusanalyser i ersättningsmodeller i hälso- och sjukvården. Det är bra, för vi behöver jobba vidare även med den frågan. Skillnader i diagnostik, behandling, vårdkonsumtion och bemötande mellan kvinnor och män förekommer och behöver verkligen uppmärksammas.

En hel del analysmaterial finns framtaget när det gäller diagnoser som stroke, hjärtinfarkt och hjärtsvikt, och man kan konstatera att kvinnor i mindre utsträckning fick insatser i form av exempelvis kranskärlsröntgen och ballongutvidgning än män. Det görs också fördjupade studier vad gäller läkemedel, och det är sannerligen på tiden.

Könsuppdelad data finns dessbättre i hög grad tillgängliga i våra uppföljningssystem och i kvalitetsregistren. Det gör att det finns goda förutsättningar för såväl vårdgivare som landstinget att på en övergripande nivå öka kunskapen och analysera situationen.

Jag tycker inte att vi har nått tillräckligt långt. Jag tycker att det finns mer att göra. Arbetet med att granska även ersättningsmodellerna utifrån ett genusperspektiv har påbörjats. Men, Pia, jag kan inte ge dig några resultat ännu. Vi har inte sett dem. Det arbetet är i gång och det finns ett nätverk som jobbar med ersättningssystemen ur ett genusperspektiv.

Vi får väl tillsammans ta några steg framåt och fortsätta att hålla frågan aktuell. Jag vill passa på att nämna — det glömde jag att säga inledningsvis — att vi även har ett arbete när det gäller genusmedicinsk forskning, som vi försöker utveckla på olika sätt. Där är det sedan en tid tillbaka en nyordning där olika aktörer kan söka medel och så att säga konkurrera om landstingets bidrag till det här området. Jag har stora förhoppningar om att det här området kommer att

utvecklas ytterligare. Intresset har äntligen börjat växa, och det ska väl likt droppen som urholkar stenen ge avtryck också i hälso- och sjukvården.

Jag yrkar bifall till landstingsstyrelsens förslag.

Anförande nr 236
Shadi Larsson (MP): Ordförande, ledamöter, åhörare! Stockholms läns landsting behöver säkerställa en jämställd och jämlik hälso- och sjukvård. I dag har vi ett diagnosbaserat ersättningssystem i hälso- och sjukvården som är genusblint. Det är något mystiskt och svårförståeligt med hur genrelaterade sjukdomar som uppstår bemöts. SVB-kärringar talade man förr om i vården, förkortning för sveda, värk och bränn. Ofta har de inte ens erkänts som sjukdomar. Tänk till exempel vilken tid det tog för endometrios! Man vet att benskörhet underbehandlas. Kvinnor medicineras inte tillräckligt mot detta.

Inte bara vården utan också forskningen släpar efter. Kanske borde vi forska på hur det kommer sig att kvinnor fortfarande underprioriteras i vården. En jämställd vård kräver att vi arbetar vidare med att aktivt följa vården ur ett genusperspektiv. Socialstyrelsen framhåller att olika bakgrundsvariabler såsom kön, socioekonomi, etnicitet, geografisk tillhörighet eller sexuell läggning inte läggs in i vikterna. Dessa variabler ska användas i analyser av vikternas effekter på resursfördelningen.

Vi i Miljöpartiet tycker att Stockholms läns landsting behöver genusanalys av ersättningssystemen inom hälso- och sjukvården. Genusanalys måste även ligga till grund för de politiska beslut som fattas.

Jag yrkar bifall till motionen.

Anförande nr 237
Christina Enocson Mårtensson (S): Ordförande, fullmäktige! Vi tycker att det här är en bra motion. Det är en viktig fråga. Vi behöver utveckla våra ersättningssystem. Mycket visar redan nu att det finns saker att göra. Det är en ojämlikhet mellan män och kvinnor.

Bifall till motionen!

Anförande nr 238
Pia Ortiz Venegas (V): Jag ska börja med att yrka bifall till min motion, eftersom jag glömde det i förra inlägget.

Sedan tänkte jag bemöta Anna lite grann. Könsuppdelad data är jättebra. Det är en grundförutsättning, men det ger inte särskilt stora förutsättningar för en genusanalys eftersom den är mycket bredare än bara kön. Självklart är det en absolut grundbult för att det ska gå att göra analyser över huvud taget på det här temat.

Genusanalysen har påbörjats — jättebra, tycker jag. Det är otroligt intressant. Det betyder att jag också förstår något lite bättre varför man anser att motionen är besvarad och inte bifallen. Men har man bara läst en av att-satserna? undrar jag, för jag har tre att-satser. Vi kan titta på dem.

Den första att-satsen handlar mycket riktigt om att både befintliga och kommande ersättningssystem ska genusanalyseras. Men den andra att-satsen handlar om att dessa analyser ska vara tillgängliga för oss inför politiska beslut, att vi ska ha tillgång till den kunskapen när vi

fattar våra beslut. Om vi tänker bara ett år tillbaka vet vi att vi har fattat beslut om ett helt nytt ersättningssystem till primärvården, alltså inom husläkarverksamheten, och vi har tecknat stora ramavtal med våra akutsjukhus. Jag har inte sett någon som helst genusanalys av dessa två. Det är ingen kritik mot avtalen i sig, utan det är helt enkelt en brist på kunskap hos mig när jag ska fatta beslut om dessa. Den att-satsen tycker jag är oerhört viktig. Därför är det stor skillnad på bifall till motionen och att anse den besvarad.

Den tredje att-satsen kan tyckas självklar, nämligen att genusanalyserna ska genomföras enligt vetenskaplig praxis. Men den är inte helt onödig, för det är skillnad på könsuppdelad statistik och genusanalys. Den finns alltså för att lite grann betona det.

Sedan ska vi väl inte bara titta på ersättningssystemen för att se att de inte förvärrar situationen, utan vi ska ju förbättra situationen. Vi ska bryta de gamla orättvisor som vi har i vården. Jag skulle vilja att man, när man tecknar ett ramavtal, talar om på vilket sätt man förändrar situationen med det nya avtalet. På vilket sätt får vi incitament för vården att börja se annorlunda på det hela, börja titta på kvinnors magar och inte se dem som enbart en psykosomatisk åkomma utan kanske någonting annat? Och på vilket sätt kan vi få vården att titta på männens magar och kanske se dem som något psykosomatiskt?

Vi måste vända saker med ett nytt ersättningssystem. Därför yrkar jag bifall till motionen.

§ 123 Motion 2015:32 av Gunilla Roxby Cromvall (V) och Anna Sehlin (V) om att utreda ett kollektivtrafikkörfält på Essingeleden

Anförande nr 239
Gunilla Roxby Cromvall (V): Ordförande och fullmäktigeledamöter! Vi börjar alla bli trötta, och tröttare kommer vi att bli. Därför börjar jag med något som jag tycker är lite roligt. I går morse när jag var på väg hit till landstinget fanns det inget kollektivkörfält på Västerbron, så jag roade mig, Torbjörn, med att spela Pokémon, och jag tog ganska mycket för Pokémon trodde att jag gick fast jag satt på bussen. Slut med det roliga.

I morse fanns det för första gången ett kollektivkörfält på Västerbron. Det behövdes verkligen, för det har varit kaotiskt där i flera veckor, inte minst på grund av det som görs i Hornstull. I morse kom alla vi som åkte kollektivt med buss fram i tid. Det gjorde däremot inte de som satt fast i bilarna i massiva köer. Kanske innebär det att en del av dem som köade med bil i morse kommer att ta bussen eftersom de ser att man då kommer fram i tid.

Nej, det finns inget kollektivkörfält på Essingeleden. Vi i Vänsterpartiet tror att det behövs. Låt oss ta reda på om det vi i Vänsterpartiet tror kan vara sant. Vår motion föreslår inte att vi i dag ska fatta beslut om att införa kollektivkörfält på Essingeleden, för det är ett beslut som vi inte äger. Vår motion vill att vi ska utreda om det behövs ett sådant körfält.

Tänk er en buss med 70 passagerare. Tänk om de människorna i stället skulle sitta i en bil och göra som de flesta som sitter i bil på Essingeleden! För det mesta är det en person i bilen, och ibland är det en som kör och en som sitter bredvid. Jag brukar studera det på morgnarna när jag står i Västbergarondellen och har sett att det är väldigt många män som sitter i bilarna. Ja, det är så det ser ut.

Föreställ er att de som sitter i de 50 bilarna i onödan i stället skulle sitta på en buss; så mycket kortare kö vi skulle få. Vitsen med det här är att vi kunde korta bilköerna om fler åkte buss.

Det finns även en könsmaktsordning i detta. Pia lyfte fram det när det gällde sjukvården, och nu lyfter jag fram det vad gäller kollektivtrafiken. Majoriteten av dem som åker kollektivt är kvinnor liksom barn och ungdomar. Trafikverket säger att de räknat ut en samhällsekonomisk förlust om vi skulle ha kollektivkörfält på Essingeleden, men jag skulle vilja att vi räknade ut vad förlusten egentligen är för oss som åker kollektivt. Hur mycket förlängs vår restid? Hur ofta kommer vi för sent till arbetet och måste ta igen det? Det perspektivet saknas.

Det handlar dessutom inte bara om samhällsekonomiska konsekvenser utan också om andra konsekvenser. Det handlar om miljökonsekvenser och om mänskliga konsekvenser, om var vi kan leva, bo och arbeta. Nej, samhällsekonomiska kalkyler räcker inte för att ta in alla de aspekter som kollektivtrafiken kan lösa. Därför yrkar jag bifall till Vänsterpartiets motion.

Låt oss utreda om det behövs en kollektivtrafikfil på Essingeleden. När utredningen är klar kan vi förhoppningsvis uppvakta Trafikverket om att vi vill ha kollektivtrafikfiler på Essingeleden. Då kan fler lämna bilen och i stället åka kollektivt.

Trafikförvaltningen skriver i sitt tjänsteutlåtande beträffande det här ärendet att de i nuläget inte ska göra någon egen utredning om det här då de anser att frågan bör studeras i samverkan mellan trafikförvaltningen, Trafikverket och berörda kommuner inför öppnandet av Förbifart Stockholm. Det är ett utmärkt förslag. Då får vi en helhetslösning på problemet.

För oss motionärer är det viktigt att utredningen görs snarast och i samverkan såsom trafikförvaltningen säger. Vi förutsätter, som sagt, att man inte tittar snävt på den samhällsekonomiska nyttan utan ser till alla de perspektiv som vi behöver se.
Med det tycker jag att fullmäktige mycket väl kan bifalla vår att-sats, att en utredning om kollektivtrafikfält på Essingeleden tas fram snarast.

Bifall till motionen!

Anförande nr 240
Landstingsrådet T a m s o n s (M): Ordförande, landstingsfullmäktige! Som Gunilla Roxby Cromvall mycket riktigt inleder med att påpeka är frågan inte ny. Det finns åtskilliga studier och utredningar som på olika sätt har tittat närmare på om och i så fall när det skulle kunna vara aktuellt att göra det som motionärerna föreslår.

Trafikförvaltningen och Trafikverket har till exempel var för sig men också i analyser och utredningar som går att sammanfoga konstaterat att det i nuläget skulle innebära omfattande samhällsekonomiska kostnader, trängsel och förseningar. Det skulle motsvara en total samhällsekonomisk kostnad på närmare 800 miljoner kronor att i nuläget eller i närtid göra det som motionärerna föreslår. Därtill kan man utifrån dessa studier och utredningar konstatera att det inte skulle leda till förbättrad restidsnytta för dem som färdas på Essingeleden. Det skulle inte heller, som sagt, leda till en positiv samhällsekonomisk nytta för Stockholmsregionen, vare sig styckevis eller i stort.

Däremot är det, som också framgår av motionssvaret, fullt möjligt att titta närmare både på den här och på många andra frågor när det gäller framkomlighet och minskad trängsel i en framtid där Förbifart Stockholm är byggd och leder en del av biltrafiken som i dag ska genom staden runt staden, och än mer, skulle jag tro, i en framtid där Österleden är förverkligad och möjliggör en ringled runt Stockholm som ytterligare avlastar Stockholms centrala delar från biltrafik. Då kan detta vara aktuellt att titta på. Det kan absolut vara aktuellt att, i takt med att de här projekten landar, genomföra studier tillsammans med Trafikverket och berörda kommuner. Men

att i nuläget starta utredningar för att få svar på frågor som vi redan har tror jag är att kasta skattepengar i sjön.

Anförande nr 241
A n n a S e h l i n (V): Den här motionen handlar alltså om att vi vill utreda möjligheten att införa kollektivtrafikkörfält på Essingeleden. De som i dag reser på Essingeleden har kanske märkt att leden har fått fler körfält just för att öka framkomligheten. Man har således justerat körfälten. De som kan historiken om Essingeleden vet att den byggdes för 60 000–70 000 fordon per dygn. I dag är det 160 000 fordon som kör på Essingeleden varje dag. Essingeleden har, från det att den byggdes, justerats.

Det är klart att det har utretts om det skulle vara möjligt att ha kollektivtrafikkörfält på Essingeleden. Men de utredningar som jag har läst fokuserar väldigt mycket på de försämringar det skulle bli för dem som åker bil och väldigt lite på de förbättringar det skulle bli för dem som reser kollektivt. Vi som sitter i trafiknämnden och är representanter för kollektivtrafikresenärerna, jag och Gunilla, har resenärerna som första prioritet och vill att de, kollektivtrafikresenärerna, ska komma fram.

Det är intressant att höra att frågan har utretts och att vi måste invänta en ny stor motorväg innan vi kan fatta beslut. Det finns ju någonting som kallas för styrmedel. Vi har som bekant trängselskatt på Essingeleden sedan årsskiftet, och Trafikverket var väldigt försiktigt i sina beräkningar beträffande vad man trodde att det skulle leda till, alltså trafikminskningarna. I januari var det uppe i nästan 12 procent, och det är klart att man kan diskutera om det berodde på vägarbeten och sådant, men minskningen sedan trängselskatt infördes på Essingeleden är mycket tydlig. När trängselskatten först infördes var minskningen uppe i 20 procent i tullsnitten.

Trängselskatten är inte ett system som vi inför och sedan låter vara, utan det är ett system som man kan skruva på. Skulle vi i landstinget, naturligtvis tillsammans med Trafikverket, Stockholms stad och andra, vilja ha bra framkomlighet för bussar på Essingeleden, om vi hade det som målbild, kunde vi kanske föra förhandlingar om just trängselskattens utformning för att nå det målet, detta om vi är intresserade. Om vi inte är intresserade kan vi bygga en ny motorväg och så har vi löst det på det sättet, det vill säga om vi verkligen tror att Förbifart Stockholm löser problemen på Essingeleden. Det kan vi ha en senare diskussion om.

Vår utgångspunkt är att Essingeleden är en mycket viktig väg också för kollektivtrafiken. Man kan diskutera om det skulle finnas kollektivtrafikkörfält till exempel på Centralbron, eller som Gunilla tog upp på Västerbron, just för att öka framkomligheten för kollektivtrafiken. Vi har en väg, vi har Essingeleden, vi har resenärer som vill ta sig från norr till söder, gärna med direktbuss, gärna en kollektivtrafikresa utan byten. Varför då inte använda Essingeleden till det?

Det är klart att det i så fall kommer att innebära förändringar för biltrafikresenärerna, men biltrafikresenärerna i Stockholm har redan fått förändringar. I och med trängselskatt har de fått ändra sitt beteende. I och med ett höjt SL-kort får kollektivtrafikresenärerna kanske ändra sitt beteende. Det finns styrmedel i samhället som gör att människor ändrar sitt resande, sin restid och sina strukturer.

Vi stångar, som sagt, inte våra pannor blodiga för att införa kollektivtrafikkörfält på Essingeleden nu, utan vi vill utreda möjligheten. Vi tror verkligen på det som jag brukar kalla omprioritering av gatuutrymme, att i stället för att bygga ny och dyr infrastruktur använder vi oss av den infrastruktur vi har men omprioriterar. Vi säger: Nej, det ska vara kollektivtrafikresenärerna som är prioriterade. Det ska vara cykel- eller gångtrafikanter som är prioriterade. Då blir det kanske på bekostnad av andra trafikanter. Så kan det bli om

utredningen visar att det gör mest samhällsnytta. Men vi stirrar oss inte blinda på att vi ska bygga en ny motorväg och lösa problemen på det sättet, utan vi vill använda de utrymmen vi har i dag men omfördela dem.

Bifall till motionen!

Anförande nr 242
Landstingsrådet T a m s o n s (M): Ordförande, landstingsfullmäktige! Lade ni märke till hur den röda bockfoten stack fram, den som handlar om att straffbeskatta stockholmarna och att här ge regeringen frikort att chockhöja en nyligen införd trängselskatt på Essingeleden? Den är inte kopplad till att bygga ut kollektivtrafiken eller göra nya satsningar på att förstärka Stockholmsregionens infrastruktur. Den är enkom till för att staten ska få in mer pengar och bilisterna tvingas bort från Essingeleden.

Det är ett brott mot hela det sätt på vilket vi brukar förhandla infrastruktur med staten, där vi är mycket nogsamma med att aldrig beskatta stockholmarna mer än att eventuella skattehöjningar, som trängselskatt och annat, oavkortat och krona för krona ska gå tillbaka till att satsa på infrastruktur, nya vägar eller utbyggd kollektivtrafik i Stockholmsregionen. Exempel på det är Förbifarten och den utbyggda tunnelbanan.

Här talar man alltså om att chockhöja en nyligen införd trängselskatt enkom för att staten ska få mer pengar och bilisterna ska bort. Det är ett intressant besked till väljarna i denna region.

Anförande nr 243
A n n a S e h l i n (V): Det var intressant att höra att Kristoffer Tamsons inte har lyssnat på någonting av vad Gunilla Roxby Cromvall har sagt och inte på någonting av vad jag har sagt. Låt mig därför vara tydlig med Vänsterpartiets ställning vad gäller trängselskatt. Vi ser trängselskatten som ett omfördelningspolitiskt verktyg för att kunna användas till investeringar i kollektivtrafiken, om det blir pengar över, men framför allt till att minska trängseln. Om trängsel uppstår använder man trängselskatten till att minska trängseln. Det är det som är poängen. Det är ni som använder tränselskatten som kassako. Vi är inte intresserade av att ha trängselskatt som kassako för infrastrukturobjekt.

Anförande nr 244
Landstingsrådet T a m s o n s (M): Här fick vi återigen beskedet att ge regeringen frikort att höja skatten för stockholmarna, för att ge regeringen intäkter som vi ännu inte har förhandlat fram eller blivit överens om beträffande på vilket sätt de ska användas. Så ska vi inte hantera trängselskatten i den här regionen. Den ska hanteras ansvarasfullt för att mota trängsel och absolut för att markera att vi krona för krona och inte en krona mer än nödvändigt säkerställer nödvändig utbyggnad av infrastruktur och kollektivtrafik, men aldrig för att ge staten en ny möjlighet eller ett frikort att straffbeskatta stockholmarna, oaktat de är kollektivtrafikresenärer, bilister eller skattebetalare i stort.

Där går en traditionell skiljelinje mellan allianspartierna och vänsterpartierna, vänsterpartierna som alltid ser stockholmarna som en kassako, någonting att fritt ösa ur så snart man sitter vid maktens köttgrytor i Rosenbad. Det är intressant att detta besked ständigt kommer fram, att stockholmarna alltid kan beskattas mer, oklart varför, oklart till vilken nytta, annat än för Vänsterpartiets egna ideal.

Anförande nr 245
Anna Sehlin (V): Enligt vårt system, såsom vi ser trängselskatten, kan trängselskatten också sänkas om den inte skulle behövas. Det betyder att om trafiken rullar på väl kan man mycket väl tänka sig att sänka avgiften eftersom det är ett trafikstyrningsverktyg och inte en kassako.

Den här motionen handlar, som sagt, om att vi vill utreda kollektivtrafikkörfält på Essingeleden. Vi ser en tydlig förbättringspotential för kollektivtrafiken och dess framkomlighet om man använde befintlig infrastruktur, alltså Essingeleden, till att köra kollektivtrafik på. Hur man sedan löser det är det tänkt att utredningen ska visa, om det ska vara trängselskatt, andra färdvägar, förbud, om det ska vara omfördelning av körfälten eller andra lösningar. Det får i så fall utredningen visa. Jag ska inte komma och säga hur det ska vara.

Anförande nr 246
Malin Karlsson (MP): Ordförande, ledamöter och åhörare! Kollektivtrafikkörfält på Essingeleden är en fråga som miljöpartister gillar. Vi har drivit den här frågan tidigare, och vi kommer att fortsätta driva den. Vi tycker att den är aktuell.

Redan 2015 bad vi trafikförvaltningen återkomma till trafiknämnden med en fördjupad redovisning av effekter vid ett införande av kollektivtrafikkörfält på Essingeleden efter att trängselskatten infördes. Tyvärr fick vi inte det svar vi önskade från trafikförvaltningen. De ville inte genomföra egna, fördjupade studier i frågan, men vi anser fortfarande att frågan är aktuell.

Kollektivtrafikkörfält skapar snabba bussförbindelser mellan länets norra och södra delar. Det ser vi som en möjlighet för att också avlasta spårtrafiken centralt.

Dessutom är klimatmålen och framkomlighetsmålen viktiga. Om de ska vara möjliga att uppnå behöver biltrafiken i städerna minska. Vi behöver också bättre framkomlighet för kollektivtrafiken, och den behöver göras attraktiv så att fler kan välja den. Det är en bra möjlighet, och vi vill understryka att vi alla ska satsa på den.

Anförande nr 247
Rickard Wall (-): Ordförande, ledamöter! Den här gången har jag inte någon overheadbild, för jag har inte förberett något material eftersom det blev som jag trodde. Utöver det som Kristoffer Tamsons har sagt finns egentligen inte mycket att tillägga, för därmed är ju saken avhandlad.

Dock tvingar mig yrkesstoltheten, eller vad jag ska kalla det, att gå upp i talarstolen och förklara för er det som gäller Gunilla Roxby Cromvalls dissande av den samhällsekonomiska kalkylen. Gunilla föreställer sig att hon kan sitta på bussen, se sig omkring, tänka och sedan tro att hon ska komma på en massa finurliga saker som de som gjort modellerna inte klarat av, som att de missat bussresenärernas nytta.

Då vill jag att alla ska vara medvetna om att skarpare hjärnor än både din och min i decennier suttit och jobbat med kalkylerna, modellerna, över trafikflöden och annat. Man måste ha stor respekt, för att inte säga beundran, för modellerna. Inför försöket med trängselskatt 2006, för att ta ett exempel, gjorde Jonas Eliasson och grabbarna en skattning av vad de trodde att trafikminskningen skulle bli, och det visade sig att, som Jonas själv uttryckt det, deras skattningar var nästan kusligt lika utfallet. Dessa killar är alltså duktiga. När det sägs att de missar bussresenärerna vill jag säga att de inte alls missar bussresenärerna. Allt som Gunilla klagade på finns i modellerna och tas om hand.

Det finns myriader av effekter. Om vi inför kollektivtrafikfält blir det en massa omfördelningseffekter, det blir trängsel och längre färdtider för bilar. Därför har man ett antagande om hur många bilister som kommer att gå över till kollektivtrafiken. De finns med i dessa enorma modeller. Allt det tar man hand om. Du behöver inte vara orolig för att de ska missa saker och ting. Vi kan känna stort förtroende för deras kalkyler.

Sedan går man från kalkylen till den samlade ekonomiska bedömningen. Det Anna Sehlin var inne på, att man ska prioritera kollektivtrafiken och så vidare, kallar man inom branschen för viktad CBA. I dag har man tidsvärden som är en på en. Det är alltså samma tidsvärde för mig som för en 18-åring uppe i Norrland. Alla har ett bestämt tidsvärde. Den första avhandlingen i Sverige där man gick igenom viktad CBA presenterades våren 2006 i Östersund. Man kan göra som Anna, sätta högre värden på kollektivtrafikresenärerna bara för att de är kollektivtrafikresenärer och för att politikerna prioriterar kollektivtrafik. Så kan man göra.

I dag, däremot, är det tvärtom. Gunilla är missnöjd med att bussresenärerna, kollektivtrafikresenärerna över huvud taget, inte får så höga värden i kalkylerna. Man resonerade ungefär så här i kalkylerna: Vi har buss, flyg, tåg. Om man sitter och kör bil kan man inte utföra något arbete, inte göra någonting rationellt, operativt, praktiskt. Däremot kan man, när man åker med kollektivtrafiken, arbeta samtidigt, åtminstone något mer. Det betyder att den samhällsekonomiska kostnaden för att åka kollektivt inte är lika hög som för att åka bil. Det gör att bilisterna får en högre vikt. Därmed kan man uppfatta det som att kollektivtrafiken missgynnas i kalkylerna, men bakom finns ett långt resonemang. Sådana modeller, bland annat Hensjömodellen, är enormt komplicerade. Där tas hänsyn till dessa effekter.

Som sagt, vill ni ändra på detta får ni införa viktad CBA. Det har man hållit på med i Sverige i tio år, och man har fortfarande inte lyckats.

Anförande nr 248
Karl Henriksson (KD): Ordförande! Jag vill rikta ett tack till Rickard Wall. Det var en bra föredragning om samhällsekonomiska analyser som jag tror att många av oss kan ha nytta av.

Bussen ska fram. Det tycker jag är en viktig fråga som vi måste jobba med. En del i det är naturligtvis att vi ska jobba för fler kollektivtrafikkörfält på olika ställen. Det kan behöva utredas var vi ska ha kollektivtrafikkörfälten, men jag tror att det är helt onödigt att utreda kollektivtrafikkörfält på ett ställe där väghållaren, i det här fallet Trafikverket, säger att det inte är en bra idé. I så fall lägger vi våra utredningsresurser på fel ställe.

Jag tror att vi i framtiden kan komma i ett sådant läge där vi kommer att ha den möjligheten. I tjänsteutlåtandet nämns också att när Förbifart Stockholm är på plats kan det finnas sådana möjligheter. Då kan det vara en klok idé att göra en sådan utredning tillsammans med Trafikverket, men så länge Trafikverket säger att nej, de samhällsekonomiska analyserna visar entydigt att det inte är en klok idé i dag ska vi inte använda våra högst begränsade resurser till det utan satsa dem på sådant som vi kan genomföra i närtid.

Anförande nr 249
Kristin Lilieqvist (MP): Rickard Wall var redan lite grann inne på det som jag tänkte säga. Det gäller värderingen av förseningstid, något som Asek, Arbetsgruppen för samhällsekonomiska analyser, gör. Den värderar olika när man blir försenad beroende på om man sitter i en bil eller i en buss. Det är ungefär 305 kronor i timmen när man åker bil men 185 när man åker buss. Det är helt orimligt att göra analyser där man värderar bilisternas tid högre, som mer värd, än tiden för dem som åker med kollektivtrafiken.

När man gör en sådan analys måste man till att börja med värdera båda trafikslagen lika. Visst, även om det finns ett resonemang om att man skulle kunna göra annat på en buss kan man testa hur bra det går att arbeta på en fullsmockad 4:ans buss till exempel. Jag tror inte att det är särskilt effektivt. Tvärtom kan det vara jobbigare än att sitta i en bil där man har lite mer utrymme och faktiskt kan sitta ned.

För det första måste man göra en analys som bygger på rimligare antaganden. För det andra är det som Kristoffer Tamsons sade anmärkningsvärt, att man vill straffbeskatta bilisterna bara för att på något sätt ”sätta dit dem” och att man vill ha dem som en kassako för staten. Kristoffer Tamsons vet mycket väl att det inte är av det skälet, som någon sorts straff, man vill göra det utan för att minska trängseln, finansiera kollektivtrafik, förbättra miljön och en mängd andra saker. Det är inte fråga om något slags hat mot bilister. Den typen av resonemang blir bara töntigt.

Trängselskatt och liknande åtgärder har vi som styrmedel för att förbättra kollektivtrafiken och minska trängseln och ingenting annat.

Anförande nr 250
Anna Sehlin (V): Den här motionen handlar, som sagt, om att utreda behovet av införande av kollektivtrafikkörfält på Essingeleden. Jag kanske blir motsagd, men jag skulle vilja säga att vårt ansvar som politiker i Stockholms läns landsting är att föra kollektivtrafikresenärernas talan, inte deras som kör bil på Essingeleden. Vi kan vara påtryckare gentemot Trafikverket, som är väghållare och som inte vill utreda kollektivtrafikresenärernas fördelar av kollektivtrafikkörfält.

Trafikverket har ett uppdrag att utreda och bygga Förbifart Stockholm. Nu kanske man inte ska säga att en myndighet är partisk, men i deras uppdrag ingår att bygga en ny motorväg för att avlasta Essingeleden. Trafikverkets intresse av att utreda om man med befintlig infrastruktur skulle kunna klara de krav som ställs på framkomlighet i Stockholmsregionen kan vara ganska litet. Nu spekulerar jag, men jag kan tänka mig det.

Återigen, vårt ansvar är att se till att kollektivtrafiken kommer fram. Vi har ingen rådighet vare sig över trängselskatt, Trafikverkets utredningar eller ens de avancerade trafikanalyserna. Vi kan såklart ha synpunkter på de samhällsekonomiska kalkylerna och tycka att de kanske är lite missvisande just vad gäller kollektivtrafikresenärerna, men vi går inte in exakt på hur de kalkylerna görs eller hur utredningen ska tas fram. Vi vill bara ha en utredning. Helst vill vi att vår egen förvaltning tar fram en utredning. Vi ger motivationen för en utredning, ingenting annat. Men det verkar svårt att få igenom det.

Jag skulle helst vilja dra det här vidare till att exempelvis utreda kollektivtrafikkörfält även på Södra länken, Norra länken, Centralbron, alltså där det finns befintlig infrastruktur, befintliga vägar och där kollektivtrafiken i dag har svårt att komma fram, där kollektivtrafiken har svårt att vinna marknadsandelar eftersom bussarna fastnar.

Anförande nr 251
Rickard Wall (-): Ordförande, ledamöter! Jag kan inte låta bli att säga några kompletterande ord till Lilieqvist, som hade synpunkter på de så kallade kalkylvärdena, Asekvärdena, från Arbetsgruppen för samhällsekonomiska analyser. För ett dussintal år sedan satt jag i den arbetsgruppen som representant för Vägverket.

Lilieqvist var missnöjd med att bilisternas förseningsvärden är högre än till exempel bussresenärernas. Då måste vi först och främst ha klart för oss att det här är någonting som vuxit fram med tiden. Tidsvärden för olika resandekategorier har man haft i flera decennier, men man har förfinat kalkylen med tiden, och så sent som för bara tio år sedan började man för första gången över huvud taget få fram empiriska skattningar av förseningsvärden. Det var en ganska stor sak på den tiden, dessa förseningsvärden. Det var spännande. Här har vi haft färre år på oss.

Dessutom vill jag säga att det, när vi talar om de olika värdena, finns värden för allting, inte bara tidsvärden och förseningsvärden för bilister och bussar utan även värden för tjänsteresor, arbetsresor, privatresor, för långväga resor, kortväga resor och så vidare, och så har du plockat ut några av dem. Om vi dessutom tittar på detta över tid ser vi att värdena förändras, att de kanske inte är lika bra som tidigare. Det kommer fram ny forskning och annat, vilket kan förbättra det hela.

Om vi ändå ska försöka fundera på om vi kan hitta något rationellt argument för att förseningsvärdena för bilister skulle vara högre än för kollektivresenärerna kan vi till exempel titta på rusningstrafiken. Hur stor andel av dem som sitter i bil är personer som behöver komma till jobbet i tid så att arbetsplatsen kan komma i gång? Om vi tittar på kollektivtrafiken kan vi fråga oss hur många av dem som exempelvis är skolungdomar. Det är klart att det är trist om man kommer för sent till skolan, men det kanske inte är riktigt lika illa om gymnasten kommer för sent som om läkaren kommer för sent. Det kan vara ett argument. Man kan hitta fler, men nu hinner jag inte gå in på dem, om inte ordföranden ger mig några extra minuter. Nej.

Anförande nr 252
Kristin Lilieqvist (MP): Jag vill bara påpeka att de värden som vi jämförde var i båda fallen regionala resor och båda gällde personer som skulle till arbetet. Det var alltså de jämförbara värdena.

Jag tycker absolut att det finns skäl att ifrågasätta att man gör beräkningar med så skilda värden. Men det är delvis en ideologisk fråga. Det är mycket vetenskap i den gruppen, självklart, men i grunden finns det också värderingar. Vi kan alltså välja att värdera annorlunda.

Anförande nr 253
Landstingsrådet Tamsons (M): Ordförande, fullmäktige! Det börjar bli dags att gå till beslut. För upprepningens skull finns det skäl att summera en del saker i denna debatt. Vi har, som så många gånger förr i den här församlingen, haft en debatt om huruvida vi ska utreda saker och ting som vi redan har utrett. Det kan konstateras att det finns några som tycker att det är dåligt använda skattepengar, och sedan finns det andra som tycker att det är väl använda skattepengar att utreda sådant som redan är utrett.

Det andra jag vill ta upp handlar om samhällsekonomi och huruvida samhällsekonomiska kostnader bara är på låtsas eller om de är värda att ta på allvar och lägga till grund för de investeringar och satsningar vi gör, som ju många gånger sker med skattebetalarnas och resenärernas pengar. Då kan det konstateras att oaktat vilken viktningsmodell man använder till grund för samhällsekonomiska beräkningar till följd av de olika trafikinvesteringar man gör och det innebär en samhällsekonomisk förlust och kostnad, och inte en samhällsekonomisk vinst, är det troligtvis någonting som är dåligt att göra i förhållande till sådant som du vinner på, såsom restidsnytta. Det är alltså något som du vinner på genom att göra satsningen, investeringen, antingen det gäller ett kollektivtrafikkörfält, en utbyggd tunnelbana eller ett vägbygge.

Till detta kan räknas en del andra saker som vi nu gör inom ramarna för exempelvis Sverigeförhandlingen vad gäller bostadsnytta och annat, och lägga det till grund för detta. Att då låtsas som att en samhällsekonomisk beräkning ingenting är värd och att ett samhällsekonomiskt negativt värde inte är någonting som ska tas på allvar eller viktas in i huruvida en satsning är rimlig och rätt att göra här och nu eller inte tycker jag allvarligt talat är att se väldigt lätt och väldigt märkligt på samhällsekonomiska beräkningar.

Låt mig sedan göra ett litet påpekande för miljöpartisten Kristin Lilieqvist, att vi har lagt rätt mycket tid på att i trafikdebatterna komma ifrån sådana uttryck som hon använde sig av i debatten. Jag tänker därför inte upprepa den typen av formuleringar.

Avslutningsvis vill jag säga att jag är en varm anhängare av att vi absolut ska använda trängselskatten för att mota trängseln. Jag är en varm anhängare av att vi säkerställer att vi inom ramarna för seriösa och ansvarsfulla förhandlingar i kommun, stat och landsting landar i satsningar och överenskommelser som kan vara över tid och möjliggöra stora och viktiga infrastruktursatsningar både på kollektivtrafik- och på vägsidan, vilket kan bygga denna region starkare. Men jag är aldrig med på att ge någon regering frikort för att straffbeskatta stockholmarna, oaktat det är fråga om kollektivtrafikresenärer, bilister eller skattebetalare. Det har vi sett många exempel på genom historien. Det är inte min melodi. Jag förstod på Kristin att Miljöpartiet ansluter sig till den linjen. Det är välkommet. Det kan lägga grunden för ett brett blocköverskridande samarbete i den här församlingen när det gäller synen på den typen av satsningar även framöver.

§ 124 Motion 2015:42 av Victor Harju (S) och Adriana Haxhimustafa (S) om utökad pendeltågstrafik

Anförande nr 254
Victor Harju (S): Herr ordförande, ledamöter! Vi vill i första hand yrka på återremiss av motionen. Om det faller yrkar vi bifall till motionen. Varför? Jo, för att ärendet och svaret på motionen inte svarar på den fråga som ställs i att-satserna. I svaret står: … att på så vis utvidga kollektivtrafiksystemet som inte håller samman. Sådana förändringar förutsätter en mer djupgående utredning.

Svaret som ett besvarande kan tolkas som att utredningen redan finns. I så fall får man gärna tydliggöra vilken utredning som avses och hur den har initierats.

Jag skulle vilja visa några bilder. Jag tänkte citera några andra ledamöter i fullmäktige, bland annat en moderat ledamot i landstingsfullmäktige, som skrev ett blogginlägg med titeln ”Pendeltåg dygnet runt, en fråga om trygghet”. Där förklarar denna moderata ledamot av landstingsfullmäktige, efter ett resonemang om kollektivtrafik dygnet runt i tunnelbanan, att samma princip borde gälla för pendeltågen. Men återigen bortprioriteras förorterna och kommunerna i Stockholm som ligger utanför city.

Nästa bild på skärmen visar Kristdemokraternas förslag till nattrafik med pendeltåg. Jag citerar: Nattrafik med pendeltåg kommer att behövas mer och mer i takt med att Stockholms befolkning växer, inte bara för människor som är ute och roar sig utan även för att alltfler jobbar på ovanliga tider. Så säger en kristdemokratisk ledamot av landstingsfullmäktige till P4.

Centerpartiet lovar inför valet på temat Spårtrafik, pendeltåg, lokalbanor och spårvagnar följande i en av punktsatserna: Centerpartiet vill ha fler direkttåg och nattåg i pendeltågstrafiken. Frågan till Centerpartiet blir, även om Gustav nu inte är närvarande, om de

kan förklara både för oss här i salen och för sina väljare hur de resonerat i svaret på den här motionen.

Avslutningsvis skulle jag vilja komma till sakfrågan. Stockholm växer. De kommuner som inte ligger i Stockholms stad växer också. Exempelvis växer min hemkommun Järfälla, tack och lov, så att det knakar. Ingen annan kommun växer mer. Det finns många kommuner längs pendeltågsnätet som växer. I motionen föreslås inte att vi ska införa nattrafik här och nu, men vi måste titta på möjligheterna. Vi måste utreda vilka förutsättningarna är, hur trafiksystemet påverkas och vad det skulle kosta. Hur påverkar det alla delar? Det måste vi ha svar på.

Frågan till Kristoffer Tamsons är: Hur har man tänkt i och med att man inte svarar på motionen? Frågan till de andra partierna är: Hur hårt kommer den Tamsonska allianspiskan att vina under fullmäktige?

Anförande nr 255
Landstingsrådet T a m s o n s (M): Ordförande, landstingsfullmäktige! Det är inte ofta jag brukar citera Erika Ullberg, men nu tänkte jag göra det genom att säga att det är ovanligt slarvigt att låta en motion rulla hela vägen genom det demokratiska systemet och först så sent som i landstingsstyrelsen eller därefter landa i att man inte är nöjd med svaret och yrkar på återremiss.

Timmen är sen. Jag har stor respekt för demokratin. Jag har stor respekt för att vi inte ska slarva med varandras tid och annat. Därför föreslår jag kort och gott att vi nu går till beslut och fattar beslut om vad jag misstänker blir en minoritetsåterremiss. Under tiden kan vi ägna tid och tankekraft åt att fundera på två saker. Det ena är varför Victor Harju och Socialdemokraterna inte anser att Sveriges hårdast belastade och nu totalt söndertrasade järnvägssträcka, som går genom Stockholm, någonsin ska få underhållas under dygnets 24 timmar. Det andra är hur han och hans parti ska kunna finansiera den här satsningen när de har en besparing i sin egen budget på 250 miljoner riktad just mot pendeltågstrafiken.

Med detta föreslår jag att vi fattar ett beslut om återremiss eller inte och därefter bestämmer oss för om vi går vidare. Så mycket tycker jag att vi ska respektera varandras tid.

Anförande nr 256
V i c t o r H a r j u (S): Jag håller med om att vi ska respektera varandras tid. Därför är det bra om man svarar på motionerna och de att-satser som står i motionerna. Besvarandeyrkande, absolut, det kan man göra med allt möjligt, men då ska man också ha svar på frågan.

Frågan handlar inte om att införa det här och nu. Frågan handlar om att utreda förutsättningarna. Vad är det som tar emot? Om du tycker att det är så tydliga argument för att det aldrig kommer att kunna genomföras kan vi väl komma fram till det i så fall. Men då måste vi ha det på bordet, inte bara dina spekulationer, Kristoffer Tamsons. Vi behöver svaret svart på vitt. Tack så mycket!

Anförande nr 257
Landstingsrådet T a m s o n s (M): Jag ber att få uppmärksamma vår högt värderade landstingsledamot på att det är våra förvaltningar och ingen annan som tar fram de beslutsunderlag som ligger till grund för det som vi sedan fattar beslut om i den här församlingen. Du riktar, helt obefogat, skarp kritik mot dem, en stor expertmyndighet som slår Trafikverket och din egen regering på fingrarna när det gäller samhällsekonomiska kalkyler och

när det gäller beslutsunderlag för hur den här regionens trafikapparat ska utvecklas. Jag tycker att du ska be vår trafikförvaltning och SL om ursäkt för det.

Anförande nr 258
Victor Harju (S): Den mycket eminenta trafikförvaltningen har i sitt svar skrivit att frågan måste utredas mer ordentligt. Det står i svaret, som har gått ut med handlingarna. Läs gärna svaret som du sedan har krokat på! Där står det att frågan behöver utredas. Det är allt jag ber om. Jag ber inte att det ska införas. Jag ber att vi ska titta djupare på frågan för att kunna konstatera om det är försvarbart eller inte försvarbart och hur lösningarna ser ut. Jag kan tänka mig att det finns många olika typer av lösningar. Vad gäller? Går det att göra? Är det försvarbart eller inte? Jag vill ha det svart på vitt.

Anförande nr 259
Gunilla Roxby Cromvall (V): Ordförande! Nu känns det lite märkligt, Kristoffer Tamsons. Det är inte så många timmar sedan vi i fullmäktige plötsligt fick ett nytt förslag till beslut vid sittande bord, mitt under pågående debatt, och nu klagar du på att vi först i landstingsstyrelsen yrkar på återremiss. Jag tycker att vi var ute mycket tidigare när vi hade en annan mening än vad ni var tidigare i dag, så klaga inte när du själv hade ställt till det!

Jag ska fatta mig väldigt kort. Vi i Vänsterpartiet yrkar på återremiss, här precis som i landstingsstyrelsen, eftersom vi inte tycker att vi fått svar på frågan.

Sedan: Vilket högt tonläge det är! Vilka ord om skatter och chocker och hit och dit! Det handlar om en utredning. En utredning måste göras för att vi ska se hur vi på bästa sätt ska utöka den kollektiva trafiken nu när vi har så många som bor i vårt län och alltfler kommer hit.

Jag yrkar alltså på återremiss. Om det faller yrkar jag bifall till motionen. Jag behöver inte motivera det ytterligare, för det har Victor gjort på ett alldeles utmärkt sätt från talarstolen.

Anförande nr 260
Malin Karlsson (MP): Ordförande, ledamöter och åhörare! Vi i Miljöpartiet instämmer i det som Victor Harju från Socialdemokraterna lyft fram, att de frågeställningar som efterfrågats inte har besvarats. Därför kommer även vi att yrka på återremiss. Om det faller kommer vi inte att delta i beslutet.

I dag uppstår trängsel i spårtrafiken. Det gäller inte bara i rusningstid utan även kvällar och helger då pendeltåg, tunnelbana, lokalbana trafikeras av korta tåg. Miljöpartiet vill att trafikförvaltningen ska se över på vilka tider och linjer vi har behov av längre tåg även under icke-rusningstid för att göra kollektivtrafiken attraktiv på alla sätt och vis.

Därför yrkar vi i Miljöpartiet på återremiss i detta ärende. Om det faller deltar vi inte i beslutet.

Anförande nr 261
Karl Henriksson (KD): Ordförande! Egentligen håller jag med Kristoffer Tamsons om att det inte finns någon anledning att debattera denna fråga nu med tanke på att det med all sannolikhet blir en minoritetsåterremiss av ärendet. Men i och med att jag citerades i det inledande anförandet kände jag att jag trots allt behövde säga var Kristdemokraterna står i frågan.

Vår åsikt har inte förändrats, utan vi är positiva till att vi ska införa nattrafik på helgerna. Det finns stora tidsvinster med det. Därför är jag glad att det pågår en utredning om det. Som det står i trafikförvaltningens tjänsteutlåtande: Trafikförvaltningen bedriver en utredning för att lägga fram principer för den framtida strukturen för pendel- och regionaltågstrafiken. I den utredningen ingår även frågan om nattrafik. Den utredningen är ännu inte färdig. Jag ser fram emot att den utredning som redan pågår ska bli färdig, och därför yrkar jag bifall till landstingsstyrelsens förslag till beslut.

Anförande nr 262
Victor Harju (S): Den utredningen har inte något sådant tydligt uppdrag. Ni får gärna lägga till det, förtydliga och utveckla det. Men ska man stå för den politik som man har lovat väljarna att man ska driva då skadar inte lite tydlighet.

Anförande nr 263
Karl Henriksson (KD): Jag har läst remissversionen av utredningen och inte minst varit med och tagit fram direktiven till utredningen. Jag har varit med i förhandlingarna inför utredningen, och jag vet att nattrafiken finns med i utredningen. Jag vet också varför den finns med i utredningen. Ingen kan säga att jag inte varit med och tagit fram den politik som vi gick till val på. Därför ser jag fram emot att utredningen ska bli färdig.

Anförande nr 264
Victor Harju (S): Då får vi väl gemensamt ta den diskussionen med Kristoffer Tamsons senare, när utredningen är klar och vi ser vad den kommer fram till. Han verkar ju vara tydlig motståndare, oavsett vad utredningen kommer fram till, eftersom han i sina tidigare inlägg inte har tyckt det vara värt att ens titta på.

Anförande nr 265
Landstingsrådet Tamsons (M): Ordförande, landstingsfullmäktige! Innan vi går till beslut kan det ju bara konstateras, i och med att vi nu ändå gick in på diskussionen, att vi ju i, tror jag, politiskt samförstånd fattade beslut om den trafikeringsutredning som nu pågår och som bland annat rymmer precis det uppdrag som Karl Henriksson nyss beskrev.

Jag har full förståelse för att Socialdemokraterna som, sedan jag tillträdde, har lyckats avverka fyra stycken trafikpolitiska talespersoner, kanske inte alltid har koll på vad man har varit så att säga blocköverskridande överens om. Vi fattade detta beslut i politisk enighet. Jag hoppas att vi klarar av att invänta den här utredningen i politisk enighet, och sedan får vi dra våra respektive slutsatser av den. Jag tror att det är en stor fördel.

Jag kommer, som sagt, inte att ha några synpunkter på ert återremissyrkande. Det är självklart er frihet. Om ni vill ha kompletteringar utifrån det som vi tidigare har varit överens om så låt oss då komplettera med de punkterna om det anses vara viktigt.

§ 125Motion 2015:52 av Gunilla Roxby Cromvall m.fl. (V) om en reklamfri, ny tunnelbanelinje

Anförande nr 266
Gunilla Roxby Cromvall (V): Fullmäktige! Jag ska faktiskt fatta mig väldigt kort i mitt debattinlägg här om en reklamfri ny tunnelbanelinje. Vi kan i dag i Aftonbladet läsa att en grupp

kattälskare i London har gjort det som många drömmer om – de har tagit bort all reklam i tunnelbanan på två stationer och ersatt reklamen med kattbilder. Ni som sade att det skulle vara så otroligt tråkigt att inte ha reklam, tänk, att titta på en massa katter i stället! Jag som älskar hundar tycker ju att vi därefter kan ersätta reklamen med hundbilder sedan och kaninbilder och allt möjligt annat som inte är reklam.

Gruppen i London kallar sig för Medborgarnas reklamservice, och de vill alltså ersätta den vanliga reklamen med kattbilder. De har köpt reklamutrymmet för detta. De skriver så här: Vore det inte underbart att inte behöva oroa sig över semestern du inte har råd med, bilden du inte behöver eller kroppen som du inte har! Tänk dig en värld där allmänna platser faktiskt får dig att må bra. Så skriver Cats-föreningen, Cats är en rolig förkortning på föreningen.

Det kanske blir problem med reklamfria nya tunnelbanevagnar, men låt oss titta på det om det blir problem. I Malmö hade man modet att göra sina nya stationer, bland annat Triangeln och Hyllie, reklamfria. I stället sattes konst upp med härligt rörliga bilder. Det är faktiskt underbart att stå och vänta på tåget där och se bilderna som rullar, och så befinner man sig i tanken i olika länder. Det är också ett sätt att visa konst, och konsten kommer fram på ett annat sätt.

Att låta några nya tunnelbanestationer bli reklamfria vore väl möjligt, och sedan kan vi ju mäta våra resenärers upplevelse. Jag har tidigare sagt att det finns mätningar som visar att människor är väldigt trötta på reklam, men Kristoffer anser att våra kollektivtrafikresenärer gillar reklam. Men om man upplever skillnaden så kanske det blir på ett helt nytt sätt.

Det nuvarande regelverket angående reklam har faktiskt elva år på nacken, det är från år 2005, och mycket har hänt i den kommersiella världen. I dag möts vi av starka blinkande stora TV-skärmar och sådana saker. Vi behöver också titta på det som vi har debatterat tidigare: hur ska vi tänka kring reklam?

Låt oss åtminstone göra som Malmö har gjort, och göra de nya stationerna reklamfria. Jag blir glad bara några av dem blir reklamfria, för jag tror att många av oss kommer att uppleva det som en befrielse.

Bifall till motionen om en ny reklamfri tunnelbanelinje!

Anförande nr 267
Landstingsrådet T a m s o n s (M): Ordförande, landstingsfullmäktige! För en sekund, när jag lyssnade på Gunilla Roxby Cromvall, så drömde jag mig bort och tänkte det som kanske många av oss ibland tänker: jag föreställde mig Vänsterpartiets landstingsgrupp som ett gäng katter. Detta för att få lite mer klös i argumenten.

Jag ska inte heller förlänga debatten. Reklam är bra, reklam skapar mervärden. Det ger bättre kollektivtrafik, det ger oss bra intäkter för att kunna utveckla och förstärka vår kollektivtrafik. Jag är därför bland annat glad och stolt över att vi i brett politiskt samförstånd borde kunna starta och landa en ny reklamupphandling som kommande år kommer att stärka kollektivtrafikens reklamintäkter. Det är värdefullt för att köra mer och bättre kollektivtrafik, värdefullt också för att inte behöva ta pengar från skattebetalare och resenärer för detta ändamål vilket annars hade varit fallet.

Jag tycker också att vi ska vara glada och stolta i den här församlingen för vi visar vår omvärld att vi kan ha världens vackraste tunnelbana, världen längsta konstutställning och samtidigt ha en reklamdel i densamma som ger oss just dessa värdefulla intäkter. I runda slängar brukar man tala om en kvarts miljard kronor. Med den nya reklamöverenskommelsen kommer de intäkterna

att stiga till en bit över 300 miljoner, det är målbilden. Det är en positiv och bra utveckling för kollektivtrafiken i Stockholmsregionen.

Vi kan bara helt kort konstatera en annan sak. Som så ofta, tyvärr, får jag säga, kära vänsterpartister, som så ofta kommer historien så småningom ikapp er och ibland går detta mycket snabbare än ni tror. Det är nämligen så att de tre stationer som ni slår er för bröstet för har varit reklamfria i Malmö inte längre är det. Tvärtom har nu slagits fast, som det sägs, att Malmö central och Citytunnelns övriga stationer via Jernhusen AB och också via Malmö stad, som äger den sista stationen, ska få reklam. Man säger att ingen tidigare hade tänkt på möjligheten att hyra ut reklamplats på perronger, men efter ett pilotprojekt på Stockholms central gav Trafikverket förra året klartecken för en stor upphandlig för runt 70 stationer i landet. Intäkterna ska användas för att utveckla stationsmiljöerna och genomföra förbättringar till nytta för resenärerna.

Ja, man lär av Stockholm. Vi är föregångare även i den här frågan, och som vanligt kommer historien i kapp Vänsterpartiet.

Jag yrkar bifall till landstingsstyrelsens förslag!

Anförande nr 268
Malin Karlsson (MP): Ordförande, ledamöter och åhörare! Vi i Miljöpartiet är generellt sett positiva till reklamfria ytor och till att skaffa in mer konst. Vi vill snarare att varje tunnelbanelinje får en station där vi satsar särskilt på konsten och avstår från ökad reklam.

Ett annat intressant förslag är att prova en reklamfri vecka i hela kollektivtrafiken. Det tycker vi är väldigt bra. Jag slutar där.

§ 126 Motion 2015:29 av Håkan Jörnehed (V) och Gunilla Roxby Cromvall (V) om att införa försök med sex timmars arbetsdag med bibehållen lön i vården

Anförande nr 269
Gunilla Roxby Cromvall (V): Ordförande, fullmäktige! Jag törs nästan inte säga vad vi skriver i vår motion. Vi vill *utreda* möjligheterna till arbetstidsförkortning med bibehållen lön för utvalda personalgrupper. Jag säger så för att vi har åkt på pumpen ordentligt när det gäller utredning, skattechock och allt möjligt annat sådant.

Vi i Vänsterpartiet tror att det här är en stor och viktig lösning för att få personal att komma tillbaka och arbeta i vårdyrket och att stanna kvar.

I samband med en sådan här utredning skriver vi att vi vill göra försök med arbetstids-förkortning med bibehållen lön för undersköterskor och sjuksköterskor på akutmottagning alternativt vårdavdelning, samt för barnmorskor och undersköterskor på förlossningsavdelning.

Hittills har försöket på Huddinge sjukhus akutmottagning fallit väl ut. Inga vakanser finns i dag. Där har personalen sex timmars arbetsdag.

Den nya avdelning som i januari öppnade på Södertälje sjukhus och där personalen har förkortad arbetstid har fått ett mycket stort antal sökande som ville jobba på de lediga tjänsterna. Jag tror att deras arbetstid är 32 timmar per vecka. Det som är fantastiskt med Södertälje sjukhus är att verksamheten alltså inte kostar mer pengar än en motsvarande

avdelning på ett annat sjukhus, men de har heller inga vakanser, och väldigt många vill jobba där.

Att jobba inom sjukvården i dag innebär att man möter patienter som är mycket mer sjuka än förr. Det handlar om att man inte orkar jobba så långa arbetspass eftersom man verkligen måste vara på alerten när det gäller patienterna och deras hälsa.

Det här tillsammans med högre lön till vårdpersonal och bättre arbetsmiljö och AST och annat som vi kommer att debattera senare i dag, tror vi att vi kan lösa den personalflykt som förekommer i vården där vi har så många vakanta så kallade vårdplatser.

Sex timmars arbetsdag innebär att man får till stånd mycket mänskligare tillvaro för dem som arbetar inom sjukvården. Det finns många vinster med det. Med detta yrkar jag bifall till Vänsterpartiets motion!

Anförande nr 270
Landstingsrådet C a r p e l a n (M): Fru ordförande, ledamöter! Det här är en angelägen motion på så sätt att den berör kompetensförsörjningen och personalförsörjningen i Stockholms läns landsting. I förmiddags talade vi om kompetensförsörjningsstrategin som vi håller på att utarbeta och snart ska fatta beslut om här i landstingsfullmäktige. Det är en fråga som jag driver på eftersom personalförsörjningsfrågorna är viktiga över lag, bland annat denna del som nu Vänsterpartiet motionerar om.

Strategin berör inte just frågan om sex timmars arbetsdag eller något annat, men den berör lönebildning, kompetensförsörjning, utbildning och inte minst ledarskapsfrågorna.

Om vi ser till verksamheten över lag så är det hela ganska svårt – ni vet alla att det är en komplex och differentierad verksamhet som vi bedriver inom landstinget och sjukvården. Därför är det svårt att hitta lösningar där en och samma lösning är tillämpbar på alla olika verksamheter. Det är svårt.

Så till frågan om arbetstidsmått. Motionärerna jämför med bland annat Halland län, och då jämför man olika arbetstidsmått. De är olika, som sagt, även i landstinget beroende på vad man arbetar med och vilken arbetstid man har. Mellan 37 och 40 timmar per vecka har vi i dag.

Det pågår också ett projekt för att se över arbetstidsförkortningar. Ser man till den personal som arbetar enbart nattetid så är det så att barnmorskor, sjuksköterskor och undersköterskor i dag arbetar 32 timmar och 20 minuter. Det innebär att det införts en rejäl arbetstidsförkortning för nattjänsterna.

Vi arbetar med olika andra försöksverksamheter som inte innebär direkt arbetstidsförkortning utan snarare personalmixer i syfte att underlätta för personalen och avlasta läkare och sjuksköterskor för att de ska orka med arbetet på ett tydligare och bättre sätt och inte minst ge mer tid till sjukvårdspersonalen, sjuksköterskor och läkare, att träffa patienter. Därför inför vi nu personalmixen. Detta nämndes också lite grand i förmiddags.

Det som är intressant och som berör motionärens fråga är de pilotförsök som pågår just nu med arbetstidsmodeller som innebär att man förkortar arbetstiden. I debatten har det nämnts två exempel, akuten på K i Huddinge och en nyöppnad avdelning på Södertälje sjukhus. I de fallen har man förkortat arbetstiden. Det innebär att man kommer att ha mindre personal i tjänst men de arbetar i stället varannan helg. Man kanske tidigare har arbetat tre av fem helger, nu arbetar man varannan helg. Den modellen innebär alltså att inom samma budgetram så arbetar du

mindre under veckorna men du arbetar fler helger, varannan helg. Det verkar vara en bra modell.

Modellen kommer inte från politiken, från landstingsfullmäktige eller för den delen från någon direktör. Detta emanerar från personalen själv, och det är så vi ska hitta olika modeller för att personalen, medarbetarna som kan verksamheten bäst, också för fram sina förslag och idéer. Vi är pigga på att nappa på det.

Det finns ju problem med detta. Motionären belyser också frågan om att det kan vara en kostnadsfråga. Självklart! Vi måste i så fall kompensera med ytterligare personal. Det finns ett antal modeller som vi hänvisar till, pilotförsöken. Vi kommer att utvärdera dem och ta ställning till om en utvärdering visar att det kan vara en framkomlig väg att införa arbetssätt som införts på försök.

Jag yrkar bifall landstingsstyrelsens förslag att anse motionen besvarad!

Anförande nr 271
Theo Bodin (MP): Fru ordförande! Jag förstår inte varför Moderaterna inte har väckt det här förslaget själva för länge sedan. Jag kommer aldrig att glömma den tisdagskväll då jag träffade en av Filippa Reinfeldts medarbetare, det var nog år 2012, som stod upptryckt mot väggen och såg helt skräckslagen ut på det som vi brukar kalla för slagfältet eller saltgruvan men som jag tror att de flesta känner till som SÖS-akuten.

I sjukvården i dag och under de senaste åren har arbetsmiljön varit fruktansvärd. När jag jobbade på SÖS-akuten för fyra år sedan så tjöt det precis hela tiden. I dag, fyra år senare så känner jag knappt till någon som jobbar kvar där. År 2012 arbetade jag på Karolinska Solnas akutmottagning som AT-läkare. Jag var tillbaka nu i våras. Jag träffade en sjuksköterska som jag hade träffat där tidigare – en! Det var några fler läkare kvar i tjänst där som jag jobbat tillsammans med, men de berättade att flera av de ST-läkare som hade börjat efter det att jag hade slutat redan hade slutat eftersom de hade bränt ut sig.

Vi måste ta itu med arbetsmiljöproblemen i sjukvården i det här länet! Vi måste göra det med alla till buds stående medel!

Jag är rädd för att vi för länge sedan har passerat den gräns som finns bortom vilken man inte kan rädda verksamheten. Men för att människor ska orka arbeta i den här enormt påfrestande miljön, både fysiskt och psykosocialt påfrestande, så måste man få tid för återhämtning. Vi har veckovila av en anledning. Att jobba varannan helg kan väl vissa tycka är bra, men för de flesta är det enormt viktigt att kunna vila både en gång om dygnet och varje vecka, och man behöver också kunna ta ut ordentlig semester och inte känna sig tvungen att, på grund av lojaliteten till patienterna, ta på sig extrapass efter extrapass till följd av att man har för få kollegor.

Situationen är fruktansvärd och jag vädjar till er i Alliansen att ta till er varje konstruktivt förslag till att prova nya sätt att arbeta i vården så att vi försöker lösa den här situationen innan det är alldeles för sent!

Anförande nr 272
Jonas Lindberg (V): Ordförande, ledamöter! Jag tänkte börja med att ställa en fråga om motionssvaret. Det står nämligen att de verksamheter i landstinget som i dag har infört det här på försök har arbetspass på 5 timmar 55 minuter. Man kan alltså få intrycket att vi redan har försök med sex timmars arbetsdag i landstinget. Om jag inte är helt felinformerad så är det inte

alls fallet. Det man har gjort är att man har förkortat veckoarbetstiden till 32 timmar. Folk jobbar fortfarande 8 timmar per dag men de jobbar en dag mindre i veckan. Det gör att frågan blir lite mer komplicerad.

Det man har sett i undersökningar är nämligen att de flesta vårdskadorna inträffar mellan den sjätte och åttonde arbetstimmen. Vi vet att de flesta vårdskadorna och patientsäkerhetsriskerna inträffar på natten, och de passen är – trots den arbetstidsförkortning som Peter säger finns till 32 timmar 20 minuter –, de längsta pass som vi har i dag. De är tio timmar långa. De som jobbar natt i landstinget börjar kl. 21:00 och slutar kl. 07:00. Detta problem har vi inte kommit åt med arbetstidsförkortningen på veckobasis. Därför är det här förslaget bra.

Jag tycker också att det är lite talande men också intressant, och du ska ha en eloge för det, att du är mer inlyssnande som man brukar säga, i förslagen. Du lyssnar på och ser att det händer saker i landstinget. När vi tidigare har talat om arbetstidsförkortning har ni stått här i salen och raljerat. Ni har häcklat oss, ni har sagt att vi är orealistiska, ni har sagt att det här är fullständigt absurt och att vi inte vill att folk ska jobba. Nu när förslagen kommer från verksamheterna själva så behöver ni backa.

På Huddinges akutmottagning minskade antalet vakanser på en månad från 30 till 7 med det här förslaget. De punktutredningar som man hittills har gjort – för man följer ju så klart det här i verksamheterna – visar att medarbetarna är väldigt nöjda. Verksamhetschefen i Huddinge säger att det här arbetssättet inte kostar mer än vad verksamheten hade kostat utan försöket.

Vi tänker så här. För att fler verksamheter ska kunna påbörja detta nödvändiga arbete och för att de verksamheter som redan i dag har inlett försök ska kunna fortsätta försöken så behövs en politisk kraft bakom det, här och nu.

Om vi nu tänker oss att de här utredningarna efter ett år dimper ned i januari och säger att personalen är nöjdare, att vi har minskat antalet vakanser på våra sjukhus, att sjukskrivningstalen har gått ned, att vi har hittat arbetssätt som är bättre för våra patientflöden, kan ni då lova att ni kommer att backa upp detta så att vi kan få fler sådana här försök i landstinget, så att de försök som pågår kan permanentas och spridas till fler verksamheter?

Ni talar ofta om att vården behöver nya arbetssätt. Ja, och ni kanske behöver fatta ett nytt politiskt beslut om att underlätta det. I Mölndal avvecklade man operationsköerna genom att införa sex timmars arbetsdag. Det här handlar inte bara om att vara en god arbetsgivare och öka rekryteringen. På det här sättet tar vi också bättre hand om de medborgare som blir sjuka så att de får operationer i tid.

Anförande nr 273
Landstingsrådet N o r d l i n g (MP): Fru ordförande, fullmäktigeledamöter och åhörare i denna sena timme! Peter Carpelan säger att frågan om arbetstidsförkortning har bäring på personalförsörjning och kompetensförsörjning, men den här frågan har också bäring på arbetsmiljön och det är också en rättvisefråga eftersom många av dem som är långtidssjukskrivna inom vården är kvinnor.

Att det pågår försök här hos oss och på Mölndals sjukhus är alldeles utmärkt. Det är utmärkta försök, och Mölndals sjukhus har till och med förlängt försökstiden eftersom de har haft så stor framgång. Där har man funnit att arbetstidsförkortning inte bara är bra för personalen. Man har dessutom faktiskt fått fler operationer utförda och även fått kortare köer till operationerna. Därtill är vårdmisstagen färre, och det betyder något för patientsäkerheten, det betyder något för våra patienter. Det här är en fråga för Peter Carpelan inte bara utifrån behovet av

kompetensförsörjning och personalförsörjning. Det här är minst lika mycket en fråga för patientsäkerheten och våra medborgare och deras tillgång till vård.

Med detta sagt vill jag också säga att det hela har flera syften. Det handlar verkligen om att man inför arbetstidsförkortningen på avdelningar där det är viktigt för personalen, men det handlar också om att man inför arbetstidsförkortning för att effektivisera och synkronisera arbetet på ett mer optimalt sätt för att patienterna ska kunna få åtkomst till vården.

Med dessa två, för Miljöpartiet, väldigt tungt vägande argument bifaller vi motionen!

Anförande nr 274
Landstingsrådet C a r p e l a n (M): Fru ordförande! I förra veckan träffade jag företrädare för personalen på K i Huddinge akutmottagning, just för att diskutera hur det går med det pilotförsök som man bedriver där. Det var väldigt intressant för man var väldigt entusiastisk. Utfallet var bra.

Jag tror att någon nämnde här i debatten att vi har lättare att rekrytera personal till akutmottagningen på K i Huddinge, och jag välkomnar verkligen de här pilotförsöken eftersom de emanerar från personalen själv, det är deras egna idéer.

Det gör att man får mycket större styrka i ett sådant försök, en sådan verksamhet, än vad man skulle få om vi från politikens sida eller från någon i tjänstemannaledningen sade hur de ska göra och kom med pekpinnar.

Det är också så att pekpinnar är svåra, vilket någon här har påpekat. Eftersom det är en så differentierad verksamhet som vi bedriver så jobbar läkare som går jour i vissa fall långa pass därför att det behövs just då. Det är svårt att ha en entydig modell som gäller alla. Det är därför som vi ska pröva oss fram, och jag är verkligen öppen för att vi ska pröva olika modeller och inte bromsa.

Vidare är det alltid så att vi har budgetramar, vi har en ekonomi att hålla oss till, och detta är också personalen väl medveten om. Vi prövar personalmixer, vi prövar arbetstidsmodeller som jag tror kommer att vara framgångsrika, men det är svårt att hitta en modell som passar alla.

Något som vi också ska bli bättre på att göra – och detta gäller framför allt våra akut-verksamheter, våra dygnetruntverksamheter – är att sprida de goda exemplen mycket mer i vår organisation, i vår sjukvårdsapparat och inom landstinget som sådant, där vi har ungefär 45 000 anställda. Vi måste sprida de goda exempel som ändå finns.

Det flesta av våra medarbetare är väldigt positiva till att arbeta inom landstinget och hitta nya arbetsmodeller. Det ska vi fortsätta med. Kompetensförsörjningsstrategin, som man tjatar om, är bara ett led i denna, och i den ligger förstås också arbetsmiljöfrågorna, men ytterst handlar detta om att få personal att söka sig till landstinget, arbeta med våra patienter och stanna kvar inom vården som goda medarbetare.

§ 127 Motion 2015:31 av Håkan Jörnehed (V) och Gunilla Roxby Cromvall (V) om att tillvarata flyktingars sjukvårdskompetens

Anförande nr 275
G u n i l l a R o x b y C r o m v a l l (V): Ordförande! Som ni ser på motionsfloden som kommer från Vänsterpartiet så har vi tänkt väldigt mycket när det gäller frågor som handlar om hur vi ska

göra för att stärka vår hälso- och sjukvård och öppna de mer än 400 stängda vårdplatser som finns. Här kommer nästa förslag.

Det finns ett stort antal flyktingar i vårt län i dag, och många av dem är välutbildade. Det är bland annat den grupp av människor som har möjlighet att fly från ett land i krig. Där finns det läkare, tandläkare och sjuksköterskor och annan personal som har jobbat inom vården.

Precis som det står i svaret från förvaltningen och som vi skriver i vår motion tar det alldeles för lång tid för till exempel en läkare att få sin examen validerad av Socialstyrelsen. Myndigheten behöver absolut förenkla sin handläggning och påskynda den. Men vi kan göra saker under tiden.

Här i hälso- och sjukvården i vårt landsting har vi ett skriande behov av mer personal. Det är faktiskt därför som vi har stängda vårdplatser. Vi behöver fler undersköterskor, sjuksköterskor och läkare och även personal till andra personalgrupper inom vården.

Därför tycker vi att vi i vårt landsting kan följa det goda exempel som Landstinget i Kalmar län har byggt upp. Det har tre steg. Först kan vi genom hälsosamtalen, som vi faktiskt har i landstinget, kartlägga den kompetens som de nyanlända flyktingarna har. Vi kan fråga dem om de är sjuksköterska, läkare eller har annan erfarenhet från vården. Då får vi reda på att vi har människor som vi kan stötta.

Vi behöver också bättre informera om och marknadsföra oss som arbetsgivare. Därmed kanske vi också kan ta in de nyanlända i vår sjukvård. Naturligtvis kan inte en läkare komma hit och genast börja jobba som läkare, men man kanske kan ha andra uppdrag och anställningar inom sjukvården. Då kan man varva språkundervisning och praktik. På så sätt hamnar vi i landstinget som arbetsgivare och de nyanlända i en *win–win*-situation. Att komma in i ett samhälle innebär att man kommer in i en gemenskap, och att få använda sin kompetens innebär att man mår bra.

Därmed bygger vi för framtiden så att fler kan arbeta inom vår hälso- och sjukvård. Om vi gör det rätt – som Kalmar gör – så kanske vi framöver kan börja öppna de mer än 400 stängda vårdplatserna.

Med detta yrkar jag bifall till vår motion om att tillvarata flyktingars sjukvårdskompetens!

Anförande nr 276
Landstingsrådet C a r p e l a n (M): Fru ordförande, ledamöter! Vi har ju aldrig i Stockholms läns landsting haft så många läkare och sjuksköterskor anställda som i dag. Trots det upplever vi att vi har brist på vissa specialistutbildade läkare och specialistutbildade sjuksköterskor. I det här fallet påbörjade alliansregeringen en kraftig utökning av utbildningsplatserna för de här grupperna. Nuvarande regering, tycker jag, fortsätter på den vägen. Det ska den ha en eloge för, det sticker jag inte under stol med.

Samtidigt är det en historiskt stor invandring och inflyttning till Stockholms län, varav en mycket stor del utgörs av asylsökande och flyktingar. Det är givetvis viktigt för Sverige, och det är viktigt för landstinget, att vi har en integration som fungerar så bra som det bara går så att människor blir självförsörjande och kommer ut i ett eget liv. Det är extremt viktigt för oss.

Största ansvaret för att nyanlända som har en hälso- och sjukvårdsexamen från ett land utanför EU och EES kommer i arbete är den vänsterstödda regeringens. Det kan ta uppemot sju år för en färdigutbildad läkare att få ut den svenska legitimationen och eventuellt ett specialbevis. Det är

helt oacceptabelt att det tar så lång tid. Det är ett resursslöseri för den enskilde givetvis och för staten och för landstinget.

I det här fallet behöver regeringen se till att den validering som nämndes även av Gunilla påskyndas, och att myndigheten får de resurser som krävs för att valideringen sker inom rimlig tid. Yrkessvenska, som också är aktuell, behöver spridas runt om i landet, och utbildningsplatserna med kompletterande utbildning behöver också utökas för att motsvara de behov som trots allt finns för också de nyanlända. Det räcker inte att regeringen avser att göra någonting åt det här.

Som av en händelse – ni som har läst ledarsidan i Dagens Nyheter i dag vet det – har Hanne Kjöller skrivit om just legitimation i Sjuksköterskan som gav upp. Vad är det för något?

Det här handlar om en sjuksköterska som ursprungligen är svenska, som har utbildat sig och arbetat i USA och som nu vill flytta tillbaka till Sverige. Hon vill därför få sin sjuksköterskeexamen validerad för hon vill givetvis komma in i produktion och jobba och göra rätt för sig i Sverige. Går det? Tji, fick hon.

Den här hanteringen är nämligen så extremt svår hos Socialstyrelsen. Trots att den här sjuksköterskan kan uppvisa utbildningsbevis, att hon kan uppvisa att hon har utbildning, och trots att hon kan svenska och kommer till Sverige fungerar det inte för henne att få sin legitimation validerad. Det slutar med att hon ger upp och flyttar tillbaka till USA.

Det finns visserligen ett regelverk hos Socialstyrelsen men det är så extremt byråkratiskt och krångligt. I den här frågan har den socialdemokratiska regeringen påhejad av Vänsterpartiet absolut inte gjort någonting av dignitet. Om hon som kommer från USA med en dokumenterad examen i bagaget inte kan få arbeta i Sverige, hur ska det då vara för den nyanlände som inte har några utbildningsbevis, som kanske inte ens kan styrka sin identitet ordentlig men som ändå kanske är läkare eller sjuksköterska. Den personen har en enorm uppförsbacke och det tar extremt lång tid hos Socialstyrelsen. Det är inte acceptabelt och det måste man ändra på.

Det finns vägar att gå, men då krävs det handlingskraft från regeringen för att lösa de här frågorna. Den artikel som finns på DN:s ledarsida i dag skriven av Hanne Kjöller belyser på ett mycket tydligt sätt med exempel hur illa det går när regeringen inte styr och leder på ett tydligt sätt för att få ordning på den här frågan. De personer som berörs är många, och de behövs i Stockholms läns landsting eftersom vi ser hurdan personalsituationen är.

Det krävs att regeringen gör någonting. Vi i Stockholms läns landsting kan inte validera, hur gärna vi än skulle vilja. Det är statsmakten via Socialstyrelsen som hanterar den typen av frågor.

Om ni inte har läst ledarsidan i Dagens Nyheter i dag så gör gärna det, för det är ett tydligt exempel som visar på något som nästan är som ett moment 22, där en person kommer till Sverige men ger upp. Hon hade uppenbarligen möjlighet att ge upp och åka tillbaka till USA. Det är inte alla som har möjlighet att återvända. De blir i stället sittande utan att vara verksamma och de får inte sin examen godkänd. Det tar sju år i dag, om man kommer från ett land utanför EU och EES.

Anförande nr 277
Landstingsrådet S j ö s t r ö m (S): Ordförande, ledamöter och åhörare! Först av allt vill jag yrka bifall till motionen! Det är en alldeles ypperlig motion! Ett av skälen till att jag tycker så är att jag också varit engagerad i den här frågan ett antal gånger. Senast i samband med budgetfullmäktige

väckte vi socialdemokrater vårt förslag, en del handlade om ett kunskaps- och valideringscenter inom Stockholms läns landsting. Jag återkommer till den frågan strax.

Jag vill börja med att rätta Peter Carpelans historieskrivning lite grand. Jag väckte nämligen en interpellation i det här ämnet redan den 15 oktober. I den använde jag som utgångspunkt bland annat en riksrevisionsrapport som då gick under benämning Statliga insatser för akademiker med utländsk utbildning. Det är en rapport som jag dessutom plöjde igenom från första till sista sidan, för den var väldigt spännande och väldigt intressant.

Den gjordes år 2011. Den innebar en totalsågning av den dåvarande borgerliga, alliansledda regeringen. Den här rapporten visar tydligt att det råder en totalt förlamande situation där man inte tog itu med problemen med valideringssystemen i Sverige. Man hade dessutom låtit frågan bero enligt den här rapporten i flera år trots påpekanden och synpunkter.

En av de första åtgärder som den socialdemokratiskt ledda regeringen därmed fick göra år 2015, efter det att man hade fått sitt budgetförslag fällt i slutet på 2014 men i anslutning till vårbudgeten, var att anslå extrapengar till Socialstyrelsen, närmare bestämt totalt 18 miljoner kronor för att påskynda handläggningstiden och sätta in fler handläggare eftersom det byggts upp proppar i systemet.

Jag tycker att det är värt att påminna om att vi nu har en socialdemokratiskt ledd regering, förvisso med stöd av Vänsterpartiet, som tar ansvar för att valideringssystemen ska börja fungera.

Jag vill också uppmärksamma Peter Carpelan på rubriken på den här motionen som är att tillvarata flyktingars sjukvårdskompetens. Valideringssystemet behöver, helt korrekt, effektiviseras, för i dag tar handläggningen alldeles för lång tid. Det finns naturligtvis också stora skillnader mellan den som är validerad och tillhör ett EU-land och den som kommer utifrån. Det här handlar också om andra snabba vägar in.

Detta har varit föremål för en ständig diskussion oss emellan. Alltsedan jag ställde första frågan konstateras att det finns femtio personer – det är alltid standardsvaret – i valideringssystemet för läkare som bekostas av landstinget, ungefär fem brukar vi ha för tandvårdssidan och sedan är det en eller två stackars sjuksköterskor som kan få det här stödet.

Det här är en ambitionsfråga. Stockholms läns landsting har också ett behov av att jobba med utvecklande av antalet valideringsplatser inom hela valideringen och se till att fler kommer in i systemet, att fler förbereder sig för att klara TULE-provet, vilket inte är helt enkelt. I det fallet måste man också så småningom hitta en väg framåt för att i högre grad jämställa de utbildningar som finns utanför EU.

Men det här handlar också om snabba vägar in, det handlar om att vi ser till att människor som är sjukvårdsutbildade och kommer till vårt land på ett effektivt sätt redan från början fångas upp. Det är det som är så unikt med verksamheten i Kalmar. Det finns också andra väldigt bra modeller. Västra Götaland jobbar på ett väldigt utvecklat sätt med dessa frågor, Skåne arbetar med väldigt utvecklade metoder, Örebro gör det också och så vidare. Det finns ett antal landsting som har tagit många steg.

Vad handlar det om, då? Jo, det handlar faktiskt om att till att börja med inte göra samma sak två gånger. Redan när man har de första mötena med personer som kommer till vårt land borde man fråga: Har du sjukvårdserfarenhet? Så bra! Då kan vi kanske hjälpas åt så att du snabbare kommer i verksamhet. Man kan hålla kontakt med systemet.

Den andra viktiga frågan är att man vet att det finns en magisk tvåårsgräns. Om man har varit borta från sjukvårdsverksamheten för länge så är risken väldigt stor att man inte kommer tillbaka till sjukvårdsverksamheterna som anställd. Därför har vi en väldigt viktig uppgift att se till att nyanlända kan få praktikmöjligheter och gå på andra typer av tjänster i våra verksamheter redan från början.

Därför är det här också en fråga om hur landstinget här inte bara jobbar med valideringen utan också hur vi arbetar med att erbjuda auskultationsplatser, erbjuda praktikmöjligheter och erbjuda att gå på olika typer av vikariat som har koppling till sjukvårdsverksamheten även om man inte har en legitimation och kan jobba direkt i legitimationsyrket.

Det här är en ambitionsfråga också för Stockholms läns landsting. Det handlar om att ta ett större krafttag i det som vi själva kan göra och inte bara skylla problemen åter en gång på en socialdemokratiskt ledd regering, en regering som faktiskt, till skillnad från den borgerligt styrda regeringen, gör någonting och inte åsamkas en riksrevisionkritik som heter duga.

Anförande nr 278
Landstingsrådet N o r d l i n g (MP): Fullmäktigeledamöter och fru ordförande! Peter Carpelan talar brinnande när det gäller att tillvarata kompetensen hos nyanlända, men han talar brinnande så länge någon annan ska göra jobbet. När vi ska göra jobbet i Stockholms läns landsting så falnar hans låga.

Vi behöver ta exempel på modeller från Kalmar och från Västra Götaland. Vi behöver lyssna till deras goda erfarenheter. De har gjort det här i samband med hälsosamtalen, de har ställt frågan: Har du någon typ av vårdutbildning, har du jobbat i vårdmiljöer? Om personen svarar ja så säger landstingets representant att landstinget arrangerar ett informationsmöte, du har möjlighet att komma, du är välkommen. Sedan får var och en själv bestämma om man vill gå dit. Det är alltså landstinget som gör det här. Sedan får personerna hjälp med alla papper som behöver samlas ihop, fyllas i och skickas in. Det kan vara nog så svårt när man kommer till ett nytt land och möter nya strukturer och nytt språk. Vem är vad? Vad är Socialstyrelsen för någonting? Allt sådant får de hjälp att få förklaringar till.

Sedan har de möjlighet att gå på två folkhögskolor, en typ av snabbspår. Folkhögskolorna erbjuder kurser i sjukvårdssvenska. De går i skolan två tre dagar i veckan, de andra dagarna är de på språkpraktik. Då är de med i vården, utför enklare sysslor och lär sig vår sjukvårdskultur. Det innebär att de ännu inte kan jobba men ser hur sjukvården i Sverige fungerar. Studenterna kan också vara språkunderlättare i vården under utbildningstiden. Sedan får de hjälp till praktikplatser. Så fungerar det i Kalmar län.

När det gäller att få praktikplatser så var inställningen lite njugg i början, men i dag ringer man för att få personer, för det visade sig att de var väldigt värdefulla. De här personerna är alltså inte en belastning utan en berikande tillgång till vården, men kanske ännu inte som sjuksköterska eller läkare.

Vi behöver ha ett valideringscentrum i Stockholms läns landsting. Vi behöver även hos oss bygga upp stödet kring de nyanlända som har vårdkompetens.

Det finns privata initiativ, men vi kan inte luta oss mot pensionärer. Det finns en läkare, Sten Lindahl, professor emeritus från KI, som har tagit ett initiativ. Han har väldigt många runt sig som han försöker guida in i systemet. Det är jättebra och lovvärt, men vi når så många fler om Stockholms läns landsting gör det eftersom vi redan har tillgång till praktikplatser. Vi behöver

dessa människor också som språkunderlättare för oss. Det här säger jag bara för att ge en liten förståelse för vem som kan komma.

En kvinna, en hudläkare som är uppvuxen och utbildad i Damaskus, berättar: Jag har redan besökt Sverige i egenskap av läkare och deltagit i ett par läkarkonferenser här. Att komma hit som flykting från ett krigshärjat land är en helt annan sak. Som alla andra längtar jag efter att få bidra med mina kunskaper.

Det är den önskan och viljan som man ännu bär med sig när man är nyanländ och det är den som vi måste fånga upp hos dessa människor. Bifall till motionen!

Anförande nr 279
Rickard Wall (–): Ordförande, ledamöter! Jag kan inte låta bli att göra ett mycket kort inlägg.

Nu märker jag att man i den allmänna debatten ska ha bilden att vi i Sverige är tröga på att ta vara på kompetens. Ni suggererar er själva till att vi i Sverige är så dåliga; det har spritt sig till moderaterna också. Vi är dåliga. I andra länder är de bra. Det är bara vi som är dåliga. Det där går ju igen i alla frågor.

Jag kan därför inte låta bli att säga att det är lika illa i andra länder. Bara som ett exempel kan jag nämna min första svägerska. I tjugo år arbetade hon som laboratorieassistent eller biokemisk tekniker i Washington DC. Efter tjugo år träffade hon en gubbe och flyttade till Florida. I olika delstater måste man, även om man får jobb i samma yrke, *pass the barr*. Man måste göra ett nytt test i den nya delstaten. Det är ganska hårda krav. Det här handlar alltså om samma land, samma språk, samma yrke – det är som om vi som har körkort inte klarar teoriprovet. Vad hände nu med min svägerska som hade fyllt femtio år? Hon klarade aldrig någonsin testen, så hon slutade sina yrkesaktiva år som hemmafru, och nu är hon pensionär.

Vi behöver inte skämmas. Till dem som försöker trycka ned oss och säga att vi är dåliga vill jag säga: Vi är inte dåliga. Vi är inte sämre än andra. Räta på ryggarna bara!

Anförande nr 280
Landstingsrådet Carpelan (M): Fru ordförande, ledamöter! Vi är minsann stolta och rakryggade i Stockholms läns landsting i alla fall, tycker jag.

Jens Sjöströms inlägg var lite intressant. Till skillnad från honom gav jag faktiskt den nuvarande regeringen beröm för antalet utbildningsplatser. Han skyller allt på alliansregeringen. Det är alliansregeringens fel hit och dit i snart sagt varje fråga som Jens Sjöström yttrar sig i. Det är lite märkligt.

Man får ju skilja på olika saker när man diskuterar. Vad händer under asyltiden, det vill säga när man inte har fått permanent uppehållstillstånd respektive när man fått permanent uppehållstillstånd? Det är en milsvid skillnad.

Det pågår ett antal projekt, vilket motionärerna beskriver, där man har till exempel språkundervisning. Det gäller personer som inte har fått permanent uppehållstillstånd. Anledningen till att det inte har spritt sig över hela landet är ju att de personerna snart sagt när som helst kan bli utvisade ur Sverige, de får inte uppehållstillstånd. Det är därför det finns viss försiktighet i landsting och regioner att dra i gång stora projekt med dessa människor. Det finns säkert också nytta med sådana projekt, för de som får stanna får givetvis sannolikt ett försprång

när det gäller till exempel sjukvårdssvenskan. Det kan vara bra, jag utesluter inte det. Vi kan säkert göra mer från Stockholms läns landstings sida.

Gör vi någonting i Stockholms läns landsting? Ja, vi gör en hel del annat än att gnälla på den nuvarande regeringen för att den inte sköter sitt uppdrag, vilket den inte gör. Vi arbetar aktivt med olika stödinsatser för sådana som har examina från utländska lärosäten. Det kan vara sjuksköterskor eller läkare till exempel. Vi ser till att man har lön under praktikperioder. Vi möjliggör provtjänstgöring för specialistkompetenta läkare till exempel. Vi ersätter de handledare som hjälper till att lotsa dessa personer in i hälso- och sjukvården. Vi har auskultationsplatser, alltså prao-platser, som introduktion till hälso- och sjukvården. Vi har även individuellt språkstöd vid behov till dem som behöver den formen av uppbackning. Vi arbetar alltså på en rad olika fronter i Stockholms läns landsting, men vi kan säkert göra mer.

Man ska aldrig tycka att vi inte ska vara rakryggade i Stockholms läns landsting, för det ska vi vara. Vi bedriver nämligen ett gott arbete, men vi kan säkert vidta ytterligare åtgärder för att underlätta för nyanlända att komma in i hälso- och sjukvården om man har en examen.

Anförande nr 281
Landstingsrådet S j ö s t r ö m (S): Ordförande och ledamöter! Ja, det kan göras mer, för vi kan konstatera att budgetvolymen i princip är densamma för den här verksamheten trots att vi har tagit emot flest flyktingar i Europa och har haft den största flyktingkrisen någonsin. Stockholms läns landsting har samma budgetvolym trots att vi för en stor debatt, ständigt och jämt, utifrån det rekryteringsbehov och den personalkris som vi har. Ja, vi kan göra mer.

Jag får alltid svaret att vi har femtio platser på valideringssystemet för läkare och att vi har fem stycken på tandvårdssidan.

Det finns auskultationsmöjligheter och så vidare, men det är inte i den omfattning som vi skulle behöva för att också se till att vi har nya medarbetare om några år i våra verksamheter.

Jag vill också bara konstatera en sak, Peter, du som gnäller på nuvarande regering. Jag hänvisar till riksrevisionens rapport och konstaterande. Det är stor skillnad.

Anförande nr 282
Landstingsrådet C a r p e l a n (M): Fru ordförande, ledamöter! En replik till Jens Sjöström. Jag är absolut beredd att utöka antalet platser. Jag kan i den här trånga församlingen säga att jag också är en smula förvånad över att det varit femtio platser ett antal år. Jag tycker att man skulle se över möjligheten att utöka dem. Ett problem i det sammanhanget är också handledningen för dessa personer. Detta är en svårighet som inte bara gäller dem som har utländska examina, det kan även förekomma i andra sammanhang. Jag ska ta reda på om vi kan vi utöka antalet platser.

Det andra, som är det viktigaste som jag har tjatat om, är att regeringen måste påskynda valideringsprocessen, för den är helt orimlig sådan som den är i dag. Den socialdemokratiska, och från Vänstern påhejade regeringen, har ansvaret. Detta kan inte vi från landstinget göra någonting åt.

Anförande nr 283
Landstingsrådet S j ö s t r ö m (S): Validering görs av Socialstyrelsen, så är det ju. Men jag är väldigt glad över att du också yttrade det som du sade nu på slutet.

Jag förutsätter och ser fram emot att vi till nästkommande sammanträde med personalutskottet också sätter upp denna fråga på vår föredragningslista, så att vi kan föra en diskussion om vilka insatser som vi gemensamt ser att vi vill att vår förvaltning utreder med ökat tempo för att ganska snart återkomma med konkreta förslag.

§ 128 Motion 2015:35 av Håkan Jörnehed (V) och Gunilla Roxby Cromvall (V) om kliniskt basår för nyutexaminerade sjuksköterskor

Anförande nr 284
G u n i l l a R o x b y C r o m v a l l (V): Ordförande och fullmäktige! Så var det dags för Vänsterpartiets sista motion för i dag om vad vi i Stockholms läns landsting kreativt kan göra för att få fler att stanna kvar i vårdyrket eller att vilja arbeta inom hälso- och sjukvården.

Över hela landet råder det stor brist på läkare, sjuksköterskor och undersköterskor. SKL förespår att bristen kommer att öka under de kommande tio åren. Då behöver vi tänka nytt och kreativt och finna kvalitativa lösningar. Här kommer nu ett annat förslag.

Att vara nyutexaminerad innebär för de flesta människor en osäkerhetskänsla. Har jag kunskap och räcker jag till? är frågor som man ställer sig. Utbildningen har inte heller alltid varit så gedigen att den har givit den kunskap som behövs för att man självständigt ska kunna utöva yrket.

Jag minns hur det var när jag själv var nyutbildad socionom. Jag kände att jag nog inte hade förstått någonting av utbildningen, och jag vet att mina kurskompisar kände precis likadant. Man känner sig väldigt osäker när man är nyutexaminerad.

Därför behövs det en rad åtgärder för nyutexaminerade. Det behövs mentorskap, det behövs handledning och det tar tid av den erfarna personalen som arbetar på avdelningen eller kliniken. En konkret handling är att tillämpa precis det som man har infört i Västra Götalandsregionen, nämligen ett kliniskt basår.

På så sätt utvecklas sjuksköterskornas yrkeskompetens när de får en kombination av undervisning, omvårdnadshandledning i grupp men också individuellt stöd på respektive avdelning. Basåret behöver också innehålla föreläsningar, till exempel om basal vårdhygien, palliativ vård och god vård till våra äldre. Det kliniska basåret är alltså en praktisk handledning och ett stöd det första yrkesåret. På så sätt elimineras risken för att den så kallade dolda kunskap som finns hos dem som har arbetat länge försvinner och inte tas till vara.

Med det yrkar jag bifall till Vänsterpartiets motion om att vi ska införa ett kliniskt basår för nyutexaminerade sjuksköterskor samt att vi ska utreda var och i vilken omfattning det kliniska basåret ska införas.

Anförande nr 285
Landstingsrådet C a r p e l a n (M): Fru ordförande, ledamöter! Jag tycker att det är en angelägen fråga som motionärerna lyfter. Jag vill ge motionärerna en eloge i den delen, för det är en viktig fråga, en fråga som även jag märker av när jag är ute och träffar verksamheterna. För det är viktigt att vi har en bra övergång mellan studier och arbetsliv inom samtliga hälso- och sjukvårdsprofessioner som vi har inom landstinget. Därför säger jag om igen att vår kompetensförsörjningsstrategi tar sikte på denna fråga, för det är angeläget att våra medarbetare får rätt förutsättningar att utföra uppdraget, vare sig man är läkare eller sjuksköterska, och det ligger helt i linje med vi nämnde tidigare.

Men jag yrkar ändå bifall till landstingsstyrelsens förslag att den anses besvarad, därför att det pågår redan ett sådant här arbete i Stockholms läns landsting. Så man slår in öppna dörrar från Vänsterns sida, även om det är en viktig fråga.

Introduktions- och traineeprogram pågår på många olika håll i Stockholms läns landsting. Däremot ser de här programmen olika ut – vi har ingen enhetlig bild av hur vi ska bedriva ett introduktions- eller traineeprogram, utan alla har uppfunnit sina egna modeller i den delen. Det är också så att vi har ett program för sjuksköterskor som ska öppna upp möjligheterna att få en introduktion, för vi märker att det finns en diskrepans mellan utbildningen och att sedan komma ut i verkligheten. Många sjuksköterskor berättar för mig att de blir näst intill chockade att se hur det går till när de kommer ut i verksamheten. Man är helt enkelt inte förberedd i tillräcklig omfattning.

De program som pågår har varit väldigt uppskattade i verksamheterna. Det vi behöver göra – ett arbete som pågår, men vi är inte färdiga ännu – är att se till att ha en mer samordnad och koncerngemensam introduktion som ska vara mer lika för alla, så att man får en tillräcklig introduktion. Det arbetet pågår. Vi gör det tillsammans med landstingsstyrelsens förvaltning och olika akutsjukhus.

Det är en viktig fråga. Arbetet pågår på många sjukhus. Vi kommer att se till att ro detta i land och att det blir mer tydligt. Det är en smula spretigt just nu.

Anförande nr 286
Landstingsrådet S j ö s t r ö m (S): Tack ordförande, ledamöter och åhörare! Jag delar Peters uppfattning i elogen till Vänsterpartiet – den här frågan är väldigt viktig. Den har vi ju också diskuterat i ett antal omgångar. Den finns inom ramen för AST-diskussionen. Den finns också inom ramen för den kompetensförsörjningsstrategi som Peter hela tiden hänvisar till och som vi är glada att den kommer fram. Däremot ser jag också fram emot att det är i sådana fall blir en tydlig skrivning – en liten passning till Peter – i den kompetensförsörjningsstrategin, så att det omnämns någonting om introduktion över huvud taget i det förslag som sedan går fram.

Vi har dock valt att i det här läget inte stödja själva motionen. Vi har egentligen ingenting emot kliniskt basår för sjuksköterskor, och vi vet också om den modell som man kör i Västra Götaland, men vi ser att vi skulle behöva ta ett helhetsgrepp över just introduktionsverksamheten och även fundera på hur vi får ihop de olika yrkeskategorierna i introduktionsprogrammet, som man har gjort i Västra Götaland. Det har lett till en erfarenhet man har dragit, även om det ännu inte syns i utvärderingarna, att man också har fått en betydligt bättre teambildningskänsla, man jobbar betydligt bättre i vårdteamen tack vare att man gör så mycket gemensamt mellan de olika yrkeskategorierna.

Därför hänvisar jag till det särskilda uttalande som vi lade i landstingsstyrelsen och i personalutskottet. Med detta sagt är det väl jättebra att vi nu i en lite mer offentlig, publik församling har påbörjat den öppna diskussionen om vad vi förväntar oss av introduktion. Vi kan ju också konstatera att vi har personalkategorier som inte minst inför den här sommaren har vittnat om att man har fått en eller två dagars introduktion – det finns en del att jobba på!

Anförande nr 287
A n n a k l a r a M a r t i n - L ö f (MP): Även Miljöpartiet välkomnar idén om introduktion för nyutbildade. Det skulle kunna vara i form av ett kliniskt basår, eller två, som det är på Karolinska i dag, har jag fått information om. Just att få möjlighet att se olika verksamheter och få en bred bas av kunskap om olika diagnoser är viktigt när man är ny. Man kanske inte har haft så väldigt

många praktikplatser men man kommer att möta människor med många olika diagnoser och då måste man kunna lite av varje. Därför är det väldigt bra att kunna rotera mellan olika arbetsplatser.

Det är också viktigt att kunna reflektera. Det är någonting som inte bara gäller nyutexaminerade utan all personal – för att kunna utveckla sjukvården måste det finnas tid för reflexion, eftertanke och samtal mellan medarbetare. Det är kanske särskilt viktigt för nya, men också för alla, att det finns tid för det, vilket det inte finns i dagsläget. Vården måste organiseras så att det blir möjligt, för annars kan man inte utveckla sjukvården.

I motionen nämns utbildning och föreläsningar om till exempel vårdhygien. Men sjuksköterskeutbildningen tar tre år, och den är full av den typen av föreläsningar och utbildningar, så det kanske inte främst är det man behöver utan mera av praktisk erfarenhet och att se olika patientgrupper, och möjlighet till reflexion.

Miljöpartiet yrkar bifall till motionen.

Anförande nr 288
J o n a s L i n d b e r g (V): Tack så mycket, ordförande, och tack, Peter, för ditt svar! Jag tänkte fråga några saker. Vi kan ju läsa i motionssvaret att man delar motionärernas förslag om en mer samordnad introduktion, och sedan berättar du lite om hur det arbetet pågår. Jag skulle vilja veta lite mer. Hur långt har man kommit med det arbetet? När bedömer man att man kan ha ett förslag klart?

Kliniskt basår är ju redan en välfungerande modell, som bygger just på att man ska samordna introduktionen för sjuksköterskor. Jag undrar lite: Man kanske tittar på den modellen i den grupp som du pratar om, och vad tycker man i sådana fall om det kliniska basåret? Är det inte lämpligt för Stockholm? Eller är det det? De erfarenheter som finns är ju väldigt positiva.

Framför allt ser vi att den introduktion som man får i dag är väldigt bristfällig på grund av personalbristen. Det finns inte tillräckligt med erfarna kolleger som kan introducera en i yrket. Det som man framför allt får tid för – som jag tror egentligen är viktigare än praktiska moment och att se olika verksamheter under basåret – är reflexionen. Nya personer i vården – olika professioner – behöver få diskutera sina patientfall, sina upplevelser och sin yrkesroll och identitet i början, och göra det med erfarna kolleger som har genomgått samma resa. Det kliniska basåret öppnar upp för att skapa en struktur kring det, vilket jag tror kan göra att färre slutar i vården och fler känner att de vill vara sjuksköterska längre i livet, vidareutbilda sig och stanna kvar i yrket.

Så berätta gärna lite mer, Peter, om vad det här innebär!

Anförande nr 289
Landstingsrådet C a r p e l a n (M): Tack, fru ordförande, ledamöter! Jag är som sagt ute och träffar våra medarbetare ganska ofta, och erfarna läkare, sjuksköterskor och för den delen undersköterskor berättar för mig – vilket är både besvärande men också angeläget – att nyutexaminerad vårdpersonal behöver betydligt mer introduktion i dag än vad det var tidigare. Den kliniska vardagen, verksamheten på vårdavdelningar, akutmottagningar eller var man nu arbetar, är mycket svårare därför att man uppenbarligen inte har den erfarenhet som behövs för att vara verksam i vården när man är nyutexaminerad. Det är önskvärt med långa perioder av någon form av klinisk träning eller introduktion.

Varför är det så? Uppenbarligen är det en brist någonstans i utbildningen för de här kategorierna vårdpersonal – kanske främst läkare och sjuksköterskor, men för den delen även undersköterskor som många tycker inte har tillräcklig klinisk erfarenhet när man kommer ut. Man är absolut inte självgående. Det är besvärande för den enskilde. Det är jobbigt att komma ut till en arbetsplats med en tuff miljö där det krävs mycket av dig men du känner dig osäker i dina arbetsuppgifter. Det kan ju vem som helst göra, även ett landstingsråd – även om det givetvis inte händer mig kan det ju förekomma!

Därför behöver vi också en bättre utbildning. Och vem är ansvarig för utbildningen i Sverige, Jens? Jo, det är statsmakten och regeringen. Här måste man förbättra utbildningarna både på läkarsidan och på sjuksköterskesidan för att bättre förbereda dem för den verklighet man ska träda in i.

Men vi gör någonting från landstingets sida för att råda bot på det här. I dag har vi en spretig verksamhet, som jag sade. Varje sjukhus har sin egen modell, och det varierar över tid hur det ser ut. Som Jonas nämner kan det också stundtals vara kortare därför att man plötsligt tvingas rycka in på grund av personalbrist på en viss avdelning. Det är inte bra.

Studenterna behöver ha bättre möjligheter att klara sitt uppdrag. Det har man inte i dag. Därför hoppas vi att själva utbildningen som sådan blir väsentligt bättre och kliniskt anpassad till verkligheten. Men vi från landstingets sida tar ett helhetsgrepp för att göra vad vi kan för att bättre förbereda läkare, sjuksköterskor och undersköterskor för sitt jobb i vardagen.

Anförande nr 290
J o n a s L i n d b e r g (V): Nu kom det en massa självklarheter om det vi redan vet om introduktionen, och sedan var det regeringens fel.

Jag frågade dig några saker innan. Du försöker ju lugna oss motionärer i ditt svar genom att säga att det redan pågår ett arbete i Stockholms läns landsting för att samordna detta, att det finns en grupp för det och att man tittar på olika modeller. Då undrar jag: Har man tittat på den här modellen, och varför inför man den inte? Vad är det man drar i långbänk? Och vad är det vi skulle förstöra om vi röstade för det här basåret i dag?

Sedan tänker jag på det du säger om att utbildningen inte håller måttet, Peter. Det håller jag med om. Utbildningarna och vårdarbetet behöver mötas närmare. Vi hade en sådan diskussion i våras när vi pratade om en specialistutbildning för sjuksköterskor som heter AST-tjänstgöring där man förenar vårduppdraget med utbildningsuppdraget, där man hittar nya arbetssätt för att introducera och forma nya specialistsjuksköterskor. Samma tanke ligger bakom det kliniska basåret – och ni röstar ännu en gång nej eller besvarar och gör ingenting! Jag tycker det är synd. Ni har haft så många chanser att åtgärda det som du själv beskriver. Det kan ni göra här nu!

Berätta gärna: Vad tycker du om själva modellen kliniskt basår?

Anförande nr 291
Landstingsrådet C a r p e l a n (M): Fru ordförande, ledamöter! Jag vet inte om Jonas inte läser svaren eller läser handlingarna över huvud taget. Vi beskriver ju att det pågår ett arbete redan i dag – innan Vänstern lägger sin motion.

”Men det måste vara exakt som vi säger, exakt kliniskt basår, det måste vara exakt den AST som Vänstern föreslår!” Kan det vara så att era förslag inte är fullt ut så genomtänkta eller inte är fullt så bra?

Vi säger att vi genomför ett arbete. Förvisso har vi just nu ingen tidplan på det, om det är det viktiga, men det pågår ett arbete. Det tar lite tid därför att, som jag sade, alla sjukhus har i dag sin egen modell och därför är det lite spretigt. Men vi kommer att se till att få ett helhetsgrepp över detta, det är jag helt övertygad om. Frågan är viktig, och vi kommer att jobba med den.

§ 129 Motion 2015:41 av Victor Harju (S) och Eleonor Eriksson (S) om patientnämndens erfarenhet i vårdvalet

Anförande nr 292
Victor Harju (S): Tack så mycket, fru ordförande, tappra ledamöter och tappra åhörare – timmen börjar bli sen! Förvaltningen och sjukvårdsdirektören skriver i sitt utlåtande över den här motionen: ”Förvaltningen ställer sig således positiv till motionens förslag att även inkludera uppgifter från patientnämnden i bedömningen av vårdgivare som ansöker om att få bedriva vård inom något av länets vårdvalsområden.” I den politiska kappan skriver Marie Ljungberg Schött och kompani: Det finns inga hinder för att det här ska ske.

Men vi tror att politiken måste styra, och vi tror på politisk styrning. Att inte styra är att säga att vi inte gör några förändringar över huvud taget.

Patientnämnden sitter på en enorm databas med kunskap om vårdgivare i länet – kunskap som vi använder alldeles för dåligt!

Bifall till motionen!

Anförande nr 293
Landstingsrådet Ljungberg Schött (M): Tack så mycket, ordförande, ledamöter! Victor och Eleonor, det här är en jätteviktig motion. Det är viktigt att vi tar till vara all kunskap vi har när vi ska ge någon rätten att få verka i ett vårdval i vårt landsting. Man kan uttrycka det lite annorlunda: Enligt vårt sätt att se på det här är det betydligt bättre att uttala att vi tycker det här är en positiv idé och det gör förvaltningen när man tycker det är lämpligt, snarare än att uppdra.

I Stockholms läns landsting ska vi alltid sträva efter att ha en väldigt god kvalitet och en väldigt bra uppföljning av våra vårdgivare. Det är ett krav för att vi ska kunna ge förutsättningar för en trygg och säker vård för hela länets befolkning. Det är viktigt att ha med det här i våra rutiner. Ni som har varit med i någon sjukvårdsstyrelse vet hur det går till. Man får ett ärende när någon begär ett vårdval, där förvaltningen har tittat om det finns en ekonomisk situation som är hållbar, om lokalerna ser ut som de ska göra, hur det ser ut med legitimation via Socialstyrelsen, om det finns några klagomål hos IVO – man gör en rad mycket noggranna kontroller.

Jag tror att det vore väldigt bra om man hade en rutin, att varje gång patientnämnden har några ärenden borde man följa upp dem – alldeles oavsett om det då pågår ett nytt vårdval eller inte. Det har vi också försökt att göra i sjukvårdsstyrelserna under alla år. Jag ser inte på något sätt någon motsättning i detta. Det är ju alldeles utmärkt om man tittar om det finns klagomål eller inte.

Dock är det ju så att när man söker för att starta ett vårdval har man kanske inte drivit något vårdval tidigare. Jag vet att det står i er motion att det handlar om dem som har drivit vårdval innan, men det är ändå en ganska liten del. De som det är svårast att veta hur de fungerar är ju de som inte har drivit vårdval förut – de har så klart inga klagomål hos patientnämnden.

Anförande nr 294
Victor Harju (S): Herr ordförande! Jag sitter min andra mandatperiod i en sjukvårdsstyrelse. De här uppgifterna tittas det inte på! Vi använder inte data! Det är jättesynd. Det är ju skitbra statistik och väldigt bra data över vården i länet. Vi borde använda det mer – och det händer inte av sig självt!

Bifall motionen!

Anförande nr 295
Elisabeth Ulin Karlsson (L): Ordförande, ledamöter! Jag har tidigare i denna talarstol framfört min tilltro till patientnämndens digra informationsbasis. Detta gäller statistik byggd på registrerade anmälningar från missnöjda patienter – en kunskapsbas som är en tillgång i alla olika avseenden.

För att godkänna en vårdgivare krävs mer än god ekonomi och fungerande lokaler. Klagomål från patienter borde även vägas in i lämplighetsbedömningen, och en kontroll med patientnämnden kan vara på sin plats.

Med detta vill jag yrka bifall till motionen.

Anförande nr 296
Lars Harms-Ringdahl (MP): Ordförande, ledamöter! Den här motionen handlar ju om hur förvaltningen ska få bästa möjliga underlag inför beslut om tänkbara vårdgivare. Ändamålet är vi helt eniga om. För att upptäcka problem kollar man med IVO. Det är nödvändigt och bra, men det finns väldigt mycket mer information hos patientnämnden. Den är också av en annan karaktär. Man får en mycket bredare och mer omfattande bild av de problem som eventuellt finns. Och det är en mycket enkel åtgärd att en sådan kontroll alltid görs, det kostar inget, det går fort att göra. Kort sagt tycker vi att det är ett bra motionsförslag.

Hälso- och sjukvårdsförvaltningen är positiv till motionens förslag, man säger ja till detta. Lika säger landstingsdirektören, och hon tar även upp behovet av att granska rutinerna för en sådan kontroll.

Därför landade Miljöpartiet i att anse motionen besvarad – jag skulle nästan vilja säga bifallen. Men då blir formuleringarna däremot lite konstiga i den senare delen av beslutsprocessen – där skriver man på ett negativt sätt: ”Det föreligger därför inget hinder att information även från patientnämnden inhämtas i beredningen av ansökningar”. Det är märkligt att man påpekar något sådant. Det skulle vara ännu märkligare om man liksom förbjöd att en sådan kontroll gjordes! Men jag hoppas att detta bara var ett olycksfall i arbetet, för du tog upp förut att det är viktigt att ta in patientnämndens data, så jag tror att det var en olycklig skrivning bara.

Anförande nr 297
Landstingsrådet Ljungberg Schött (M): Tack så mycket, ordförande, ledamöter! Jag ska försöka vara lite tydlig så här i denna sena timme – det är möjligt att vi alla är lite trötta.

Jag tycker att vi nu håller på med någon sorts hårklyveri. Patientnämnden är någonting som vi har inrättat för att vi ska kunna hjälpa patienter som upplever sig ha blivit felbehandlade, och vi ska också få vårdgivarna att lära sig när de har gjort någonting som är fel. Det är ett alldeles utmärkt instrument, som vi kan använda i väldigt många sammanhang – också när vi ska ge tillstånd till någon att starta en verksamhet enligt ett vårdval.

Men jag tycker inte att man behöver säga att man i precis varje läge *måste* granska den informationen. Det är det vi har försökt säga, och det är därför vi har landat i att anse motionen besvarad. Jag yrkar bifall till landstingsstyrelsens förslag.

Jag vill påpeka att alltså ingenting i detta skulle förbjuda, utan precis tvärtom tycker vi att det här är ett alldeles ypperligt instrument att *kunna* använda.

§ 130 Motion 2015:21 av Tara Twana m.fl. (S) om fetma hos barn

Anförande nr 298
T a r a T w a n a (S): Tack, ordförande, ledamöter! Övervikt och fetma är ett växande problem i Stockholm, Sverige liksom i många andra delar av världen. Fetma är ett folkhälsoproblem, det vill säga en sjukdom minst 1 procent av befolkningen har. Bland de barn som är överviktiga vid fyra års ålder är nästan sju av tio även överviktiga när de är tio år. I Sverige är var fjärde tioåring helt enkelt överviktig. Av alla tioåringar med fetma har sju av tio fortfarande fetma när de blir vuxna. Tidig behandling är effektiv och insatser kan påbörjas redan när barnet är i fyraårsåldern.

Frågan är: Är det rimligt att Sverige som välfärdsstat har en så stor ojämlikhet när det gäller övervikt och fetma hos barn? Data från 2010 visar att majoriteten av övervikt och fetma bland fyraåringar är ojämlikt fördelad i Stockholms län. Andelen fyraåringar med övervikt och fetma var högst i Botkyrka, Nynäshamn och Nykvarn, mellan 16 och 19 procent, medan Sollentuna, Danderyd och Ekerö hade den lägsta andelen, mellan 7 och 9 procent. Även mellan stadsdelarna i Stockholms kommun förekommer stora variationer. Högst andel med övervikt och fetma hos fyraåringar förekommer i stadsdelarna Skärholmen, Spånga-Tensta och Rinkeby-Kista, mellan 14 och 18 procent, medan den lägsta andelen uppmättes på Södermalm, Hägersten-Liljeholmen och Östermalm, där det är runt 8–8,5 procent.

Att nå ut med information så att barn och unga inte hamnar i ett beroende är förstås avgörande för dessa målgrupper. Barns matvanor etableras under deras andra, tredje och fjärde levnadsår. Barnläkare vittnar om att barn i dag kommer för sent eller inte alls till dem. Behandlingens utsikter är förstås mycket mer gynnsamma om den sätts in tidigare. Med tidig menas när barnet är fyra år, men åtminstone innan sex års ålder. I dag sker ofta behandlingen när barnet är tio år eller äldre, och det leder till sämre behandlingsresultat.

Hälsofrämjande och förebyggande insatser bör, som jag var inne på, nå individen så tidigt i livet som möjligt. Därför är det extra viktigt att arbeta med barn. Att identifiera barn med övervikt och fetma redan i sexårsåldern eller fyraårsåldern innebär att åtgärder kan vidtas tidigt och att behandlingstiden blir kortare än om övervikt eller fetma upptäcks senare. Dessutom nås barnets föräldrar, och det gör att föräldrar som eventuellt är överviktiga eller har fetma får kunskaper som kanske gör att han eller hon ändrar livsstil och går ned i vikt.

Med anledning av detta är det viktigt att införa en tydlig målsättning i Stockholms läns landsting att halvera andelen barn som är överviktiga till 2020 och att landstinget, såväl BVC som specialister tillsammans med kommunerna till exempel, kraftsamlar insatser kring barn som är överviktiga eller har fetma.

Med det yrkar jag bifall till motionen.

Anförande nr 299
Landstingsrådet B o h l i n (KD): Tack så mycket, ordförande, presidium och ledamöter! Jag ska svara på Tara Twanas motion om fetma hos barn.

Jag instämmer med motionären, fetma och övervikt bland våra barn och unga är ett allvarligt problem som vi ska ta på största allvar. Forskning visar att tidiga insatser verkligen gör skillnad.

I december förra året antogs ett nytt handlingsprogram för övervikt och fetma. Det kommer att gälla för åren 2016–2019, som ni ser på skärmen. I programmet presenteras tre strategier för hur vi ska angripa det här problemet. Den första handlar om hälsofrämjande insatser, den andra om förebyggande och den tredje om behandling.

Handlingsprogrammet fokuserar på två målgrupper. Den ena är grupper med fetma med särskilda behov av stöd vid till exempel graviditet, psykisk ohälsa eller funktionsnedsättning. Den andra prioriterade gruppen är just barn och ungdomar.

Det finns också konkreta mål, precis som Tara efterlyser här. Det handlar om till exempel att andelen överviktiga fyraåriga barn år 2020 ska vara mindre än 7 procent, och målet för andelen fyraåriga barn med fetma – det är alltså skillnad på övervikt och fetma – ska vara mindre än 2 procent. Jag tror det är viktigt att vi har realistiska mål när vi gör sådana här handlingsprogram, för annars kommer de inte att följas.

Jag rekommenderar er alla att ta del av det här programmet. Det är ett viktigt dokument för att vi ska kunna tackla den här utmaningen. Alla behövs! Vi som politiker har ett ansvar, idrottsrörelsen, förvaltningen, alla länskommunerna, BVC och inte minst mödravården.

Tyvärr finns det socioekonomiska skillnader i vårt län. Det tycker inte jag är acceptabelt. Därför kommer barnhälsovårdens rapport, som kommer nästa år, att vara ett väldigt bra verktyg för oss som politiker för att vi ska kunna fördela resurserna där de gör störst skillnad.

Det finns alltså ett stort arbete som är i gång inom landstinget, och jag tror att samverkan mellan kommunerna här är helt avgörande för att vi ska kunna sluta de här hälsoklyftorna.

Tara skriver i sin motion om möjlighet till remisser. Det finns alla möjligheter att remittera barn som man kan identifiera övervikt eller fetma hos, hos så unga som tvååringar faktiskt, men detta kan behöva förtydligas ut till primärvården. Det pågår också ett arbete med ett nytt vårdprogram mot övervikt och fetma. Där ser man också över barnhälsovårdens riktlinjer och remisskriterier till alla barnläkarmottagningar.

För att komma till rätta med de här problemen behövs förändrade levnadsvanor, med mer fysisk aktivitet, mindre stillasittande och hälsosamma matvanor, som bidrar till att övervikt och fetma minskar i hela Stockholms läns befolkning.

Samtidigt vill jag i den här debatten poängtera det personliga ansvaret för god hälsa. Vi kan tyvärr inte, även om vi så skulle önska, på politisk väg kommendera fram förändringar. Vi kan vägleda och vi kan ha tydliga riktlinjer – handlingsprogrammet är ett sådant verktyg. Här handlar det om barn, och därför tror jag att föräldraansvaret är centralt. Jag tror att sunda värderingar framför allt grundläggs i familjerna. Att till exempel se sina föräldrar snöra på sig joggingskorna någon gång i veckan, att sitta ned och äta en hel måltid med sina barn i lugn och ro och prata om dagen – sådant tror jag också är jätteviktigt. Så grundlägger vi sunda värderingar.

Jag skulle också vilja skicka med en uppmaning till alla som är föräldrar i det här rummet: Ta ert vuxenansvar!

Anförande nr 300
Annaklara Martin-Löf (MP): Ja, fetma och övervikt hos barn är naturligtvis ett stort problem. Det är inte så lätt, när man väl har utvecklat fetma eller övervikt, att behandla det, så det är väldigt viktigt med prevention. Och det räcker inte med en typ av prevention, utan man måste hitta många olika sätt att angripa problemet.

Man kan inte heller lösa problemet genom att lägga allt ansvar på individen. Det finns också strukturer som skapar ojämlikhet mellan olika individer beroende på social bakgrund. Därför måste man ta ett större grepp – politiker, civilsamhälle och arbetsgivare tillsammans – och hitta strukturer för både barn och vuxna att leva ett hälsosammare liv genom att det finns strukturer som underlättar i samhället.

Det behövs ytterligare forskning, för det saknas effektiva interventioner i dag. Det finns interventioner, men de har inte den effekt som man skulle behöva. Därför behöver vi satsa på mera forskning, och där kan landstinget vara med och finansiera det, för att hitta interventioner som verkligen gör skillnad långsiktigt – och jag tror inte att det är en intervention utan många.

Därmed yrkar jag bifall till landstingsstyrelsens förslag, för vi tycker att det ger ett bra svar på att man ändå försöker arbeta med de här frågorna.

Anförande nr 301
Marina Davidsdotter (V): Ordförande, fullmäktige! Jag ska fatta mig kort, för vi är nog lite trötta här och var. Jag tackar först för en mycket bra motion. Utifrån det har jag tre konkreta punkter.

Först och främst får det absolut inte förekomma sådana skillnader vad det gäller det socioekonomiska – det är alldeles för stor skillnad i dagens läge.

Sedan tycker vi att genomförandeplaner måste inrättas.

Sist men inte minst ser vi att samarbete med kommunerna måste ske i mycket större utsträckning.

Vi yrkar alltså bifall till motionen. Tack så mycket!

§ 131 Motion 2015:25 av Dag Larsson (S) om en hörcentral i landstingets regi

Anförande nr 302
Landstingsrådet Larsson (S): Ordförande, fullmäktige! Här handlar det om att eventuellt etablera en hörcentral i landstingsregi i vårt landsting.

Bakgrunden till den här motionen har att göra med det system med hörselcheckar som infördes tidigare, det vill säga rätten att få med sig en slant pengar och gå till en hörselmottagning runt om i länet och välja sin hörapparat. Du kan välja i landstingets utbud, eller du kan köpa en helt privat hörapparat och lägga in checken som mellanskillnad.

Det är ett system som genomfördes i ganska stor enighet, faktiskt. Vi var med och stödde införandet från början. Men man kan bara konstatera att det har uppstått ett ganska stort missnöje bland många som har hörselproblem i vårt län. Många upplever att man blir lurad, pådyvlad apparater som är mycket dyrare än de som ingår i landstingets utbud men som faktiskt inte är bättre.

Det här är ett genuint bekymmer – det vet jag att även en del Allianspolitiker tycker. De hörselskadades riksförbund är oerhört arga på det här systemet. De tycker att det är uselt och att vi borde ta bort systemet helt och hållet.

Vid flera tillfällen har vi debatterat systemet och vi från vår sida har krävt att man reviderar och förändrar systemet. Det har gjorts en del utvärderingar och utredningar. Men jag tycker inte vi har kommit särskilt långt på den vägen.

Vi har också fört en diskussion om det mycket märkliga faktum att nästan alla hörcentraler i Stockholms län – det finns en liten i Nynäshamn, men alla andra – ägs av de bolag som tillverkar hörapparaterna. När du kommer in på en hörcentral i Stockholm tror du att du ska möta en audionom som ska hjälpa dig att välja ut den bästa hörapparaten, så möter du i själva verket en försäljare, som är anställd av ett av tre stora hörapparatstillverkningsföretag. Tänk om vi skulle ha det så på vårdcentralerna, att våra vårdcentraler vore ägda av läkemedelsindustrin och att läkarna inte hade som främsta uppgift att ge dig de bästa läkemedlen, utan att själva syftet för dem var att sälja läkemedelsbolagets läkemedel till dig! Det skulle vi ju aldrig acceptera – men vi gör det när det handlar om hörapparater! Jag tycker det är jättekonstigt.

Vi har krävt att vi ska bryta bandet mellan oligopolföretagen och våra hörcentraler. För att få auktorisera sig för vårt system med hörselcheckar skulle man inte få vara ägd av de stora bolagen. Det har tyvärr röstats ned i den här församlingen. Det beklagar jag, men så är det.

Jag har då tittat på hur det ser ut i Skåne. Även i Skåne införde man ju ett sådant system, under Alliansstyre – men Allianspartierna i Skåne var rädda för de här hörselbolagen, så man bestämde sig för att man behöver konkurrens, en jämförelsepunkt. Allianspartierna i Skåne tyckte att det var lämpligt att införa en hörcentral som skulle vara ägd av Skåne läns landsting. Jag har knyckt den idén från Moderaterna, Liberalerna, Centerpartiet och Kristdemokraterna och tagit den hit till Stockholm. Jag tänkte att om Allianspartierna i Skåne tycker att det här är en lysande idé så kanske man tycker det här i Stockholm.

Jag yrkar bifall till motionen.

Anförande nr 303
Landstingsrådet B o h l i n (KD): Tack så mycket. Jag ska svara på Dag Larssons motion om att landstinget ska öppna en hörcentral i egen regi.

Dag glömmer lite av beskrivningen, som jag tycker att man ska lägga till. Vad som hände innan var att vi hade problem med köer. Som Marie Ljungberg Schött sade tidigare är hon allergisk mot köer till vården, och det är jag också. Vi vill inte ha köer till vården! Det skapar ojämlikhet, det skapar inte ett rättvist system.

I landstinget har vi i dag vårdval på primär hörselrehabilitering. Det gäller för personer med behov av lätt till måttlig hörselrehabilitering och för personer från 18 år. Landstinget har ett väldigt bra utbud av egna hörapparater, och i vårdvalet ska alla patienter erbjudas en hörapparat inom det sortimentet. Men om det är så att patienten väljer en annan – ja, det är då man själv betalar mellanskillnaden.

Jag instämmer med Dag om att det inte är acceptabelt att patienter köper hörapparater utan att känna till att de har rätt till hörapparater som finansieras av landstinget, och landstingets sortiment är väldigt brett. Därför har vi skärpt upp hörcentralernas ansvar. När den här kritiken påtalades gjorde vi förändringar. Vi har förändrat ansvaret hos hörcentralerna så att information ska gå ut till alla patienter och att man ska vara välinformerad för att kunna fatta ett beslut om

vilken hörapparat man vill ha. Patienterna ska få muntlig och skriftlig information. Under förra året, 2015, genomfördes en utvärdering av vårdvalet, som bland annat kom att resultera i ännu bättre uppföljning av de här kraven.

Sedan vet vi av patientenkäter – som är ett viktigt verktyg vi har när vi utvärderar vården och vårdvalen – att brukarna är väldigt nöjda. Hjälpmedelnivån till exempel, mätt som den andel av målgruppen som får hjälpmedel, är faktiskt högst i hela landet. Andelen brukare som är nöjda med den hjälp de får som helhet var under åren 2007–2014 ungefär 95 procent, och det har varit konstant.

Efter införandet av möjligheten att välja hörselhjälpmedel som fritt val och införandet av vårdvalssystem för primär hörselrehabilitering har andelen brukare som är nöjda med väntetiderna ökat från 60 till 90 procent mellan 2009 och 2014, och andelen brukare som är nöjda med delaktigheten när det gäller att välja har under samma period ökat från 60 till 80 procent.

Att öppna en ny hörcentral i egen regi är inte ett effektivt sätt att lösa problemen med bristande kunskaper om landstingsfinansierade hjälpmedel. Vi tror inte att det skulle nå ut till de patienter som går till andra hörcentraler. Därför anser jag att motionen ska vara besvarad.

Anförande nr 304
Landstingsrådet L a r s s o n (S): Ella gjorde ju en genomgång, och jag kan försöka fylla på den historiska beskrivningen. Det har ju varit en förändring i verksamheten.

Det hela började faktiskt med att verksamheten låg i egen regi. Vi hade bekymmer med köer och tillgänglighet. Sedan handlades det här upp och ett företag som hette Abecina fick ta hand om hörapparatutprovningsverksamheten i Stockholm. Det slutade med katastrof! Det var ju då som hela situationen brakade ihop totalt och vi fick gigantiska köer i Stockholm.

Det var också skälet till att vi från vår sida stödde införandet av hörselcheckar. Vi tyckte att det var värt att pröva någonting annat. Vi var överens om att det är helt otillständigt att behöva vänta på att få sin hörapparat. Den situationen ska vi inte ha.

Men nu har vi hamnat i en annan situation, där väldigt många – inte minst äldre – upplever att de pådyvlas apparater som är dyrare än vad de skulle behöva vara. Vi har hamnat i en situation där många ifrågasätter systemet eftersom nästan alla hörcentraler i Stockholms län ägs av de bolag som tillverkar hörapparaterna.

Jag har ställt frågan flera gånger till er: Varför tillåter ni detta? Varför låter ni dem som äger tillverkningen av hörapparater också driva hörcentralerna? Jag har aldrig fått något svar. När vi har fört fram krav om detta har vi blivit nedröstade. Jag tycker att det är orimligt – lika orimligt som om läkemedelsindustrin skulle äga vårdcentralerna. Det är en diskussion och en debatt som vi kommer att fortsätta ha med er.

Jag kan konstatera att det finns ett missnöje. Patientorganisationen är missnöjd. Jag tror att om vi ska ha kvar hörselcheckssystemet så kanske det är dags att utsätta de här oligopolföretagen för lite sund konkurrens. Det skulle vi kunna ställa upp med – om vi gjorde som Alliansen gjorde i Skåne och startade en egenregiverksamhet – inte ägd av hörapparatstillverkarna – som skulle kunna utsätta dem för konkurrens.

Nu är det dags att pröva om ni tycker att vi ska göra någonting åt den här osunda marknaden, eller om eländet ska tillåtas fortsätta!

Bifall till motionen!

Anförande nr 305
Landstingsrådet B o h l i n (KD): Som jag nämnde genomfördes en utvärdering av vårdvalet senast under förra året, och där blev det en uppskärpning. Förvaltningen har också tagit fram en ny broschyr som handlar om hur man väljer inom fritt val av hjälpmedel. Så vi har ändå nyligen gjort åtgärder, som möjligen inte har fått utslag ännu.

Jag är lika intresserad som Dag av att patienterna ska få tillgång till de bästa hjälpmedlen, att man inte ska betala onödigt dyrt, och särskilt inte gamla, äldre och människor med funktionshinder som på olika sätt kan ha svårt att ta till sig information. Jag tycker det är helt förkastligt att man betalar för mycket.

Landstingets sortiment är bra, det är väldigt brett, och det är bara i vissa fall som man kanske behöver, eller av olika skäl vill, betala själv.

Vi har ändå gjort en uppskärpning efter det att utvärderingen skedde 2015. Det ska bli intressant att se när det här året är slut vad patientenkäterna säger och hur man upplever informationen efter det att den nya broschyren kom ut.

Sedan tycker jag att liknelsen när det gäller primärvården versus läkemedelsbranschen haltar lite. Vi presenterar ett förfrågningsunderlag som gäller alla som ska in i det här vårdvalet, och de som uppfyller de väldigt långtgående kraven är välkomna in i vårdvalet och auktoriseras. Sedan utreder inte förvaltningen alla affärsrelationer bakåt till de större bolagen – i så fall får man göra väldigt långtgående förändringar, som jag menar skulle vara ett stort ingrepp i marknaden.

Anförande nr 306
Landstingsrådet L a r s s o n (S): Det här är faktiskt ett system där nästan alla – utom den i Nynäshamn – ägs av de här bolagen. Jag tycker att det är ett bekymmer att det ligger till på det sättet. Det slår undan trovärdigheten för hela hörselcheckssystemet.

Jag tycker att ni borde gå tillbaks till kammaren och fundera på om det inte vore rimligt att ställa ett auktorisationskrav om att man ska vara oberoende och att man ska tillhandahålla *alla* hörapparater i sådana fall, inte bara en koncerns hörapparater. Det tycker jag är ett minimikrav, det är det minsta man ska göra.

Det är ju därför den här marknaden är osund. Det är därför vi för fram det moderata, kristdemokratiska, liberala och centerpartistiska förslaget från Skåne där man har valt de systemet för att åtminstone lite försöka trycka tillbaka de här bolagen. Det är orsaken.

Anförande nr 307
P i a O r t i z V e n e g a s (V): Jag ska inte förlänga debatten. Den är oerhört intressant, och hade klockan inte varit elva minuter i tio så hade jag gärna debatterat länge. Samtidigt tycker jag att Dag har sagt mycket bra saker – egentligen har han ju gjort solklart vad det här handlar om, så det mesta är redan sagt.

En viktig sak är faktiskt att patientorganisationen själv är oerhört kritisk mot det här systemet. Att man då bara ignorerar detta tycker jag är hårresande – särskilt när vi nu har pratat om samverkansmodeller och hur viktigt det är att ta till sig kunskap från organisationerna. När de pekar på ett direkt systemfel så ignorerar man ändå detta!

Och en sak som patientorganisationen har lyft är att våra patienter får ett helt annat pris än vad man hade fått för exakt samma hörapparat om vi hade upphandlat den till landstinget, därför att det är helt andra volymer det handlar om. Det finns hårresande exempel, där man betalat kanske 20 gånger så mycket – i stället för 1 500 kronor kan man komma upp i 30 000 för samma hörapparat! Det är ju helt vansinnigt! Och det är slöseri med både våra patienters pengar och faktiskt också våra skattepengar.

Bifall till motionen!

Anförande nr 308
Landstingsrådet B o h l i n (KD): Bara två korta kommentarer. Det är absolut inte så att vi ignorerar patientföreningen, som har väldigt mycket att bidra med när det gäller att utveckla det här systemet. Det var också de som slog larm vilket ledde till att vi gjorde stora förändringar i det här vårdvalet. Vi har också gjort förändringar senast förra året, som kanske ännu inte syns eller har fått genomslag i statistiken. Därför ser jag fram emot nästa patientenkät.

Jag vill också säga att vi har en bra dialog med patientföreningen, där min kollega Maria Fälth gör ett väldigt gott arbete med att hämta in synpunkter. Jag kan än så länge luta mig mot de patientenkäter som ligger, som sträcker sig till 2014, att nöjdheten har ökat, man är mer nöjd med delaktigheten och vi har inte de köer som uppstod innan, när det gamla systemet fanns.

Dessutom en kommentar till Dag Larsson när det gäller sortimentet. Vårt krav i förfrågningsunderlaget och i instruktionerna till alla som är med i vårdvalet är naturligtvis att man ska informera om och tillhandahålla landstingets sortiment. Det ska inte vara så att man betalar överpriser. Det är ett tydligt krav som vi ställer. Det finns ingen som kan säga att de inte visste om att de ska informera om landstingets sortiment. Det är väldigt tydligt. Vi har också den nya informationsbroschyren som förtydligar vad det är för ansvar man har när man är inne i det här vårdvalet – annars får man inte längre vara med.

Anförande nr 309
Landstingsrådet L a r s s o n (S): Jag ber om ursäkt – jag känner också att klockan är mycket och vill verkligen gå hem nu!

Vi har alltså skärpt lite grann i regelverket, vi har tillverkat nya broschyrer, och vi har höttat med fingret till ägarna av hörcentralerna och sagt att de måste minsann följa vårt regelverk. Men då står man där, med broschyren – och så har man chefen, som ägs av en av hörapparatstillverkningsfirmorna. Jag har träffat både dem som driver hörcentralerna och patientorganisationerna, och vad de säger till mig är att ersättningarna är så låga ut till de enskilda audionomerna att för att de ska få verksamheten att snurra runt måste man få en stor andel av dem som besöker dem att köpa det utbud som ligger utanför landstingets sortiment. I annat fall överlever inte hörcentralerna.

Det här är en korrupt marknad! Det är jättebra att vi har fått ned köerna – men vi har konstruerat ett korrupt system! Jag tycker vi borde göra någonting åt det. Bifall motionen!

§ 132 Motion 2015:27 av Tomas Eriksson m.fl. (MP) om regional storsatsning på elladdstolpar

Anförande nr 310
T o m a s E r i k s s o n (MP): Herr ordförande! Jag har förstått att det finns förväntningar på mig att hålla ett långt anförande härifrån talarstolen, så jag ska försöka göra mitt bästa. Förlåt, man blir lite skämtsam så här i den sena timmen.

Nej, men kortfattat vill jag ändå säga så pass mycket att vi i den här motionen från vår sida ger en rättvisande beskrivning. Regeringen har ju satt upp mål – och faktiskt även vi i Stockholms läns landsting har i och med RUFS och den kommande klimatfärdplanen uttalat att klimatfrågan och klimatutmaningen är en stor och viktig framtidsutmaning som vi vill vara en del av att ta tag i. Därför har regeringen bland annat genomfört satsningen Klimatklivet, som dessutom har utökats successivt under mandatperioden.

Sedan motionen skrevs har vissa positiva saker hänt med Stockholms läns landsting. Vi har faktiskt ansökt om en hel del projekt kopplade till Klimatklivet, vilket jag anser vara väldigt positivt – så var inte fallet när motionen lades fram.

Syftet med motionen var naturligtvis att vara en del i att försöka minska klimatpåverkan från biltrafiken i Stockholms län och därmed kunna ta steg mot att bli en mer klimatneutral region. Men det fanns också ett annat syfte – jag återkommer till det.

Tanken med förslaget var att Stockholms läns landsting skulle kunna ta på sig att agera katalysator, om man får använda det uttrycket, för de kommuner som i motsats till Stockholms stad kanske inte har muskler eller möjligheter att göra egna ansökningar eller bygga ut infrastrukturen kopplad till elbilar i större skala. Och vi vet ju att det är en nyckelfaktor för att människor ska välja att köpa en elbil, just att det finns en utbyggd infrastruktur.

Den andra frågan, som faktiskt också är central i samband med det här och som jag också vill höra hur Gustav Hemming ser på, är att en av grundtankarna bakom motionen är att vi som Stockholms landsting – och inte minst i framtiden, när vi blir en region – tar på oss en ledartröja för att driva den regionala utvecklingen, att vi så att säga växlar upp i vår roll. Där måste jag säga att jag fortfarande – även om det finns delar i svaret på motionen som är positiva – ser ett stort motstånd ifrån Alliansen här i Stockholms läns landsting mot att vi ska ta den här ledarrollen inom regionutvecklingsområdet.

Anförande nr 311
Landstingsrådet H e m m i n g (C): Det här är naturligtvis en mycket viktig fråga. Elektrifieringen av fordonsflottorna kan innebära väldiga möjligheter att minska trafikens klimatpåverkan. Det är en fråga som Alliansen har drivit, och i budgeten för 2016 har vi ett uppdrag att arbeta för laddstolpar i anslutning till våra sjukhus. Som det sägs i svaret finns det ingen som helst anledning för landstinget att inte se väldigt positivt på det arbete som pågår runt om i länet gällande det nätverk som finns för kommuner då de ska arbeta med laddstolpsfrågorna. Det arbetet är framgångsrikt och innebär att kommuner som har sämre förutsättningar att ha egen kompetens på varje enskild del kan ta rygg på kommuner, kanske framför allt Stockholms stad, som har större möjligheter.

När det gäller den konkreta frågan, att stå som sökande till en ansökan till Klimatklivet, vill jag säga att det måste de som ska bygga laddstolparna och är markägare stå för. Precis som Tomas Eriksson säger söker även landstinget pengar från Klimatklivet där det är tillämpligt. Detsamma gäller många kommuner som söker i samma syfte.

Frågan är viktig. Den kan få ytterligare skjuts framåt inom ramen för den nya RUFS:en. Det blir kanske en naturlig konsekvens att en prioriterad åtgärd i RUFS:en blir att verka för en fungerande och väl sammanhängande laddinfrastruktur för elbilar. Det kan vi på olika sätta verka för.

Det innebär inte per automatik att landstinget inom just det här området är den efterfrågade parten för att leda arbetet. Vi kan göra mycket för att se till att det kommer in i de regionala planerna, och jag menar att vi också gör det, men det är ingen självklarhet att kommunerna efterfrågar att landstinget genom sin egen förvaltning ska vara ledare i det arbetet.

Jag konstaterar att ett nätverk finns. Kommuner har inte sagt att landstinget behövs som ledare på det här området. Det finns även andra regionala aktörer som har ansvar för att RUFS:en genomförs och som kan fungera som ett organ i detta, till exempel KCL, men även länsstyrelsen, som också arbetar inom området.

När det gäller den andra frågan, om landstinget är berett att ta på sig ledartröjan för viktiga regionala utvecklingsprojekt, är svaret naturligtvis ja. Men det betyder inte att vi alltid ska vara de som står för projektorganisationen för genomförandestrategier av det här slaget. Det är långt ifrån självklart. Det kan vara KCL, det kan vara grupper av kommuner, det kan vara länsstyrelsen. Det kan till och med vara andra aktörer. Vi gör det på områden där vi tycker att vi har kompetens att tillföra eller där vi ser att arbetet annars riskerar att inte drivas tillräckligt fort framåt. Det gäller till exempel arbetet med den regionala cykelplanen, som är ett landstingsinitiativ, och det regionala cykelkansliet, som verkar vara en stor succé, så här långt i alla fall, och verkligen har efterfrågan. Det är också ett landstingsinitiativ.

Jag noterar att det numera är ett miljöpartistiskt mantra att regeringen vill att vi ska bli bäst på klimatfrågor och så vidare. Givet de resultat som hittills har presterats tycker jag att det finns anledning att vara ganska ödmjuk inför att den nuvarande regeringen på något vis skulle vara först med att driva klimatfrågorna. Koldioxidutsläppen har i själva verket ökat sedan den rödgröna regeringen kom på plats, efter att under lång tid ha minskat, bland annat under alliansregeringens tid. Vi får hoppas att den utvecklingen vänder. Givetvis ska vi utöva det ledarskap som krävs i den här regionen för att komma framåt när det behövs.

Bifall till landstingsstyrelsens förslag!

Anförande nr 312
Rickard Wall (-): Ordförande, ledamöter! Jag har två korta anmärkningar. Vi har en samhällsutveckling generellt och även vad gäller laddstolpar och elbilar, och den drivs fram. Emellanåt kommer dock någon entusiast som säger: Vi måste skynda på! Ni jobbar för långsamt! Då vill jag bara säga: Lugna ned dig lite grann, det kommer.

Vi hade ett liknande exempel i Stockholm som det som motionären tar upp. I våras tyckte en moderat att vi måste skynda på i Stockholm. Just Stockholmsfallet är särskilt relevant eftersom motionären menade att Stockholm inte riktigt har de finansiella musklerna. Så är det förstås inte. Det är klart att Stockholm har finansiella muskler om Stockholm vill. Det handlar om prioriteringar.

Intressant är att i Stockholm är trafikborgarrådet Daniel Helldén Tomas Erikssons partikollega. Lars Jilmstad föreslog att det skulle finnas 2 000 laddstationer i Stockholm — ös på! — jämfört med de 700 som finns i dag. På kort tid skulle man nästan tredubbla antalet. Full action! Daniel Helldén tycker då en massa saker och avslutar med att säga: Jag bedömer att några ytterligare

beslut inte behövs. Det han helt enkelt säger till Lars Jilmstad är att denne ska lugna ned sig lite grann, på samma sätt som Gustav Hemming säger till Tomas Eriksson att han ska lugna ned sig lite grann.

Om Tomas Eriksson vill att länet ska engagera sig vill jag säga att vi socialkonservativa anser att man inte kan göra det om inte Stockholms stad är med, för Stockholms stad utgör 40 procent av länet. Du måste alltså få med dig Stockholms stad. Jag var väldigt aktiv i debatten, och mitt intryck är att Daniel Helldén inte prioriterar laddstolparna i förhållande till alla andra aktiviteter.

Börja med att ta ett snack med Daniel Helldén, Tomas Eriksson, och få med honom på båten. Sedan kan du återkomma.

Anförande nr 313
T o m a s E r i k s s o n (MP): Herr ordförande! Jag hade verkligen inte för avsikt att förlänga debatten, men det var några saker som Gustav Hemming och Rickard Wall sade som jag kände att jag behövde bemöta.

Det påstods att vi körde med ett miljöpartiskt mantra om klimatfrågan, att vi tar klimatfrågan på allvar. Ja, det är ett mantra som vi kört väldigt länge, nästan sedan partiet bildades, skulle jag vilja hävda, eller åtminstone sedan klimatfrågan blev högaktuell i början av 2000-talet. Jag tycker inte att Miljöpartiets insats vad gäller exempelvis klimatavtalet i Paris är någonting att skämmas för. Inte heller tycker jag att ökningarna på 73 procent i klimatinvesteringsbudgeten, som kommit sedan den nuvarande regeringen tillträdde, är någonting som Miljöpartiet behöver skämmas för.

Däremot ökar koldioxidutsläppen, precis som Gustav Hemming säger. Anledningen till det är att de är väldigt konjunkturberoende. Det var kanske tur för Centerpartiet, om de nu vill hävda sitt stora klimatengagemang, att det var ganska mycket lågkonjunktur under Alliansens regeringsperiod. Då gick koldioxidutsläppen per automatik ned.

Åter till den fantastiska motionen. Den bild jag visade tidigare var lite grann kopplad till vad Rickard Wall tog upp, nämligen vad Stockholms stad gör. I morgondagens DN kommer att visas att man investerar och kommer att gå upp till några tusen laddstolpar inom Stockholms stads gränser, vilket jag försökte visa tidigare. Jag vet inte om jag uttryckte mig oklart, men jag menade absolut inte att Stockholms stad inte skulle ha ekonomiska resurser. Snarare menade jag att det finns andra kommuner som kanske inte har det, och därför skulle landstinget ta den regionala ledarrollen. Sedan kan vi diskutera om det har efterfrågats eller inte.

Gustav nämnde cykelplanerna, att de var hett efterfrågade, att där fanns ett behov och så vidare. Jag tror att det kanske snarare handlar om att den regionala ledartröjan tas på när Gustav Hemming antingen tycker att någonting är tillräckligt viktigt eller när han möjligtvis lyckas få gehör hos resten av Alliansen. Tyvärr verkar den här frågan inte vara något han får gehör för.

Anförande nr 314
Landstingsrådet H e m m i n g (C): Om Miljöpartiet i Stockholms stad kommer att leverera de hett eftertraktade och efterlängtade laddstolparna har ett stort steg mot en fungerande laddinfrastruktur i Stockholms län tagits, särskilt med tanke på det nätverk som finns.

Jag måste ändå påtala att jag ifrågasätter förekomsten av regeringens klimatpolitik. Det är ett faktum att den rödgröna regeringen så här långt i stort sett saknar resultat när det gäller praktisk klimatpolitik. Det är inte bara så att koldioxidutsläppen har börjat öka, man har dessutom infört skatt på förnybara drivmedel, skatt på solenergi och miljöbilspremien, som man ser som en av delarna i det stora klimatpaketet, som för övrigt till 75 procent ligger efter valet 2018. Det är en följd av att regeringen inte har gjort sitt jobb när det gäller ett ta fram ett bonus-malus-system som skulle vara självfinansierande.

Jag hoppas naturligtvis att regeringen får upp takten på det här området. Detsamma gäller kommunerna i Stockholms län. Landstinget ska vara ansvarstagande för att se till att även sjukhusen i det avseendet omfattas. Vi behöver få en väl fungerande laddinfrastruktur i Stockholms län för elbilar. Leve elbilarna!

§ 133 Motion 2015:34 av Anna Sehlin (V) om att förbjuda mikroplaster i landstingets verksamhet

Anförande nr 315
A n n a S e h l i n (V): Herr ordförande! När jag såg föredragningslistan i dag var jag lite orolig för att den här motionen hamnade sist. Jag tänkte att det då inte finns någon energi kvar alls, men nu har Tomas Eriksson laddat upp med laddstolpar och annat och därför känns det som att energinivån har höjts lite.

Det här är en jätteviktig motion som handlar om mikroplaster. Vad är då det? Jo, mikroplaster finns i hygienartiklar, vägbanor, konstgräs och kläder. Problemet med dem är att de är pyttesmå och hamnar i naturen. Våra reningsverk kan inte ta hand om dem och därför hamnar de i havet, i djur som lever i havet. De kan i näringskedjan säkert även komma tillbaka till människor.

Det vi kan vara ganska överens om är att det är ett jättestort problem. 40 ton mikroplast hamnar i Östersjön varje år, och det är något som man egentligen inte ens skulle vilja tänka på. Det pågår flera utredningar, vilket man kan läsa om i tjänsteutlåtandet. Regeringen ser det som en prioriterad fråga och har bett Svenska Miljöinstitutet att utreda vad man kan göra för att minska utsläppen av mikroplaster. Även Naturvårdsverket har i uppdrag att se över frågan och komma med konkreta förslag i lagtext eller författningstext beträffande hur vi ska hantera problemet.

I svaret på den motion som jag väckt säger förvaltningen att det är ett problem och något som landstinget såklart ska ta hand om men att det också pågår utredningar. Förvaltningens svar blir alltså att vi ska invänta utredningarna, att det här är någonting som ska hanteras på EU-nivå och på nationell nivå. Jag kan absolut hålla med om att det är ett globalt problem. Mikroplaster är verkligen inte något som enbart rör Sverige eller svenska landsting utan de måste hanteras globalt. Det är inget fel att det görs utredningar både på EU-nivå och på nationell nivå.

Jag kommer inte fram till slutsatsen att vi ska invänta alla utredningar utan tycker att vi redan i dag har tillräckligt mycket fakta på bordet för att i Stockholm läns landsting kunna utreda mikroplasterna. Nu är vi där igen; Vänsterpartiet har föreslagit många utredningar i dag. Med de faktauppgifter vi har, utifrån det vi vet, och gärna med Naturvårdsverkets och IVL:s underlag, bör vi utreda ett eventuellt förbud och se till att vi tar vårt ansvar. Det här är en tickande bomb, skulle jag vilja säga. Det är någonting som pågår hela tiden, och det kommer att få konsekvenser för vår miljö. Eftersom vi också har ansvar för hälso- och sjukvården kommer det att i slutändan komma tillbaka i andra former, i sådant som är vårt ansvarsområde.

Bland annat Greenpeace anser att mikroplasterna är ett globalt problem men att det kan hanteras på nationell nivå, exempelvis genom ett nationellt förbud. Det är alltså flera organisationer som trycker på.

Jag yrkar bifall till motionen om att utreda ett eventuellt förbud. Man kan även hitta på andra saker, såsom att införa begränsningar. Det kanske inte behöver vara ett förbud, men vi vill att man utreder frågan för att se hur vi i Stockholms läns landsting kan arbeta för att minska spridningen och användningen av sådant som avger mikroplaster.

Anförande nr 316
Landstingsrådet H e m m i n g (C): Tack för en motion i ett angeläget ämne! Jag delar fullt ut Anna Sehlins bedömning att mikroplaster kan vara en stor risk för vårt ekosystem. Vi vet att de redan i dag påverkar vissa havslevande djur, och forskning tyder på att de även påverkar maskar negativt. Ett av problemen är mikroplasternas förmåga att bära olika former av gifter och därigenom bidra till spridningen i ekosystemen.

Som landstingsstyrelsen skriver i sitt förslag till beslut kommer frågan att tas om hand inom ramen för det nya miljöprogrammet och de styrdokument som tas fram. För mig är det viktigt att vi hanterar frågan om mikroplaster på ett ansvarsfullt sätt men som samtidigt inte innebär att vi fasar ut produkter som är avgörande för en god och välfungerande sjukvård. Jag tror att det finns goda förutsättningar att i de fall produkter skulle vara i behov av mikropartiklar det i många fall finns möjligheter att ersätta dem med andra mikropartiklar än plaster, till exempel sådana som är nedbrytbara.

Jag instämmer helt i att alla de produkter som innehåller mikroplaster och inte tillför något mervärde bör fasas ut från landstingets verksamhet. Det är något som jag kommer att arbeta för. Jag vill dock inte här yrka bifall till motionen för jag tror att vi kan hantera den här frågan inom ramen för miljöprogrammet på ett sätt som går i motionens anda.

Bifall till landstingsstyrelsens förslag!

Anförande nr 317
M a l i n F i j e n P a c s a y (MP): Sedan tjänsteutlåtandet kom har IVL kommit med sin första del som handlar om att definiera sådant som släpper ifrån sig mest mikroplaster. Jag menar att ingenting hindrar SLL från att börja arbeta för att få bort mikroplasterna och gå före och visa vägen. Vi har ett ansvar också för Östersjöns miljö. Vi kan inte bara hänvisa till den globala situationen. Vi kan inte heller bara hänvisa till att vi ska invänta svar från framtida utredningar. I stället behöver vi gå före.

I det nya miljöprogrammet behöver vi se till att det kommer in konkreta målsättningar vad gäller mikroplasterna. Jag skulle gärna se att vi fick tydlighet i de frågorna.

Förteckning över talare
(siffrorna avser anförandets nummer)

Landstingsrådet Larsson (S) 5:1, 5, 9, 66, 68, 70, 84, 86, 88, 160, 173, 215, 302, 304, 306, 309
Landstingsrådet Carpelan (M) 5:2, 7, 11, 270, 274, 276, 280, 282, 285, 289, 291
Annaklara Martin-Löf (MP) 5:3, 231, 287, 300
Birgitta Sevefjord (V) 5:4, 10, 55, 57, 59, 202, 211, 214
Landstingsrådet Sjöström (S) 5:6, 8, 37, 143, 145, 147, 277, 281, 283, 286
Rickard Wall (-) 5:12, 14, 16, 21, 27, 35, 101, 137, 141, 155, 170, 172, 174, 184, 194, 196, 206, 247, 251, 279, 312
Landstingsrådet Hemming (C) 5:13, 15, 17, 33, 39, 42, 61, 63, 65, 131, 144, 146, 148, 151, 153, 157, 179, 311, 314, 316
Landstingsrådet Ullberg (S) 5:18, 28, 31, 43, 45, 47, 159, 165, 199
Landstingsrådet Rosdahl (M) 5:19, 56, 58, 73, 75, 77, 162, 164, 166, 171, 176, 186, 188
Tomas Eriksson (MP) 5:20, 29, 32, 38, 41, 72, 74, 76, 103, 113, 115, 161, 310, 313
Landstingsrådet Lindquist (M) 5:22, 30, 34, 40, 111, 114, 181
Thomas Magnusson (V) 5:23, 116, 125
Ninos Maraha (L) 5:24
Anders Lönnberg (S) 5:25
Landstingsrådet Nordling (MP) 5:26, 49, 51, 53, 121, 130, 168, 212, 217, 273, 278
Anna Sehlin (V) 5:36, 105, 138, 150, 154, 182, 241, 243, 245, 250, 315
Landstingsrådet Starbrink (L) 5:44, 46, 48, 50, 52, 54, 67, 69, 71, 91, 93, 198, 204, 210, 213, 220, 222, 227, 229, 235
Ulf Landström (SD) 5:60, 62, 64, 78, 80, 82
Landstingsrådet Tamsons (M) 5:79, 81, 83, 100, 110, 240, 242, 244, 253, 255, 257, 265, 267
Landstingsrådet Ljungberg Schött (M) 5:85, 87, 89, 293, 297
Lotta Nordfeldt (SD) 5:90, 92, 94, 233
Natasha Ringblom (M) 5:95, 97, 99
Pristagare Bahareh Dehneshin (-) 5:96
Pristagare Johan Nyström Hjertvinge (-) 5:98
Gunilla Roxby Cromvall (V) 5:102, 118, 163, 167, 175, 185, 193, 239, 259, 266, 269, 275, 284
Landstingsrådet Alkurdi (S) 5:104
Malin Karlsson (MP) 5:106, 246, 260, 268
Karl Henriksson (KD) 5:107, 177, 248, 261, 263
Bosse Andersson (C) 5:108
Rolf Bromme (L) 5:109
Victor Harju (S) 5:112, 122, 254, 256, 258, 262, 264, 292, 294
Fredrik Wallén (KD) 5:117, 134
Per Carlberg (SD) 5:119, 178
Landstingsrådet Forslund (L) 5:120, 123
Petteri Louhema (V) 5:124
Pär Hommerberg (L) 5:126
Landstingsrådet Bohlin (KD) 5:127, 299, 303, 305, 308
Pia Ortiz Venegas (V) 5:128, 234, 238, 307
Maria Fälth (KD) 5:129, 207
Nina Unesi (S) 5:132
Amanda Palmstierna (MP) 5:133, 149
Magnus Nilsson (S) 5:135
Malin Fijen Pacsay (MP) 5:136, 317
Mattias Lönnqvist (L) 5:139
Fredrik Saweståhl (M) 5:140
Nils Ingelström (M) 5:142
Vivianne Gunnarsson (MP) 5:152, 156, 158, 225

Dan Kareliusson (SD) 5:169
Anton Fendert (MP) 5:180
Jonas Lindberg (V) 5:183, 272, 288, 290
Robert Johansson (S) 5:187, 195
Aviva Barczewska (MP) 5:189
Galina Monsalves Leal (S) 5:190
Arin Karapet (M) 5:191
Rebwar Hassan (MP) 5:192
Tove Sander (S) 5:197, 203
Shadi Larsson (MP) 5:200, 208, 236
Cecilia Elving (L) 5:201
Marit Strand Pettersen (V) 5:205
Rolf Lindell (S) 5:209
Jessica Ericsson (L) 5:216, 218
Tara Twana (S) 5:219, 221, 226, 228, 298
Karin Fälldin (C) 5:223, 230
Elisabeth Ulin Karlsson (V) 5:224, 232, 295
Christina Enocson Mårtensson (S) 5:237
Kristin Lilieqvist (MP) 5:249, 252
Theo Bodin (V) 5:271
Lars Harms Ringdahl (MP) 5:296
Marina A Davidsdotter (V) 5:301